TOM III 10 CZERWCA 1939 r. ZESZYT 1

PRASA PRAWNICZA

PRZEGLĄD USTAWODAWSTWA, PIŚMIENNICTWA PRAWNICZEGO, ORZECZNICTWA SĄDOWEGO ORAZ BIBLIOGRAFII

REDAKTOR
ADAM DANIEL SZCZYGIELSKI
ASYSTENT UNIWERSYTETU J. PIŁSUDSKIEGO

ZESZYTY UKAZUJĄ SIĘ W ODSTĘPACH 3—4 TYGODNI W MIARĘ UKAZYWANIA SIĘ MATERIAŁU PIŚMIENNICZEGO. 10 ZESZYTÓW STANOWI 1 TOM.

WYDAWNICTWO „PRASA PRAWNICZA"
Warszawa, ul. Leszno 56, telefon Nr. 11.98-73

PRASA PRAWNICZA

Adres redakcji: Warszawa I, ul. Marszałka Focha 8 m. 5, tel. 2.64-86.
Adres administracji: Warszawa I, ul. Leszno 56, tel. 11.98-73.
Cena 1-go tomu — zł. 25, zeszytu pojedynczego — zł. 2.50.
Konto czekowe P.K.O. Nr 19.385. Konto rozrachunkowe pocztowe Nr 309

Spis rzeczy

PRASA PRAWNICZA

Przegląd
ustawodawstwa, piśmiennictwa prawniczego,
orzecznictwa sądowego oraz bibliografii

Tom III. 10 czerwca 1939 r. Zeszyt 1 (21)

Od Redakcji

Zeszytem niniejszym otwieramy tom trzeci czasopisma „Prasa Prawnicza", założonego przez nas przed półtory laty. Przez czas ten czasopismo nasze przechodziło powolną, lecz stałą ewolucję, doskonaląc się tak pod względem formy, jak i treści. W oparciu się na własnym doświadczeniu, które pogłębiało się z miesiąca na miesiąc oraz na licznych dezyderatach i uwagach nadsyłanych przez P. T. Czytelników, którym dobro czasopisma naszego leżało na sercu — ulepszaliśmy nasze wydawnictwo, starając się czynić je najbardziej pożytecznym i wygodnym w codziennym posługiwaniu.

Szczerze przyznaejmy się, iż nad wyraz cennym materiałem były uwagi, nadsyłane pod naszym adresem przez P. T. Czytelników. Z nich bowiem przekonywaliśmy się o tym, co w rzeczywistości Ich interesuje, jakie braki posiada nasze pismo oraz jakie uzupełnienia są dlań konieczne. Za wszystkie nadsyłane uwagi Redakcja — nie mogąc na tym miejscu szczegółowo wymieniać wszystkich swych korespondentów — pozwala sobie złożyć serdeczne podziękowania. Równocześnie zwracamy się do wszystkich P. T. Czytelników o łaskawe dalsze nadsyłanie dezyderatów oraz uwag krytycznych, które z zasady, w ramach naszych możliwości, starać się będziemy spełniać.

Pewien schematyczny układ ramowy naszego czasopisma został już — w drodze praktyki — utrwalony na przyszłość; nie wyklucza to jednak naszego stałego dążenia do ulepszania i powiększania zasięgu treści tego czasopisma. Zgodnie też z życzeniem naszych Czytelników począwszy od niniejszego zeszytu wprowadzamy nowy dział, a mianowicie „Trybunę Czytelników", na łamach której umieszczać będziemy opracowania prawnicze, glosy i artykuły polemiczne, nadsyłane przez P. T. Czytelników.

Liczne wyrazy uznania, nadsyłane do Redakcji zarówno od P. T. Czytelników, jak i szeregu Instytucyj oraz przedstawicieli Nauki Polskiej — przekonywują nas, iż czasopismo nasze — jako jedyne w swoim rodzaju, nie tylko w Polsce, ale również w Europie — spełnia znakomicie założone przez Redakcję, przy rozpoczęciu wydawania, cele ułatwienia każdemu prawnikowi polskiemu orientowania się w całokształcie bieżących zagadnień prawniczych.

Mając więc pełne przeświadczenie dobrze spełnionego obowiązku i w oparciu się na licznych słowach zachęty ze strony P. T. Czytelników — przystępujemy obecnie do dalszego wydawania naszego czasopisma.

Wykaz czasopism i źródeł

Ap. — *„Apel“*. Organ Centralnego Związku Zrzeszeń Urzędników Sądowych i Prokuratorskich R. P. Red.: J. Przyłuski, Warszawa, Pl. Krasińskich 5.

ArchKr. — *„Archiwum Kryminologiczne“*. Kwartalnik poświęcony kryminologii, kryminalistyce i prawu karnemu. Założył prof. W. Makowski. Red.: Dr St. Batawia. Wyd.: F. Hoesick, Warszawa. Zakład Kryminologii U. J. P.

B. — *„Bank“*. Miesięcznik poświęcony bankowości i zagadnieniom finansowym. Red.: Dr St. Buczkowski, Warszawa, Nowy-Świat 7 m. 39.

BIPrzH. — *„Biuletyn Izby Przemysłowo Handlowej w Gdyni“*. Redakcja i administracja: Gdynia, ul. 10 lutego 24.

BiulUrz. — *„Biuletyn Urzędniczy“*, Organ Związku Urzędników Państwowych z wykształceniem akademickim. Red.: St. Iglicki, Warszawa, Miodowa 11 m. 13.

CzSLek. — *„Czasopismo Sądowo-Lekarskie“*. Poświęcone medycynie, psychiatrii sądowej i kryminologii. Red.: Prof. W. Grzywo-Dąbrowski, Warszawa, ul. Oczki 1. Zakł. med. sąd. U. J. P.

CzSędź. — *„Czasopismo Sędziowskie“*. Organ Oddziału Lwowskiego Zrzeszenia Sędziów i Prokuratorów Rz. P. Red.: Dr A. Laniewski, S. S. A. Lwów, ul. Św. Wojciecha 16-a.

CzSk. — *„Czasopismo Skarbowe“*. Miesięcznik poświęcony teorii i praktyce skarbowości. Red.: J. Szkandera, Warszawa, Al. Ujazdowskie 36.

DU. — *„Dziennik Ustaw Rzeczypospolitej Polskiej“*. Tłoczony z polecenia Ministra Sprawiedliwości, Warszawa, Długa 50.

DUMSk. — *„Dziennik Urzędowy Ministerstwa Skarbu“*. Warszawa, Rymarska 3/5.

DUMSpr. — *„Dziennik Urzędowy Ministerstwa Sprawiedliwości“*. Warszawa, Długa 50.

DUMSW. — *„Dziennik Urzędowy Ministerstwa Spraw Wewnętrznych“*. Warszawa, Nowy-Świat 67.

EgSąd. — *„Egzekucja Sądowa“*. Czasopismo zawodowo-korporacyjne komorników sądowych. Red.: Fr. Franczak. Warszawa, ks. Skorupki 12 m. 8.

GAdm. — *„Gazeta Administracji“*. Dwutygodnik poświęcony prawu publicznemu oraz zagadnieniom administracji rządowej i samorządowej. Red.: F. Kaufmann, Warszawa, ul. Trębacka 11.

GB. — *„Gazeta Bankowa“*, 2-tygodnik, red.: Dr R. Koranyi, Lwów, Jagiellońska 5.

GSW. — *„Gazeta Sądowa Warszawska“*. Wyd.: Towarzystwo Popierania Wiedzy Prawniczej. Red.: J. St. Konic. Warszawa, Chmielna 36 m. 2.

GłAdw. — *„Głos Adwokatów“*. Miesięcznik poświęcony prawu i sprawom zawodowym adwokatury. Red.: Dr N. Oberlender. Kraków, Grodzka 42.

GłGosp. — *„Głos Gospodarczy“*. Wyd.: Federacja Zrzeszeń Przedstawicieli handlowych i komisantów R. P. Red.: L. Perl. Warszawa, Królewska 16.

GłPr. — *„Głos Prawa“*. Redagowany przy współudziale przedstawicieli nauki i praktyki prawa przez dra A. Lutwaka. Lwów, Senatorska 4.

GłPrŚl. — *„Głos Prawników Śląskich“*, kwartalnik. Organ Śląskiego Towarzystwa Prawniczego. Red.: Dr A. Frendl. Katowice, pl. Wolności 10.

GłSąd. — *„Głos Sądownictwa“*. Naczelny organ prasowy Zrzeszenia Sędziów i Prokuratorów R. P. (Wydawnictwo Zarządu Głównego Zrzeszenia). Red.: K. Fleszyński. Warszawa, Nowy-Świat 33 m. 3.

KwPrPr. — *„Kwartalnik Prawa Prywatnego“*, wydawany przez Izby Notarialne R. P. w celu popierania nauki prawa. Red.: Warszawa, Kapucyńska 6, 10 kal. Nr 62.

MP. — *„Miasto Polskie“*. Organ Polskiego Związku Zrzeszeń Własności Nieruchomej miejskiej. Red.: Warszawa, ul. Św. Krzyska 28 m. 21.

MPol. — *„Monitor Polski“*. Dziennik Urzędowy Rzeczypospolitej Polskiej. Wyd. Polska Agencja Telegraficzna. Red.: Warszawa, Miodowa 22.

MPH. — *„Monografie Prawa Handlowego“*. Kwartalnik. Wydawnictwo naukowe, poświęcone popularyzacji prawa handlowego. Założyciel prof. Jan Namitkiewicz. Red. A. D. Szczygielski. Wyd.: „Biblioteka Prawnicza“. Warszawa, ul. Focha 8 m. 5.

NH. — *„Notariat—Hipoteka“*. Czasopismo poświęcone sprawom ustrojowym i zawodowym notariatu i hipoteki. Wyd.: Związek Pracowników Notariatu i Hipoteki. Red.: T. Wojciechowski. Warszawa, Miodowa 11.

NKZ. — *„Nowy Kodeks Zobowiązań“*. Dodatek do Gazety Sądowej Warszawskiej. Red.: J. St. Konic. Warszawa, Chmielna 36 m. 2.

NM. — „Nieruchomość Miejska“, miesięcznik. Red.: S. Cypin. Warszawa, Alberta I Nr 6.

NPal. — „*Nowa Palestra*". Miesięcznik poświęcony praktyce prawa i sprawom zawodowym adwokatury. Red.: L. Nadel. Lwów, Kraszewskiego 17.
OBP. — „*Orzecznictwo Buchalteryjno-Podatkowe*", tygodnik. Red.: Dr E. Iserzon. Warszawa, Senatorska 6.
OPA. — „*Orzecznictwo Sądów Najwyższych w sprawach podatkowych i administracyjnych*". Red.: Dr A. Dubieński. Warszawa, Księgarnia Powszechna, Pl. Napoleona 1.
OSP. — „*Orzecznictwo Sądów Polskich*". Red.: Dr W. Dbałowski, Z. Rymowicz, J. Sawicki, dr S. Śliwiński, W. Święcicki. Warszawa, F. Hoesick, Senatorska 22.
Pal. — „*Palestra*". Organ Rady Adwokackiej w Warszawie. Czasopismo poświęcone zagadnieniom prawnym i korporacyjno-zawodowym. Red.: K. Kraushar, Karszawa, Al. Jerozolimskie 11.
PD. — „*Przegląd Dewizowy*". Miesięcznik. Red.: St. Ettinger. Warszawa, Marszałkowska 137/9.
PGosp. — „*Polska Gospodarcza*". Tygodnik wydawany przy poparciu Ministerstwa Przemysłu i Handlu oraz Ministerstw: Skarbu, Rolnictwa i Reform Rolnych, Komunikacji, Poczt i Telegrafów. Red.: Cz. Peche. Warszawa, Elektoralna 2.
POS. — „*Praca i Opieka Społeczna*". Kwartalnik. Organ Ministerstwa Opieki Społecznej poświęcony zagadnieniom z zakresu ochrony pracy, ubezpieczeń społecznych, opieki społecznej, zdrowia publicznego i dziedzin pokrewnych. Ministerstwo Opieki Społecznej. Warszawa, Długa 38/40.
PPC. — „*Polski Proces Cywilny*". Dwutygodnik poświęcony zagadnieniom wykładni i praktyki kodeksu postępowania cywilnego. Red.: F. Zadrowski. Warszawa, Mokotowska 46.
PPH. — „*Przegląd Prawa Handlowego*" (połączony z „Miesięcznikiem Prawa Handlowego i Wekslowego", założonym przez J. Namitkiewicza). Organ poświęcony zagadnieniom prawnym z dziedziny handlu, przemysłu i bankowości, wykładni odnośnych ustaw z uwzględnieniem podatkowych, jako też notowaniu orzecznictwa. Red.: H. W. Kon, zast. red.: A. D. Szczygielski, Warszawa, Królewska 25.
PrzGos. — „*Przegląd Gospodarczy*". Organ Centralnego Związku Przemysłu Polskiego. Red.: Warszawa, Chmielna 2.
PPP. — „*Przegląd Prawa Pracy*". Miesięcznik. Organ Stowarzyszenia Przyjaciół Sądów Pracy. Przew. Kom. Red.: J. G. Wengierow. Wyd.: Księgarnia Powszechna, Warszawa, Pl. Napoleona 1.
PrzH. — „*Przegląd Handlowy*. Poświęcony sprawom handlu, przemysłu i finansów. Organ Centrali Związku Kupców. Red.: Inż. M. Zajdeman. Warszawa, Senatorska 22.
PrzNot. — „*Przegląd Notarialny*". Centralny organ Notariatu Polskiego. Red.: Dr St. Stein. Warszawa, Kapucyńska 6.
PrzPrAdm. — „*Przegląd Prawa i Administracji im. Ernesta Tilla*". Organ Wydziału Prawa Uniwersytetu J. K. i Polskiego Towarzystwa Prawniczego we Lwowie. Red.: R. Longchamps de Berier. Lwów, Karpińskiego 11.
PrzSąd. — „*Przegląd Sądowy*". Wydawnictwo Krakowskiego Oddziału Zrzeszenia Sędziów i Prokuratorów. Red.: Dr T. Godlewski, Kraków, Grodzka 22.
PrzSk. — „*Przegląd Skarbowy*". Sprawy podatkowe, cła, monopole i finanse komunalne. Red.: Leopold Stefan Margulies. Warszawa, Zgoda 1.
PrzU. — „*Przegląd Ubezpieczeniowy*" (Revue d'assurances), dwumiesięcznik poświęcony sprawom ubezpieczeniowym i ekonomicznym. Organ Związku Prywatnych Zakładów Ubezpieczeń w Polsce. Red.: J. Kowal. Warszawa, Święto-Krzyska 27 m. 2.
PrzUs. — „*Przegląd Ubezpieczeń Społecznych*". Miesięcznik. Wyd.: Zakład Ubezpieczeń Społecznych w Warszawie. Red.: Dr W. Moskwa, E. Waśniewska i A. Koźniewski. Warszawa, Czerniakowska 231.
PrzWP. — „*Przegląd Więziennictwa Polskiego*". Kwartalnik poświęcony zagadnieniom kryminologicznym i penitencjarnym. Wyd.: Kasa Wz. Pom. Funkc. Str. więz. w Warszawie. Red.: St. Sokołowski, Warszawa, Daniłowiczowska 7 m. 4.
RPES. — „*Ruch Prawniczy, Ekonomiczny i Socjologiczny*". Organ Wydziału Prawno-ekonomicznego Uniwersytetu i Wyższej Szkoły Handlowej w Poznaniu. Poświęcony nauce i życiu prawnemu i gospodarczemu Rzeczypospolitej Polskiej. Red.: Prof. A. Peretiatkiewicz. Poznań, Zamek.
RPrW. — „*Rocznik Prawniczy Wileński*". Organ Wydziału Prawa i Nauk Społecznych Uniwersytetu St. Batorego w Wilnie oraz Towarzystwa Prawniczego im. Daniłowicza. Red.: Prof. W. Komarnicki. Wilno, Sem. Pr. Karnego U. S. B.
SM. — „*Samorząd Miejski*". Organ Związku Miast Polskich. Wychodzi dwa razy na miesiąc. Red.: Warszawa, Zgoda 10.

ST. — *„Samorząd Terytorialny"*. Kwartalnik poświęcony teorii i życiu samorządu terytorialnego. Red.: M. Jaroszyński. Warszawa, Marszałkowska 81-a m. 7.

ThP. — *„Themis Polska"*, pismo nauce prawa poświęcone. Organ Wydziału Prawa i Nauk Politycznych Uniwersytetu J. Piłsudskiego w Warszawie oraz Towarzystwa Prawniczego w Warszawie. Red.: K. Lutostański. Warszawa, Nowy-Świat 72.

UprM. — *„Uprawa Morza.* Kwartalnik Morskiego Kolegium Ekonom. w Gdyni. Red.: Gdynia, ul. Świętojańska 23.

WojskPrzPr. — *„Wojskowy Przegląd Prawniczy"*. Kwartalnik wydawany przez Departament Sprawiedliwości M. S. Wojsk. Red.: Sarnicki, Warszawa, M. S. Wojsk. pokój 315.

WSłPen. — *„W służbie penitencjarnej"*, dwutygodnik straży więziennej. Red.: Warszawa, Daniłowiczowska 7 m. 4.

WMPr. — *„Współczesna Myśl Prawnicza"*. Miesięcznik Związku Zrzeszeń Młodych Prawników R. P. Red.: Z. Kapitaniak i J. Poznański. Warszawa, Grażyny 1 m. 17.

WPr. — *„Wiadomości Prawnicze"*. Dwumiesięcznik. Wyd.: Izba adwokacka w Poznaniu. Red.: St. Dembiński. Poznań, Al. Marcinkowskiego 25.

WPrz.Pr. — *„Wileński Przegląd Prawniczy"*. Miesięcznik. Red.: M. Sienkiewicz. Wilno, Podgórna 1 m. 9.

ZbA. — *„Zbiór orzeczeń Najwyższego Trybunału Administracyjnego"*. Tłoczony z polecenia Pierwszego Prezesa Najwyższego Trybunału Administracyjnego. Wyd.: Polska Agencja Telegraficzna. Warszawa, Królewska 5.

ZbC. — *„Zbiór orzeczeń Sądu Najwyższego"*. Orzeczenia Izby Cywilnej. Tłoczony z polecenia Pierwszego Prezesa Sądu Najwyższego. Wyd.: Ministerstwo Sprawiedliwości. Warszawa, Długa 50.

ZbK. — *„Zbiór orzeczeń Sądu Najwyższego"*. Orzeczenia Izby Karnej. Tłoczony z polecenia Pierwszego Prezesa Sądu Najwyższego. Wyd. Ministerstwo Sprawiedliwości. Warszawa, Długa 50.

ŻP. — *„Żitia i Prawo". Wistnik teorii i praktyki.* Wyd.: Sojuz ukraińskich adwokatiw we Lwowie i „T-wo ukraińsko-ruskich prawników" we Lwowie. Red.: K. Lewickij. Lwów, Ruska 3.

Wykaz skrótów

an. —aneks.
art. — artykuł.
austr. — austriacki.
BO. — Biuro Orzecznictwa Sądu Najwyższego.
ces. — cesarski.
cz. — część.
D. — dekret.
DD. — dekret dewizowy.
dec. — decyzja.
doch. — dochodowy.
DU. — Dziennik Ustaw Rzeczypospolitej Polskiej.
dz. — dzielnica.
DzpP. — Dziennik praw państwowych (austr.).
egz. — egzekucyjny.
gal. — galicyjski.
gl. — glosa.
instr. — instrukcja.
ISA. — Inwalidzki Sąd Administracyjny.
KC. — Kodeks Cywilny.
KCKP. — Kodeks Cywilny Królestwa Polskiego.
KD. — Komisja Dewizowa.
KGZW. — Komisarz Generalny Ziem Wschodnich.
KH. — Kodeks Handlowy.
KK. — Kodeks Karny.
KKW. — Kodeks Karny Wojskowy.
KPC. — Kodeks postępowania cywilnego.
KPK. — Kodeks postępowania karnego.
KPKW. — Kodeks postępowania karnego wojskowego.

KUrz. — Komitet Urządzający.
KZ. — Kodeks Zobowiązań.
kat. — kategoria.
KolGór. — Kolegium Górnicze.
KolSędz. — Kolegium Sędziowskie.
KomNRL. — Komisariat Naczelny Rady Ludowej.
Konw. — Konwencja.
Kr. Pol. — Królestwo Polskie.
Kraj. — Krajowy.
l. — liczba.
l. rej. — liczba rejestrowa NTA.
MKŻ. — Minister Kolei Żelaznych.
MKol. — Minister Kolei.
MKom. — Minister Komunikacji.
MPH. — Minister Przemysłu i Handlu.
MPOS. — Minister Pracy i Opieki Społecznej.
MRP. — Minister Robót Publicznych.
MRDP. — Minister Rolnictwa i Dóbr Państwowych.
MRR. — Minister Rolnictwa i Reform Rolnych.
MSk. — Minister Skarbu.
MSpr. — Minister Sprawiedliwości.
MSW. — Minister Spraw Wewnętrznych.
MSWojsk. — Minister Spraw Wojskowych.
MSZ. — Minister Spraw Zagranicznych.
MWROP. — Minister Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego.
n. — następny.
NDWLS — Naczelny Dowódca Wojska Litwy Środkowej.
NP. — Naczelnik Państwa.
NRA. — Naczelna Rada Adwokacka.
NTA. — Najwyższy Trybunał Administracyjny.
nak. — postępowanie nakazowe.
Nap. — Kodeks Napoleona.
now. — nowela.
niem. — niemiecki.
obw. — obwieszczenie.
ok. — okólnik.
ost. — ostatni.
ośw. rząd — oświadczenie rządowe.
ord. — ordynacja.
orz. — orzeczenie.
P. — patent.
p. — pozycja.
p. k. s. — prawo karno-skarbowe.
P. ok. — Pismo okólne.
pod. — podatek.
post. — postanowienie.
pr. — pruski.
pr. czek. — prawo czekowe.
pr. not. — prawo notarialne.
Pr. R. — Prezydent Rzeczypospolitej.
pr. spół. — prawo o spółdzielniach.
pr. ukł. — prawo układowe.
pr. up. — prawo upadłościowe.
pr. weksl. — prawo wekslowe.
pr. wykr. — prawo o wykroczeniach.
Prez. — Prezes.
Prok. Gen. — Prokuratoria Generalna Rzeczypospolitej Polskiej.
prot. — protest.
pt — punkt.
przem. — przemysłowy.
prz. wpr. — przepisy wprowadzające.

R. — rozporządzenie.
r. — rozdział.
RAdm. — Rada Administracyjna.
RM. — Rada Ministrów.
RR. — Rada Regencyjna.
reg. cyw. — regulamin cywilny.
resk. — reskrypt.
ros. — rosyjski.
Rz. — Rzesza Niemiecka.
s. — strona.
SA. — Sąd Apelacyjny.
SDO. — Sąd Dyscyplinarny Odwoławczy.
SN. — Sąd Najwyższy.
SNW. — Sąd Najwyższy Wojskowy.
SO. — Sąd Okręgowy.
TK. — Trybunał Kompetencyjny.
t. — tom.
tyg. — tygodnik.
tymcz. — tymczasowy.
u. — ustęp.
uc. — ustawa cywilna.
UDłP. — Urząd Długów Państwa.
uh. — ustawa hipoteczna.
uks. — ustawa karno-skarbowa.
uost. — ustawa o opłatach stemplowych.
usp. — ustawa o ustroju sądów powszechnych.
usw. — ustawa o ustroju sądów wojskowych.
uchw. — uchwała.
w brzm. — w brzmieniu.
WW. — Wydział Wykonawczy.
wyd. w por. z — wydane w porozumieniu z.
z. — zabór.
zab. — zabezpieczające.
zał. — załącznik.
zarz. — zarządzenie.
zb. — zbiór.
zd. — zdanie.

Zbiór orzeczeń Sądu Najwyższego

I. CYWILNE.

ZESZYT 2 Z R. 1939.

T. II. „Prasy Prawniczej“.

4/55-51[1]); 1/174-72[2]); 4/195-89[3]); 3/331-69[4]); 6/335-100[4]); 3/339-91[5]); 2/341-90[6]); 3/364-92[4]); 7/493-86[4]); 3/498-75[7]); 6/636-64; 2/638-76[8]); 3/644-54[9]); 4/644-56[4]); 2/651-60[10]); 5/657-88[4]); 1/669-65[4]); 4/793-95[4]); 2/851-63[11]); 4/957-97[12]); 3/961-81; 2/1047-79[4]); 5/1279-87.

1) Tezy są identyczne; z tą jedynie różnicą, że w tezie B. O., zamiast słowa „*strony*“ — użyto słowa „*powoda*“ i zamiast „*sprawy*“ — „*postępowania*“.

2) Teza B. O. odpowiada u. 1 tezy Prz. Pr. Adm.; zredagowana jest w sensie negatywnym, to jest mówi o nieważności umowy, której przesłanki ważności wymienia poprzednio drukowana.

3) Teza B. O. odpowiada u. 1 tezy PPH., zredagowana jest nieco inaczej, zachowując ten sam sens; u. 2 tezy B. O. podajemy pod art. 298 KH.

4) Teza B. O. zredagowanna jest odmiennie; sens ten sam.

5) U. 1 tezy B. O. pokrywa się z u. 1 tezy poprzednio podanej; u. 2 — odpowiada 1 cz. u. 1 tezy RPES. do słowa „*ukrytej*“.

6) U. 2 tezy B. O. jest identyczny z tezą poprzednio drukowaną; u. 1 patrz pod art. 442 t. X. Zw. Pr.

7) Teza B. O. rozpoczyna się od słów: „***Art. 1264 t. X. cz. 1 Zw. pr., ustanawiając w stosunku do zgłaszającego się po spadek przedawnienie umarzające bez względu, czy inny spadkobierca zdążył spadek ten zasiedzieć, dotyczy tylko spadkobrania ustawowego; natomiast***“; u. 2 podajemy pod art. 1148 t. X. Zw. Pr.

8) Teza B. O. obejmuje tylko końcowe zdanie tezy RPES.

9) Teza B. O. kończy się słowami *„o kupno nieruchomości"*.

10) Teza B. O. odpowiada w nieco innej rerakcji u. 3 tezy OSP.

11) Teza B. O. począwszy od słowa „tych" ma zakończenie następujące: *„wydatków nawet w przypadku niezawarcia z gminą umowy co do utrzymywania lub leczenia niezamożnego chorego, jeżeli te koszty obciążały gminę na podstawie ustawy z dn. 16 sierpnia 1923 r. o opiece społecznej (Dz. U. nr 92 poz. 726), a przez nieponiesienie kosztów gmina zbogaciła się kosztem osoby prywatnej"*.

12) Teza B. O. począwszy od słowa *„apelacyjnej"*, kończy się: *„co wyklucza możność wezwania strony o uzupełnienie skargi apelacyjnej przez jej wywiedzenie"*.

II. KARNE.

ZESZYT 3 Z R. 1939.

T. II. „Prasy Prawniczej".

1/377-70[1]; 3/542-62[2]; 6/697-74[3]; 4/993-51.

1) U. 3 tezy B. O. odpowiada u. 2 tezy Gł. Sąd.; dwa inne ustępy drukujemy.

2) Teza B. O. jest zredagowana inaczej; sens bez zmiany.

3) Teza B. O., składająca się z dwu ustępów traktuje o działaniu nieumyślnym i umyślnym.

Ustawodawstwo

I. PRZEGLĄD USTAWODAWSTWA.

1. „DZIENNIK USTAW RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ".

Nr 26 Z DNIA 30 MARCA 1939 r.

p. 169 — Ustawa (27.3.39) o dodatkowych kredytach na rok 1938/39.

p. 170 — Ustawa (29.3.39) o częściowym zawieszeniu wymagalności długów rolniczych.

p. 171 — Ustawa (29.3.39) o rozciągnięciu mocy obowiązującej przepisów o niektórych daninach publicznych oraz o monopolach państwowych na ziemie odzyskane.

p. 172 — Konwencja międzyn. o zwalczaniu zaraźliwych chorób zwierzęcych, podpisana w Genewie dn. 20.2.35 r.

p. 173 — Ośw. rz. (25.3.39) o złożeniu przez Polskę i inne Państwa dokumentów ratyfikacyjnych konwencji międzynarodowej z dn. 20.2.35 r. o zwalczaniu zaraźliwych chorób zwierzęcych.

p. 174 — Układ między Rzecząpospolitą Polską a Republiką Łotewską w sprawie polskich robotników rolnych, sezonowych i innych.

p. 175 — Ośw. rz. (18.3.39) w sprawie wymiany dokumentów ratyfikacyjnych układu między Rzecząpospolitą Polską a Republiką Łotewską w sprawie polskich robotników rolnych, sezonowych i innych, podpisanego w Rydze dn. 29.10.38 r.

p. 176 — R. M. Sk. (28.3.39) wydane w porozumieniu z M. Spr. Woj. o wypuszczeniu wewnętrznej pożyczki państwowej na cele obrony Państwa.

Nr 27 Z DNIA 31 MARCA 1939 r.

p. 177 — Ustawa skarbowa (29.3.39) na okres od 1 kwietnia 1939 r. do 31 marca 1940.

p. 178 — R. M. Spr. Wew. (24.3.39) o zmianie granic miasta Berezy Kartuskiej w powiecie prużańskim, województwie poleskim.

p. 179 — R. M. Spr. Wew. (24.3.39) o zmianie granic gmin wiejskich Gzowo i Zatory w powiecie pułtuskim, województwie warszawskim.

p. 180 — R. M. Spr. Wew. (24.3.39) o utworzeniu gminy wiejskiej Okęcie w powiecie i województwie warszawskim.

p. 181 — R. M. Spr. Wew. (24.3.39) o zmianie granic miasta Wyszkowa w powiecie pułtuskim, województwie warszawskim.

Nr 28 Z DNIA 31 MARCA 1939 r.

p. 182 — Ustawa (30.3.39) o zmianie rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej o obowiązku odstępowania zwierząt pociągowych, wozów, pojazdów mechanicznych i rowerów dla celów obrony Państwa.

p. 183 — Ustawa (30.3.39) o zmianie niektórych przepisów, dotyczących zaopatrzenia emerytalnego funkcjonariuszów państwowych i zawodowych wojskowych.

p. 184 — R. R. M. (24.3.39) o dodatku drogowym i opłat od materiałów pędnych na rzecz Państwowego Funduszu Drogowego.

p. 185 — R. M. P. i H. (17.3.39) wydane w porozumieniu z M. R. i R. R. o zmianie rozporządzenia z dn. 22.4.38 r. w sprawie ustalenia punktów granicznych dla wywozu kurzych jaj za granicą.

p. 186 — R. M. Spr. Wew. (27.3.39) o zaliczeniu osady Rembertów (Stary i Nowy) w powiecie i województwie warszawskim w poczet miast i o rozszerzeniu granic tego miasta.

p. 187 — R. M. Spr. Wew. (27.3.39) o zniesieniu gminy wiejskiej Włochy w powiecie i województwie warszawskim, zaliczeniu jej w poczet miast i rozszerzeniu granic tego miasta.

p. 188 — R. M. Spr. Wew. (27.3.39) o utworzeniu gminy wiejskiej Sulejówek, zniesieniu gminy wiejskiej Zagoźdź i o zmianie granic niektórych gmin wiejskich w powiecie i województwie warszawskim.

p. 189 — R. M. Spr. Wew. (27.3.39) w sprawie zmiany granic gmin miejskich i wiejskich w powiecie ostrowskim, województwie poznańskim.

p. 190 — R. M. Spr. Wew. (28.3.39) o zmianie granic gmin wiejskich w powiecie tureckim, województwie poznańskim.

p. 191 — Ośw. rz. (24.1.39) w sprawie stosowania w Sarawaku i Północnym Borneo Brytyjskim konwencji berneńskiej z dn. 9.9.86 r., przejrzanej ostatnio w Rzymie dn. 2.6.28 r. o ochronie dzieł literackich i artystycznych.

p. 192 — Ośw. rz. (24.1.39) w sprawie stosowania w Adenie i Birmanii konwencji berneńskiej z dn. 9.9.86 r., przejrzanej ostatnio w Rzymie dn. 2.6.28 r. o ochronie dzieł literackich i artystycznych.

p. 193 — Obw. M. Spr. Wew. (21.3.39) o sprostowaniu błędu w rozporządzeniu M. Spr. Wew. z dn. 30.7.38 r. w sprawie kontroli ruchu osobowego przez granice Państwa.

p. 194 — Obw. M. Spr. Wew. (21.3.39) o sprostowaniu błędu w rozporządzeniu M. Spr. Wew. z dn. 28.2.39 r. o zmianie granic gmin wiejskich w powiecie błońskim, województwie warszawskim.

Nr 29 Z DNIA 1 KWIETNIA 1939 r.

p. 195 — Ustawa (30.3.39) o komunikacjach w służbie obrony Państwa.

p. 196 — Ustawa (30.3.39) o zasiłkach dla rodzin osób, odbywających czynną służbę wojskową.

p. 197 — Ustawa (30.3.39) o wycofaniu urzędów, ludności i mienia z zagrożonych obszarów Państwa.

p. 198 — Ustawa (30.3.39) o zmianie ustawy o ochotniczych lotach ćwiczebnych.

p. 199 — R. R. M. (31.3.39) o zakazie wywozu owsa.

Nr 30 Z DNIA 4 KWIETNIA 1939 r.

p. 200 — Ustawa (30.3.39) o powszechnym obowiązku świadczeń rzeczowych.

p. 201 — R. M. Sk. (23.3.39) o zmianach w organizacji niektórych urzędów skarbowych w okręgach izb skarbowych w Kielcach i Łodzi oraz Izby Skarbowej Grodzkiej w Warszawie.

p. 202 — R. M. Spr. Wew. (24.3.39) o zmianie granic miasta Skarżysko - Kamienna w powiecie i województwie kieleckim.

p. 203 — R. M. Spr. Wew. (28.3.39) o zniesieniu granicy wiejskiej Gościeszyn w powiecie żurnińskim, województwie poznańskim.

p. 204 — R. M. Spraw. (29.3.39) o określeniu właściwości miejscowej sądów grodzkich dla ziem odzyskanych na Orawie i nad rzeką Cygielką.

Nr 31 Z DNIA 7 KWIETNIA 1939 r.

p. 205 — Ustawa (30.3.39) o zmianie prawa o postępowaniu wywłaszczeniowym.

p. 206 — R. R. M. (24.3.39) o zwalnianiu od niektórych obowiązków, wynikających z ustawy o ochronie przed pożarami i innymi klęskami.

p. 207 — R. R. M. (24.3.39) o przygotowaniu w czasie pokoju obrony przeciwlotniczej i przeciwgazowej w dziedzinie budownictwa przemysłowego.

p. 208 — R. M. P. i H. (27.3.39) o urządzeniach przeładunkowych na morskich statkach handlowych.

Nr 32 Z DNIA 11 KWIETNIA 1939 r.

p. 209 — R. M. R. i R. R. (7.4.39) wydane w porozumieniu z Ministrami: Spr. Woj., Spr. Wew. i Sk. o samopomocy rolnej.

Nr 33 Z DNIA 14 KWIETNIA 1939 r.

p. 210 — Ustawa (5.4.39) o pożyczkach premiowych. [W myśl wspomnianej ustawy prawo wypuszczania obligacyj premiowych służy wyłącznie Państwu. Zawodowa odprzedaż lub kupno celem odprzedaży obligacyj pożyczek premiowych dozwolona jest tylko przedsiębiorstwom bankowym, które uzyskują na taką sprzedaż szczególne zezwolenie Ministra Skarbu. Zapowiedziane jest wydanie rozporządzenia wykonawczego, określającego warunki sprzedaży ratalnej].

p. 211 — Ustawa (5.4.39) o pomocy Skarbu Państwa przy niektórych długoterminowych pożyczkach w listach zastawnych Państwowego Banku Rolnego.

p. 212 — Ustawa (5.4.39) o zmianie ustawy o oddaniu „Francusko - Polskiemu Towarzystwu Kolejowemu", Spółce Akcyjnej w Paryżu kolei Herby Nowe — Gdynia z odnogą Siemkowice — Częstochowa do eksploatacji oraz o udzieleniu poręki państwowej.

p. 213 — Zarz. Pr. R. P. (11.4.39) o poborze rekruta w 1939 r.

p. 214 — R. M. Sk. (4.4.39) wydane w porozumieniu z M. P. i H. oraz R. i R. R. w sprawie zmiany rozporządzenia M. Sk. z dn. 27.10.38 r. o zniżkach celnych i zwolnieniach od cła.

p. 215 — R. M. R. i R. oraz Spr. (6.4.39) o zniesieniu niektórych wojewódzkich urzędów rozjemczych do spraw majątkowych posiadaczy gospodarstw wiejskich.

Nr 34 Z DNIA 17 KWIETNIA 1939 r.

p. 216 — Obw. M. Spr. Wew. (28.2.39) w sprawie ogłoszenia jednolitego tekstu rozporządzenia Pr. R. P. o prawie budowlanym i zabudowaniu osiedli.

Nr 35 Z DNIA 18 KWIETNIA 1939 r.

p. 217 — Ust. (5.4.39) o ratyfikacji porozumienia między Rzecząpospolitą Polską a Republiką Francuską w sprawie przedłużenia układu płatniczego.

p. 218 — Ust. (5.4.39) o ratyfikacji układu handlowego między Polską a Litwą.

p. 219 — Ust. (5.4.39) o ustanawianiu prawa zabudowy oraz o zbywaniu i zamianie niektórych gruntów państwowych, położonych w obrębie gmin, w których znajdują się polskie porty morskie.

p. 220 — Ust. (11.4.39) o szczególnych warunkach służby państwowej, związanych z przyłączeniem do Polski ziem odzyskanych.

p. 221 — Dek. Prez. R. P. (14.4.39) w sprawie zmiany rozporządzenia Prez. R. P. z dn. 7.10.39 o służbie wojskowej podoficerów i szeregowców.

p. 222 — Układ między Stolicą Apostolską i Rzecząpospolitą Polską w sprawie ziem, kościołów i kaplic pounickich, których Kościół Katolicki pozbawiony został przez Rosję, podpisany w Warszawie dn. 20.6.38 r.

p. 223 — Ośw. rz. (12.4.39) w sprawie wymiany dokumentów ratyfikacyjnych układu między Stolicą Apostolską a Rzecząpospolitą Polską o ziemiach pounickich, podpisanego w Warszawie dn. 20.6.38 r.

p. 224 — R. M. O. S. (31.3.39) o obowiązkowym wykonywaniu praktyki lekarskiej w gminach wiejskich i w niektórych miastach.

p. 225 — R. M. Spr. Woj. (1.4.39) wydane w porozumieniu z M. Spr. Wew. i Sk. o podziale miejscowości na klasy czynszowe dla obliczania wynagrodzenia za kwatery stałe dostarczane przez zarządy gmin na podstawie art. 12 ustawy z dn. 15.7.25 r. o zakwaterowaniu wojska w czasie pokoju.

p. 226 — R. M. Spr. Wew. (13.4.39) wydane w porozumieniu z M. Spr. Zagr., Spr. Woj., Sk. oraz Op. Sp. w sprawie określenia norm oraz terminów wypłaty zasiłków dla rodzin osób odbywających czynną służbę wojskową.

p. 227 — R. M. P. i H., R. i R. R. oraz Sk. (15.4.39) wydane w porozumieniu z M. Spr. Woj. oraz Spr. Wew. o określeniu przedsiębiorstw przemysłowych i górniczych w związku z powszechnym obowiązkiem świadczeń rzeczowych.

Nr 36 Z DNIA 21 KWIETNIA 1939 r.

p. 228 — Ust. (5.4.39) o ratyfikacji porozumienia między Polską a Szwajcarią w spra-

wie uregulowania płatności handlowych między ziemiami włączonymi do Polski w roku 1938 a Szwajcarią.

p. 229 — Ust. (5.4.39) o ratyfikacji porozumienia między Polską a Szwajcarią w sprawie zniżek celnych na niektóre produkty chemiczne.

p. 230 — Ust. (5.4.39) o ratyfikacji porozumienia między Polską a Szwajcarią, dotyczącego zmiany tekstu wzoru świadectwa pochodzenia na szwajcarskie plecionki do kapeluszy.

p. 231 — Ust. (5.4.39) o ratyfikacji traktatu handlowego pomiędzy Rzecząpospolitą i Republiką Argentyńską.

p. 232 — Ust. (5.4.39) o ratyfikacji traktatu handlowego pomiędzy Rzecząpospolitą Polską i Republiką Wschodnią Urugwajską.

p. 233 — Ust. (5.4.39) o ratyfikacji konwencji weterynaryjnej między Polską a Grecją.

p. 234 — Ust. (5.4.39) o ratyfikacji konwencji weterynaryjnej między Polską a Łotwą.

p. 235 — Ust. (5.4.39) o ratyfikacji protokołu taryfowego między Polską a Litwą.

p. 236 — R. M. Spr. Wew. i Sk. (31.3.39) o wykonaniu ustawy z dn. 5.8.38 r. o poprawie finansów związków samorządu terytorialnego i o zmianie ustawy o tymczasowym uregulowaniu finansów komunalnych.

p. 237 — R. M. Spr. Wew. (6.4.39) o odjęciu uprawnień niektórym zarządom gminnym w powiecie krakowskim w zakresie spraw popolicyjno - budowlanych oraz o przekazaniu tychże uprawnień Wydziałowi Powiatowemu w Krakowie.

p. 238 — R. M. P. i H. (6.4.39) o udzielaniu koncesji na przemysł wyrobu gum jezdnych.

p. 239 — R. M. O. S. (6.4.39) w sprawie zmiany siedziby Ubezpieczalni Społecznej w Ciechanowie.

p. 240 — Ośw. rz. (25.3.39) w sprawie zmiany znaków EA w konwencji międzynarodowej z dn. 24.4.26 r., dotyczącej ruchu samochodowego.

Nr 37 Z DNIA 25 KWIETNIA 1939 r.

p. 241 — R. M. O. S. (23.3.39) wydane w porozumieniu z M. Spr. Wew., Sk., Spraw., W. R. i O. P., R. i R. R., P. i H. oraz Kom. o uzupełniającym wykazie samodzielnych wolnych zajęć zawodowych, podlegających opłacie na Fundusz Pracy.

p. 242 — R. M. Spr. Wew. (6.4.39) o obowiązkach ludności w wypadkach pożarów lub innych klęsk.

p. 243 — R. M. Spr. Wew. (6.4.39) wydane w porozumieniu z M. Sk. o zawiadywaniu sumami na koszty akcji przeciwpożarowej, sposobie ich pobierania oraz dysponowania nimi i kontroli ich zużycia.

p. 244 — R. M. Sk. (13.4.39) o uzupełnieniu taryfy na wyroby tytoniowe.

p. 246 — R. M. Sk. (15.4.39) wydane w porozumieniu z M. P. i H. oraz R. i R. R. w sprawie zmiany taryfy celnej wywozowej.

p. 247 — R. M. Sk. (19.4.39) wydane w porozumieniu z M. P. i H. oraz Spr. Woj. o ulgach inwestycyjnych przy tworzeniu zapasów węgla.

p. 248 — R. M. P. i H. (15.4.39) wydane w porozumieniu z M. Spr. Wew. o uchyleniu zakazu poszukiwań górniczych na pewnych obszarach w województwie kieleckim.

p. 249 — Ośw. rz. (25.3.39) w sprawie złożenia przez Szwecję dokumentu ratyfikacyjnego Międzynarodowej Konwencji Sanitarnej z dn. 12.4.33 r., dotyczącej żeglugi powietrznej.

Nr 38 Z DNIA 28 KWIETNIA 1939 r.

p. 250 — R. M. Sk. (27.3.39) wydane w porozumieniu z M. Spr. w sprawie uiszczania papierami wartościowymi rękojmi licytacyjnej oraz ceny przybicia przy przymusowej likwidacji gospodarstw wiejskich.

p. 251 — R. M. O. S. (4.4.39) wydane w porozumieniu z M. Sk. i Spr. o opłatach za zbadanie artykułów żywności i przedmiotów użytku w Państwowym Zakładzie Higieny.

p. 252 — M. O. S. (15.4.39) wydane w porozumieniu z M. P. i H. o nadaniu orzeczeniu Komisji Rozjemczej z dn. 20.1.39 mocy powszechnie obowiązującej dla wszystkich przedsiębiorstw przemysłu graficznego na obszarze m. Lwowa.

p. 253 — R. M. Spr. Wew. (20.4.39) wydane w porozumieniu z M. Sk. i Kom. o specjalnych dopłatach drogowych.

p. 254 — Ośw. rz. (27.3.39) w sprawie złożenia przez Grecję i Finlandię dokumentów ratyfikacyjnych konwencji międzynarodowej z dn. 23.11.33 r. o przewozie towarów kolejami żelaznymi.

p. 255 — Ośw. rz. (27.3.39) w sprawie złożenia przez Grecję i Finlandię dokumentów ratyfikacyjnych konwencji międzynarodowej z dn. 23.11.33 r. o przewozie osób i bagażu kolejami żelaznymi.

Nr 39 Z DNIA 29 KWIETNIA 1939 r.

p. 256 — R. M. Spr. Wew. (20.4.39) o odjęciu uprawnień zarządom gminnym w zakresie spraw policyjno - budowlanych w niektórych osiedlach powiatów: kołomyjskiego, kosowskiego, nadwórniańskiego, śniatyńskiego i stryjskiego oraz o przekazaniu tychże uprawnień wydziałom powiatowym.

p. 257 — R. M. R. i R. R. (21.4.39) wydane w porozumieniu z M. Sk. oraz P. i H. o ustanowieniu specjalnej opłaty na cele, związane z gospodarką cukrowa.

p. 258 — R. M. Sk. (26.4.39) wydane w porozumieniu z M. P. i H. oraz R. i R. R. o zniżkach celnych i zwolnieniach od cła.

p. 259 — R. M. Sk. (27.4.39) wydane w porozumieniu z M. R. i R. R. oraz P. i H. w sprawie przepisów przejściowych związanych z rozciągnięciem na ziemie odzyskane mocy obowiązującej ustawy z dn. 5.8.39 r. o środkach finansowych na popieranie gospodarczo uzasadnionego kształtowania cen artykułów rolniczych.

p. 260 — Ośw. rz. (30.3.39) w sprawie przystąpienia Birmanii do protokołu z dn. 24.9. 39 r. o klauzulach arbitrażowych.

p. 261 — Ośw. rz. (30.3.39) w sprawie przystąpienia Republiki Haiti do międzynarodowej konwencji z dn. 19.2.25 r. dotyczącej opium.

p. 262 — Ośw. rz. (31.3.39) w sprawie złożenia przez Danię dokumentu ratyfikacyjnego konwencji z dn. 29.5.33 r. o ujednostajnieniu niektórych prawideł, dotyczących zajęcia zabezpieczającego statków powietrznych, oraz w sprawie przystąpienia Szwecji do powyższej konwencji.

Nr 40 Z DNIA 2 MAJA 1939 r.

p. 263 — Dekr. Pr. R. P. (29.4.39) w sprawie zmiany dekretu Prez. R. P. z dn. 12.3. 37 r. o służbie wojskowej oficerów.

p. 264 — R. Pr. R. P. (27.4.39) o tymczasowym wprowadzeniu w życie postanowień porozumienia dotyczącego zmiany traktatu handlowego i nawigacyjnego między Polską a Francją.

p. 265 — R. M. Spr. Woj. (29.4.39) o zmianie rozporządzenia M. Spr. Wew. z dn. 9.9. 37 r. w sprawie wykonania dekretu Pr. R. P. z dn. 12.3.37 r. o służbie wojskowej oficerów.

p. 266 — Ośw. rz. (30.3.39) w sprawie złożenia przez Włochy dokumentu ratyfikacyjnego układu z dn. 31.5.37 r. wprowadzającego zmiany do konwencji międzynarodowej z dn. 21.6.20 r. w sprawie utworzenia w Paryżu Międzynarodowego Instytutu Chłodnictwa.

p. 267 — Ośw. rz. (31.3.39) w sprawie stosowania na wyspie Cejlon międzynarodowej konwencji sanitarnej z dn. 12.4.33 r. dotyczącej żeglugi powietrznej.

p. 268 — Ośw. rz. (12.4.39) w sprawie wypowiedzenia konwencji, dotyczącej eksploatacji linii regularnej komunikacji powietrznej między Rzecząpospolitą Polską a Królestwem Rumunii, z dn. 9.5.30 r.

Nr 41 Z DNIA 6 MAJA 1939 r.

p. 269 — Protokół dotyczący zmiany art. 4 konwencji weterynaryjnej między Polską a Belgia z dn. 18.12.30 r., podpisany w Brukseli w dn. 13.10.37 r.

p. 270 — Ośw. rz. (16.4.39) w sprawie zmiany wymiany dokumentów ratyfikacyjnych podpisanego w Brukseli dn. 13.10.37 r. protokołu, dotyczącego zmiany art. 4 konwencji weterynaryjnej między Polską a Belgią z dn. 18.12. 30 r.

p. 271 — R. R. M. (29.4.39) o zmianie granic powiatów garwolińskiego i kozienickiego.

p. 272 — R. R. M. (29.4.39) o utworzeniu izby skarbowej w Tarnopolu.

p. 273 — R. M. Spr. Wew. (26.4.39) wydane w porozumieniu z M. Spr. Woj. oraz P. i H. o istotnych częściach broni palnej i amunicji.

p. 274 — R. M. Spr. Wew. (28.4.39) o zniesieniu gmin wiejskich Czarnogłów i Ładzyń i o zmianie granic niektórych gmin wiejskich w powiecie mińskim, województwie warszawskim.

p. 275 — R. M. Spr. Wew. (29.4.39) wydane w porozumieniu z M. Spr. Zagr., Spr. Woj.,

Sk. i O. S. w sprawie wykonania ustawy z dn. 30.3.39 r. o zasiłkach dla rodzin osób, odbywających czynną służbę wojskową.

p. 276 — Ośw. rz. (16.4.39) w sprawie stosowania do Kolonii Adenu konwencji z dn. 27.7.29 r., dotyczącej traktowania jeńców wojennych.

p. 277 — Ośw. rz. (18.4.39) w sprawie stosowania do Kolonii Adenu konwencji z dn. 27.7.29 r. o polepszeniu losu rannych i chorych w armiach czynnych.

Nr 42 Z DNIA 8 MAJA 1939 r.

p. 278 — R. M. Sk. (5.5.39) wydane w porozumieniu z M. P. i H. oraz R. i R. R. w sprawie zmiany taryfy celnej wywozowej.

p. 279 — Ośw. rz. (18.4.39) w sprawie stosowania w Osadach Cieśninowych postanowień międzynarodowej konwencji z dn. 5.7.1930 r. o liniach ładunkowych.

2. „DZIENNIK URZĘDOWY MINISTERSTWA SKARBU".

Nr 8 Z DNIA 31 MARCA 1939 r.

p. 179 — Uchwała R. M. (15.3.39) o dodatkowym kredycie na rok 1938/39.

p. 186 — Zarz. M. P. i H. (17.3.39) o zmianie zarządzenia z dn. 10.2.38 r. w sprawie przyjmowania zgłoszeń wywozowych oraz wydawania zaświadczeń walutowych.

p. 187 — Zarz. M. Sk. (21.3.39) o zmianie czasu urzędowania urzędów celnych.

p. 188 — Zarz. M. Sk. (14.3.39) w sprawie przepisów rachunkowo - kasowych dla Mennicy Państwowej.

p. 189 — Zarz. M. Sk. (27.3.39) o zaszeregowaniu kas urzędów skarbowych.

p. 190 — Zarz. M. Sk. (24.3.39) w sprawie rozwiązaniu Komisyj Odwoławczych przy Izbach Handlowych w Białymstoku, Kielcach i Okręgowej w Warszawie oraz Komisji Odwoławczej na województwo łódzkie (z wyłączeniem m. Łodzi) przy Izbie Skarbowej w Łodzi.

p. 191 — Post. M. Sk. (14.3.39) w sprawie ulg dla firmy Związek Koksowni, spółka z ograniczoną odpowiedzialnością w Katowicach.

p. 192 — Obw. M. Sk. (23.3.39) o wartości jednego grama czystego złota.

p. 193 — Obw. M. Sk. (27.3.39) w sprawie kontroli specjalnej obrotu towarowego polsko-sowieckiego.

Nr 9 Z DNIA 11 KWIETNIA 1939 r.

p. 215 — Zarz. M. Sk. (24.3.39) o ustaleniu wewnętrznego podziału izb skarbowych i podległych im urzędów na jednostki organizacyjne oraz o zakresie działania tych jednostek.

p. 216 — Zarz. M. Sk. (20.3.39) o ustaleniu właściwości miejscowej i siedzib brygad ochrony skarbowej oraz ich oddziałów.

p. 217 — Zarz. M. Sk. (20.3.39) o ustaleniu właściwości miejscowej i siedzib rejonów kontroli skarbowej i ich oddziałów.

p. 218 — Post. M. Sk. (29.3.39) w sprawie ulg dla firmy Fabryka Masek i Sprzętu Przeciwgazowego, Sp. Akc w Warszawie.

p. 219 — Obw. M. Sk. (30.3.39)9 o subskrypcji na 5% Pożyczkę Obrony Przeciwlotniczej i na 3% Bony Obrony Przeciwlotniczej.

p. 220 — Obw. M. Sk. (30.3.39) w sprawie kwoty emisji monet srebrnych, niklowych i brązowych.

p. 222 — Obw. Przew. R. Sp. (31.3.39) o opłatach za rewizje spółdzielni i specjalne świadczenia Rady Spółdzielczej.

p. 223 — Ok. Min. Sk. (27.3.39 L. D. III. 2986/4/39) w sprawie zmiany Instrukcji o uiszczeniu należności podatkowych papierami wartościowymi.

p. 224 — Ok. Min. Sk. (30.3.39 L. D. V. 5047/1/39) w sprawie obliczania odsetek w trybie art. 118 O. P.

p. 225 — Ok. Min. Sk. (29.3.39 L. D. VI. 3866/4/39) w sprawie zaopatrywania izb i urzędów skarbowych akcyz i monopolów państwowych w plomby.

p. 226 — Ok. Min. Sk. (29.3.39 L. D. VI. 3872/4/39) w sprawie sprostowania błędów w załączeniu do okólnika z dn. 13.12.38 L. D. VI. 13073/4/38.

Nr 10 Z DNIA 20 KWIETNIA 1939 r.

p. 232 — Zarz. M. Sk. (1.4.39) o stwierdzeniu kraju pochodzenia towarów przy odprawie celnej.

p. 233 — Zarz. M. Sk. (14.4.39) w sprawie wypłaty ryczałtów za przejazdy urzędników kontroli skarbowej.

p. 234 — Zarz. Kom. Dew. (1.4.39) w sprawie obrotu płatniczego polsko - francuskiego.

p. 235 — Zarz. Kom. Dew. (11.4.39) w sprawie wyjazdów do Litwy.

p. 236 — Obw. M. P. i H. (4.4.39) wydane w porozumieniu z M. Sk. oraz R. i R. R. o wykazie instytucji, za których pośrednictwem będą wydawane zaświadczenia Min. P. i H. na wolny od cła wywóz szczeciny, włosia i sierści oraz o trybie postępowania przy wydawaniu tych zaświadczeń.

p. 237 — Obw. M. P. i H. (6.4.39) o trybie udzielania pozwoleń na prawo wywozu owsa, objętego zakazem wywozu.

p. 238 — Obw. M. Sk. (4.4.39) o wylosowaniu obligacji serii I 4% państwowej renty złotej.

p. 239 — Obw. Min. Sk. (4.4.39) o wylosowaniu Bonów Funduszu Inwestycyjnego.

p. 240 — Ok. C. 191 Min. Sk. (15.4.39 L. D. IV. 11908/3/39) w sprawie stwierdzania kraju pochodzenia towarów przy odprawie celnej.

p. 241 — Ok. Min. Sk. (5.4.39 L. D. V. 5922/2/39) w sprawie zwolnienia od opodatkowania specjalnym podatkiem od wynagrodzeń dodatków mieszkaniowych, wypłacanych nauczycielom zatrudnionym w gminach miejskich nie wydzielonych z powiatów związków samorządowych.

p. 242 — Instr. Min. Sk. (29.3.39) w sprawie rachunkowej ewidencji należności, wynikających ze stosowania prawa karnego skarbowego.

p. 243 — Instr. Min. Sk. (14.4.39 L. D. IV. 11429/3/39) w sprawie stosowania pozwoleń Min. P. i H. na prawo przywozu towarów oraz w sprawie stosowania zwolnień od ograniczeń przywozowych i wywozowych.

Nr 11 Z DNIA 1 MAJA 1939 r.

p. 266 — Zarz. M. Sk. (22.4.39) „Instrukcja o szkoleniu kandydatów na niektóre stanowiska w administracji skarbowej“.

p. 267 — Zarz. M. Sk. (31.3.39) o zmianie czasu urzędowania urzędów celnych .

p. 268 — Zarz. M. Spr. Wew. i Sk. (31.3.39) w sprawie zwolnienia Stowarzyszenia Wyższej Użyteczności „Towarzystwo Przyjaciół Młodzieży Akademickiej“ od podatku od lokali.

p. 269 — Zarz. M. Spr. Wew. i Sk. (12.4.39) w sprawie zwolnienia Stowarzyszenia Wyższej Użyteczności „Związek Straży Pożarnych R. P.“ od podatku od lokali.

p. 270 — Zarz. M. Sk. (5.4.39) wydane w porozumieniu z M. Spr. Wew. o odstąpieniu gminie m. Radomia gruntu państwowego na ogólne potrzeby gminy.

p. 271 — Zarz. M. Sk. (4.4.39) o sposobie obliczenia rezerwy składek przy zaspokojeniu roszczeń z umów ubezpieczenia do upadłego zakładu ubezpieczeń „Algemeene Maatschappij van Levensverzekering en Lijfrente“ w Amsterdamie.

p. 272 — Zarz. M. O. S. (6.4.39) wydane w porozumieniu z M. Spr. Wew. i M. Sk. w sprawie zaliczenia niektórych miejscowości województwa śląskiego do klasy A w zakresie zaopatrzenia inwalidzkiego.

p. 273 — Post. M. Sk. (15.4.39) w sprawie ulg dla Państwowych Zakładów Tele i Radiotechnicznych w Warszawie.

p. 274 — Post. M. Sk. (18.4.39) w sprawie ulg dla firmy Towarzystwo Starachowickich Zakładów Górniczych Sp. Akc. w Marszawie.

p. 275 — Post. M. Sk. (18.4.39) w sprawie ulg dla firmy „Spółka Akcyjna Wielkich Pieców i Zakładów Ostrowieckich“ w Warszawie.

p. 276 — Dec. M. P. i H. (29.3.39) po porozumieniu z M. Spr. Woj., Sk., Spr. Wew. oraz R. i R. R. ustalająca prawo do ulg przedsiębiorstwa „Okręgowy Zakład Elektryczny w Tarnowie, Spółka Akcyjna“.

p. 277 — Obw. M. Sk. (24.4.39) o wartości jednego grama czystego złota.

p. 278 — Obw. M. P. i H. (15.4.39) o zmianie taryfy niektórych opłat portowych.

p. 279 — Obw. Min. Sk. (4.4.39 L. D. VI. 4106/3/39) w sprawie wydania Spółce Handlowej Cukrowni Związkowych w Warszawie zezwolenia na prowadzenie wolnego składu cukru w Warszawie.

p. 280 — Ok. C. 193 Min. Sk. (17.4.39 L. D. IV. 10671/1/39) w sprawie zarachowywania opłat za upomnienia, pobieranych przez urzędy celne w postępowaniu egzekucyjnym.

p. 281 — Ok. Min. Sk. (19.4.39 L. D. V. 5959/3/39) w sprawie podatku od lokali i podatku od nieruchomości dla hoteli, pensjonatów, pokojów umeblowanych i t. p.

p. 282 — Instr. Min. Sk. (25.4.39) o stosowaniu rozp. M. Sk. z dn. 19.8.38 r. wydanego w porozumieniu z M. R. i R. R. oraz P. i H. w sprawie wykonania ustawy z dn. 5.8.38 r. o środkach finansowych na popieranie gospodarczo uzasadnionego kształtowania cen artykułów rolniczych (Dz. U. R. P. Nr 61, poz.

477) w brzmieniu rozp. M. Sk. z dn. 28.2.39 r. (Dz. U. R. P. Nr 19, poz. 128).

—

3. „DZIENNIK URZĘDOWY MINISTERSTWA SPRAWIEDLIWOŚCI".

Nr 4 Z DNIA 20 MARCA 1939 r.

Ok. Nr 1894/II. A./39 w spr. ogłoszeń w postępowaniu umarzającym utracone tytuły na okaziciela [zawiera przypomnienie, że ogłoszenia te mają być umieszczane w „Monitorze Polskim", a nie w Dzienniku Urzędowym Ministerstwa Sprawiedliwości].

Ok. Nr 1895/II. A./39 w spr. przekazywania nieruchomości państwowych [podaje zasady okólnika Ministerstwa Skarbu z 26.1.39 D. III. 19125/1/38].

Ok. Nr 1896/1. C./39 w spr. ustanowienia delegata Rządu do spraw uregulowania własności Kościoła.

Komunikat w spr. zaliczek na uposażenie dla pracowników kontraktowych.

Komunikat w spr. orzeczenia N. T. A. z 30. 1.1939 r., dotyczącego zakresu obowiązku Skarbu Państwa, zwracania komornikom poniesionych przez nich wydatków w gotowiźnie.

Komunikat w spr. Międzynarodowego Kongresu Nauk Administracyjnych w 1939 r.

Ogólna lista konsulów, którzy otrzymali upoważnienie do wykonywania czynności, przewidzianych w art. 18 i 19 ust. 3 ustawy z dnia 11.11.1924 r. o organizacji konsulatów i o czynnościach konsulów (Dz. U. R. P. Nr 103, poz. 944), zestawiona według stanu w dniu 1 marca 1939 r.

Nr 5 Z DNIA 20 KWIETNIA 1939 r.

Zarządzenie Ministra Sprawiedliwości z 7. 4.39 r. w spr. powiększenia ilości stanowisk pisarzy hipotecznych przy wydziale hipotecznym Sadu Okręgowego w Kielcach.

Ok. Nr 1898/III. P.W./39 w spr. cennika środków leczniczych w Centralnej Aptece Więzień. [zawiera dokładny cennik specyfików].

Ok. Nr 1899/I.M./39 o odstępowaniu drugiemu państwu osądzenia jego pracowników, zatrudnionych w sąsiedzkiej komunikacji kolejowej.

Komunikat w spr. zasiłku wyrównawczego i dodatku służbowego dla funkcjonariuszów państwowych.

Komunikat w spr. zaliczek na uposażenie.

Komunikat w spr. wykładni ustawy o opłatach stemplowych, ogłoszonej w Nr 32 Dz. Urz. Min. Sk. poz. 768.

Dział ogólny

I. PRZEGLĄD PIŚMIENNICTWA.

ŻYCIE I DZIAŁALNOŚĆ ś. p. STANISŁAWA WRÓBLEWSKIEGO.

We wstępie obszernego i z pietyzmem napisanego wspomnienia o życiu i dziele Wielkiego Prawnika, autor podaje, że Stanisław Wróblewski urodził się w roku 1868 w Tenczynku pod Krakowem. Szkołę średnią i studia prawnicze ukończył w Krakowie. Doktorat prawa uzyskał w roku 1891 *sub auspiciis Imperatoris*. W roku 1895 habilituje się jako docent prawa rzymskiego u Fryderyka Zolla, starszego, na podstawie rok wcześniej wydanej rozprawy p. t. „Zur Lehre von der Collision der Privatrechte". W sześć lat później, 1901, uzyskuje nominację na profesora nadzwyczajnego prawa rzymskiego, zaś w roku 1906 — na profesora zwyczajnego tegoż przedmiotu.

Już pierwsza praca Stanisława Wróblewskiego daje wyraźny obraz jego umysłowości i jego posłannictwa naukowego. W rozprawie z prawa rzymskiego, zatem z dziedziny historii prawa, jest Wróblewski nawskroś dogmatykiem. Źródła rzymskie są dla niego tylko kanwą, na której snuje swe wywody. W rozprawie nie stara się o przedstawienie historycznego rozwoju tej, czy innej instytucji. Idzie mu raczej o stworzenie syntezy, konstrukcji dogmatycznej, na tle kazuistycznych rozstrzygnięć rzymskich jurystów. Stale zresztą nawiązuje do nowoczesnej nauki prawa prywatnego.

W rozprawie „Zur Lehre von der Collision der Privatrechte" najbardziej interesujące są ustępy, poświęcone określeniu dwóch pojęć: prawa podmiotowego i wykonywania praw podmiotowych. — Zdaniem Wróblewskiego każde prawo podmiotowe, zatem także prawo podmiotowe prywatne, jest tworem prawa przedmiotowego. Z drugiej znów strony twór prawa przedmiotowego — a więc także prawo podmiotowe — ma na celu pewne korzystanie (Genuss) człowieka. Samo jednak gospodarcze korzystanie nie może być uważane za produkt prawa podmiotowego. Korzystanie to

stanowi cel prawa, ale z pojęciem prawa bezpośrednio nie ma nic wspólnego. — Zależnie od treści prawa podmiotowego, od rodzaju możliwości korzystania, która ma być zabezpieczona, coraz to inaczej wyglądają imperatywy prawne, charakteryzujące dane prawo podmiotowe, przy czym dla stwierdzenia, o jakie prawo podmiotowe chodzi, trzeba wziąć pod uwagę łącznie cały kompleks norm, i to tak te normy, które uprawnionego chronią, jak i te, które go ograniczają. Jeśli chce się rozróżniać i klasyfikować poszczególne prawa podmiotowe, to nie można kłaść decydującego nacisku ani na samą ochronę prawną, jako taką, ani też na gospodarczą stronę poszczególnych praw podmiotowych. Trzeba traktować zabezpieczenie możliwości korzystania jako całość. Zależnie od zakresu, w którym możliwość korzystania zostaje uprawnionemu przyznana, będzie także jej zabezpieczenie tworzone w coraz to inny sposób, za pomocą złożenia kompleksu coraz to innych imperatywów. Zabezpieczenie, t. zn. złożenie kompleksu imperatywów i ich treść, z jednej strony oraz możliwość korzystania, jako cel gospodarczy, z drugiej strony, są w pewnym znaczeniu dwiema funkcjami prawa podmiotowego.— Konsekwencją powyższego określenia pojęcia prawa podmiotowego jest sformułowanie pojęcia wykonywania praw podmiotowych. W konkluzji przychodzi Wróblewski do twierdzenia, że *używanie* prawa nie jest potrzebne do *wykonywania* prawa. Tak śmiało i stanowczo wkraczał młody, bo zaledwie 27-letni uczony na najbardziej śliskie tereny prawa prywatnego. Zapatrywanie swe formułował ostro, wyraźnie kreśląc granice pojęć, odrzucając zapatrywania cudze, polemizując z największymi naonczas potentatami wiedzy. W pięć lat po swej pierwszej rozprawie wystąpił Wróblewski z nową obszerną pracą p. t. „Posiadanie na tle prawa rzymskiego". Praca ta nawskroś dogmatyczna. Wywody historyczne odgrywają w niej jeszcze mniejszą rolę, niż w rozprawie pierwszej. „Posiadanie" jest jedyną obszerną polską monografią Wróblewskiego.

Z początkiem XX w. przerzucił się Wróblewski prawie-że całkowicie do dogmatyki prawa, obejmując swymi zainteresowaniami całokształt współczesnego prawa prywatnego. Wydaje też szereg komentarzy do ustaw współcześnie obowiązujących. Pierwszym z nich był komentarz do austriackiego kodeksu handlowego, wydawany początkowo z prof. Rosenblattem. Z początkiem wojny wrócił Wróblewski do prawa rzymskiego. Z tego czasu pochodzi dzieło stanowiące koronę Jego twórczości naukowej, dwutomowy „Zarys wykładu prawa rzymskiego" z lat 1916—1919, obejmujący niestety tylko część ogólną i prawo rzeczowe. Według opinii autora wspomnienia „Zarys wykładu prawa rzymskiego" jest książką o najwyższym poziomie naukowym; natomiast jego wartość dydaktyczna jest nikła. Po wojnie przeszedł Wróblewski znowu do prawa współczesnego. Praca w Komisji Kodyfikacyjnej, powstawanie coraz to nowych ustaw polskich, pchnęły go do pracy komentatorskiej. W ten sposób przedstawia się w najogólniejszych zarysach dorobek naukowy Stanisława Wróblewskiego.

Zasługi naukowe Wróblewskiego są powszechnie znane i bardzo wysoko cenione. Mało kto zgadzał się z Nim w zapatrywaniach. Wielkość Jego uznawali wszyscy. *(Jan G w i a z d o m o r s k i — Pal. 4/39 s. 467 nn.).*

—

FRANCISZEK KSAWERY FIERICH JAKO PROCESUALISTA.

W krótkim zarysie autor przedstawia działalność zmarłego przed 10 laty Franciszka Ksawerego Fiericha na polu prawa procesowego. Autor kreśli poglądy Fiericha na istotę procesu, przedstawia jego teorię o procesowym stosunku prawnym, wreszcie podaje osiągnięcia zmarłego uczonego na polu kodyfikacji polskiego procesu cywilnego. *(Józef S k ą p s k i — PPC. 19-20/38 s. 577).*

—

USTAWODAWSTWO CYWILNE NIEMIECKIE Z 1938 R.

Wg urzędowego sprawozdania Ministerstwa Sprawiedliwości Rzeszy podaje artykuł przegląd działalności kodyfikacyjnej Niemiec w 1938 r. w dziedzinie prawa rodzinnego, małżeńskiego, patentowego, w zakresie reformy B. G. B., wreszcie w dziedzinie wprowadzenia prawa niemieckiego w Austrii i Sudetach. *(GSW. 11/39 s. 174-6).*

—

PROKURATORIA GENERALNA R.P. (1919—1939).

1. Zarys historyczny.

Skupienie w jednym urzędzie zastępstwa Państwa w postępowaniu prawnym, a procesowym w szczególności, nie było w Rzeczypospolitej przedrozbiorowej nowością. Funkcje te pełnił instygator koronny i litewski, w poszczególnych ziemiach — instygator ziemski. — Rozbiory położyły kres tej instytucji, jednak w r. 1816 powstaje w Królestwie Polskim Prokuratoria Generalna, twór polski, nie zaborcy rosyjskiego. Urzędowała ona kolegialnie. Losy królestwa Polskiego wpłynęły na coraz większe ograniczenie przez władze rosyjskie kompetencji Prokuratorii, która skupiała element prawniczy całkowicie polski. Okupacja niemiecka położyła kres jej istnieniu, zastępstwo państwa spra-

wowały we własnym zakresie poszczególne urzędy.

W b. zaborze austriackim istniała Prokuratoria Skarbu we Lwowie z ekspozyturą w Krakowie, stała się ona w znacznym stopniu wzorem obecnych polskich ustaw organizacyjnych. Na pozostałych ziemiach polskich — obronę prawną Państwa sprawowały poszczególne resorty administracyjne we własnym zakresie zazwyczaj za pośrednictwem adwokatów.

Autor kreśli w ogólnym zarysie motywy, które wywołały stworzenie w odrodzonej Rzeczypospolitej Prokuratorii Generalnej. Skoncentrowanie opieki prawnej Państwa w jednym urzędzie wywołać musi ujednostajnienie wykładni prawa i zapewnia Państwu stałe czuwanie i utrzymanie w ramach jego działalności materialnej jedności prawnej. Dekret Naczelnika Państwa z 17.2.1919 r. powołał do życia Prokuratorię Generalną Rzeczypospolitej Polskiej, podległą służbowo Prezesowi Rady Ministrów. Dnia 28.3.1919 r. został powołany pierwszy Prezes Prokuratorii, Gen. Dr Stanisław Bukowiecki, właściwy twórca i organizator Prokuratorii. Dekret z 7.2. zostaje zastąpiony ustawą z dnia 31.7.1919 r., która przewiduje Oddziały Prokuratorii Generalnej. Przekształcenie b. galicyjskiej Prokuratorii Skarbu w oddział Prokuratorii Generalnej we Lwowie i Krakowie nie natrafiło na większe trudności. Przejęcie natomiast akt b. Prokuratorii w Królestwie Polskim nastąpiło z niem 1.2. 1921 r. Dalszy rozrost terytorialny Prokuratorii Generalnej następował etapami. Z dniem 15.2.1925 r. Kompetencja Prokuratorii Generalnej objęła cały obszar Rzeczypospolitej Polskiej z Wolnym Miastem Gdańskiem. Obecnie Prokuratoria Generalna składa się z Urzędu Głównego w Warszawie i 5 oddziałów (w Poznaniu, Krakowie, Lwowie, Wilnie i Katowicach) oraz Urzędu Delegata Prokuratorii Generalnej w Gdańsku. Od pierwszej chwili urzędnicy Prokuratorii Generalnej bez względu na przynależność do jej poszczególnych urzędów mieli prawo spełniania swych czynności urzędowych przed wszystkimi Sądami Rzeczypospolitej.

2. Ustrój a organizacja Prokuratorii Generalnej R. P.

Od 1.1.1925 r. Prokuratoria podlega Ministrowi Skarbu, stanowiąc wszakże odrębny od Ministerstwa Urząd Centralny. Na czele Prokuratorii Generalnej stoi bezpośrednio podległy Ministrowi Skarbu Prezes Prokuratorii Generalnej. Poszczególne urzędy Prokuratorii Generalnej dzielą się na wydziały. Kierownika wydziału mianuje Prezes Prokuratorii Generalnej. W skład wydziału wchodzą oprócz kierownika, naczelnicy wydziałów, radcowie, referendarze i aplikanci Prokuratorii Generalnej. Wydział Prokuratorii stanowi Kolegium Wydziałowe. Oprócz tego istnieją jeszcze 2 rodzaje ciał kolegialnych: Prezydium Prokuratorii Generalnej lub Oddziałów i Zebrania Ogólne Prokuratorii Generalnej lub Oddziałów, złożone z Prezesa i Wiceprezesa Prokuratorii Generalnej lub Prezesa Oddziału i wszystkich naczelników wydziałów i radców. Poza wydziałami istnieje w każdym urzędzie Prokuratorii Sekretariat Naczelny.

Kompetencja rzeczowa Prokuratorii Generalnej obejmuje: 1) ochronę prawno - publicznych i prywatnych praw i interesów Państwa oraz niektórych innych podmiotów (np. praw terytorialnych, lub występowanie przed Sądem o unieważnienie alienacji nieruchomości, sprzecznej z obowiązującym ustawodawstwem); należy podnieść, że w tych wypadkach Prokuratoria Generalna występuje w imieniu Państwa Polskiego; 2) ochronę Skarbu Państwa, jako podmiotu majątkowych praw i interesów Państwa zarówno publiczno jak i prywatnoprawnych; 3) ochronę praw przedsiębiorstw, instytucji i funduszów państwowych, posiadających odrębną od Skarbu Państwa osobowość. Od zasady, że zastępstwo przedsiębiorstw państwowych należy do Prokuratorii Generalnej istnieją 3 grupy wyjątków: a) państwowe przedsiębiorstwa skomercjalizowane przemysłowe; handlowe i górnicze posiadają własne zastępstwo prawne; b) na mocy rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej z 1924 r., poz. 967 — Rada Ministrów może ustanowić własne zastępstwo dla przedsiębiorstw i instytucji państwowych, urządzonych na zasadach samodzielnej gospodarki. Dotychczas wyłączono zastępstwo Liceum Krzemienieckiego; c) na podstawie oddzielnych przepisów posiadają odrębne zastępstwo prawne Polski Bank Rolny i P. K. O. Bank Gospodarstwa Krajowego nie jest instytucją wyłącznie państwową i dlatego nie jest przez Prokuratorię zastępowany. Zasady te budziły wątpliwości, ustawy przewidują wyraźnie, że zastępstwo przedsiębiorstw: Polskie Koleje Państwowe, Polska Poczta Telegraf i Telefon, Fundusz Ochrony Przyrody, Polski Monopol Loteryjny, Spirytusowy i Tytoniowy, należy do Prokuratorii Generalnej; 4) Prokuratoria Generalna zastępuje majątek, fundusze, zakłady i fundacje, pozostające pod zarządem władz państwowych; 5) Prokuratoria Generalna wykonuje zastępstwo prawne podmiotów publiczno - prawnych niepaństwowych (ustawa z 31.7.1919), oprócz majątku kościelnego i beneficjów duchownych; 6) Rada Ministrów może powierzyć Prokuratorii zastępstwo innych instytucji i zakładów publicznych.

W granicach omówionej kompetencji rze-

czowej Prokuratorii Generalnej — kompetencję funkcyjną *wyłączną* stanowi zastępstwo w postępowaniu cywilnym spornym i niespornym przed wszystkimi sądami Rzeczypospolitej. Od tej kompetencji najobszerniejszym wyjątkiem jest rozporządzenie Prezydenta Rzeczypospolitej (D. U. p. 151/33), upoważniające właściwe władze państwowe do samodzielnego podejmowania czynności w postępowaniu hipotecznym, upadłościowym i egzekucyjnym. Pewną modyfikację w tym zakresie wprowadził art. VII przep. wprow. post. egz. K. P. C.— W powyższych wypadkach Prokuratoria Generalna pozostaje jednak zastępcą Państwa z samego prawa. Istnieje jednak grupa przypadków, gdy władza państwowa działa samodzielnie przed sądami cywilnymi (np. M. P. i H. występując o rozwiązanie spółki akcyjnej — art. XXXVIII przep. wprow. K. H.). Poza tym w województwach centralnych w niektórych sprawach występują prokuratorowie. Do wyłącznej kompetencji Prokuratorii Generalnej należy występowanie przed wydziałem spornym Urzędu Patentowego w sprawach o unieważnienie i umorzenie patentu.

W kompetencję fakultatywną w granicach kompetencji rzeczowej stanowi 1) zastępstwo przed sądami prawa publicznego i władzami administracyjnymi oraz przed sądami zagranicznymi. W tym zakresie (np. przed N. T. A.) Prokuratoria Generalna działa na podstawie pełnomocnictwa. 2) Na wezwanie właściwej władzy Prokuratoria Generalna występuje w zastępstwie interesów majątkowych Państwa w procesie adhezyjnym w postępowaniu karnym, 3) wydawanie opinii prawnych, 4) udzielanie porad prawnych i współdziałanie w sporządzaniu aktów prawnych, dotyczących praw Państwa.

Kompetencję miejscową Oddziału, względnie Urzędu Głównego (do którego należy okrąg Sądu Apelacyjnego w Warszawie i Lublinie, lub delegata Prokuratorii Generalnej w Gdańsku określa się, gdy pozwanym jest Skarb Państwa, lub zrównany z nim podmiot, według miejsca, w którym znajduje się rzecz sporna, w braku tego kryterium, według miejsca, gdzie zaszło zdarzenie stanowiące podstawę pozwu, a gdy i tej zasady brak — według siedziby zainteresowanej władzy administracyjnej lub nadzorczej II instancji. We wszelkim innym postępowaniu zastępstwo należy do tego oddziału, w którego okręgu znajduje się siedziba właściwego urzędu administracyjnego I instancji. Opinie wydaje Urząd Główny.

Prokuratoria Generalna spełnia swe czynności na wezwanie centralnych władz państwowych lub władz II instancji, przez nie upoważnionych. Prokuratoria posiada pełną samodzielność w załatwianiu spraw: Wszystkie władze, urzędy, instytucje i sądy obowiązane są dostarczać wszelkich posiadanych informacji, materiałów i akt w sprawach, w których wykonuje ona swe czynności urzędowe. Szczególne uprawnienia posiada też Prokuratoria Generalna w ciągu procesu.

Urzędnicy Prokuratorii Generalnej dzielą się na referendarskich, kancelaryjnych i rachunkowych. Urzędnicy referendarscy dzielą się na prowizorycznych, odbywających aplikację i stałych. Aplikacja trwa 3 lata, w tym 1 rok aplikacji sądowej. Stali urzędnicy referendarscy Prokuratorii Generalnej posiadają liczne uprawnienia. Urzędnikom Prokuratorii nie wolno sprawować zastępstwa prawnego interesów osób prywatnych, wyjąwszy sprawy własne i bliskiej rodziny.

Tok urzędowania jest następujący: każda sprawa przechodzi do właściwego wydziału i zasadniczo zostaje przydzielona jednemu z urzędników referendarskich jako referentowi, który piśmienny referat przedstawia do aprobaty kierownikowi Wydziału. Sprawy kwestyjne mogą być rozpatrywane przez referenta, a nawet przez Zebrania Ogólne lub (w sprawach pilnych) Prezydium Prokuratorii Generalnej, w których to kolegiach decyduje większość głosów. W praktyce o sprawie decyduje zazwyczaj referent i kierownik Wydziału, w sprawach zaś większej doniosłości Prezes sam lub przy udziale Prezydium, które ma głos doradczy. W procesach występuje referent sprawy, bądź jego zastępcą, może być też umocowany przez Prokuratorię Generalną adwokat lub urzędnik zainteresowanej władzy.

4. Przegląd działalności Prokuratorii Generalnej w latach 1919—1937.

Autor podaje 2 tablice statystyczne, dotyczące ilości czynności typowych (opinie, procesy) Prokuratorii Generalnej oraz agendy sądowej. Statystyka agendy sądowej dowodzi, że większość procesów to sprawy wytoczone przeciwko Państwu; zdanie, że Prokuratoria Generalna prowadzi zbyt dużo procesów okazuje się nie słuszne. Tablica 3 obrazuje ilość wygranych i przegranych przez Prokuratorię Generalną spraw, przy czym zestawienie to jest wybitnie dla Prokuratorii Generalnej korzystne. Wartość procesów wygranych w latach 1928—37 waha się od 27,5 do 55,5 milionów złotych, przegranych od 3,5 do 6 milionów zł.

Wielka liczba opinij o typach umów, stanowiących dziś podstawę zawierania tranzakcji przez urzędy państwowe — przyczyniła się do ujednolicenia praktyki prawnej władz. Prokuratoria opiniowała też projekty ustaw, jak K. P. C., prawo wekslowe i czekowe, ostatnio projekt prawa rzeczowego.

Ważnym i charakterystycznym działem do-

rocznych sprawozdań Prezesa Prokuratorii Generalnej są od 1926 r. wnioski i postulaty ogólne, przede wszystkim w kwestii unifikacji prawodawstw dzielnicowych. *(Bohdan S a ł a c i ń s k i — GSW. 10-15/39 s. 149, 165, 183 i 202).*

III. PRZEGLĄD BIBLIOGRAFII.

D ą b r o w s k i Włodzimierz Dr: Poradnik prawniczy, wyjaśniający stan prawny na obszarze województwa śląskiego. Wyd. 2. Katowice 1939. cm. 23, s. 9 nlb., 384.

Prawa niepodległościowca. Ustawa i rozporządzenia ministrów R. P. Lwów 1938. Nakł. Zw. Strzelecki Zarządu Pow. Lwowskiego. cm. 24, s. 24.

Z a j k o w s k i Józef: Polityka prawa — polityka orzecznictwa. Wilno 1939. cm. 23, s. 12. Odb.: Wileński Przegląd Prawniczy [1939, nr 2].

Prawo cywilne

I. PRZEGLĄD PIŚMIENNICTWA.

1. PRAWO MATERIALNE.

B. PRAWO FAMILIJNE.

O NOWE PRAWO FAMILIJNE.

Odrodzona Polska odziedziczyła po zaborcach całą mozajkę norm prawa familijnego. Prócz bowiem różnych ustaw cywilnych (austriackiej, węgierskiej, niemieckiej, rosyjskiej i Kodeksu Napoleona) istnieją przepisy poszczególnych wyznań, wywierające prawne skutki w dziedzinie cywilnych stosunków obywateli.

Powstającemu przy stosowaniu prawa familijnego chaosowi, wobec sprzecznych przepisów dzielnicowych, stara się zapobiec ustawa z 2 sierpnia 1926 r. o prawie właściwym dla stosunków prywatnych wewnętrznych, atoli działanie tej ustawy nie usuwa wszelkich komplikacyj prawnych, bowiem na terenie jednej i tej samej dzielnicy obowiązują sprzeczne przepisy prawa familijnego. Do prawdziwego unormowania stosunków w zakresie omawianego prawa doprowadzić może tylko uchylenie całkowite dotychczasowych przepisów zaborczych i wydanie nowego polskiego prawa familijnego jednolitego dla całego Państwa i zgodnie z duchem czasu.

Podstawowym zagadnieniem, jakie musi rozstrzygnąć ustawodawca polski, jest instytucja małżeństwa. W zapatrywaniach na to zagadnienie panuje jednak wielki chaos. Z jednej bowiem strony sądy poszczególne nie uznają w pewnych przypadkach ponownie zawieranych związków małżeńskich. Z drugiej strony władze duchowne unieważniają małżeństwa poprzednie na podstawie własnych przepisów. Powstają tedy dwie racje wzajemnie się wyłączające. Prawodawca przeto powinien czym prędzej tę sprzeczność usunąć.

Drugim ważnym zagadnieniem jest stosunek Państwa do dziecka naturalnego (nieślubnego). Tu są dwa punkty wyjścia: 1) równość tego późniejszego obywatela co do obowiązków wobec Państwa musi powodować również co do praw, jakie Państwo przyznaje dzieciom prawym czyli zrodzonym w związku małżeńskim; 2) Państwo odmawia dziecku naturalnemu uprawnień przysługujących dziecku zrodzonemu w małżeństwie, stosując sui generis represję do dziecka za pogwałcenie formy małżeńskiej przez jego rodziców. *(W. K u ź n i c k i — BiulUrz. 9-10/39 s. 13).*

F. ZOBOWIĄZANIA.

CHARAKTER STOSUNKU PRAWNEGO LEKARZA DO PACJENTA.

Jakby motto do swego artykułu, autor przytacza słowa starohebrajskiego kapłana Ben-Siracha, który powiedział: „Szanuj lekarza — on ci pomoże w dniu niedoli. Mądrość wyższa lekarza — książęta go podziwiają. Jeżeliś zachorował, synu mój, oddaj się w ręce lekarza, bo on jest od Boga, i nie opuszczaj go, aż dopóki cię nie wyleczy". — Lekarz leczy — prawnik zaś staje wobec zagadnienia, jak ocenić tę sytuację z punktu widzenia prawnego. Dwaj znakomici cywiliści francuscy XIX stulecia, Aubry i Rau, w ogóle negują możność powstania prawnie wiążącej umowy pomiędzy lekarzem a pacjentem. Pogląd ten nie znalazł żadnego oddźwięku ani w ustawodawstwie ani w orzecznictwie, i nie zyskał sobie zwolenników na terenie doktryny.

Komentatorowie Kodeksu Napoleona reprezentują dwa rozbieżne poglądy: Jedni uważają, że stosunek między pacjentem a lekarzem jako przedstawicielem wolnego zawodu stanowi umowę pełnomocnictwa (contrat du mandat), inni zaś — co przeważa — dopatrują się w tego

rodzaju stosunku umowy najmu usług względnie pracy (contrat du louage de services ou d'ouvrage). Główny motyw rozbieżności poglądów jest historycznie powiązany z kwestią: czy wartość wyświadczanych przez wolne zawody przysług daje się ocenić w pieniądzu. Cywiliści francuscy XIX w. stawiali wolne zawody tak wysoko, że kwestię honorarium omawiali jakby z pewnym zażenowaniem. Dominująca w związku z tym teoria mandatu poddana została ostrej krytyce. W nowoczesnej doktrynie francuskiej, jak i w orzecznictwie prawa cywilnego, teoria najmu jest dziś prawie powszechnie uznana. W myśl tej teorii przedmiotem zobowiązania lekarza jest jego fachowa praca, przedmiotem zaś zobowiązania pacjenta jest cena za pracę lekarza (honorarium). Mimo to umowa lekarska posiada pewne cechy, które różnią ją także od klasycznej umowy najmu pracy.

Przeprowadzając w dalszym ciągu subtelną analizę charakteru zawodu lekarskiego i stosunku lekarza do pacjenta, przychodzi autor do następujących ostatecznych wniosków: Umowa prawa cywilnego — niezależnie od jej prawnej kwalifikacji — ujmuje tylko cząstkę prawnego stosunku, łączącego lekarza z pacjentem, i nie jest w stanie ogarnąć całokształtu tego stosunku. Przeto dociekania cywilistów w kierunku zakwalifikowania umowy lekarskiej do tej czy innej grupy umów cywilnych, nie mogą rozwiązać zagadnienia co do istoty praw i obowiązków lekarza wobec pacjenta. Sam charakter węzłów, łączących lekarza z jego pacjentem, wskazywać winien na rodzaj i zakres odpowiedzialności lekarskiej. Sprawowanie funkcyj zawodowych przez lekarza jest działalnością swoistego charakteru, która nie ma odpowiednika w stosunkach umownych prawa cywilnego i która rodzi obowiązki — a tym samym i odpowiedzialność — specyficzne dla zawodu lekarskiego. Charakter publiczny zawodowej działalności lekarza nadaje stosunkowi lekarza do pacjenta swoiste piętno, dzięki któremu stosunek ten znamionują cechy odmienne od normalnego typu stosunków prywatno - prawnych pomiędzy dwoma współkontrahentami. *(Dr Józef S t a w s k i — Pal. 4/39 s. 512 nn.).*

—

ODPOWIEDZIALNOŚĆ ZA CZYNY NIEDOZWOLONE W ORZECZNICTWIE SĄDU NAJWYŻSZEGO.

W chwili obecnej nie można jeszcze ująć na podstawie orzecznictwa SN. pełnego obrazu instytucji odszkodowania za czyny niedozwolone. W oparciu o dotychczasowe orzecznictwo SN. można już omówić pojęcia: winy, ryzyka, słuszności jako podstawy obowiązku odszkodowawczego, związku przyczynowego, kręgu osób uprawnionych do odszkodowania, szkody oraz rozmiaru i zakresu odszkodowania.

I. Wina.

1. Wina może przybrać formy złego zamiaru i niedbalstwa. Orzeczenia C. II. 148/37, C. I. 13376/36 i C. II. 74/36 mówią o winie umyślnej. SN. ustala, że czyn, polegający na fałszywym przedstawieniu się za pełnomocnika do sprzedaży gruntu i skłonieniu innej osoby obietnicą sprzedaży do wyzbycia się swego mienia celem uzyskania środków na zakup gruntu — obowiązuje do odszkodowania, jeżeli następnie odstąpiono bezzasadnie od sprzedaży, obojętne jest przy tym, czy w chwili skłonienia do sprzedaży odpowiedzialny wiedział z góry, że do sprzedaży nie dojdzie.

2. Orzeczenie C. II. 1212/37 mówi ogólnie o winie nieumyślnej jako podstawie do odszkodowania. Orzeczenie C. III. 577/36 wyraża pogląd, że notariusz lub adwokat, przyjąwszy polecenie zbadania ksiąg wieczystych, udzielając — nie przejrzawszy ksiąg — niezgodnych z rzeczywistym stanem informacji, odpowiada za szkodę. Orzeczenie C. II. 1805/36 dopatruje się niedbalstwa w zaniechaniu przez konduktora kolei ustalenia tożsamości pasażera, który drugiemu zadał uszkodzenia ciała. Według orzeczenia C. II. 1667/36 podanie w czasopiśmie nieprawdziwych wiadomości o udziale pewnej osoby w przestępstwie zobowiązuje spółkę wydawniczą do wynagrodzenia krzywdy moralnej, wina — niedbalstwo redaktora polega na zaniedbaniu sprawdzenia prawdziwości informacji. Orzeczenie C. II. 3012/36 stwierdza odpowiedzialność kolei za nieszczęśliwe wypadki zaszłe wskutek nieoświetlenia czerwonym światłem zapory kolejowej w nocy. O winie nieumyślnej mówią i inne tezy.

3. SN. wyklucza odpowiedzialność lekarza za skutki operacji, przeprowadzonej według zasad wiedzy lekarskiej, jeżeli ich nie było można przewidzieć. Nie ma winy w przypadku postrzelenia przez policjanta osoby trzeciej, gdy użyto broni zgodnie z przepisami przeciwko komu innemu. Autor poddaje krytyce sformułowanie tezy, że przechodniowi, który poślizgnął się na schodach nie należy się odszkodowanie, jeżeli schody były w dniu wypadku oczyszczone i pozamiatane (C. II. 2504/36). Podobnie teza C. III. 1327/36 mówi, że właściciela domu nie spotyka odpowiedzialność za nieszczęśliwy wypadek, gdy użył do wyłożenia podłogi korytarza materiału, którego użycie do tego celu jest powszechnie przyjęte. Autor nie zgadza się z częścią uzasadnienia tego orzeczenia, w której uwzględniono moment zmniejszenia się rentowności domu wskutek dokładania starań o zapewnienie bezpieczeństwa osób trzecich; moment ten, według autora, na kwestię odpowiedzialności wpływu mieć nie może. Z uzasadnień orzeczeń C. II. 1853/36 i 1854/36 wynika, że podstawą do odszkodowania za krzywdę moral-

ną musi być także w myśl zasad ogólnych wina.

Teza C. II. 2517/36 daje odpowiedź negatywną na pytanie, czy wierzyciel, który zajmuje na podstawie orzeczenia sądowego rzeczy dłużnika — odpowiada za szkodę, gdy następnie okaże się, że zajęte rzeczy nie podlegały egzekucji; w orzeczeniu tym Sąd Najwyższy ustala zarazem, iż w danym wypadku nie ma nadużycia prawa (art. 135 KZ.). Brak jest też winy wierzyciela, gdy sprzedano za dług dłużnika rzeczy osoby trzeciej, która zaniedbała wniesienia pozwu z art. 567 KPC. Kwestia niesłusznego zbogacenia w tym wypadku nie dotyczy zagadnienia winy.

Teza C. II. 2670/37 wyłącza winę osób, działających *w imieniu* pracodawcy, za nieubezpieczenie pracownika. Orzeczenie to — jak widać z uzasadnienia — rozpatruje zagadnienie na tle art. 239, 241 i 93 KZ. Nie można jednak w wypadku winy przedstawiciela wykluczyć odpowiedzialności za szkodę, powstałą z niezgłoszenia pracownika do ubezpieczenia. Wykluczona jest też odpowiedzialność cywilna osób, które spowodowały zatrzymanie przez policję podejrzanego o popełnienie przestępstwa.

4. Kwestii winy w wyborze dotyczy orzeczenie C. I. 2890/37, głoszące, że magistrat nie może być odpowiedzialny za szkodę, zrządzoną pacjetowi w szpitalu miejskim na skutek wadliwych zabiegów chirurgicznych, dokonanych przez *lekarza*, lekarze bowiem są w zakresie czynności, związanych z wiedzą i techniką medyczną, niezależni. To samo stanowisko zajmują orzeczenia C. II. 99/36 i 1376/37 odnośne lekarzy Ubezpieczalni Społecznej. Dr Chigier w glosie do orzeczenia C. II. 99/36 w Czasopimie Sędziowskim zajmuje stanowisko przeciwne, twierdząc, że do omawianego zagadnienia nie należy stosować art. 144 KZ., lecz art. 241. Tezy jednak SN. są słuszne: stosunek między ubezpieczonym a ubezpieczalnią (przy ubezpieczeniu przymusowym) jest publicznoprawny, a więc art. 241 KZ. o niewykonaniu zobowiązań prywatno - prawnych zastosowania mieć nie może, należy oprzeć się na artykule 144 KZ., § 2 art. 144 wyklucza odpowiedzialność za czyny lekarza, gdyż jest on osobą trudniącą się zawodowo wykonywaniem praktyki lekarskiej. Podwładnym ubezpieczalni lekarz nie jest (orzeczenie C. II. 2890/33), art. 145 KZ. nie ma więc tu zastosowania. Ubezpieczalnia jednak powinna sprawdzić, czy dana osoba jest lekarzem ustawowo uprawnionym.

W kwestii odpowiedzialności Skarbu Państwa na tle KC. austr. wypowiedział Sąd Najwyższy (C. II. 1049/34) pogląd, że Skarb Państwa nie odpowiada majątkowo za uszkodzenie, zadane osobie aresztowanej przez posterunkowego P. P. dla dogodzenia jego osobistym uczuciom mściwości: czyn ten według SN. nie jest przekroczeniem władzy, jest czynem samowolnym, za który sam sprawca jedynie ponosi odpowiedzialność. Prof. Gołąb poddaje to stanowisko ostrej krytyce. Skarb Państwa należy uznać za majątkowo odpowiedzialny za szkodę, wyrządzoną przez organ państwowy przy wykonywaniu czynności urzędowej. Uchyla odpowiedzialność tę jedynie brak winy ze strony samego urzędnika lub wykazanie, że czynność powodująca szkodę nie pozostawała w żadnym związku z powierzonymi urzędnikowi czynnościami urzędowymi. Orzecznictwo SN., oparte na ustawodawstwie poniemieckim, zajmuje w kwestii odpowiedzialności majątkowej Skarbu Państwa za czyny bezprawne urzędników stanowisko wręcz odmienne od tez wyżej podanych. Orzecznictwo to aktualne jest obecnie dla całego Państwa, gdyż zasady odpowiedzialności Państwa z ustawy pruskiej z 1.8.1909 są zgodne z zasadami odpowiedzialności według KZ.

Niesporna jest odpowiedzialność przedsiębiorstwa P. K. P. za czyny niedozwolone pracowników. Słusznie jednak należy wykluczyć tę odpowiedzialność w wypadku mylnej informacji co do znaczenia przepisów taryfy udzielonej przez urzędnika.

5. W przypadkach odpowiedzialności za szkody, spowodowane przez zwierzęta zasadę odpowiedzialności stanowi wina w dozorze (C. II. 1899, 1970 i 3152/36.

6. Kwestii spółwiny i uzależnionego od niej zmniejszenia odszkodowania (art. 158 § 2 KZ.) dotyczą orzeczenia C. III. 2047/36 i C. II. 1471/37, ten ostatni wyrażający pogląd, że osoba, która wchodzi na nieoświetloną klatkę schodową przyczynia się częściowo do wypadku. Według orzeczenia C. III. 1749/36 ustalenia wyroku karnego nie krępują sądu cywilnego w przedmiocie oceny winy *poszkodowanego*.

7. Orzeczenie C. II. 1476/36 podnosi, że moment winy sprzedawcy przy roszczeniu z tytułu *rękojmi* jest obojętny.

II. Ryzyko.

Na zasadzie ryzyka opiera się odpowiedzialność za podwładnego (art. 145 KZ.), dowód braku winy w wyborze jest niedopuszczalny. Według orzecznictwa na tej zasadzie odpowiada właściciel samochodu za wypadek spowodowany przez szofera garażu, w którym umieszczony był samochód, w czasie odwożenia wozu z garażu. Na tej zasadzie odpowiada kolej za swych pracowników, adwokat za personel kancelaryjny.

W związku z możnością uwolnienia się od odpowiedzialności z tytułu ryzyka pozostaje pojęcie siły wyższej. Orzeczenia kazuistyczne większej wagi dla zagadnienia nie mają, określenie ogólne zawiera orzeczenie C. II. 2086/36: siła wyższa — według tego orzeczenia — jest

zdarzeniem, pochodzącym z zewnątrz i to nieuchronnym, którego nie można przewidzieć, ani środkami zwyczajnymi przed nim się zabezpieczyć.

Wyłączna wina poszkodowanego wyklucza odpowiedzialność, stąd właściciel podwórza nie jest odpowiedzialny za uszkodzenie osoby, która bez upoważnienia przyszła na nie, aby *bezprawnie* czerpać wodę ze studni.

III. Słuszność.

Na tle orzeczenia C. II. 1988/36 autor wykazuje, że nie można obowiązku do odszkodowania za krzywdę moralną z art. 166 KZ. opierać na samej zasadzie słuszności; odpowiedzialność ta opiera się na zasadach ogólnych (winy, ryzyka), słusznej ocenie sądu z art. 166 pozostawia jedynie rozstrzygnięcie, czy w danym wypadku względy słuszności przemawiają za przyznaniem specjalnego odszkodowania, jako zadośćuczynienia za krzywdę moralną.

IV. Związek przyczynowy.

Ocena związku przyczynowego między działaniem niedozwolonym a szkodą wymaga od sędziego przede wszystkim oświadczenia życiowego i zdrowego rozsądku. Ocena ta jest kwestią faktu, nie prawa, to też orzecznictwo SN. może tu dawać sądom niewiele wytycznych. Orzeczenie C. II. 173/37 dotyczy związku przyczynowego między działaniem mężczyzny, który spowodował ciążę u kobiety, a rozstrojem jej zdrowia spowodowanym przerwą ciąży.

V. Osoby uprawnione do odszkodowania.

Kwestii tej dotyczy szereg orzeczeń. Między innymi orzeczenie C. I. 1062/33 wyjaśnia, że konkubina podpada pod dyspozycję art. 162 § 3 KZ. Orzeczenie jednak nie dość silnie podkreśliło, że prawo konkubiny do odszkodowania opiera się na fakcie dobrowolnego i stałego utrzymywania jej przez zmarłego. Teza C. I. 1514/36 ustala, iż prawa dziecka nieślubnego do odszkodowania za śmierć ojca opierają się na przepisie art. 162 § 2 KZ., jeżeli zachodzą warunki w tezie podane. Ojciec ma prawo do odszkodowania za straty poniesione przez śmierć syna, który pomagał mu w gospodarstwie (C. II. 1695/37). Teza C. II. 2178/37 mówi, że mąż nie może żądać odszkodowania z powodu śmierci żony, choćby żona pracą swą przyczyniała się do prowadzenia przedsiębiorstwa męża, gdyż żona nie ma obowiązku utrzymywania męża, a pomoc jej za dostarczanie utrzymania uważana być nie może.

VI. Odszkodowanie.

KZ. nie zawiera definicji szkody uważając za dostateczne znaczenie tego terminu w języku potocznym. Według orzeczenia C. I. 3376/37 fałszywy pełnomocnik, który wiedząc o braku umocowania, a więc w złej wierze, zawarł umowę z trzecim, odpowiada nie tylko za udowodnione przez trzeciego straty powstałe wskutek braku potwierdzenia umowy, lecz również za utracone przez trzeciego z tego powodu korzyści. Słuszna ta teza podkreśla zbytecznie wymóg złej wiary w związku z obowiązkiem wynagrodzenia za lucrum cessans.

Teza C. II. 1934/36 daje poszkodowanemu prawo do zwrotu wartości uszkodzonej rzeczy, a obok tego do zwrotu wydatków na ratowanie jej od zagłady i do wynagrodzenia za ubytek korzyści z rzeczy, przy czym zwrot wydatków na ratowanie jest niezależny od wyniku działań. Teza C. II. 1622/37 wypowiada zapatrywanie, że odszkodowanie za zajmowanie mieszkania po ukończeniu stosunku najmu nie podlega przepisom ustawy o ochronie lokatorów o podstawowym komornym i może być odeń wyższe.

W kwestii renty (art. 161, 162 KZ.) orzeczenie C. II. 1695/37 wyjaśnia, że ojciec za śmierć syna, świadczącego mu pomoc w gospodarstwie, może się domagać renty. Sąd przy określaniu wysokości renty za uszkodzenie ciała może mieć na względzie przyszłe zarobki poszkodowanego (C. I. 1273/37). Orzeczenie C. II. 1306/37 przyjmuje, że skoro poszkodowany, jako nieletnie dziecko, żadnych kwalifikacji zawodowych nie miał i pracy zawodowej się nie oddawał — nie można dlań oznaczyć renty, gdyż skutki uszkodzenia nie dadzą się dlań, w szczególności dla jego przyszłych potrzeb oraz jego przyszłych zdolności zarobkowych (art. 161 § 2 KZ) nawet w przybliżeniu ustalić. Tezy tej nie należy rozumieć w ten sposób, że dziecku renta z art. 161 § 2 KZ. w ogóle się nie należy, lecz przy jej ustaleniu moment utraty zarobku nie może być uwzględniony; to samo dotyczy bezrobotnego, który doznał uszkodzenia ciała (C. III. 1749/36). Od renty przyznanej poszkodowanemu należy potrącić otrzymywane przezeń z tego tytułu świadczenia ubezpieczenia społecznego (C. 2038/35, C. 461/37).

Zadośćuczynieniem za krzywdę moralną zajmują się orzeczenia C. II. 433/36 i C. I. 2955/36, określając krzywdę moralną jako każde rzeczywiste cierpienie w dziedzinie psychicznej i nie wykluczające go nawet u trzyletniego dziecka. Przy ustalaniu wysokości zadośćuczynienia sąd powinien brać pod uwagę natężenie i czas trwania bólu, niebezpieczeństwo dalszych cierpień, oraz położenie majątkowe i społeczne, tudzież stosunki osobiste poszkodowanego. Orzeczenie C. II. 2097/37 uznające, że w omawianej kwestii pozycja socjalna i majątkowa uprawnionego nie mogą mieć znaczenia, nie jest trafne. Obok renty można dochodzić zadośćuczynienia za krzywdę moralną. Stopień winy

sprawcy nie wpływa na obowiązek pełnego odszkodowania lub zadośćuczynienia.

VII. Stosunek przepisów kodeksu zobowiązań do ustaw szczególnych.

Z tezy C. II. 2955/36 wynika, że odpowiedzialność właściciela przedsiębiorstwa kolejowego ustanowiona art. 683 t. XI cz. I Zw. praw b. Ces. ros. powinna być obecnie rozumiana w granicach i na zasadzie artykułów KZ., w szczególności art. 166. Podobny pogląd zawierają tezy C. II. 1923 i 292/36, przy czym ta ostatnia podnosi, że mimo, iż austriacka ustawa z 1869 r. o odpowiedzialności kolei, powłuje się na kc. austr., nie przewidujący zadośćuczynienia za krzywdę moralną — zadośćuczynienie takie należy się, jeżeli kwestia odpowiedzialności za nieszczęśliwy wypadek kolejowy podpada pod przepisy KZ. Kwestii zbiegu norm KZ. i przepisów szczególnych dotyczą orzeczenia C. I. 2010/36, 3212/36 i C. II. 2518/36. *(Władysław Jan Medyński — NKZ. 1-13/39).*

II. PRAWO PRACY.

SUKCESJA PRAWA DO ŚWIADCZEŃ UBEZPIECZENIOWYCH.

Badając obowiązujące przepisy prawne, autor uważa za konieczne unormowanie sprawy sukcesji świadczeń ubezpieczeniowych w sposób, któryby usuwał istniejącą dziś niejednolitość w zakresie praw sukcesyjnych członków rodziny do niepodjętych świadczeń, oraz usuwałby trudności i wątpliwości, jakie nasuwa art. 182 ustawy o ubezpieczeniu społecznym i art. 126 rozporządzenia o ubezpieczeniu pracowników umysłowych.

Możliwe to jest do przeprowadzenia tylko drogą nowelizacji tych przepisów wg następujących wskazań: a) należy określić wyraźnie, którym członkom rodziny i w jakiej kolejności przysługują prawa sukcesyjne, nie wiążąc tych praw z posiadaniem warunków, od których uzależnione są świadczenia pochodne; b) należy uzależnić prawo sukcesji nie podjętych świadczeń od warunku pozostawania z uprawnionym w chwili jego śmierci we wspólnym gospodarstwie domowym; c) należy ustalić, które rodzaje świadczeń ubezpieczeniowych są objęte sukcesją, które zaś nie mogą w ogóle być przedmiotem sukcesji ani wg prawa ubezpieczeniowego, ani wg prawa cywilnego. *(Fr. Klas — PUS. — 2/39 s. 67 nn.).*

2. PRAWO FORMALNE.

A. PRAWO PROCESOWE.

NA TEMAT NOWELI DO KPC.

Autor ogranicza się do omówienia kilku ważniejszych zagadnień, wyłaniających się z niektórych postanowień dekretu z dn. 21 listopada 1938 r.

Art. 467 kpc. — Do czasu ostatniej noweli w postępowaniu nakazowym powództwo wzajemne nie było dopuszczalne; obecnie zakaz ten uzupełniony został przez niedopuszczalność zarzutu potrącenia w tym postępowaniu, chyba, że roszczenie udowodnione jest dokumentem. Postanowienie to spotkało się ze słuszną oceną ujemną. Dokument wymagany przez art. 467 nie może być zastąpiony przez dowód ze świadków w przypadkach, wymienionych w art. 283 kpc., ani też uzupełniony takim dowodem, gdy istnieje początek dowodu na piśmie. Zarówno w art. 283 jak i XIX § 3 przep. wprow. przez prawo wzgl. prawo cywilne, należy rozumieć normy prawa materialnego, a nie procesowego, t. j. normy prawa dowodowego, zawarte w prawie materialnym, a nie te przepisy dowodowe, które zostały zamieszczone w ustawach procesowych. Stanowisko to nie znajduje uzasadnienia na tle pozytywnego ustawodawstwa polskiego, a wypływa raczej z rozwoju historycznego, tj. ze źródeł francuskich, gdzie całe prawo dowodowe, stanowiło część kodeksu cywilnego. Zarówno. Zarówno art. 283 jak XIX § 3 mógł mieć na myśli tylko te przepisy dowodowe, które zawarte zostały w prawie materialnym. Tam gdzie kpc. wymaga dowodu na piśmie, jak np. w art. 52, 566 i in. chodzi o możność natychmiastowego przeprowadzenia dowodu, a ten cel byłby oczywiście chybiony, gdyby do tych przypadków stosować zasady art. 283 i XIX § 3. Jest jednakże wątpliwe czy cel ten będzie we wielu przypadkach osiągnięty. Tak np. art. 502 KH. dopuszcza dowód ze świadków ponad osnowę lub przeciw osnowie dokumentu w sprawach handlowych. Sprawy nakazowe z weksli są bardzo często właśnie sprawami handlowymi. Jeżeli więc w tych sprawach sąd stanie wobec konieczności dopuszczenia świadków dla uzupełnienia lub obalenia pisma, to postępowanie pójdzie oczywiście zupełnie innym torem, niż przewidziany w art. 467.

Art. 534 kpc. — Nowelizacja tego art. jest udatna; zastąpienie wyrazów „po powstaniu tytułu egzekucyjnego" słowami „po wniesieniu pozwu" jest celowe. Słuszne jest też postanowienie, że na podstawie tytułu egzekucyjnego przeciwko spółce jawnej lub komandytowej można uzyskać klauzulę wykonalności przeciwko każdemu spólnikowi odpowiadającemu osobiście bez ograniczenia. Do tego wniosku doszedł wprawdzie Allerhand na podstawie prawa dotychczas obowiązującego, lecz przyznać trzeba, że była to wykładnia praeter legem. Dla uzyskania powyższej klauzuli należy złożyć tylko dowód, że dana osoba jest osobiście odpowiedzialnym spólnikiem. Dowodem takim będzie najczęściej wyciąg z rejestru handlowego. Dla spółki komandytowej będzie on dowodem

wyłącznym, gdyż spółka ta powstaje dopiero przez wpis do rejestru, który ma w tym przypadku znaczenie konstytutywne. Spółka jawna natomiast może istnieć poza rejestrem handlowym, gdyż przedsiębiorstwo jej odpowiada warunkom, uzasadniającym uznanie go za prowadzone w większym rozmiarze. Brak rejestracji nie jest tu momentem decydującym i może się tłumaczyć bądź zaniedbaniem ze strony spólników, bądź umyślnym uchylaniem się od zarejestrowania. Klauzulę wykonalności wydać należy przeciwko spólnikowi, który jest nim w chwili wydawania postanowienia lub był nim do chwili rozwiązania spółki, bez względu na to, czy zobowązanie powstało w czasie kiedy był spólnikiem czy też przed jego przystąpieniem do spółki. Nie powinna być wszakże w postępowaniu przed wydaniem klauzuli rozważana kwestia ewentualnego przedawnienia odpowiedzialności byłego spólnika z mocy art. 141 KH., gdyż zasadą jest, że przedawnienia nie uwzględnia się z urzędu, a brak tu przepisu analogicznego do art. 460 kpc., odnoszącego się do postępowania nakazowego. Jeżeli spólnik przeciw któremu nadana została klauzula zamierza podnieść zarzut przedawnienia, ma on bądź drogę zażalenia na postanowienie o nadaniu klauzuli, bądź wytoczenia pozwu o umorzenie egzekucji.

Art. 655 kpc. — Nad artykułem tym prowadzona była swego czasu ożywiona dyskusja, która z czasem przycichła dlatego, że praktyka przeszła do porządku nad jego niepraktycznymi postanowieniami o dzieleniu hipoteki. Również i w obecnym brzmieniu postanowienie tego art. jest niewystarczające i nadal nastręcza wątpliwości. Na omyłce polega uwaga Allerhanda (PPC. s. 723) o stosowaniu § 1 do nieruchomości niehipotekowanej, gdyż do niej stosuje się § 2. Jodłowski powtarza argument, że zasada niepodzielności hipoteki stoi na przeszkodzie dopuszczalności egzekucji w części ułamkowej, gdy istnieje jakiekolwiek obciążenie, choćby na dalszym stopniu hipotecznym niż egzekwowana wierzytelność. Argumentacja ta jednak krytykowana była już pod rządem ros. ust. post. cyw. W praktyce nie przyjęło się przeprowadzanie działu dla umożliwienia egzekucji z ułamkowej części, lecz utrzymało się przeważnie licytowanie całej nieruchomości. Wniosek Naczelnej Rady Adwokackiej, zmierzający do uchylenia ograniczeń egzekucji z ułamkowej części nieruchomości hipotekowanej, był najlepiej dostosowany do potrzeb życiowych i stanu prawnego, wynikającego z przepisów prawa hipotecznego. Nowela natomiast przyjęła wniosek Miszewskiego i uchyliła w art. 655 zdanie drugie w § 1 i § 2. Ponieważ jednak nigdzie nie postanowiono, że podział hipoteki ma się odbywać poza postępowaniem egzekucyjnym, przeto nowe brzmienie art. 655 tym bardziej da asumpt do wadliwego sprzedawania całej nieruchomości, gdy nie można wszcząć egzekucji z części ułamkowej.

Art. XVII. przep. wprow. post. egz. — Nowela wprowadza tu nowości istotne ale nieudatne. Z ujemną krytyką spotkało się postanowienie o niemożności wpisu hipoteki sądowej do wierzytelności nie przewyższających w kapitale sumy zł 200. Jodłowski uważa ten przepis za słuszny, bo zapisywanie hipoteki sądowej dla sum drobnych jest przeważnie szykaną, utrudniającą dłużnikowi uzyskanie kredytu hipotecznego. Argumentacja ta jest wątpliwa, gdyż znane są wypadki, w których wobec zagrażającej niewypłacalności właściciela odbywa się wyścig wierzycieli, do hipoteki. W tych przypadkach zjawiają się liczne wpisy o zabezpieczeniu powództwa i nie ma żadnej, racji dla której dyskryminacja skierowana przeciwko najdrobniejszym wierzycielom miałaby być słuszna. Ten środek egzekucyjny został zamknięty najdrobniejszym wierzycielom, i na jego miejsce stworzono przywilej dla silniejszych. Powstaje tu nadto dalsza konsekwencja, a mianowicie, wierzyciel drobny będzie uczestniczył, jako wierzyciel egzekwujący w podziale sumy uzyskanej ze sprzedaży, z mocy art. 799 § 1 kpc., jednak wierzytelność jego znajdzie zaspokojenie w kolejności 7-mej tj. po wszystkich prawach zabezpieczonych hipotecznie, czyli po hipotekach sądowych i umownych, zastrzeżonych dla wierzycieli większych. Dalsza inowacja dotyczy hipotek łącznych. Nie będzie można odtąd zapisywać hipoteki sądowej na kilku nieruchomościach łącznie. Jest to przepis jawnie krzywdzący wierzycieli i w obronie słuszności jego nie można nic powiedzieć. Wobec znowelizowanego przepisu art. XVII wierzyciel ma tylko dwa wyjścia: albo zrezygnować z innych nieruchomości dłużnika i ograniczyć swe zabezpieczenie do tej, która ze względu na wartość i istniejące obciążenia najbardziej mu odpowiada, albo podzielić swą wierzytelność i poszczególne jej części lokować w różnych nieruchomościach.

Pomijając względy proceduralne, najważniejszym argumentem przeciwko noweli jest to, że stanowi ona wyłom przeciwko ogólnie przyjętej zasadzie, że cały majątek dłużnika stanowi gage general wierzycieli. *(Adw. Dr Henryk F r u c h s — GłPr. 1-2/39, s. 33).*

CZY USPRAWNIENIE POSTĘPOWANIA SĄDOWEGO?

Taka nazwa dekretu pozwalała spodziewać się, że sprawy sądowe, których załatwienie dotychczas trwało długo lub było połączone z większymi formalnościami lub trudnościami, będą załatwiane prościej i szybciej. Przepisy dekretu natomiast nie tyle usprawniają postępo-

wanie sądowe, ile zwalniają sądy od postępowania w ogóle. Od rozpoznawania tysięcy sporów zwolniony został Sąd Najwyższy, wydziały hipoteczne od tysięcy hipotek sądowych, sądy apelacyjne i Sąd Najwyższy, wskutek wprowadzenia wysokich kaucyj, — od rozpatrywania mnóstwa spraw karnych.

Dekret pozwoli wprawdzie wykonywać sądom ich zadanie szybciej, ale nie poprawia dokładności postępowania. Prościej byłoby nazwać szczerze dekret nowelą o odciążeniu sądów.

Jeżeli chodzi o treść przepisów, dekret przedstawia się bardzo ujemnie. Odbiega on od tego, co zawsze uważano za konieczny wymóg słuszności bardziej, niż którakolwiek z ustaw, wydanych w okresie ostatniego dwudziestolecia w dziedzinie postępowania sądowego. Od złotych czasów, kiedy droga do Sądu Najwyższego była otwarta dla wszystkich spraw, gdy wszystkie wyroki uzasadniano i doręczano stronom, gdy nieuiszczenie opłat nie wstrzymywało postępowania, a egzekucja ich należała do władz skarbowych, jesteśmy bardzo dalecy. Lecz nawet nie sięgając do tych czasów, dekret znacznie pogarsza sytuację, jaka istniała przed jego wejściem w życie.

Niedopuszczalność kasacji w sprawach do 1500 złotych i w sprawach sądów pracy do 500 zł powiększa jeszcze tę krzywdę, jaka istniała dotychczas na skutek ograniczeń kasacyjnych w stosunku do spraw drobnych, dla ludzi, dla których przedmiot sporu, uznany przez dekret za mały, mógł stanowić podstawę całej ich egzystencji. Tak samo wielką krzywdą jest niedopuszczenie ustanowienia hipoteki sądowej dla sum nie przekraczających wysokości 200 zł. w samym kapitale. Ale nawet i ci, którzy mają wierzytelności większe, często nie będą mogli uzyskać zaspokojenia na skutek zakazu wpisu łącznej hipoteki sądowej. Nieuiszczenie opłaty sądowej powodowało dotychczas odrzucenie pisma procesowego w jednym przypadku, tj. gdy chodziło o kaucję kasacyjną — obecnie odnosi się do wszystkich pism, podlegających opłacie stałej, wnoszonych przez adwokatów. Rodzajów takich pism jest bardzo wiele i dotyczą one często momentów nader istotnych, jak np. możności zaskarżenia wyroku. Najdrobniejsza omyłka, zapomnienie znaczka doręczeniowego, przeoczenie w obliczeniu sumy opłat, powodować będą definitywną przegraną sprawy.

Również niesłuszne i krzywdzące są dalsze utrudnienia. Do tych należy wysoka opłata za sporządzenie uzasadnienia wyroku, konieczność wpłacenia części kaucji kasacyjnej już przy samym jej zapowiedzeniu oraz podwyższeniu tej kaucji ze 100 do 300 zł.

Głównym celem dekretu jest ulżenie sądom, które są rzekomo „przeciążone“. Lecz sądownictwo jest instytucją wieczną w życiu państwowym i można mówić najwyżej o przeciążeniu sędziów. Nadmiaru spraw nie ma, jest ich tyle, ile wytwarzają stosunki życiowe i charakter społeczeństwa. Praca sądów odbywać się powinna w atmosferze spokoju i skupienia. Jednakże jeżeli sędziowie są przeciążeni pracą, to nie wolno tego stanu leczyć zwalnianiem sądów od działalności; idąc dalej na drodze dekretu możnaby w ogóle znieść instytucję hipoteki sądowej lub drugą instancję we wszystkich sprawach. Metoda reformy, której hołduje dekret, to przysłowiowe wylanie wody wraz z dzieckiem z kąpieli.

Osiągnięcie wysokiej cyfry spraw ukończonych w danym okresie administracyjnym jest mało chwalebnym sukcesem jeżeli łączy się z krzywdą tysięcy obywateli, którzy przez to utracili trzecią instancję lub zabezpieczenie swych wierzytelności. Nie wolno instrumentu oszczędzać kosztem zadania, któremu ma służyć.

Szczegółem nie pozbawionym pikanterii jest, że dekret wprowadza właśnie obciążenie tych sądów, które są najbardziej przeciążone pracą, t. j. sądów grodzkich, którym przydziela obecnie wielką ilość spraw, należących dotąd do właściwości sądów okręgowych, oraz wydziałów odwoławczych sądów okręgowych. Ograniczenie hipoteki sądowej powodując liczne egzekucje z nieruchomości, przysporzy sądom pracy, której bez dekretu w ogóle by nie było. *(Dr A. Austern. — GlPr. 1-2/38, s. 79).*

—

W KWESTII TERMINOLOGII KPC.

Orzeczenie S. N. nr 386/38 zawiera następującą tezę: „Jeżeli sąd 1 instancji nie orzekł w wyroku o całości roszczenia, a strona nie żądała uzupełnienia wyroku, to utraciła prawo jego zaskarżenia; w razie zaś wpłynięcia z tego powodu skargi apelacyjnej, sąd 2 instancji może ją tylko oddalić, nie zaś odrzucić.

Sformułowanie części 1-ej tezy jest nieścisłe. W razie niezgłoszenia wniosku o uzupełnienie wyroku strona nie traci prawa zaskarżenia wyroku w ogóle. Jedynie nie może ona żądać uzupełnienia wyroku w drodze zaskarżenia, gdyż nieistniejące orzeczenie nie może być zaskarżone, przy czym prawa zaskarżenia strona nie „traci“, gdyż nigdy go nie posiadała. A więc teza powinna brzmieć, że nie można zaskarżać wyroku na tej podstawie, że sąd nie orzekł o całości żądania strony.

Druga część powyższej tezy jest błędna. Według przyjętej w KPC terminologii „odrzucić“ oznacza nie rozpoznawać z powodu niedopuszczalności, spóźnienia lub t. p. przeszkód formalnych „oddalić“ oznacza nie uwzględnić po merytorycznym rozważeniu. S. N. tezę swą opiera na tym, że KPC. nie przewiduje możności odrzucenia skargi apelacyjnej, chociaż

normuje odrzucenie skargi kasacyjnej. Należy zwrócić uwagę, że KPC. nie przewiduje też odrzucenia skargi apelacyjnej, gdyż terminu tego KPC. nie używa, sąd apelacyjny nie zajmuje się tylko skargą apelacyjną, lecz rozpoznaje ponownie spór i zatwierdza, zmienia lub uchyla wyrok sądu I-ej instancji. Autor omawia wypadki użycia terminu „oddalić" i „odrzucić", zaznacza, że termin „zwrócić skargę apelacyjną" jest równoznaczny z wyrażeniem „odrzucić" i dochodzi do konkluzji wręcz odwrotnej, niż teza Sądu Najwyższego. *(Jan W i t e c k i — PPC. 21-22 s. 673-79).*

—

ZMIANY W SPORNYM POSTĘPOWANIU CYWILNYM.

Autor omawia zmiany w spornym postępowaniu cywilnym, wprowadzone dekretem o usprawnieniu postępowania sądowego. W zwięzłym wykładzie przedstawia zakres działania i skutki poszczególnych zmian odnośnie właściwości rzeczowej sądów (rozszerzenie właściwości sądów grodzkich na sprawy do 2000 zł.), dopuszczalności skargi kasacyjnej, postanowień sądu i zażaleń oraz postępowania nakazowego i prawa ubogich. Poza tym omawia zmiany o charakterze wykładni autentycznej i drobniejsze poprawki. Autor zachowuje w całości artykuły punkt widzenia raczej dogmatyczny, zaznacza jednak, że zmiana właściwości sądów wymaga powiększenia składu osobowego sądów grodzkich oraz podkreśla ujemne skutki rozszerzenia wypadków niedopuszczalności skargi kasacyjnej (podniesienie granicy kasacyjnej do 1500 zł, a w sprawach sądów pracy do 500 zł). *(Wacław M i s z e w s k i — PPC. 23-24/38 s. 705—717).*

—

WYDZIAŁ ZAMIEJSCOWY SĄDU OKRĘGOWEGO.

S. N. w orzeczeniu Izby Karnej nr 214/37 i w orzeczeniu Izby Cywilnej nr 187/38 wyraził zapatrywanie, że wydział zamiejscowy podlega tylko administracyjnie sądowi okręgowemu, organizacyjnie zaś i proceduralnie stanowi odrębny sąd, wskutek czego uzasadnione jest odrzucenie środka odwoławczego od orzeczenia wydziału zamiejscowego, wniesionego do sądu okręgowego.

Autor przeciwstawiając się poglądowi S .N. dowodzi, że wydziały sądu nie stanowią odrębnych jednostek, lecz części składowe jednego sądu i że wydział zamiejscowy pod tym względem niczym się od wydziałów w siedzibie sądu nie różni .Autor obszernie omawia konsekwencje płynące z uznania wydziału zamiejscowego za część składową sądu okręgowego. Między innymi gdy pismo, dotyczące sprawy, prowadzonej w wydziale zamiejscowym, wejdzie do biura podawczego w siedzibie sądu okręgowego należy je uważać za wniesione w dniu, w którym je to biuro otrzymało, a nie wtedy, gdy wysłane z siedziby sądu okręgowego nadejdzie do wydziału zamiejscowego. Autor zaznacza jednak, że pewne przepisy procesowe należy stosować tak, jak gdyby wydział zamiejscowy był sądem odrębnym. *(Maurycy A l l e r h a n d — PPC. 21-22/38 s. 679-84).*

—

WYKŁADNIA ART. 265 KPC.

Na marginesie orzeczenia S. N. nr 209/37 autor omawia kwestię czy, jeżeli zobowiązanie ujęte zostało w formę pisemną, na fakt uiszczenia lub zwolnienia wymagany jest dowód na piśmie. Autor omawia w krótkich słowach skutki zasady „lettres passent témoins", której objawem jest art. 265 KPC. oraz przepisy art. 111 i 223 KZ., dotyczące tej samej kwestii. Wobec brzmienia obecnego art. 223 KZ. na spełnienie świadczenia z umowy, stwierdzonej pismem, dopuszczalny jest dowód ze świadków *tylko* wówczas, jeżeli świadczenie polega na uiszczeniu zobowiązania dania pieniędzy lub rzeczy wartości do 1.000 zł albo na czynieniu lub zaniechaniu. *(Jan Jakub L i t a u e r — PPC. 19-20/38 s. 608).*

—

UPRAWNIENIE SĄDU WYŻSZEGO DO SPROSTOWANIA ORZECZENIA NIŻSZEJ INSTANCJI.

Na marginesie orzeczenia S. N. 241/38 autor uzasadnia tezę, że wyższa instancja, zatwierdzając orzeczenie sądu instancji niższej, może, a nawet powinna, sprostować omyłkę w orzeczeniu niższej instancji. Sąd II instancji nie ma tego uprawnienia, gdy rozpoznaje środek odwoławczy wniesiony od orzeczenia innego, a nie tego, w którym zaszła omyłka. Z drugiej strony niedopuszczalna jest skarga, wytykająca wyłącznie zaszłą omyłkę. Do tego celu służy instytucja sprostowania. *(Maurycy A l l e r h a n d — PPC. 19-20/38).*

—

PRZYCZYNEK DO WYKŁADNI ART. 236 KPC.

Autor polemizuje z poglądem prof. Allerhanda, który w glosie do orzeczenia S. N. 159/37 (PPC. 22-23/37) postawił tezę, że gdy sąd okręgowy wydał wyrok w sprawie należącej do właściwości sądu grodzkiego, a pozwany nie zgłosił zarzutu rzeczowej niewłaściwości sądu: 1) pozwany nie może zaskarżyć wyroku sądu okręgowego na tej podstawie, że sąd okręgowy był rzeczowo niewłaściwy; 2) sąd apelacyjny i Sąd Najwyższy nie mogą z urzędu uwzględnić rzeczowej niewłaściwości sądu okręgowego i uchylić wyroku lub wyroków niższych sądów i odrzucić pozwu.

Pierwsza teza nie budzi wątpliwości, po wdaniu się w spór pozwany traci prawo zgłoszenia zarzutu nawet takiej niewłaściwości, która na podstawie umowy nie może być usunięta.

Natomiast druga teza budzi wątpliwości. Art. 236 mówi, że sąd w każdym stanie sprawy bierze pod uwagę z urzędu niewłaściwość sądu, której umowa stron uchylić nie może. „W każdym stanie sprawy" oznacza w każdej instancji przed wydaniem rozstrzygającego orzeczenia co do istoty sporu. Przepis ten mówi też, że sąd bierze pod uwagę nie „swoją niewłaściwość", lecz niewłaściwość „sądu". Prof. Allerhand przeszkodę do zastosowania art. 236 KPC. w postępowaniu apelacyjnym upatruje w tym, że nie zachodzi w danym wypadku nieważność, a więc nie ma podstawy do uchylenia przez sąd apelacyjny wyroku sądu okręgowego. Wg autora możliwe jest w omawianym wypadku uchylenie wyroku mimo, iż nie zachodzi nieważność. Sąd apelacyjny obowiązany jest wziąć z urzędu pod rozwagę niewłaściwość sądu okręgowego; ponieważ w tym wypadku pozew należy odrzucić, a wstępem do odrzucenia jest uchylenie wyroku I instancji — przeto nie można sądowi apelacyjnemu prawa tego odmówić. *(Antoni Władysław B a r t z — PPC. 19-20/38 s. 603).*

—

INTERWENCJE UBOCZNE PRZED SĄDEM POLUBOWNYM.

Orzeczenie S. N. C. II. 1605/37, że w postępowaniu przedmiotowym sądu polubownego jest interwencja uboczna jest trafna.

Strony mogą w zapisie postanowić, że interwencja uboczna jest niedopuszczalna. Naruszenie tego postanowienia uzasadniałoby uchylenie wyroku sądu polubownego. Na odwrót strony mogą postanowić dopuszczalność interwencji. Wówczas sąd może nie dopuścić osoby trzeciej w charakterze interwenienta tylko wtedy, gdy nie ma ona interesu prawnego w przystąpieniu do sprawy.

Jeżeli natomiast zapis nie zawiera w tym względzie żadnego postanowienia — należy interwencję uboczną uznać za dopuszczalną według uznania sądu, gdyż sąd polubowny według swego uznania określa tryb postępowania, jeżeli strony tego nie uczyniły. Z tych względów należy też uznać za dopuszczalne przypozwanie. Interwenient jednak nie może mieć nigdy charakteru samoistnego i w konkluzji wyroku wymieniony być nie może. *(Maurycy A l l e r h a n d — PPC. 21-22/38 s. 685).*

—

POSTĘPOWANIE NAKAZOWE.

Postępowanie nakazowe w b. Kongresówce wytwarza pewne zgrzyty w stosunkach z powodami na obszarach innych b. dzielnic na tle interpretacji art. 467 KPC. w związku z art. 462 § 1 KPC. Istotnym jest, czy i jaką rację bytu prawnego zawierają w sobie żądania powodów, aby im również z urzędu wysyłane były wypisy nakazów zapłaty, a dalej — czy byłby prawnie uzasadniony i nie godziłby w byt przepisów art. 13, 43 p. 5 i 44 o kosztach sądowych.

Autor dochodzi do wniosku, że doręczenie z urzędu powodowi nie jest obowiązkiem i praktyki dotychczasowej należałoby zaniechać. Żądania natomiast powodów podlegają opłacie od podań, a nie są pismami wolnymi od opłat, gdyż moment powolności postępowania nie zachodzi, przy wymiarze zaś opłaty nie decydowałby wówczas tytuł (nagłówek) pisma, lecz jego treść, a to doprowadziłoby wreszcie do tego, że strona zrozumiałaby, iż polityka podszywania się pod przepis art. 43 p. 5 pr. o k. s., gdy chodzi o wydobycie informacyj o stanie sprawy nie popłaca. *(J. I l n i c k i — Ap. 3/39 s. 39).*

—

NATYCHMIASTOWA WYKONALNOŚĆ WYROKÓW EKSMISYJNYCH.

Pozwy eksmisyjne mają charakter specyficzny, w nich szczególnie zależy pozwanemu na przewlekaniu sporu. Autor rozpatruje zagadnienie, czy w ramach art. 355 KPC. dopuszczalne jest nadanie wyrokowi eksmisji rygoru natychmiastowego wykonania.

Ramy zakreślone przez ustawę odnośnie nadania wyrokowi rygoru natychmiastowej wykonalności są następujące: z jednej strony opóźnienie wykonania wyroku winno narazić powoda na straty, z drugiej wykonanie wyroku nie może spowodować dla pozwanego niepowetowanej szkody, ponadto nadanie rygoru natychmiastowej wykonalności w tych warunkach uzależnione jest od złożenia zabezpieczenia.

Strata powoda, — aczkolwiek ustawodawca mówi o stracie powoda, należałoby terminowi temu nadać znaczenie szkody nie dającej się powetować.

W wypadku wytoczenia pozwu o eksmisję *z powodu zaległości czynszowej* o niepowetowanej szkodzie powoda można mówić wtedy, gdy powód nie ma ze względu na stan majątkowy pozwanego, możności wyegzekwowania narastającej zaległości czynszowej, wtedy też istnieje podstawa do nadania wyrokowi rygoru natychmiastowej wykonalności. Podobnie przedstawia się sprawa w wypadku zajmowania przez pozwanego mieszkania bez tytułu prawnego. Niedopuszczalne jest nadanie wyrokowi rygoru natychmiastowej wykonalności, gdy wynajmujący wypowiada stosunek najmu bez ważnego powodu. Orzeczenie eksmisji na zasadzie art. 111 2 c. ustawy o ochronie lokatorów bądź art. 382 KZ. w zasadzie nie usprawiedliwiałoby

rygoru natychmiastowej wykonalności. Tak będzie np. w wypadku zniewagi wynajmującego przez najemcę. Inaczej przedstawia się sytuacja, gdy pozwany nakłania współlokatorów do niepłacenia czynszu lub na serio grozi powodowi pobiciem, wówczas może mieć miejsce niepowetowana szkoda dla wynajmującego i podstawa do zastosowania art. 355 1, 3 KPC. Przy wyrokach eksmisyjnych przeciwko *sublokatorom* z reguły nadanie rygoru natychmiastowej wykonalności jest ustawowo dopuszczalne.

Wykonanie wyroku a niepowetowana szkoda dla pozwanego. Jedyną przeszkodą do nadania wyrokowi rygoru stanowić może wzgląd, że powód nie posiada majątku czy też dochodów, z których mógłby wynagrodzić pozwanemu szkodę, poniesioną przez wykonanie nieprawomocnego wyroku eksmisyjnego.

§ 709 niemieckiego procesu cywilnego wyraźnie przewiduje nadanie wyrokom eksmisyjnym rygoru wykonalności, ustawa rosyjska zawiera ogólną zasadę prawną w przedmiocie natychmiastowej wykonalności. Natychmiastowa wykonalność obca jest procedurze austriackiej.

Instytucją rygoru natychmiastowej wykonalności zajmowali się J. J. Litauer i H. Fruchs.

Złożenie zabezpieczenia. Wobec tego, że rygor natychmiastowej wykonalności przy wyrokach eksmisyjnych opiera się na art. 355 1. 3 KPC. — złożenie zabezpieczenia jest zawsze — obligatoryjne. Kwestia oceny, jakie zabezpieczenie będzie „stosowne" zależy od okoliczności konkretnego wypadku. Należy rozróżnić, czy pozwany ma opróżnić lokal handlowy, przemysłowy, czy też mieszkanie i ilu pokojowe. Kaucja przy lokalu handlowym powinna się równać sumie ostatnio płaconego czynszu za okres od 1½ do 2 lat.

Sposób składania kaucji reguluje art. 546 § 1 KPC. Przy składaniu papierów wartościowych należy uwzględnić ich wartość wadialną. Na pytanie, czy komornik ma prawo domagać się od wierzyciela przedkładającego wypis nieprawomocnego wyroku zaopatrzony w klauzulę wykonalności, dowodu, iż złożył on przepisane w sentencji wyroku zabezpieczenie — należy odpowiedzieć negatywnie. Natomiast sędzia baczy, aby powód przed wydaniem mu tytułu wykonawczego złożył zabezpieczenie.

Autor zastanawia się nad kwestią zwrotu zabezpieczenia w wypadku różnych rozstrzygnięć merytorycznych sporu. Jeżeli pozwany opróżnia przedmiot najmu dobrowolnie nie może sprzeciwiać się zwróceniu powodowi złożonej kaucji.

Do wyroków eksmisyjnych zaocznych stosować należy zasady zwykłe i art. 355 1. 4 KPC. *(Janusz Schubert — PPC. 21-22/38 s. 660-672).*

—

KWESTIA MATERIALNEJ PRAWOMOCNOŚCI WYROKÓW KONSTYTUTYWNYCH.

W nauce prawa jest sporne, czy wyroki konstytutywne obok skutku ukształtowania prawa lub stosunku prawnego posiadają jeszcze materialną prawomocność, tak że dokonane ukształtowanie jest zarazem prawomocnie ustalone. Ostatnio temu zagadnieniu poświęcił rozprawę profesor niemiecki Lent.

Lent wykazuje różnicę między niezaczepialnością a materialną prawomocnością wyroku konstytutywnego. Gdy wyrok jest formalnie prawomocny i gdy upłynęły terminy dla skargi o wznowienie — wyrok staje się niezaczepialny. Ewentualny pozew o „usunięcie" wyroku sąd oddali — powołując się na przepisy o wznowieniu postępowania, a nie na materialną prawomocność. Materialna prawomocność nie jest żadnym środkiem obrony przeciw zaczepieniu wyroku.

Na pytanie, czy materialna prawomocność może chronić wyrok konstytutywny przed zaczepieniem jego osnowy, daje Lent także odpowiedź przeczącą. Istotna różnica między materialną prawomocnością a uznaniem ogólnym (inter omnes) ukształtowania polega na tym, że wyrok konstytutywny jest sam przez się stanem faktycznym, który rodzi prawo albo skutek prawny, wyrok zaś deklaratywny orzeka jedynie o skutku prawnym, który powstał poza nim. Materialna prawomocność jest przy wyrokach konstytutywnych niemożliwa. Jedynie może ona znaleźć zastosowanie przy wyroku, którym oddalono powództwo o ukształtowanie. *(Fryderyk Halpern — PPC. 23-24/38 s. 734-38).*

—

ZAGADNIENIE NIEDOZWOLONEGO WYKORZYSTANIA PRAWOMOCNEGO WYROKU.

W Niemczech zagadnienie powyższe stanowi przedmiot ożywionej dysputy prawniczej. Poświęcona temu zagadnieniu jest rozprawa Gadowa.

Sąd Rzeszy przyznaje prawo do odszkodowania jednej stronie, jeżeli druga podstępnie uzyskała wyrok, sprzeciwiający się prawu i dobrym obyczajom. W konkretnym wypadku chodziło o roszczenie odszkodowania męża, przeciwko któremu, wskutek nagannego zachowania się żony w procesie, zapadł wyrok orzekający rozwód z jego winy. Gadow popiera stanowisko Sądu Rzeszy dowodząc, że wyrok przyznający odszkodowanie nie uchyla prawomocności poprzedniego wyroku i nie stoi w sprzeczności z przepisami, dopuszczającymi wznowienie postępowania jedynie w ściśle określonych wypadkach.

Zapatrywania Gadowa są mylne. Prawomoc-

ność wyroku z istoty swej nie zezwala na ponowne rozpatrywanie, czy orzeczenie jest uzasadnione w rzeczywistym stanie rzeczy, a tylko na tej podstawie może się opierać wyrok przyznający prawo do odszkodowania. Wyrok taki zawiera więc w sobie uchylenie prawomocności wyroku poprzedniego. Autor podaje tezy innych autorów niemieckich, którzy dopuszczają w szerokiej mierze powództwa o odszkodowanie za korzystanie z wyroku prawomocnego ze świadomością jego sprzeczności ze stanem faktycznym. W naszym ustawodawstwie także art. 265 KPC uniemożliwia poniekąd przejęcie zasad judykatury Sądu Rzeszy. *(Fryderyk H a l p e r n — PPC. 21-22/38 s. 654-59).*

—

B. PRAWO EGZEKUCYJNE.

PRZEPISY EGZEKUCYJNE DEKRETU O USPRAWNIENIU POSTĘPOWANIA SĄDOWEGO.

Autor w systematycznym wykładzie omawia poszczególne przepisy dekretu w odniesieniu do postępowania egzekucyjnego, podkreślając, że nowela dotyczy kwestyj drobniejszych, nosząc charakter wykładni autentycznej, jedynie przekazanie sporządzania planu podziału komornikowi jest zmianą istotną.

M. inn. autor omawia następujące zagadnienia:

W związku z przepisem noweli, stanowiącym, że sąd na podstawie tytułu egzekucyjnego przeciwko spółce jawnej lub komandytowej nada klauzulę wykonalności przeciwko każdemu spólnikowi, odpowiadającemu osobiście bez ograniczenia za zobowiązania spółki — autor odpowiada twierdząco na pytanie, czy można uzyskać klauzulę wykonalności przeciwko spólnikowi, który ze spółki już wystąpił, ale za jej zabawiązania odpowiada, gdyż nie minęło jeszcze 5 lat oraz czy można uzyskać klauzulę przeciwko spólnikowi, jeżeli spółkę wykreślono z rejestru. Podany przepis noweli nie wymaga w ogóle, aby spółka była wpisana do rejestru.

Wg noweli egzekucja ulega umorzeniu po upływie 1 roku, gdy wierzyciel jej nie popierał; wobec tego, że dawny art. 562 KPC. ustanawiał okres 3-letni — w stosunkach międzyczasowych należy liczyć okres roczny od 28.11. 1938. Nowa stylizacja art. 598, że „po zajęciu komornik przystępuje do sprzedaży ruchomości, chyba, że wierzyciel ograniczył egzekucję do zajęcia“ niczego w stanie prawnym nie zmieniła. Niepodobna przyjąć, że obecnie sprzedaż jest wykluczona tylko wtedy, gdy wierzyciel wyraźnie oświadcza, że żąda wyłącznie zajęcia, a nie domaga się sprzedaży.

Nowela stanowi, że zarzuty przeciwko opisowi i oszacowaniu należy zgłosić w terminie 2 tygodni od ich ukończenia. Za moment końcowy należy uznać podpisanie protokołu przez komornika lub złożenie opinii przez biegłego w wypadku, gdy nie wyznacza się posiedzenia. Termin wymieniony uznać należy za prekluzyjny, po jego upływie sąd z urzędu także nie może uwzględnić braków, które zaszły przy opisie.

Słusznym jest przepis, że po uprawomocnieniu się postanowienia o przybiciu sąd wzywa nabywcę, aby w ciągu 2 tygodni od otrzymania wezwania złożył do depozytu cenę nabycia. Mimo tego przepisu — nabywca może być nadal narażony na szkodę, bo w wypadku zaliczenia na poczet ceny kupna wierzytelności, które znajdują pokrycie w cenie nabycia, możliwe są omyłki; w razie omyłki, choćby nieznacznej, skutki przybicia wygasną z samego prawa, a rękojmia przepadnie. Nabywcy o uzupełnienie sumy wezwać nie można.

Nowela rozstrzyga też spór w doktrynie stanowiąc, że do wpisu hipoteki sądowej stosuje się przepisy postępowania hipotecznego. Przepis ten jednak naraża wierzyciela na utratę kosztów związanych z dokonaniem wpisu tej hipoteki. Przepis, że hipotekę sądową można wpisać tylko dla wierzytelności przewyższającej w kapitale sumę 200 zł, wywołuje cały szereg kwestyj.

Do obliczania sumy stosować należy — wg zdania autora — art. 16 KPC. W razie więc, gdy suma kapitału wynosi 100 zł, a koszty 300 zł — co jest możliwe, gdy wierzycielowi należy się reszta — nie można wpisać hipoteki sądowej. Natomiast wpis hipoteki dla samych kosztów z wysokości 300 zł jest możliwy. W wypadku, gdy wydano wyrok łączny lub gdy powód jednym pozwem objął kilka roszczeń, a każde z roszczeń nie przekracza 200 zł, wpis hipoteki sądowej nie jest dopuszczalny. Hipoteka umowna jest jednak dopuszczalna, jeżeli więc pozwany zobowiązał się do ustanowienia hipoteki umownej niższej od 200 zł i powód uzyskał wyrok zasądzający pozwanego na jej ustanowienie, wpis w drodze przymusowej jest dopuszczalny. W artykule podana jest obficie literatura, dotycząca przeważnie poglądów doktryny na kwestie, których unormowaniem zajęła się nowela. *(Maurycy A l l e r h a n d — PPC. 23-24/38 s. 717-33).*

—

PRAWO WIERZYCIELA ZAJMUJĄCEGO WIERZYTELNOŚĆ DO OTRZYMANIA WYPISU AKTU NOTARIALNEGO, ZDZIAŁANEGO NA RZECZ DŁUŻNIKA EGZEKWOWANEGO.

Stan faktyczny jest następujący: A ma tytuł wykonawczy przeciwko dłużnikowi B na sumę pieniężną. B. jest znów wierzycielem C, co do kwoty stwierdzonej w akcie notarialnym, w którym tenże C poddał się egzekucji. A uzyskuje następnie zajęcie wierzytelności B do C. Czy A może żądać od notariusza udzielenia mu

wypisu aktu notarialnego, dotyczącego wierzytelności zajętej na rzecz A w celu uzyskania w sądzie klauzuli wykonalności i prowadzenie egzekucji przeciwko C? Allerhand przyznaje wierzycielowi prawo do wypisu w oparicu o art. 533 KPC. Natomiast Szer zwalcza pogląd Allerhanda, uważa, że art. 90 pr. not. ograniczył art. 533 KPC., który rozumieć należy w tym sensie, że wierzyciel na zasadzie art. 533 KPC. może żądać w trybie art. 90 pr. not. *od sądu* upoważnienia do otrzymania wypisu. Powyższa kwestia sporna oczywiście nie istnieje, jeżeli w akcie notarialnym zastrzeżono dla wierzyciela prawo do otrzymania wypisów w dowolnej ilości.

Wg stanowiska autora art. 533 KPC, nie ma do omawianego zagadnienia zastosowania, co nie znaczy, że art. ten nie ma w innych wypadkach praktycznego zastosowania. Autor motywuje ten swój pogląd. Art. 90 pr. not. przewiduje wydanie wypisu aktu na podstawie decyzji notariusza stronom stawającym, tym, dla których zastrzeżono to prawo lub ich *następcom* prawnym. Należy uznać, iż wierzyciel egzekwujący jest następcą prawnym w rozumieniu art. 90 § 1 pr. not., prawo jego powstałe na skutek wykonania zajęcia wierzytelności, czerpie warunki swego istnienia z prawa dłużnika. W konsekwencji przytoczonego rozumowania uznać trzeba, że w omawianym przypadku notariusz udziela wierzycielowi egzekwującemu wypisu aktu bez ingerencji sądu. *(Jan Sławski — PPC. 23-24/38 s. 738—43).*

—

3. ODPOWIEDZI NA PYTANIA PRAWNE.

Zgłaszający w złej wierze wniosek o wyłączenie prokuratora oraz innych organów sądowych (oprócz sędziego) *można*, oddalając wniosek, skazać na grzywnę; grzywnę może wymierzyć tylko sąd, któremu w tym celu należy odnośny wniosek przekazać. *(Stanisław Machalski — PPC. 21-22/38 s. 688).*

—

Przez skorzystanie z przepisu art. 266 KPC. strony *nie wyrażają* tym samym zgody na przeprowadzenie dowodu ze świadków celem stwierdzenia spornej okoliczności, która wymaga dowodu na piśmie. *(Henryk Trammer — PPC. 21-22/38 s. 689).*

—

Żądający zabezpieczenia dowodów *nie jest* obowiązany zwrócić stronie przeciwnej koszty jej udziału w przeprowadzeniu dowodu. *(Leon Peiper — PPC. 21-22/38 s. 691).*

—

Pod wyrażeniem „koszty postępowania“, użytym w art. 693 KPC. należy rozumieć tylko koszty egzekucyjne w rozumieniu art. 800 § 1 pkt. 1 KPC. *(Franciszek Jaglarz — PPC. 21-22/38 s. 692).*

—

Gdy uiszczono opłatę stemplową od nabycia nieruchomości na licytacji po upływie 3 tygodni od dnia postanowienia o przybiciu, a sekretariat sądowy wymierzył opłatę stemplową po upływie tego terminu — nie nastąpią żadne skutki ujemne, jeśli nabywca nieruchomości uiścił opłatę w ciągu tygodnia po doręczeniu nakazu płatniczego i przedstawił w tymże terminie sądowi wniosek o przywrócenie terminu. *(Achilles Rosenkranz — PPC. 21-22/38 s. 693).*

—

Zgłoszenie wniosku o podjęcie postępowania zawieszonego na podstawie art. 201 KPC. po upływie 3 lat od zawieszenia, lecz przed umorzeniem postępowania przez sąd, *nie jest* skuteczne. *(Stanisław Machalski — PPC. 23-24/38 s. 747).*

—

W pozwie o odszkodowanie pieniężne powód *nie może* żądać zasądzenia od pozwanego „kwoty, którą ustali biegły sądowy“. *(Jan Witecki — PPC. 23-24/38 s. 748).*

—

W sprawie o roszczenie pieniężne, w której wartość przedmiotu sporu nie przewyższa 100 zł, sąd okręgowy *nie może* uchylić wyroku sądu grodzkiego z powodu nierozpoznania istoty sprawy. *(Stanisław Jabłoński — PPC. 23-24/38 s. 750).*

—

W razie odjęcia dłużnikowi zarządu nieruchomości, z której prowadzi się egzekucję, i ustanowienia zarządcy *nie można* od wierzyciela żądać złożenia sumy, potrzebnej na prowadzenie zarządu. *(Joachim Herman Allerhand — PPC. 23-24/38 s. 751).*

II. PRZEGLĄD ORZECZNICTWA.

1. PRAWO MATERIALNE.

A. USTAWY JEDNOLITE.

a) Ust. o czasie pracy w przemyśle i handlu.

1.

Odstępowanie przez stowarzyszenie, jednoczące członków tego samego zawodu, członkom tegoż stowarzyszenia, które nie jest spółdzielnią ani spółką handlową, pewnych towarów wspólnie zakupionych, nie podpada pod pojęcie handlu w rozumieniu ustawy z dnia 18 grudnia 1919 (p. 734/33 DU.). (SN. 2 K. 2465/37 30.5.1938. — *PrzSk. 3-4/39 s. 137).*

16.

Normy wynagrodzenia za pracę w godzinach nadliczbowych, ustalone przez art. 16 ustawy

z 18.XII.1919 r., nie mogą być zmniejszone przez zawieranie umowy, zwiększone zaś mogą być za zgodą stron, natomiast sąd nie jest władny normy te dowolnie podwyższyć. Sąd może uznać, iż ubezpieczalnia społeczna zbogaciła sie pracą swego pracownika w godzinach nadliczbowych. (SN. C. I. 2025/37 10.6.1938. — *RPES. 2/39 s. 414).*

16.

Ubezpieczalnia społeczna może wzbogacić się pracą swego pracownika w godzinach nadliczbowych, mając bowiem prawo posiadać i przepisywać w hipotece na swoje imię nieruchomości oraz gromadzić i zachować kapitał rezerwowy, jeżeli nie przekracza on 20 do 40% wpływów rocznych, może zachować w majątku osiągnięte korzyści.

Pracownikowi należy się wynagrodzenie za godziny nadliczbowe nawet wówczas gdy nie upominał się odrazu o to wynagrodzenie, jeżeli praca w godzinach nadliczbowych odbywała się za wiedzą bądź nawet na żądanie pracodawcy. (SN. C. I. 2024/37 10.6.1938. — *PrzUS. 4/39 p. 66).*

—

b) Ust. o ochronie lokatorów.

2 lit. „m".

Ochronie lokatorskiej podlega lokal handlowy, zaliczony przez władze skarbowe, chociażby w trybie ulgowym, do IV kategorii. (SN. C. II. 955/38 26.11.1938. — *PrzSk. 3-4/39 s. 138).*

5 u. 2

Lokator, zalegając z zapłatą komornego, może i po rozwiązaniu umowy najmu, żądać ustalenia podstawowego komornego. (SN. C. II. 1875/38 11.3.1939. — *PrzSk. 5/39 p. 254).*

—

c) R. Pr. R. o przerachowaniu zobowiązań prywatno-prawnych.

5; 6; 11 u. 1.

Okoliczność, że suma pożyczona, co do której dłużnik udzielił zabezpieczenia hipotecznego na swej nieruchomości, wniesiona została do hipoteki dopiero po wejściu w życie rozporządzenia waloryzacyjnego, nie wyklucza zastosowania przy przerachowaniu tej sumy § 5 czy 6 rozporządzenia waloryzacyjnego, gdyż pod te przepisy, a nie pod § 11 ust. 1 rozp. walor., podpada ona, będąc hipoteczną. (SN. C. I. 3049/35 16.7.1936. — *PrzNot. 8/39 s. 22).*

29 u. 1 lit. „a".

Wzrost siły nabywczej pieniądza o tyle tylko ma wpływ na przerachowanie wierzytelności z tytułu reszty szacunku nieruchomości, że wpływa na określenie obecnej wartości tej nieruchomości i tym samym na obniżenie stosunku tej wartości do wartości nieruchomości w dacie sprzedaży, co znów pociąga za sobą obniżenie miary przerachowania reszty szacunku w myśl ust. 1 lit. „a" § 29 rozp. walor. (SN. C. I. 1790/37 18.11.1938. — *RPES. 2/39 s. 415).*

29 u. 1 lit. „a".

Miara przerachowania pożyczki, użytej na kupno placu bez budynków, nie może być uzależniona od zmiany wartości budynków, lecz tylko od wartości samego placu, w nim bowiem tylko tkwią pieniądze wierzyciela. (SN. C. I. 3041/35 9.10.1936. — *PrzNot. 9/38 s. 21).*

33 u. 1.

W zasadzie wysokość przerachowania zabezpieczenia hipotecznego nie może, jak to widać z ust. 1 § 33 rozp. walor., przekraczać wysokości przerachowania pretensji osobistej; jednak zasada powyższa nie zawsze może mieć zastosowanie w przypadkach, gdy jedna osoba jest dłużnikiem rzeczowym, a inna dłużnikiem osobistym, gdyż przerachowanie dokonywa się indywidualnie w stosunku do każdej z zobowiązanych osób; wobec tego niższe przerachowanie pretensji osobistej nie pociąga za sobą automatycznie obniżenia przerachowania odpowiedzialności rzeczowej i gdy to ostatnie zostało dokonane prawomocnie, żadnej już zmianie ulec nie może. (SN. C. I. 1142/38 7.12.1938. — *OSP. 4/39 p. 196).*

—

d) R. Pr. R. o ubezpieczeniu pracowników umysłowych.

3 pt. 1.

O charakterze rolniczym lub przemysłowym gospodarki leśnej, miarodajnym dla obowiązku ubezpieczenia pracowników na wypadek choroby w myśl powyższej ustawy, nie decydowały ani wysokość wypłaconego robotnikom wynagrodzenia, ani prowadzenie obróbki i wyrębu na większą skalę, ani wreszcie okoliczność, iż obrobiony materiał został w następstwie użyty na cele przemysłowe, lecz, czy eksploatacja była prowadzona w wykonaniu planu gospodarstwa leśnego w ramach zwykłej gospodarki leśnej, czy też przekraczała te ramy. (SN. C. I. 1744/37 16.11.1938. — *PrzUS. 1/39 p. 53).*

3 pt. 1, 6.

Pracownik, spełniający czynność nadzorczą, choćby w tym przepisie expressis verbis nie wymienioną, powinien być jednak uważany za pracownika umysłowego.

Przepisy art. 3 pkt. 1 i 6 zaliczenia pracownika do kategorii pracowników umysłowych nie uzależniają koniecznie od wykonywania pracy samodzielnej i twórczej, lecz wymagają tylko przewagi wysiłku intelektualnego nad wysiłkiem fizycznym, przy czym stopień posiadanego przez pracownika wykształcenia jest tu bez znaczenia. (NTA. I. rej. 5660/36 27.12.1938. — *PrzUS. 3/39 p. 37).*

5 u. 1 pt. 2.

Za „inne stałe czynności zarobkowe", o których mowa w art. 5 u. 1 pt. 2 rozporządzenia, należy uważać wszelką pracę w ogóle, wykonywaną w celach zarobkowych, tj. dla zdobycia środków utrzymania, byleby tylko praca ta nie stanowiła zatrudnienia u innych osób, określonego w art. 2 ust. 1 pkt. 1 powyższego rozporządzenia.

Odnajmowanie pokojów może być uważane za „inne stałe czynności zarobkowe", o których mowa w art. 5 ust. 1 pkt. 2 rozporządzenia. (NTA. I. rej. 3525/37 9.2.1939. — *PrzUS. 4/39 p. 58).*

28 u. 3; 124.

Dla przyznania renty sierocej na podstawie art. 28 ust. 3 rozporządzenia nie jest wymagana stuprocentowa utrata zdolności do pracy zarobkowej.

W art. 124 rozporządzenia nie ma przepisu, zakazującego przyjmowania za dowód świadectw lekarzy prywatnych, nie będących specjalistami. (NTA. I. rej. 1590/37 13.12.1938. — *PrzUS. 3/39 p. 41).*

112 u. 3.

Powołanie pracownika na stanowisko kierownika sekretariatu cechu i fakt podpisywania przez niego niektórych pism cechu pod jego pieczątką nazwiskiem prezesa — nie dają dostatecznej podstawy do twierdzenia, iż pracownik ten był zastępcą prezesa cechu i że wobec tego cech nie odpowiada za zaniedbanie ubezpieczenia pracownika, którego pracownik sam się dopuścił, piastując powyższe stanowisko. (SN. C. I. 3287/37 30.11.1938. — *PrzUS. 4/39 p. 60).*

—

e) R. Pr. R. 7.3.1928 (p. 253) o powództwie cywilnym o odszkodowanie z tytułu wynagrodzenia za nieruchomość przymusowo wykupioną lub przyjętą na rzecz Państwa.

1; 3.

Z porównania ustępu 1 art. 1, który ustala prawo powództwa służącego podanym tam osobom, z jego ustępem 2 wynika, że ustęp 2 ma na celu określenie czasu wniesienia powództwa, nie stanowi natomiast sposobu jego wniesienia, który wobec przepisu art. 3, wskazującego miarodajną ustawę procesową, unormowany jest przepisami ustawy o postępowaniu, obowiązującą w miejscu położenia nieruchomości. W byłej dzielnicy pruskiej zatem w czasie, gdy obowiązywała jeszcze niemiecka ustawa o postępowaniu cywilnym, wniesienie powództwa następowało przez doręczenie skargi pozwanemu i ta chwila decydowała przy obliczeniu terminu z art. 29 ust. o wykonaniu reformy rolnej. W tym stanie prawnym bez znaczenia jest porównanie zwrócenia się na drogę sądową z środkiem odwoławczym, gdyż samo pojęcie środka odwoławczego wymaga zawisłości sprawy, tymczasem zwrócenie się na drogę sądową ma tę zawisłość dopiero wywołać. (SN. C. III. 244/36 2.3.1938. — *RPES. 2/39 s. 418).*

—

f) R. Pr. R. o umowie o pracę pracowników umysłowych.

24 u. 2.

Pracobiorca nie może domagać się umieszczenia w świadectwie uwag, które potwierdzałyby dobre jego kwalifikacje, ponieważ wszelkie dodatki w świadectwie poza wyszczególnieniem czasu trwania pracy i rodzaju zatrudnienia zależą od dobrej woli pracodawcy. (SN. C. III. 525/36 27.4.1938. — *RPES. 2/39 s. 419).*

32 lit. „d"; 39.

Wypowiedzenie przez pracodawcę umowy o pracę może nastąpić także podczas choroby pracownika umysłowego, jeżeli choroba jego trwa dłużej niż trzy miesiące.

Sprzeczne z ustawą zwolnienie pracownika z pracy kończy stosunek pracy, a dla pracownika powstają stąd tylko prawa określone w art. 39 rozp. Prez. Rzplitej z dnia 16 marca 1928 r. o umowie o pracę pracowników umysłowych. (DU. nr 35, p. 323). (SN. C. II. 1043/38 12.11. 1938. — *PPP. 4/39 p. 62).*

32 lit. „e".

Przewidziany w art. 32 lit. „e" rozp. Pr. R. z 16 marca 1928 r. warunek powstania ważnej przyczyny wypowiedzenia, odnosi się nie tylko do pierwszej części tego przepisu, mówiącej o prowadzeniu przez pracownika własnego przedsiębiorstwa, lecz i do drugiej, traktującej o dokonywaniu przez pracownika poszczególnych transakcyi wchodzących w zakres przedsiębiorstwa pracodawcy. (SN. C. I. 160/36 8.7. 1936. — *PrzNot. 7/39 s. 156).*

35.

Przepis art. 35 rozp. z 16 marca 1928 o umowie o pracę prac. umysł., stanowiący, że w razie przejścia majątku lub przedsiębiorstwa w czasie trwania stosunku pracy w posiadanie innej osoby, stosunek ten trwa nadal, nie ma zastosowania do nabywcy nieruchomości na licytacji. (SN. C. I. 2062/37 7.12.1938. — *OSP. 5/39 p. 247 Gl. Adw. Dr Zygmunt Fenichel).*

—

g) R. Pr. R. o umowie o pracę robotników.

3 u. 1.

Nie powstaje w sposób milczący umowa o pracę między pracodawcą a osobą, która wyręcza robotnika w pracy.

Wszelkie uprawnienia, wynikające z rozpo-

rządzenia Pr. R. z dnia 16 marca 1928 r. o umowie o pracę robotników (DU. nr 35, poz. 324) służą tym robotnikom, którzy zawarli umowę o pracę, a przeto nie odnoszą się do osób, wyręczających w pracy robotników. (SN. C. II. 878/38 5.11.38. — *PPP. 4/39 p. 70).*

9; 61.

Przestępstwo z art. 9, 61 rozporządzenia Prezydenta Rzplitej z 16 marca 1928 (DU. p. 324) o umowie o pracę robotników nie jest przestępstwem trwałym (SN. 1 K. 3157/37 21.7.1938. — *OSP. 4/39 p. 222 Gl. ...w ...i.).*

—

h) Ust. o uregulowaniu stosunków służbowych pracowników instytucyj ubezpieczeń społecznych

0.

Pracownik stały kasy chorych, jeżeli zgodził się na zmianę jego charakteru na pracownika prowizorycznego, utracił dotychczasowe prawa pracownika stałego.

Wyrażenie zgody na powyższą zmianę (nowe warunki) może być także dokonane w sposób milczący, gdy pracownik mimo zmiany pozostaje nadal w pracy.

Ustawa z dnia 17 marca 1932 r. o uregulowaniu stosunków służbowych pracowników instytucyj ubezpieczeń społecznych (DU. nr. 32, p. 338) nie odbiera stronom prawa swobodnego zawierania umów, zatem i prawa zrzeczenia się uprawnień, poprzednio nabytych. (SN. C. II. 1695/38 6.2.1939. — *PrzUS. 4/39 p. 72).*

21; 30.

Dwunastomiesięczny okres choroby pracownika (§§ 21 i 30 przepisów) ubezpieczalnia liczyć może nie od dnia poddania pracownika pierwszemu badaniu lekarskiemu, lecz od wcześniejszego dnia, od którego pracownik, powołując się na swój stan zdrowia, zaprzestał pracy.

Do zastosowania § 30 przepisów służbowych nie jest konieczna trwała niezdolność do pracy.

Uzyskanie przez pracownika urlopu w czasie choroby nie wyklucza możności zastosowania § 30 przepisów służbowych. (SN. C. II. 1397/38 25.11.1938. — *PrzUS. 3/39 p. 50).*

—

i) Ust. o ulgach w zakresie oprocentowania i terminu spłaty wierzytelności hipotecznych.

1; 2.

Odsetki od odsetek nie podpadają pod przepis art. 1 ustawy z 29.3.1933 r. poz. 213 i dekretu z 3.12.1935 r. poz. 542, dotyczący odsetek od samych wierzytelności, zabezpieczonych hipoteką umowną.

Kwestia, czy dana wierzytelność miała prawo korzystać z ulg, przewidzianych w ustawie z 29.3.1933 r. o moratorium hipotecznym, nie jest pozbawiona znaczenia i po wygaśnięciu z dniem 1 stycznia 1938 r. powyższego moratorium, gdyż od rozstrzygnięcia jej może być zależna możność zastosowania do tej wierzytelności ustawy z dnia 5.2.1938 r. poz. 54 o spłaceniu niektórych wierzytelności hipotecznych. (SN. C. I. 1919/37 24.11.1938. — *GSW. 14-15/39 s. 205).*

2; 12.

Układ między wierzycielem a dłużnikiem, iż pożyczka udzielona po dniu 1. lipca 1932 korzysta z zabezpieczenia hipotecznego, ustanowionego w poprzednim skrypcie dłużnym, zeznanym przed dniem 1. lipca 1932, nie daje podstawy do stosowania ulg przewidzianych w ustawie z 29. marca 1933, poz. 213, dla których miarodajny jest czas powstania samej wierzytelności. (SN. C. II. 1016/38 20.12.1938. — *NPal. 4/39 s. 175).*

—

j) Ust. o ubezpieczeniu społecznym.

5 pt. 1, 2; 6 a.

Przez termin „zarobek", użyty w art. 6-a ustawy o ubezp. społ. (poz. 396/33 i 855/34 DU.), jeżeli chodzi o funkcjonariuszów państwowych, wymienionych w p. 1 i 2 art. 5 tej ustawy, rozumieć należy tylko zarobek z tytułu zatrudnień dodatkowych, uzasadniających obowiązek ubezpieczenia w myśl wspomnianej ustawy. (NTA. I. rej. 1178/37 20.2.1939. uchw. Kol. Zw. — *OPA. 3/399 p. 66 A).*

196 u. 1.

Nie ma przepisu, zabraniającego tarcia drzewa na cyrkularce osobom, nie mającym wiadomości fachowych, a zatem użycie niefachowego pracownika do pracy przy cyrkularce nie stanowi samo przez się zaniedbania przez pracodawcę jego obowiązków o ochronie życia i zdrowia pracowników, o których mowa w art. 196 ust. 1 ustawy. (SN. C. II. 947/38 5.11.1938. — *PrzUS. 3/39 p. 46).*

232.

Pracownik o tyle tylko może dochodzić od pracodawcy odszkodowania z powodu utraconych świadczeń, udzielanych przez ubezpieczalnie społeczne na wypadek choroby, o ile po zachorowaniu zgłosił się w ubezpieczalni a ta odmówiła mu pomocy, jako nieubezpieczonemu; zgłoszenie się jednak u lekarza ubezpieczalni i odmowa z jego strony nie są równoznaczne ze zgłoszeniem się w ubezpieczalni i jej odmową. (SN. C. II. 688/38 17.11.1938. — *PrzUS. 4/39 p. 64).*

232.

Pracodawca odpowiada za szkodę w zakresie utraconych świadczeń ubezpieczeniowych

tylko w razie niezgłoszenia pracownika do ubezpieczenia lub nieopłacenia składek.

Nieudzielenie przez byłego pracodawcę wyjaśnień na żądanie Zakładu Ubezpieczeń Społecznych nie uzasadnia jego odpowiedzialności na podstawie art. 232 ustawy. (SN. C. II. 900/38 5.11.1938. — *PrzUS. 3/39 p. 47*).

296.

Ustawa z dnia 28 marca 1933 r. o ubezpieczeniu społecznym nie uchyliła przepisów służbowych pracowników b. kas chorych, przeciwnie, jeżeli nie zostały wprowadzone nowe przepisy służbowe, pozostały w mocy dawne, chociaż kasy chorych zostały przemianowane na ubezpieczalnie. (SN. C. I. 2885/37 27.10.1938. — *PrzUS. 4/39 p. 65*).

—

k) Kodeks Zobowiązań.

41; 134; 135.

Dobra wiara w rozumieniu art. 135 KZ. polega na usprawiedliwionym przekonaniu, że się swym postępowaniem nikogo nie krzywdzi, zaczem skierowanie podejrzenia o czyn karalny oparte na dostatecznie usprawiedliwionym przekonaniu popełnienia czynu przez daną osobę, nie uzasadnia roszczenia o odszkodowanie. (SN. C. II. 581/38 7.10.1938. — *NPal. 4/39 s. 178*).

50 § 1; 55; 189.

Na fakt dojścia do wiadomości pracownika okólnika Dyrekcji o zmianie warunków jego uposażenia, gdyby nawet te warunki były ustalone na piśmie, nie jest potrzebny dowód pisemny. (SN. C. I. 2697/37 21.9.1938. — *OSP. 5/39 p. 236*).

56 § 1.

Umowa, którą jedna strona zobowiązuje się za wynagrodzeniem wystarać się dla drugiej pożyczkę z Państwowego Funduszu Budowlanego przy użyciu wpływowych znajomości i protekcji, jako sprzeczna z porządkiem publicznym i dobrymi obyczajami jest nieważna. (SN. C. II. 966/38 10.11.1938. — *NKZ. 17/39 s. 57*).

101 § 3.

Strona, która znając treść pełnomocnictwa, na podstawie którego działał pełnomocnik, zawarła z nim umowę, przekraczającą zakres jego upoważnienia, sama musi ponosić skutki niewykonania tej umowy przez mocodawcę i przepis art. 101 § 3 KZ. w takim przypadku nie ma zastosowania. (SN. C. I. 2221/37 15.6.1938. — *OSP. 5/39 Gl. Ludwik D o m a ń s k i*).

134.

Właściciel budynku odpowiada za pośliźnięcie się przechodnia podczas schodzenia ze schodów, jeżeli urządzenie schodów nie odpowiadało obowiązującym w tej mierze przepisom rozp. o prawie budowlanym i zabudowaniu osiedli. (SN. C. II. 825/38 31.10.1938. — *NKZ. 16/39 s. 54*).

134.

Skarb Państwa nie jest obowiązany do odszkodowania na rzecz osób, pozostałych po zabitym przez posterunek wojskowy, jeżeli użycie broni przez ten posterunek uznane zostało za zgodne z obowiązującymi przepisami. (SN. C. II. 643/38 17.10.1938. — *PrzPrAdm. 1/39 p. 22*).

162 § 2.

Ojciec, chociażby nie był zupełnie pozbawiony środków utrzymania, może domagać się odszkodowania z powodu straty, którą poniósł w związku ze śmiercią syna wskutek nieszczęśliwego wypadku kolejowego przez ubytek pomocy świadczonej mu dotychczas przez tego syna w prowadzeniu gospodarki rolnej, a niezbędnej ze względu na częściową niezdolność ojca do pracy. (SN. C. II. 1659/37 12.10.1937. — *PrzNot. 7/39 s. 155*).

164 § 1.

Żądanie jednorazowego odszkodowania po myśli art. 164 § 1 KZ. zależy od uznania sądu i wchodzi w zakres prawnej oceny sprawy. (SN. C. II. 2217/38 19.12.1938. — *NPal. 4/39 s. 181*).

188.

Art. 188 KZ. nie ogranicza odpowiedzialności nabywcy majątku do obciążeń rzeczowych nabytego majątku.

Dla odpowiedzialności na podstawie art. 188 KZ. jest obojętne, z jakiego źródła nabywca majątku dowiedział się lub powinien był wiedzieć o zadłużeniu zbywającego majątek. (SN. C. III. 3233/37 18.11.1938. — *OSP. 4/39 p. 207 Gl. R. L o n g c h a m p s d e B e r i e r*).

234 § 1.

Dłużnik traci prawo do wycofania złożonej do sądu sumy dopiero wówczas, gdy wierzyciel depozytem zadysponuje. (SN. C. II. 673/38 21.10.1938. — *PrzPrAdm. 1/39 p. 25*).

279 pt. 2; 280 § 1; 283 § LXIII.

Z zawieszeniem postępowania zaczyna biec na nowo termin przedawnienia dochodzonego w sporze roszczenia; do terminu przedawnienia nie wlicza się okresu czasu, jaki upłynął do dnia wytoczenia powództwa, ani też czasu postępowania sądowego do dnia jego zawieszenia. (SN. C. II. 3092/37 31.5.1938. — *ZbC. 2/39 p. 99*)[1]).

283 § 1.

Bieg przedawnienia roszczenia o odszkodowanie z powodu ukąszenia przez psa nie doznaje przerwy wskutek wszczęcia przeciwko właścicielowi psa postępowania karno-administracyjnego, przewidzianego rozp. Pr. R. z 22

---

[1]) Patrz 2/1334 t. II.

marca 1928, DU. p. 365. (SN. C. II. 254/38 8.9.1938. — *PrzPrAdm. 1/39 p. 28).*

399 § 1.

Nabywca nieruchomości nie wstępuje z samego prawa w stosunek najmu na miejsce zbywcy (art. 399 § 1 KZ.) w przypadku, gdy sprzedaż nieruchomości nastąpiła po zawarciu umowy najmu, lecz przed oznaczonym w umowie terminem rozpoczęcia najmu, tj. przed terminem wydania lokalu najemcy do użytku. (SN. C. I. 1299/37 3.2.1939. — *ZbC. 1/39 p. 3)*[1]*).*

441.

Samo wydanie pełnomocnictwa do administrowania domem nie stanowi jeszcze dowodu, iż między stronami została zawarta umowa o pracę, mającą za przedmiot administrowanie wspomnianym domem. (SN. C. I. 1522/38 27.10. 1938. — *NKZ. 16/39 s. 53).*

469.

Odrębne normy dla pracowników umysłowych, przewidzianych w art. 469 KZ., odnoszą się do tych osób, jakie wedle obowiązującego rozporządzenia z dnia 16 marca 1928 r. o umowie o pracę pracowników umysłowych są pracownikami umysłowymi, zatem do osób, wyliczonych w art. 2 tej ustawy. Pracownikowi zatrudnionemu na Śląsku służą przeto prawa pracownika umysłowego z art. 469 KZ. jeno w tym razie, jeżeli jest takim pracownikiem w myśl powyższego rozporządzenia (DU. p. 323), mimo że to rozporządzenie nie obowiązuje na Śląsku. (SN. C. II. 1073/38 1.12.1938. — *NKZ. 17/39 s. 59).*

469 § 3.

Przepis § 3 art. 469 KZ., stanowiący, że jeżeli stosunek pracy trwa już lat dziesięć, pracodawca może wypowiedzieć umowę o pracę najpóźniej na sześć miesięcy naprzód na koniec kwartału kalenadrzowego — ma zastosowanie zarówno do umowy o pracę z pracownikami umysłowymi, jako też fizycznymi (robotnikami). (SN. C. III. 448/38 8.7.1938. — *PPP. 3/39 s. 159).*

473.

Przy dochodzeniu roszczeń emerytalnych przez pracownika przeciwko pracodawcy, wynikających z umowy o pracę, przepis art. 473 KZ. ma zastosowanie. (SN. C. 1771/37 3.12 1938 uchw. 7 sędziów. — *OSP. 5/39 p. 232 Gl. J. W ł o c z e w s k i).*

613.

Przelew i przekaz stanowią przemianę zobowiązania pod względem podmiotowym. Obie instytucje prawne mogą służyć tym samym celom w obrocie prawnym. Różnica, jaka między nimi zachodzi, nie jest istotną pod względem skutków prawnych, w szczególności daje się sprowadzić jedynie do tego, że przelew przychodzi do skutku w drodze umowy między cedentem a cesjonariuszem bez udziału i bez względu na zgodę dłużnika, podczas gdy do przekazu, o ile ten ma być skuteczny także w stosunku do dłużnika, wymagana jest zasadniczo jego zgoda. (SN. C. II. 2444/37 14.3.1938. — *ZbC. 1/39 p. 39)*[1]).

—

e) R. Pr. R. o konwencji i uporządkowaniu długów rolniczych.

17; 18.

Zawarcie umowy o spłatę długu po wejściu w życie rozporządzenia oddłużeniowego wiąże strony. (SO. Kraków II. Ca 540/39 21.3.1939. — *PrzSąd. 5/39 p. 262).*

50.

Ulgi przysługujące każdemu dłużnikowi, który w jakiejkolwiek formie uiszczał odsetki. (SO. Kraków II. Ca. 37/ 39 7.3.1939. — *PrzSąd. 5/39 p. 264).*

52.

Obniżenie kosztów pozostawione jest swobodnemu uznaniu Urzędów rozjemczych. (SO. Kraków II. Ca. 2994/38 27.11.1938. — *PrzSąd. 4/39 p. 213).*

—

B. USTAWY NIEJEDNOLITE.

B_1. POLSKA CENTRALNA.

a) Kodeks Cywilny Napoleona.

637.

W myśl art. 637 KCN. służebność istnieje na korzyść nieruchomości, a nie na korzyść pewnych osób, i wskutek tego korzysta ze służebności właściciel nieruchomości. Jeżeli przeto wzamian za służebności pewne grunty zostały przydzielone do nieruchomości, to mogą one być własnością tylko właściciela nieruchomości. Obojętne zaś jest dla rozstrzygnięcia kwestii prawa własności do tych gruntów, kto faktycznie korzystał ze służebności. (SN. C. I. 695/37 8.4.1938.— *ZbC. 2/39 p. 80)*[2]).

816; 819.

Ważny jest dział hipotekowanej nieruchomości niespadkowej pomiędzy ujawnionych w wykazie hipotecznym niepodzielnych współwłaścicieli, dokonany w formie aktu prywatnego. (SN. C. I. 1276/37 28.9-12.10.1938. — *OSP. 4/39 p. 191).*

901; 1035; 1036.

Z istoty fundacji, której mienie przeznaczone jest na pewien cel, określony przez fundato-

[1]) Inną tezę z tego wyroku podaliśmy pod 1/633 t. II.

[1]) Inną tezę podaliśmy pod 6/1105 t. II.
[2]) Inna teza 1/797 t. II.

ra, wynika, że osoby, które ze względu na ten cel będą korzystały z mienia fundacji, nie mogą być ściśle określone, gdyż mogą nawet nie istnieć w chwili utworzenia fundacji; nie powoduje więc nieważności testamentu utworzenie przezeń fundacji z przeznaczeniem czystego dochodu z jej mienia na zapomogi na dalsze kształcenie biednych prawników.

Pomoc osoby trzeciej przy sporządzaniu przez testatora własnoręcznie testamentu nie jest powodem jego nieważności. (SN. C. I. 491/38 27.10.1938. — *GSW. 16/39 s. 225).*

921; 1099.

Z akcją o zmniejszenie na zasadzie art. 1099 KC. darowizny. uczynionej prze jednego małżonka na rzecz drugiego, może wystąpić tylko spadkobierca konieczny, i przepis art. 921 KC., zezwalający żądać zmniejszenia rozporządzeń między żyjącymi zarówno osobom, na których korzyść prawo zastrzega zachowek, jak i ich spadkobiercom lub następcom, nie ma zastosowania do przypadku przewidzianego w art. 1099 KC. (SN. C. I. 1907/37 29.11.1938. — *GSW. 18-19/39 s. 262).*

1167.

Artykuł 1167 KCN. nie wymaga uzyskania przez wierzyciela — przed wystąpieniem ze skargą pauliańską — prowomocnego wyroku przeciwko dłużnikowi; wystarcza, gdy występujący ze skargą pauliańską jest wierzycielem osoby, której czynności zaskarża, i gdy posiada tytuł wcześniejszy od zaskarżonego aktu. (SN. C. I. 479/37 31.3.1938. — *ZbC. 2/39 p. 71).*

1167.

Zaskarżenie przez wierzyciela czynności dłużnika. zdziałanych przed dniem wejścia w życie kodeksu zobowiązań. powinno się odbywać na podstawie przepisów dawniejszego prawa materialnego.

W procesie, opartym na art. 1167 KC. i toczącym się pod rządem KPC., zapozwanie prócz osoby trzeciej dłużnika, jako kontrahenta zakwestionowanej czynności prawnej, jest zbędne. (SN. C. I. 1031/37 19.10.1938. — *OSP. 5/39).*

1383.

Ubezpieczalnia społeczna nie odpowiada za zarażenie się woźnego ambulatoryjnego chorobą przy przewożeniu chorego pacjenta, jeżeli nastąpiło to wskutek niezachowania przez woźnego elementarnych zasad ostrożności a samo przewożenie nie odbywało się z winy ubezpieczalni sprzecznie z warunkami sanitarnymi. (SN. C. I. 2289/37 28.10.1938. — *PrzUS. 4/39 p. 73).*

2235; 2265.

Z chwilą śmierci spadkodawcy obdarowany spadkobierca, obowiązany do powrotów, uważany jest, jakby nigdy nie był właścicielem darowanego majątku, wskutek czego nie ma już go prawa zbywać, jeżeli zaś mimo to dokonał takiego zbycia, to przejście majątku do innej osoby nie może mieć obowiązującego znaczenia dla jego współdziedziców. Z tych względów w przypadku, gdy obdarowany otrzymany majątek następnie, już po śmierci darczyńcy, również podarował innej osobie, ta ostatnia nie może dla skorzystania z 10-letniego przedawnienia, przewidzianego w art. 2265 KC., doliczyć na zasadzie art. 2235 KC. do swego posiadania swego poprzednika, skoro ten z chwilą śmierci spadkodawcy nie mógł być uważany za posiadacza podarowanego mu majątku pod tytułem właściciela, jako obowiązany do powrotów. (SN. C. I. 664/38 21.12.1938. — *OSP. 4/39 p. 197).*

—

b) Kodeks Cywilny Kr. P.

6.

Zawarta przez przyszłych małżonków przed ślubem umowa, ograniczająca trwanie, mającego nastąpić małżeństwa pewnym terminem, jest w myśl art. 6 KPC. nieważna; nie powoduje to jednak nieważności samego małżeństwa. (SN. C. I. 1255/37 10.11.1938. — *GSW. 17/39 s. 242).*

375.

Uchwały rady familijnej, zebranej w składzie niezgodnym z prawem na skutek podstępu, jakiego dopuszczono się przy jej zorganizowaniu, są nieważne z samego prawa i brak żądania zmiany składu takiej rady nie może nadać jej uchwałom cech prawności ani też stanowić jakiejkolwiek legitymacji dla jej członków, nielegalnie do niej wpływających. (SN. C. I. 1415/37 19.10.1938. — *OSP. 5/39 p. 237).*

—

c) Prawo hipoteczne.

23.

Samo wpisanie ostrzeżenia na zasadzie nieprawomocnej klauzuli egzekucyjnej nie stwarza nieprzedawnialnego prawa hipotecznego, a zabezpiecza tylko skutek praw rzeczowych, powstających po uprawomocnieniu się klauzuli. (SN. C. I. 1154/35 16.1.1936. — *PrzNot. 3-4/39 s. 38).*

41.

Nadzwyczajna danina majątkowa korzysta z przywileju, ustanowionego w art. 41 ust. hip. (SN. C. I. 2176/37 16.11.1938. — *OSP. 5/39 p. 244).*

—

B₂. POLSKA WSCHODNIA.

a) T. X cz. 1 Zw. Pr.

Tereny objęte granicą wywłaszczenia na rzecz kolei, nie mogą być przedmiotem zasiedzenia przez osoby trzecie na zasadzie przepisów t. X.

cz. 1 Zw. Pr. (SN. C. I. 1716/37 25.10—9.11. 1938. — *OSP. 5/39 p. 239).*

683.

Gmina miejska jako właściciel przedsiębiorstwa tramwajowego ponosi odpowiedzialność za utratę zdrowia przez pasażera, który wypadł z wagonu tramwaju, będąc z niego wypchnięty przez drugiego pasażera, o ile nie zostało stwierdzone, iżby wypchnięcie to było umyślne, i należy przypuszczać, że stało się to wskutek przepełnienia wagonu. (SN. C. I. 688/38 27.9. 1938. — *OSP. 4/39 p. 190).*

692; 694; 1549; 1550.

W myśl art. 1550 t. X cz. 1 Zb. pr. jedynie czynność dłużnika decyduje o przerwie biegu przedawnienia umarzającego; zatem przyznanie przez dłużnika swego obowiązku (moment subiektywny) przerywa bieg przedawnienia, niezależnie od tego, czy częściowe uiszczenie długu było dokonane prawidłowo.

Chwila powzięcia przez wierzyciela wiadomości o częściowej spłacie długu, jako nie będąca w związku z przyznaniem długu przez zobowiązanego, nie może mieć żadnego wpływu na przerwę przedawnienia umarzającego. (SN. C. I. 656/37 5—26.4.1938. — *ZbC. 2/39 p. 74).*

1332.

Sukcesor nie może wnosić o dokonanie na zasadzie art. 1332 t. X cz. 1 zw. pr. i 1420 upc. ponownych działów części spadkowego mienia, wydzielonej już na rzecz drugiego sukcesora w trybie powództwa windykacyjnego, zakończonego prawomocnym wyrokiem. (SN. C. I. 1206/38 20.9.1938. — *OSP. 5/39 p. 235).*

1529 pt. 2.

Unieważnienie fikcyjnej umowy dzierżawy, zawartej przez spadkodawcę na szkodę swych wierzycieli i spadkobierców może domagać się każda osoba, której istnienie takiej umowy wyrządza szkodę, a więc zarówno wierzyciel jak i spadkobierca. (SN. C. I. 319/37 22.2.1938. — *ZbC. 2/39 p. 53).*

1689.

Ponieważ przepisom t. X cz. 1 zw. pr. nie jest znana instytucja retencji, nie może nabywca działki na zasadzie umowy przyrzeczenia sprzedaży, która wyrokiem Sądu została następnie rozwiązana, żądać, aby zobowiązanie jego do wydania z powrotem tej działki sprzedawcy, o co ten ostatni wystąpił, było uzależnione przez Sąd od zwrotu mu przez sprzedawcę zapłaconego zadatku. (SN. C. I. 1434/37 6.9.1938. — *OSP. 4/39 p. 185).*

—

B3. POLSKA POŁUDNIOWA.

a) Kodeks Cywilny Austriacki.

26.

Nieruchomości, wpisane na rzecz stowarzyszeń żydowskich, nie mających bytu prawnego, są własnością wyznaniowej gminy żydowskiej. (SN. C. II. 715/38 24.10.1938. — *OSP. 4/39 p. 203).*

158.

Niemożność spłodzenia dziecka zachodzi także wówczas, gdy małżonkowie w czasie koncepcyjnym nie mieli ze sobą stosunku cielesnego. (SN. C. II. 367/38 20.9.1938. — *PrzPrAdm. 1/39 p. 4).*

163.

Domniemanie ustawowe ojcostwa nieślubnego, oparte na podstawach określonych w § 163 akc., może być obalone dowodem przeciwnym, iż matka dziecka nieślubnego w czasie stosunku była już w ciąży z innego stosunku. (SN. C. II. 543/38 25.10.1938. — *NPal. 4/39 s. 169).*

294; 473; 474; 477; 485.

Prawo do poboru drzewa z lasu ekwiwalentowego jest przynależnością uprawnionej nieruchomości i nie może być przedmiotem oddzielnego od nieruchomości obrotu prawnego. (SN. C. II. 711/38 20.10.1938. — *OSP. 4/39 p. 201).*

461; 466.

Kto poręczył wobec Skarbu Państwa za urzędnika skarbowego, odpowiada wobec Skarbu Państwa za popełnione przez tegoż urzędnika w urzędowaniu jego sprzeniewierzenia. (SN. C. II. 798/38 25.10.1938. — *OSP. 5/39 p. 251).*

467; 1293; 1294; 1479.

Pracownik przedsiębiorstwa Polska Poczta, Telegraf i Telefon oraz osoba, która ustanowiła na swej nieruchomości kaucję za zabezpieczenie strat, jakieby dla przedsiębiorstwa wynikły z czynności pracownika, odpowiadają przed przedsiębiorstwem nie tylko za sumę, przez pracownika sprzeniewierzoną, lecz i za odsetki od tej sumy i koszty procesu odszkodowawczego. (SN. C. II. 766/38 25.10.1938. — *OSP. 4/39 p. 204).*

547.

Okoliczność, że oświadczonemu dziedzicowi nie przyznano jeszcze spadku, nie stoi na przeszkodzie wstąpienia tegoż do sporu w imieniu własnym. (SN. C. II. 729/38 21.11.1938. — *PrzPr.Adm. 1/39 p. 50)*[1]).

580.

Przepis § 580 akc. odnosi się do spadkodawcy nie mogącego pisać, bez względu na to, czy niemożność ta wynika z nieumiejętności pisa-

---

[1]) Patrz 7/1295 t. II.

nia, czy też choroby. (SN. C. II. 629/38 29.10. 1938. — *NPal. 4/39 s. 182)*.

813.

Wniosek spadkobiercy o zwołanie wierzycieli, aby był skuteczny, musi być zgłoszony przed wydaniem przez Sąd dekretu dziedzictwa. (SN. C. II. 681/38 18.10.1938. — *OSP. 4/39 p. 199)*.

929; 1380.

Zrzeczenie się zarzutów z powodu wad dostarczonego towaru za obniżeniem ceny kupna, umówione po odebraniu i zbadaniu towaru, nie podpada pod przepisy § 1380 i nast. kca. (SN. C. II. 639/38 20.10.1938. — *PrzPrAdm. 1/39 p. 11)*.

1156.

Pracodawca, który nie miał obowiązku leczenia pracownika, nie ponosi winy za szkodę wyrządzoną pracownikowi przez zwlekanie z oddaniem pracownika pod opiekę lekarską. (SN. C. II. 994/38 12.11.1938. — *PPP. 4/39 p. 72)*.

1221; 1227.

Przepis o konieczności zachowania formy aktu notarialnego przy zawieraniu umowy o przeniesienie prawa własności nieruchomości nie stoi na przeszkodzie przyznaniu przez Sąd w postępowaniu niespornym córce posagu od ojca w nieruchomościach. (SN. C. II. 2497/37 31.3.1938. — *OSP. 10-12/38 p. 558)*.

1376; 1392; 1500.

Cesja na rzecz wierzyciela wierzytelności, jaka przysługuje dłużnikowi do osoby trzeciej, umarza roszczenie wierzyciela dopiero z chwilą zrealizowania przez niego ustąpionej wierzytelności.

Uprawniony z egzekucyjnego prawa zastawu nie może powoływać się na dobrą wiarę. (SN. C. II. 493/38 7.10.1938. — *PrzPrAdm. 1/39 p. 16)*.

—

b) Ust. o wyznaniu religijnym.

6.

Występujący z kościoła musi wystąpienie zgłosić u władzy politycznej. (SN. C. II. 945/38 31.10.1938. — *PrzSąd. 5/39 p. 232)*.

—

c) Ust. powszechna o księgach gruntowych.

61; 62; 63; 64; 125.

Osoba, działająca w zaufaniu do wpisów w księdze głównej, nie ma obowiązku badania treści dokumentów, na których opiera się wpis hipoteczny. (SN. C. II. 398/39 26.9.1938. — *OSP. 3/39 p. 139)*.

—

d) Ust. o ubezpieczeniu pensyjnym.

68.

W razie przejścia osoby ubezpieczonej z jednego zakładu ubezpieczającego do drugiego zakład dotychczasowy powinien w myśl § 68 ust. 1 powyżej ustawy przekazać zakładowi nowemu rezerwę premiową w kwocie, jaka powinna była być przez niego zebrana.

Z brzmienia § 9 ust. 1 rozporządzenia Prez. Rzplitej z dnia 28 czerwca 1924 r. (DU. poz. 572) wynika, że przepis ten dotyczy obliczania i przekazywania rezerw przemiowych w myśl § 68 ustawy pensyjnej.

Postanowienia zawarte w ust. 3 § 68 ustawy pensyjnej nie stoją na przeszkodzie przedawnienia zaległych odsetek w myśl prawa cywilnego. (NTA. I. rej. 19/37 6.2.1939. — *PrzUS. 4/39 p. 51)*.

—

B₄. POLSKA ZACHODNIA.

a) Kodeks Cywilny niemiecki.

93; 94.

Jeżeli budynek został trwale przystosowany do maszyn, tak, że bez nich jest w swej istocie czymś innym, zwłaszcza, gdy staje się małowartościowym w porównaniu z wartością budynku przystosowanego do maszyn i jeżeli z tej przyczyny budynek i maszyny stanowią jedną całość, np. trwale dla pewnej produkcji urządzony budynek, to w takim przypadku maszyny są składowymi częściami tej całości. (SN. C. III. 315/37 27.5.1938. — *RPES. 2/39 s. 445)*.

278.

Agent ubezpieczeniowy, pośredniczący w zawarciu umowy ubezpieczenia, jest w zakresie swych czynności pomocnikiem towarzystwa ubezpieczeniowego w rozumieniu § 278 kc. (SN. C. III. 602/37 28.3.1938. — *ZbC. 2/39 p. 66)*.

392; 406; 1156.

W przypadku zajęcia i przekazania pretensji hipotecznie zabezpieczonej jest potrącenie roszczenia wzajemnego służącego przeciwko pierwotnemu wierzycieowi niedopuszczalne, jakkolwiek § 1156 wymienia tylko § 406 a nie § 392 kc. (SN. C. III. 413/36 6.4.1938. — *RPES. 2/39 s. 446)*.

422.

Zrzeczenie się wierzytelności po jej wygaśnięciu wskutek potrącenia jest niemożliwe. (SN. C. III. 1353/37 27.2.1939. — *OSP. 4/39 p. 212)*.

454; 925.

Umowa kupna sprzedaży nie została wypełniona przez sprzedającego, jeżeli został on wprawdzie zasądzony na udzielenie przewłaszczenia, jednak kupujący na podstawie uzyskanego wyroku dokonał jeszcze przewłaszczenia zgodnie z § 925 kc. (SN. C. III. 999/37 20.6.1938. *RPES. — 2/39 s. 446)*.

831.

Ustanowienie osoby do pewnej czynności w rozumieniu § 831 kc. zachodzi, gdy ustanowiony przy wypełnieniu zleconej czynności zależy od zarządzeń ustanowiącego. Gdy tej zależności nie ma, nie ma również ustanowienia w rozumieniu § 831 kc. (SN. C. III. 284/36 21.3.1938. — *ZbC. 3/39 p. 62)*.

1398.

Jeżeli mąż brał udział w akcie, w którym żona składała oświadczenie, że poddaje się natychmiastowej egzekucji i jeżeli mąż sam w tym akcie oznajmił, że i on poddaje się natychmiastowej egzekucji, to usprawiedliwiony jest wniosek, że wyraził swe zezwolenie na wyrażone w tym akcie rozporządzenie przez żonę mieniem wniesionym. (SN. C. III. 542/36 17.1.1938. — *RPES. 2/39 s. 448)*.

—

b) Ord. Ubezpieczeniowa.

165; 169.

Ostateczne orzeczenia istniejących w b. dzielnicy pruskiej Wyższych Urzędów Ubezpieczeń w sprawach ubezpieczenia na wypadek choroby, wydane w postępowaniu uchwałowym w myśl przepisów Ordynacji Ubezpieczeniowej, podlegają zaskarżeniu do NTA., przy czym odnosi się to nie tylko do sporów, wynikłch na tle ustawy z dnia 19 maja 1920 r. o oboywiązkowym ubezpieczeniu na wypadek choroby (DU. Nr 44, poz. 272) ale również do sporów z ubezpieczenia chorobowego na podstawie księgi II Ordynacji Ubezpieczeniowej Rzeszy, obowiązującej dotąd na Górnym Śląsku.

Obok funkcjonariuszów (pracowników umysłowych), zatrudnionych w zakładach pracy przemysłowych, handlowych, rolnych itd. również urzędnicy państwowi, komunalni i innych instytucji publicznych, pełniący służbę w urzędach, są objęci przepisem punktu drugiego § 165 Ordynacji Ubezpieczeniowej.

Specjalne warunki udzielania świadczeń chorobowych lub pewne wyjątkowe świadczenia kas chorych (na G. Śląsku), nie znajdujące całkowitego odpowiednika w świadczeniach Skarbu Państwa lub właściwej instytucji emerytalnej na rzecz prowizorycznych funkcjonariuszów państwowych, nie wyłączały jeszcze możliwości uznania tych ostatnich świadczeń za równorzędne ze świadczeniami kas chorych i tym samym uzasadniające zwolnienie funkcjonariuszów prowizorycznych od obowiązku ubezpieczenia na wypadek choroby w kasach chorych w myśl przepisów Ordynacji Ubezpieczeniowej. (NTA. I. rej. 5378/35 9.2.1939. — *PrzUS. 4/39 p. 52)*.

—

c) R. K. N. R. L. o urządzeniu Inspektoratu Pracy w rolnictwie i o załatwianiu zatargów pomiędzy pracodawcami a pracownikami rolnymi.

19.

Niewykonanie przez pracodawcę nałożonego nań orzeczenia Komisji Rozjemczej(wydanym na podstawie rozporządzenia Komisariatu Naczelnej Rady Ludowej z dnia 15 czerwca 1919 r. o urządzeniu Inspektoratu Pracy w rolnictwie i o załatwianiu zatargów pomiędzy pracodawcami a pracownikami rolnymi (Tyg. Urz. Nacz. Rady Lud. Nr 31, poz. 98), obowiązku przyjęcia pracownika do pracy uprawnia jedynie pracownika do wytoczenia powództwa o odszkodowanie za naruszenie obowiązku umownego, gdyż wymienione orzeczenie Komisji Rozjemczej, zobowiązujące pracodawcę do przyjęcia pracownika, ma jedynie znaczenie umowy o pracę. (SN. C. III. 1800/37 26.8.1938. — *PPP. 4/39 p. 68)*.

—

2. PRAWO FORMALNE.

A. USTAWY JENOLITE.

Postępowanie sporne.

a) Kodeks Post. Cywilnego.

2.

Droga procesu cywilnego jest dopuszczalna dla sprawy wytoczonej przeciwko dłużnikowi przez nabywcę wierzytelności publiczno-prawnej.

Prawomocność postanowienia, którym Sąd pierwszej instancji odrzucił zarzut niedopuszczalności drogi procesu cywilnego, nie wyklucza unieważnienia z urzędu następnie wydanego wyroku z powodu, że sprawa należy do drogi administracyjnej. (SN. C. II. 1614/38 30.1. 1939. — *OSP. 4/39 p. 198 Gl. Maurycy Allerhand)*.

7.

Ustalenia wyroku karnego obowiązują Sąd cywilny tak co do miejsca jak i czasu popełnienia przestępstwa. (SN. C. II. 774/38 28.10. 1938.— *PrzSąd. 5/39 p. 268)*.

55; 235; 409 pt. I; 479 § 2; 486; 491 § 2.

W sporze między nauczycielem a zakładem naukowym zapis, ustanawiający, że w skład sądu polubownego wejdą ze strony nauczyciela dwaj nauczyciele, zatrudnieni w tymże zakładzie, ze strony zaś zakładu dwaj członkowie wydziału towarzystwa utrzymującego zakład naukowy, jest nieważny, jako dający podstawę do wyłączenia sędziów polubownych ze względu na wątpliwość co do ich bezstronności.

Strona związana zapisem, jej zdaniem nieważ-

nym, może wnieść spór przed sąd państwowy, który sprawę ważności zapisu zajmuje się tylko w tym razie, gdy strona, przed wdaniem się w spór zarzuci, że sprawa należy do sądu polubownego; inaczej zapis nawet ważny traci moc. (SN. C. II. 2690/37 24.5.1938. — *ZbC. 2/39 p. 98)*[1]).

102.

Po ustaleniu sumy, którą obie strony uiściły z tytułu kosztów sądowych i wynagrodzenia adwokackiego, należy tę sumę rozdzielić między strony (art. 202 kpc.) w stosunku, w którym strony powinny ponieść koszty; strona, która uiściła mniej, niż na nią wypada powinna różnicę dopłacić stronie przeciwnej. (SN. C. III. 1465/38 16.11.1938. — *OSP. 4/39 p. 209)*.

114 § 2.

Możność podniesienia przez pozwanego zarzutu co do przedawnienia roszczenia nie stanowi o oczywistej bezzasadności powództwa w rozumieniu art. 114 § 2 kpc. (SN. C. I. 1823/38 12. 10.1938. — *OSP. 3/39 p. 135)*.

180 n.; 184; 187; 221; 432 § 1; 443 pt. 2; 444.

Przywrócenia terminu można żądać tylko w razie uchybienia terminu w rozumieniu art. 180 i nast. kpc.

Nie można żądać przywrócenia terminu rozprawy.

Samo wskazanie na piśmie przez pełnomocnika strony miejsca zamieszkania lub pełnomocnika dla doręczeń w Warszawie nie oznacza żądania zawiadomienia go o terminie rozprawy przed Sądem Najwyższym; żądanie takie powinno być podane na piśmie wyraźnie. (SN. C. III. 1019/36 11.4.1938. — *ZbC. 2/39 p. 82)*.

213; 382.

Wyrok Sądu, oddalający powództwo żony przeciwko mężowi o alimenty, oparte na fakcie niezgodnego pożycia stron i usunięcia powódki przez męża z mieszkania, korzysta z powagi rzeczy osądzonej w sprawie z powództwa jej przeciwko temuż mężowi o te same alimenty, opartego na twierdzeniu, iż rozejście się stron nastąpiło wskutek zdrady męża. (SN. C. I. 2249/37 24.8.1938. — *OSP. 3/39 p. 121)*.

237; 425 § 1.

Na postanowienie sądu II instancji, odrzucające zarzut niedopuszczalności drogi procesu cywilnego, skarga kasacyjna jest dopuszczalna. (SN. C. III. 1549/37 19.12.1938 uchw. 7 sędziów. — *RPES. 1/39 s. 157)*.

243; 404; 427; 439.

Ogólnikowe powołanie się na „sporne okoliczności dla sprawy nader istotne“, nie może stanowić tezy dowodowej w rozumieniu art. 243 KPC.

Sąd Najwyższy nie jest powołany ani obowiązany do roztrząsania treści pism procesowych i dokumentów, do akt dołączonych, o ile na nie powołuje się ogólnikowo skarga kasacyjna, bez bliższego uzasadnienia przyczyn kasacyjnych w samej skardze kasacyjnej. (SN. C. II. 3089/37 30.5.1938. — *NPal. 4/39 s. 176)*.

265.

Dowód z zeznań świadków na stwierdzenie, że Walne Zgromadzenie stowarzyszenia powzięło uchwałę innej treści, niż w księdze protokołów zaprotokołowanej, jest dopuszczalny. (SN. C. II. 716/38 20.10.1938. — *OSP. 4/39 p. 202)*.

269 § 1.

Bez zgody matki nieślubnego dziecka dowód z próby krwi dziecka nie może być przeprowadzony. (SN. C. II. 543/38 25.10.1938. — *NPal. 4/39 s. 169)*.

330.

W myśl art. 330 KPC. wolno w celu zabezpieczenia dowodu przesłuchać świadków i dokonać oględzin bez udziału lub z udziałem biegłych, przesłuchanie jednak osoby, mającej być stroną w przypadku wytoczenia powództwa, nie jest w tym przepisie przewidziane. (SN. C. II. 843/38 5.1.1939. — *GSW. 18-19/39 s. 263)*.

339; 375 § 1.

Jeżeli w sporze o zwolnienie nieruchomości od egzekucji zwolnienie to nastąpi przy zapadnięciu wyroku w I instancji a powód pozwu nie cofnie, należy powództwo oddalić a nie umarzać postępowania. (SN. C. II. 425/38 21.11. 1938.— *PrzPrAdm. 1/39 p. 55)*.

342.

Użycie w setencji odmiennych wyrażeń jak w pozwie, nie jest zasądzeniem ponad żądanie. (SN. C. II. 1399/38 12.1.1939.— *PrzSąd 5/39 p. 281)*.

350.

Brak uzasadnienia sentecji wyroku 1. instancji z powodu śmierci sędziego, który go wydał, nie powoduje unieważnienia przeprowadzonego w tym sądzie postępowania i nie stanowi przeszkody do wydania przez sąd 2. instancji wyroku w tej sprawie. (SN. C. II. 2828/37 7.5.1938. — *ZbC. 2/39 p. 94)*.

404; XXXI.

W każdym przypadku, gdy Sąd 2 instancji stwierdzi, że nowe fakty i dowody, przytoczone dopiero w tej instancji, strona mogła i powinna była przytoczyć w I instancji, może je stosownie do swego swobodnego uznania pominąć, a strona, która takie pominięcie chciałaby zwalczać, musiałaby wykazać, że nie mogła dowodów tych przytoczyć już w I. instancji, lub, że potrzeba powołania ich powstała dopiero później. Przepis art. 404 KPC. ma oczywiście za-

[1]) Patrz 4/505 oraz 4/960 t. II.

stosowanie także w sprawach małżeńskich niemajątkowych, z tym jedynie, że odnośnie Okręgu Sądu Apelacyjnego w Poznaniu i Sądu Okręgowego w Katowicach nie można go stosować wyjątkowo odnośnie okoliczności faktycznych, podniesionych dla uzasadnienia nowej podstawy powództwa a to ze względu na przepis § 614 UPC., utrzymany w mocy przez art. XXXI przep. wprow. KPC. (SN. C. III. 2367/36 8.6. 1938. — *GłAdw. 3-4/39 s. 122).*

426 pt. 1; 427.

Skarga kasacyjna, nie wskazująca, które przepisy prawa zostały naruszone i nie zawierająca wywodu podstaw kasacyjnych, pozostaje bez skutku. (SN. C. II. 325/38 21.10.1938. — *OSP. 3/39 p. 148).*

427.

Powołanie się dla uzasadnienia podstaw kasacyjnych na inne pisma wniesione w procesie, nie stanowi uzasadnienia w rozumieniu powyższego przepisu. (SN. C. II. 72/38 9.9.1938. — *PrzPrAdm. 1/39 p. 51).*

452 § 2.

Spadkobiercy są uprawnieni do żądania wznowienia postępowania z powodu, iż nie byli zapozwani w sprawie, dotyczącej majątku spadkowego, i powództwo zostało nieprawidłowo wytoczone przeciwko opiece nad majątkiem zmarłego, jedynie w przypadku, gdy zostało ustalone, że spadkobiercy ci w całości zastępują osobę zmarłego spadkodawcy, zgłoszenie się bowiem spadkobierców, nawet takich, którzy swą schedę objęli, bez ustalenia, iż wyczerpują oni całość uprawnień i obowiązków spadkodawcy, nie usuwa opieki, a więc nie daje podstawy do jej zastąpienia przez tych spadkobierców.

Postanowienie o wznowieniu postępowania niezaskarżalne w myśl art. 452 § 2 KPC. w drodze zażalenia, może być kwestionowane co do swej słuszności w skardze apelacyjnej lub kasacyjnej, wniesiony na wyrok Sądu, rozstrzygający merytorycznie powstały między stronami spór. (SN. C. I. 1537/37 20.9.—5.10.1938. — *OSP. 4/39 p. 186).*

458; 459 § 2, 3.

Dokumenty, które w myśl art. 459 § 2 KPC. należy dołączyć do pozwu wekslowego celem uzasadnienia roszczenia, winny posiadać poza wypadkiem przewidzianym w art. 459 § 3 KPC., również odpowiadać specjalnym kwalifikacjom, określonym w art. 458. (SN. C. II. 1258/38 20. 12.1938. — *GSW. 18-19/39 s. 263).*

481 § 2; 485 § 1; 494 § 2; 503 § 1 pt. 3, 4.

Oddalenie przez sąd polubowny żądania nie stanowi podstawy do uchylenia wyroku, chociaż osoba, zwracająca się do sądu polubownego cofnęła swój wniosek i zrzekła się dochodzonego w nim roszczenia. (SN. C. II. 2989/37 18.3. 1938. — *ZbC. 2/39 p. 59).*

VII § 2.

Powyższy przepis, ustanawiając obowiązek władzy gminnej na polecenie sądu ściągania grzywien, kar pieniężnych, opłat sądowych i kosztów postępowania, ma na myśli także obowiązek zarządów miejskich wykonywania poleceń prokuratora, dotyczących egzekucyj pieniężnych w sprawach karnych. (SN. 3 K. 1836/38 18.2.1939. uchw. 7 sędz. — *GłSąd. 5/39 s. 459).*

XLII.

W myśl art. XLII przep. wprow. KPC. przepisy kodeksu postępowania karnego mają zastosowanie jedynie do samego postępowania o wznowienie, natomiast prawidłowość postępowania, którego wznowienia strona żąda, musi być badana według przepisów, które obowiązywały w poprzednim postępowaniu. (SN. C. III. 3344/ 37 4.3.1938. — *ZbC. 2/39 p. 55).*

—

b) Prawo o urzędach rozjemczych.

26 u. 2.

Skargę o uchylenie należy wnosić za pośrednictwem Urzędu Rozjemczego. (SO. Kraków II. Ca. 649/39 23.3.1939. — *PrzSąd. 5/39 p. 263).*

—

c) Prawo o Sądach Pracy.

2 § 1 pt. 2.

Sprawy pracowników w gospodarstwach rolnych, leśnych i ogrodowych i w przedsiębiorstwach z nimi związanych, które mają przeważający charakter przemysłowy lub handlowy, należą do właściwości sądów pracy bez względu na to, czy znajdują się w obszarach czy poza obszarami gmin miejskich. (SN. C. II. 939/38 24.11.1938. — *PPP. 4/39 p. 67).*

—

Post. egzekucyjne i zabezpieczające.

a) Kodeks Post. Cywilnego.

521.

Dłużnik nie może poszukiwać na zasadzie art. 521 KPC. szkód, wyrządzonych mu przez niezgodną z prawem sprzedaż przez komornika jego majątku na licytacji, gdy nie zaskarżył we właściwym czasie nieprawidłowego zajęcia powyższego majątku.

Zajęcie i sprzedaż przez komornika domu na rozbiórkę, stanowiącego z mocy art. 384 i 386 t. X Zw. pr. majątek nieruchomy, może dać podstawę sądowi do uznania, iż ze strony komornika miało miejsce niedbalstwa lub zła wola.

W razie uwzględnienia przez Sąd Najwyższy skargi kasacyjnej Skarbu Państwa, założonej na wyrok zasądzający z mocy art. 521 KPC. solidarnie straty od komornika i od Skarbu Pań-

stwa, wyrok ten, przy nieskarżeniu jego przez komornika, ulega uchyleniu zarówno w stosunku do Skarbu jako też w stosunku do komornika. (SN. C. I. 759/37 17—27.4.1938. — *ZbC. 2/39 p. 84)*.

575.

Ustanowienie w art. 575 KPC. ograniczenie egzekucji do 1/5 części stosuje się do wynagrodzenia pracowników umysłowych i robotników bez względu, czy dokonywa się egzekucja z wynagrodzenia bieżącego, wypłacanego w pewnych odstępach czasu, czy też z wynagrodzenia zaległego zsumowanego za kilka takich okresów. (SN. C. I. 1419/37 31.8.1938. — *OSP. 3/39 p. 123)*

716; 724.

W postępowaniu egzekucji bankowej nadlicytacja jest dopuszczalna. (SA. Lwów II cz. 1198/38 13.1.1939. — *OSP. 4/39 p. 213 Gl. Adw. dr I. Z i a r n e c k i)*.

—

B. USTAWY NIEJEDNOLITE.

B1. POLSKA CENTRALNA I WSCHODNIA.

Post. zachowawcze.

a) Ust. Post. Cywilnego.

1460[32]

Nadane przez art. 1651 t. X cz. I Zw. pr. starszemu notariuszowi prawo wykreślenia z rejestru wieczytego i wykazu zastrzeżeń wzmianki o zastawie majątku po przedstawieniu mu wydanego w trybie 1460[32] UPC. zaświadczenia Sądu o przyjęciu do depozytu należności z aktu zastawu nie może dotyczyć majątków hipotekowanych. (SN. C. I. 1901/37 20.9.—5.10.1938. — *OSP. 4/39 p. 187)*.

—

B3. POLSKA ZACHODNIA.

Post. sporne.

a) Ust. Post. Cywilnego.

627.

Oddalenie wniosku o przyznanie renty na utrzymanie w drodze tymczasowego zorządzenia z § 627 UPC. nie stanowi przeszkody w wytoczeniu powództwa o utrzymanie.

Zmiana faktycznej podstawy roszczenia nie uprawnia do wznowienia postępowania, lecz do wytoczenia nowego powództwa. (SN. C. III. 43/38 30.4.1938. — *ZbC. 2/39 p. 93)*.

717.

Roszczenie, oparte na przepisie § 717 ust. 2 UPC. z dnia 30 kwietnia 1877, powstaje z chwilą ogłoszenia wyroku, zmieniającego wyrok I. instancji, a nie dopiero z prawomocnością tego wyroku.

Ani kodeks postęp. cyw. ani kodeks zobowiązań nie uchylił przepisu § 717 z mocą wsteczną, przeto do roszczenia odszkodowawczego, opartego na tym przepisie, należy stosować ten przepis, według którego strona odpowiada za szkodę, wyrządzoną egzekucją tymczasowo wykonalnego, następnie uchylonego lub zmienionego wyroku niezależnie od jakiegokolwiek zawinienia. (SN. C. III. 1647/36 16.12.1938. — *OSP. 4/39 p. 210 Gl. J. W.)*.

III. PRZEGLĄD BIBLIOGRAFII.

B a s s e c h e s Juliusz Dr, K o r k i s J. Mgr.: Bibliografia Kodeksu Zobowiązań. Lwów 1938. S. gł. księg. „Ewer". cm 23, s. 40.

B o s s o w s k i Franciszek: Spadkowe prawo. Województwa wschodnie. Warszawa 1939. Wyd. „Biblioteka Polska". cm 24, s. 25. [Odb.: Encyklopedia prawa prywatnego].

O h a n o w i c z Alfred: Spadkowe prawo. Województwa zachodnie. Warszawa 1939. Wyd. „Biobliteka Polska". cm. 24 s. 27. [Odb.: Encyklopedia prawa prywatnego].

Z o l l Fryderyk: Spadkowe prawo. Województwa południowe. Warszawa 1939. Wyd. „Biblioteka Polska" cm. 24 s. 66.

Prawo handlowe

I. PRZEGLĄD PIŚMIENNICTWA.

1. PRAWO MATERIALNE.

A. KODEKS HANDLOWY.

PROWIZJA AJENTA WYŁĄCZNEGO.

Podstawowym i zasadniczym warunkiem dla nabycia prawa do prowizji jest zawarcie umowy przy udziale ajenta. Warunek ten nie jest potrzebny dla nabycia prawa przez t. zw. ajenta wyłącznego. Ten ostatni pobiera dwa rodzaje prowizji: pierwszy od umów przy jego udziale zawartych oraz drugi od umów zawartych bez jego udziału.

Warunki otrzymania tej specjalnej prowizji przez ajenta są następujące: 1) ajent musi posiadać wyłączność na pewien okręg czy koło odbiorców, 2) umowy zawarte bez udziału ajenta muszą się odnosić do tego okręgu lub koła odbiorców.

Wyłączność ajenta powinna być w zasadzie ustanowiona przez umowę, może jednak wynikać konkludentnie z faktu płacenia przez dającego polecenie prowizji od umów zawartych bez udziału ajenta w okręgu, w którym ten pracuje. Umowy, które zawiera dający polecenie bez udziału ajenta nie muszą być pod względem formalnym identyczne z tymi, które miał zawierać ajent. Decydującym powinien być — zdaniem autora — ich skutek gospodarczy. *(T. Perl — GłGos. 4/39 s. 149).*

—

G. USTAWY SZCZEGÓLNE.

CZY UMOWA GIEŁDOWA NA SKUTEK ODCHYLENIA OD WARUNKÓW TRACI SWÓJ CHARAKTER TRANSAKCJI GIEŁDOWEJ.

Rada Związku Giełd Zbożowo-Towarowych w Polsce opracowała i ujednostajniła warunki handlowe zwyczajowo przyjęte na giełdach. Warunki te pod nazwą „Warunki handlowe — zwyczaje giełdowe ogólno-polskie“ zostały zatwierdzone przez poszczególne rady giełd zbożowo-towarowych w Polsce w końcu 1938 r. — jako obowiązujące z dn. 1 stycznia 1939 r.

Wobec tendencji władz podatkowych do kwestionowania charakteru giełdowego transakcji w przypadku stwierdzonego odchylenia od pierwotnych warunków, należy zaznaczyć, że „Warunki“ stwierdzają możliwość odchyleń przy zachowaniu charakteru giełdowego transakcji — nawet, jeśli odchylenia te nie zostały zaznaczone w karcie umowy.

Jest zasadą przyjętą w judykaturze NTA., że skoro ustawa posługuje się terminem z pewnej dziedziny prawa, nie nadając mu specjalnego znaczenia, należy przyjąć, że używa go w tym znaczeniu, jakie ma we właściwej dziedzinie prawa. To też przyjąć wypada, że twórcy ustawy o podatku przemysłowym i o podatku obrotowym, mówiąc o „transakcjach na giełdach krajowych“ względnie o „obrotach pochodzących ze sprzedaży na giełdach zbożowo-towarowych“ mieli na myśli te transakcje w rozumieniu odnośnych aktów prawnych i zwyczajów handlowych (por. NTA. 12.11.36 r. L. Rej. 905/34).

Z tego wyprowadza się wniosek, że kwestię, czy dana transakcja giełdowa traci swój charakter giełdowy wskutek odchyleń od pierwotnie umówionych warunków — należy ocenić ze stanowiska wyżej przytoczonych zwyczajów giełdowych, które dopuszczają w określonych okolicznościach zmianę warunków przy zachowaniu charakteru giełdowego transakcji. *(OBP. 19/39 s. 309).*

II. PRZEGLĄD ORZECZNICTWA.

1. PRAWO MATERIALNE.

A. USTAWY JEDNOLITE.

a) Ust. o spółdzielniach.

17.

Ustawa o spółdzielniach nie wymaga, by przystępujący do spółdzielni własnoręcznie napisał wszystko to, co powinna zawierać deklaracja; przystępujący do spółdzielni może upoważnić organ spółdzielni lub osobę trzecią do wypełnienia podpisanej przez siebie deklaracji. (SN. C. III. 135/36 8.4.1938. — *PPH. 5/39 p. 1842).*

118; 1199.

Z dniem 1.1.1921 członkowie spółdzielni, które nie uzgodniły jeszcze swych statutów z zasadami nowego prawa, zwolnieni zostali od bezpośredniej odpowiedzialności wobec wierzycieli i po tym dniu osoby wstępujące w charakterze członków do takich spółdzielni nie miały już obowiązku z § 120 niem. ust. o spółdzielniach z 20.5.1898 umieszczenia w deklaracji przystąpienia (§ 15 tej ustawy) uwagi, że odpowiadają bezpośrednio wierzycielom za zobowiązania spółdzielni według przepisów prawa. Natomiast w myśl § 120 ust. z 20.5.1898 w związku z art. 118 i 119 ust. o spółdzielniach z 29.10. 1920 deklaracja taka musiała zawierać wyraźną uwagę, że przystępujący do spółdzielni jako członek odpowiada całym swoim majątkiem wobec spółdzielni w myśl ustawy. Treści takiej deklaracji uwagi nie zawiera wzmianka na deklaracji, że deklarujący zobowiązuje się „w myśl ustawy o spółdzielniach z 29.10.1920 do dodatkowej odpowiedzialności nieograniczonej, to jest do nieograniczonego obowiązku dopłaty za zbowiązania spółdzielni“. (SN. C. III. 1929/35 17.1.1938. — *RPES. 2/39 s. 414-415).*

—

b) R. Pr. R. o prawie wekslowym.

70—74.

Jeżeli weksel w istocie stanowi uboczną (pośrednią) darowiznę sumy w nim wymienionej przez wystawcę na rzecz tego, kto ma zapłatę otrzymać, to do zobowiązań, wypływających z tej darowizny, i ich przedawnienia należy stosować przepisy, które dotyczą darowizn, a nie

zobowiązań wekslowych, chyba że wierzyciel wytoczył tylko powództwo z wekslu. (SN. C. I. 631/37 29.4.1938. — *ZbC. 2/39 p. 91)*[1]).

96—100.

Jeżeli weksel wydano nie w miejsce zapłaty (tj. zamiast pieniędzy) i na skutek wydania wekslu nie nastąpiło odnowienie zobowiązania, wierzyciel może dochodzić swych pretensji z czynności, poprzedzającej wydanie wekslu, w drodze sporu cywilnego i, w razie zagubienia wekslu, nie ma obowiązku korzystania z trybu postępowania amortyzacyjnego, przewidzianego w art. 96 i nast. pr. weksl. (SN. C. I. 1563/37 28.10.1938. — *PPH. 5/39 p. 1838).*

100 u. 1.

Dłużnik nie może kwestionować autentyczności podpisu na wekslu, który wręczył wierzycielowi jako „swój tzn. przez siebie podpisanego, co winno sprowadzić takie same skutki, jak gdyby podpis był skreślony własnoręcznie. (SN. C. I. 1479/37 13.10.1938. — *RPES. 2/39 s. 416).*

—

c) Ust. o prawie autorskim.

Przedmiotem prawa autorskiego może być formularz raportu dziennego dla użytku rolnictwa, chociażby autor przy jego ułożeniu korzystał z wzorów już istniejących w ten sposób, że dodał do nich pewne rubryki, poprawił je i zamieścił w innym porządku, jeśli formę dokonanych przeróbek charakteryzują cechy osobistej twórczości, przejawiającej się pomysłowości, jaśniejszego uzewnętrznienia treści i praktycznej przydatności. (SN. C. II. 2531/37 21.3. 1938. — *ZbC. 2/39 p. 61)*[2]).

—

d) Ust. o nieuczciwej konkurencji.

3.

Sprzedawanie towaru poniżej ceny wyznaczonej przez wytwórcę lub hurtownika, przy usuwaniu znaków kontrolnych umieszczonych na towarze przez wytwórcę lub hurtownika celem wykrycia odbiorców, którzy spod zakazu obniżania cen się wyłamują, przedstawia czyn z art. 3, jeżeli ustanowienie ceny jednostkowej służyło nie wyzyskowi konsumentów, lecz ugruntowaniu zaufania pomiędzy nimi a wytwórcą oraz zaprowadzeniu solidnych stosunków pomiędzy detalistami i miało na celu zapewnienie im równomiernego godziwego zarobku z wykluczeniem niezdrowej konkurencji, zaś odbiorca obniżający cenę starał się system ten przełamać nie z żadnych pobudek idealnych, zwłaszcza dla zredukowania nadmiernych cen, lecz celem zdobycia klienteli kosztem innych detalistów, przy czym nakłaniał odbiorców wytwórcy lub hurtowników do łamania umów z nią o przestrzeganie cen detalicznych i to łamanie ukrywał za pomocą usuwania znaków kontrolnych. (SN. C. III. 827/36 16.5.1938. — *RPES. 2/39 s. 417).*

—

e) R. Pr. R. o ochronie wynalazków, wzorów i znaków towarowych.

17 u. 2.

Zgodnie z przepisem art. 17 ust. 2 rozp. Prez. Rzplitej z dnia 22 marca 1928 r. o ochronie wynalazków, wzorów i znaków towarowych (DU. nr 39, poz. 384), stanowiącym, że gdy z pracownikiem zawarto umowę o pracę nad wynalazkami, prawo do uzyskania patentu służy pracodawcy, jeżeli inaczej nie zastrzeżono w umowie, — zawarcie przez kierownika laboratorium chemicznego umowy, mocą której podjął się on (jako chemik) prowadzenia wszelkich prac w swoim zakresie wyłącznie dla pracodawcy za wynagrodzenie miesięczne oraz procent od obrotu preparatami, których wyrób zostanie przez niego zainstalowany i zorganizowany, nie daje temu pracownikowi możności żądania przyznania prawa własności do zainstalowanych preparatów. (SN. C. I. 964/37 7.4.1938. — *ZbC. 2/39 p. 77).*

177 u. 1 lit. „b".

Użycie słowa „Harcerski" w znaku towarowym jest naruszeniem prawa „Związku Harcerstwa Polskiego' do nazwiska w myśl art. 177 ust. 1 lit. b) rozp. Prez. z 22 marca 1928 poz. 384 DU., o ile nastąpiło bez zgody tego związku. (NTA. l. rej. 4916/36 6.2.1939. — *OPA 3/39 p. 62A).*

—

f) Kodeks Handlowy.

2 § 1; 503.

Nabywanie i zbywanie rur, potrzebnych do urządzenia i prowadzenia kopalni nafty, wchodzi w zakres przedsiębiorstwa kopalnianego; nabywca w dobrej wierze takich rur od właściciela lub dzierżawcy kopalni nafty staje się ich właścicielem. (SN. C. II. 2779/37 17.5.1938. — *ZbC. 2/39 p. 99)*[1]).

40.

Tożsamość przedsiębiorstwa ocenia się nie według osoby przedsiębiorcy, lecz według warunków rzeczowych; ustąpienie poprzedniego przedsiębiorcy nie jest likwidacją przedsiębiorstwa i powstaniem przedsiębiorstwa nowego, jeśli przez to nie doznały zmiany warunki rzeczowe, gdyż one, nie zaś osoba przedsiębiorcy, są decydujące dla ustalenia tożsamości przedsiębiorstwa. (SN. 2 K. 1043/38 24.11.1938. — *OPA. 3/39 p. 2558).*

---

[1]) U, 2 tezy BO. patrz — 3/339 t. II.

[2]) Inna teza 1/363 t. II.

[1]) Inna teza 2/672 t. II.

195 § 3; 298.

Przewidziana w art. 298 KH. odszkodowawcza odpowiedzialność zarządców spółki z ograniczoną odpowiedzialnością, obejmuje wszystkie te osoby, które ustanowione sposobem, wskazanym w § 3 art. 195 KH., stanowią zarząd, powołany do kierowniczych funkcji spółki. (SN. C. I. 1683/37 3.11.1938. — *PPH. 5/39 p. 1839).*

298 § 1.

Dla ustalenia osobistej odpowiedzialności zarządców spółki z ogr. odp. z art. 298 § 1 KH. wystarcza bezskuteczność egzekucji z ruchomości. (SN. C. II. 2806/37 26.4.1938. — *ZbC. 2/39 p. 89)*[1]).

—

g) R. Pr. R. o pośrednictwie ubezpieczeniowym.

18.

Prawo i obowiązek ścigania wykroczeń z art. 18 rozp. Prez. Rzplitej z dn. 24.10.1924 o pośrednictwie ubezpieczeniowym nie zostało dotąd żadnym szczególnym przepisem wyjęte spod właściwości władz administracyji ogólnej i przekazane Państw. Urzęd. Kontroli Ubezpieczeń (art. 2 rozp. Prez. Rzplitej z dn. 22.3.1938 r. o postęp. kar. admin'str., DU., poz. 365). (SN. 1 K. 1774/38 21.12.1938. — *GlSąd. 4/39 s. 369).*

[1]) Inna teza, stanowiąca u. 1 — 4/195 t. II.

—

2. PRAWO FORMALNE.

A. USTAWY JEDNOLITE.

a) R. MSpr. o rejestrze handlowym.

23 u. 2.

Zgodnie z § 23 ust. 2 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z 1 lipca 1934 r. o rejestrze handlowym (DU. nr 59, poz. 511), przewidującym dopuszczalność skargi kasacyjnej w sprawach o rozwiązanie spółki w przypadku połączenia się wszystkich udziałów spółki z ograniczoną odpowiedzialnością, służy skarga kasacyjna na postanowienia sądu w przedmiocie skreślenia w brzmieniu firmy oznaczenia, „spółka z ograniczoną odpowiedzialnością", uzupełnienia firmy dodatkiem imienia i nazwiska właściciela oraz przepisania firmy w księgach rejestru handlowego z działu B. do działu A. (SN. C. I. 2005/37 24.11.1938. — *PPH. 5/39 p. 1840).*

Prawo karne

I. PRZEGLĄD PIŚMIENNICTWA.

1. PRAWO MATERIALNE.

A. KODEKS KARNY.

KWESTIA KARALNOŚCI FAŁSZYWEJ PRZYSIĘGI ZŁOŻONEJ W KOŚCIELE.

Na marginesie orzeczenia S. N. 2 K. 1654/36 autor motywuje swój pogląd, iż wypadek, gdy urząd rozjemczy do spraw majątkowych posiadaczy gospodarstw wiejskich zwrócił się do proboszcza o odebranie od strony przysięgi, a przesłuchany złożył zeznania fałszywe — nie podpada pod dyspozycję art. 140 K. K. S. N. postawił w powołanym orzeczeniu tezę, że „sposób zaprzysiężenia nie jest istotny" i że „nie zwalnia oskarżonego od odpowiedzialności okoliczność, że przysięgę urząd rozjemczy odebrał nie bezpośrednio lecz za pośrednictwem duchownego w kościele". Art. 140 K. K. wymaga, aby *przyjmujący zeznanie* dokonał uprzedzenia lub odebrał przysięgę, działając w zakresie swoich uprawnień. Wymóg art. 140 K. K. oznacza, że organ przyjmujący zeznanie musi mieć prawo żądania od obywateli zeznań. Otóż trudno twierdzić, że duchowny ma to prawo w sprawach majątkowych. Sąd lub władza, dla której zeznanie służyć ma za dowód może wyręczyć się innym sądem lub władzą, ale wyręczający musi być uprawniony do uprzedzenia o karalności zeznań lub do odbioru przysięgi na podstawie przepisu ustawy, nie zaś na podstawie przepisu religijnego. *(Leon Peiper — PPC. 23-24/38 s. 743).*

—

O NOWELIZACJĘ NIEKTÓRYCH PRZEPISÓW PROCEDURALNYCH KODEKSU KARNEGO.

Tematem artykułu (pojętego przez autora jako dyskusyjny) jest potrzeba nowelizacji niektórych przepisów proceduralnych w KK., nie zaś potrzeba nowelizacji właściwego prawa karnego materialnego.

Do takich przepisów o charakterze raczej proceduralnym należą w KK. przepisy o trybie ścigania poszczególnych przestępstw, mianowicie przy niektórych artykułach KK. zaznaczone jest, czy ściganie odbywa się z oskarżenia prywatnego, czy na wniosek; przy pozostałych artykułach brak jest wskazania odnoszącego się do trybu ścigania, co oznacza, że przestępstwa te ścigane są z urzędu.

Zastanawiając się nad zasadą, na podstawie której podział przestępstw na ścigane z urzędu i ścigane z oskarżenia prywatnego powstał, a

sprowadzająca się głównie do rozróżnienia przestępstw bardziej dla obowiązującego porządku prawnego szkodliwych i — mniej szkodliwych — autor wskazuje na sztuczność i zmienność takiego rozróżnienia, zależnego od rozwoju poczucia prawnego w społeczeństwie.

Zdaniem autora na pierwszy plan wysuwa się zagadnienie, w jakim trybie winny być ścigane przestępstwa z art. 237 KK., które w myśl § 3 tego artykułu ścigane są z oskarżenia prywatnego. Według opinii autora winny one być ścigane z urzędu. Pogląd swój motywuje autor względem na dość poważny charakter uszkodzeń ciała, objętych tym artykułem, bo naruszających funkcje organizmu na okres do 19 dni włącznie, komplikacjami, wyłaniającymi się w praktyce przy stosowaniu art. 241 w związku z art. 237 KK. oraz trudnościami, wynikającymi z konieczności złożenia zaliczki.

Ponadto porusza autor zagadnienie nowelizacji art. 250 i 251 KK. w zakresie trybu ścigania, przy czym zdaniem autora należałoby zmienić tryb ścigania przestępstw z art. 250 KK z oskarżenia publicznego na prywatne oraz z art. 251 KK. tylko w razie zmuszania groźbą bezprawną. W uzasadnieniu swego stanowiska powołuje się autor na opinie wielu prawników, którzy na łamach pism prawniczych, wypowiedzieli się za dokonaniem tej zmiany, podnosząc jako główną przyczynę nielogiczność, polegającą na tym, iż przestępstwa z art. 239 KK. — zaopatrzone są mniejszą sankcją karną i ścigane są z oskarżenia prywatnego — gdy zagrożenie tylko spełnieniem tych przestępstw (co przewidziane jest w art. 250 KK.) powoduje wyższą sankcję i ścigane jest z oskarżenia publicznego.

Reasumując swe wywody podaje autor do dyskusji następujący projekt nowelizacji art. 237, 250 i 251 KK: „1) w art. 237 KK. skreślić § 3; 2) dotychczasowa treść art. 250 KK. staje się § 1 a jako § 2 tego artykułu dodaje si: *ściganie odbywa się z oskarżenia prywatnego;* 3) dotychczasowa treść art. 251 KK. staje się § 1, a jako § 2 dodaje się: *w wypadkach zmuszania groźbą bezprawną ściganie odbywa się z oskarżenia prywatnego. (Władysław Chrościelewki — GłSąd 5/39 s. 402—460).*

—

B. KODEKS KARNY WOJSKOWY

NOWELA Z DNIA 23.2.1939 r. DO KKW. (ARTYKUŁ DYSKUSYJNY).

Ustawa z dnia 23 lutego 1939 r. (DU. p. 94) o zmianie Kodeksu Karnego Wojskowego wprowadziła zmiany, zgrupowane w art. 1 tej ustawy (w liczbie 7 u). Polegają one na tym, że (art. 31) „warunkowego zawieszenia wykonania kary nie stosuje się przy karze za przestępstwo wojskowe", dalej że art. 33 § 5 otrzymuje brzmienie, iż „przestępstwo jest wówczas spełnione wobec zebranych żołnierzy, gdy oprócz przełożonego i sprawcy zebranych było służbowo przynajmniej jeszcze 3-ch żołnierzy", w art. 46 § 1 skreśla się wyrazy „albo jeżeli nieobecność w jednostce trwała dłużej, niż 6 miesięcy", po art. 90 dodaje się art. 90a o brzmieniu: „żołnierz, który lekkomyślnie lub przez niedbalstwo powoduje zaginięcie broni lub amunicji podlega karze twierdzy lub aresztu wojskowego", art. 91 otrzymuje brzmienie „żołnierz, który porzuca, uszkadza lub czyni niezdatnym do użytku przedmiot służbowy, powierzony mu do użytku służbowego podlega karze więzienia do lat trzech lub twierdzy", skreśla się art. 93, art. 99 otrzymuje brzmienie § 1. Oficer, odbywający karę aresztu wojskowego zwykłego lub żołnierz, odbywający karę dyscyplinarną aresztu domowego (kabinowego), który nie stosuje się do przepisanego sposobu odbywania aresztu, podlega karze więzienia do lat 2 lub twierdzy. § 2. Przepis § 1 stosuje się również do żołnierzy, nie wymienionych w art. 3 § 1".

Autor zastanawia się nad łączącą się z faktem wprowadzenia tej ustawy kwestią jej stosowania do przestępstw, popełnionych przed jej ogłoszeniem (art. 2 K. K.).

Przepis art. 2 § 1 K. K. ustanawia zasadę, że jeżeli w czasie „wyrokowania" obowiązuje ustawa inna, niż w czasie popełnienia przestępstwa, wówczas stosuje się ustawę nową, wprowadzając w końcowym zdaniu paragrafu wyjątek od tej zasady, że należy zastosować ustawę dawną, jeżeli jest względniejsza dla sprawcy.

W związku z tym autor rozważa, co należy rozumieć pod wyrażeniem „wyrokowanie".

Ostatnie stanowisko Sądu Najwyższego (Zb. 32/30 i 8/32) i Najwyższego Sądu Wojskowego w tej materii jest zgodne, że Sąd Najwyższy jest sądem wyrokującym w rozumieniu § 1 art. 2 K. K.

Zdaniem autora „należałoby uznać, że przez „wyrokowanie" rozumiał ustawodawca tylko merytoryczne rozstrzyganie sprawy, czyli, że tylko w przypadku (i „w czasie") rozpoznawania jeszcze winy sprawcy, kwalifikacji czynu lub kary, stosuje się przepis art. 2 § 1 K. K., natomiast w przypadku „już wymierzenia" (art. 2 § 2 K. K.) kary choćby nieprawomocnej i nie orzekania już więcej o niej (t. j. nie orzekania merytorycznego w danej sprawie) przepis art. 2 § 1 K. K. nie może być stosowany.

Omawiając z kolei wypadki, jakie zajść mogą przy stosowaniu do przestępstw popełnionych przed 6 marca 1939, obowiązującej od tej daty noweli — autor dzieli je na 3 grupy, w zależności od tego, kiedy został wydany wyrok I-ej instancji i kiedy wyrok ten się uprawomocnił.

A. *Wyrok zapadł i uprawomocnił się przed 6 marca 1939 r.*

Ponieważ nowela nie wprowadza zupełnej bezkarności czynów, które według dawnej ustawy były przestępstwami — stosowanie przepisu § 2 art. 2 KK. jest nieaktualne.

B. *Wyrok zapadł przed 6.3.39, lecz nie uprawomocnił się przed 6.3.39 r.*

a) nie był zaskarżony:

W takich wypadkach, zdaniem autora § 1 art. 2 K. K. nie ma zastosowania;

b) został zaskarżony i sprawa znajduje się w postępowaniu odwoławczym.

W tych wypadkach widzi autor dwie dalsze ewentualności:

1) Sąd odwoławczy rewizję oddala — i wówczas, według opinii autora, zastosowanie § 1 art. 2 KK. jest wykluczone, gdyż orzeczenie sądu odwoławczego nie będzie wyrokowaniem w rozumieniu art. 2 § 1 KK.

2) Sąd odwoławczy uchyla wyrok I-ej instancji — i w tych wypadkach sądy orzekające w danej sprawie (zarówno odwoławcze, jak i I-ej instancji) muszą stosować przepis § 1 art. 2 KK.

C. *Wyrok zapadł po dniu 6.3.1939.*

W tych wypadkach sądy muszą stosować § 1 art. 2 KK. *(Tadeusz W y s z o m i r s k i, ppłk. aud. — WojskPrzPraw. 2/39 s. 27 (155) — 31 (159).*

—

B. KODEKS KARNY WOJSKOWY.

MOTYWY ZMIAN KODEKSU KARNEGO WOJSKOWEGO.

Ustawą z dnia 23.2.39 wprowadzono kilka zmian w KKW. Tekst artykułów zmienionych w starym i nowym brzmieniu podała GSW. w Nr 11/39 s. 160. Obecnie w ślad za drukiem sejmowym Nr 30 sesji zwyczajnej 1938/39 podaje uzasadnienie noweli, już bez przytoczenia tekstu artykułów KKW. *(GSW. 12/39 s. 168-70).*

—

REHABILITACJA A WOJSKOWE PRZEPISY DYSCYPLINARNE. (ARTYKUŁ DYSKUSYJNY).

Zadaniem pracy jest wskazanie konieczności uzupełnienia Wojskowych Przepisów Dyscyplinarnych w zakresie sposobu wykreślania kar, nakładanych przez przełożonych dyscyplinarnych w wojsku.

Autor podnosi, że dotychczas obowiązujące przepisy dyscyplinarne sprawiają, że kwestia wykreślenia kar jest właściwie teoretyczną, § 55 bowiem wojskowych przepisów dyscyplinarnych przewiduje „tylko w dwu wypadkach możność zrehabilitowania się, a to u podoficera z chwilą mianowania go oficerem, u oficera zaś przy awansie na generała". Istnieje wprawdzie jeszcze jeden sposób, o którym mowa w § 11, t. j. zawieszenie wykonania kary, stosowany jest on jednak tylko w stosunku do podoficerów i szeregowców. W ten sposób, w dotychczasowych warunkach, rehabilitacja, zwłaszcza w czasie pokoju, dostępna jest dla nielicznej garstki żołnierzy.

Rozważając nasuwającą się, jako ewentualne rozwiązanie problemu, kwestię możliwości zacierania kar dyscyplinarnych w drodze łaski Prezydenta Rzeczypospolitej — autor wypowiada się w sensie negatywnym, na podstawie interpretacji art. 13 obecnie obowiązującej konstytucji.

Zdaniem autora wykreślanie kar dyscyplinarnych w wojsku mogłoby następować:

„a) bądź po upływie pewnego okresu czasu po odbyciu nałożonej kary,

b) bądź przy awansowaniu z jednej grupy stopni służbowych do drugiej".

Co się tyczy pierwszego sposobu — to autor proponuje jako okres próby — okres trzech lat, który, gdyby oskarżony przez ten czas zachowywał się nienagannie, mógłby wystarczyć dla oceny, czy poprawa nastąpiła i po tym okresie mogłoby nastąpić wykreślenie kary z księgi kar przez dowódcę jednostki organizacyjnej na prośbę ukaranego.

O ile chodzi o drugi sposób wykreślania kar dyscyplinarnych to, zdaniem autora, mogłoby to następować:

a) przy awansie szeregowca do stopnia podoficera,

b) przy awansie plutonowego na sierżanta i równorzędnego,

c) przy awansie starszego sierżanta i równorzędnego na chorążego,

d) przy mianowaniu oficerem,

e) przy awansie oficera starszego na oficera sztabowego,

f) przy awansie oficera sztabowego na generała i równorzędnego,

g) przy awansie generała lub równorzędnego na Marszałka.

Autor wypowiada się jako zwolennik pierwszej z dwóch omawianych metod, uważając ją za praktyczniejszą z tego względu, że regulowałaby kwestię wykreślania kar w sposób analogiczny, jak przewidziany w innych przepisach oraz byłaby bardziej elastyczna. *(Mgr H a m p e l Jakub, kpt. aud. — WojskPrzPraw. 1/39 s. 30-34).*

—

2. PRAWO FORMALNE.

A. KODEKS POSTĘPOWANIA KARNEGO.

NOWELIZACJA ART. 488 KPK. A WNIOSKI DOWODOWE STRON W POSTĘP. ODWOŁAWCZYM.

Art. 488 KPK., w brzmieniu przed nowelizacją, nakazywał zawiadomienie stron o przesła-

niu apelacji wraz z aktami do Sądu Odwoławczego. Zawiadomienie to miało między innymi to znaczenie, że powodowało bieg terminu przewidzianego w § 2 art. 493 KPK.

Obecnie nowe brzmienie § 1 art. 488 KPK uchyla obowiązek sądu zawiadomienia stron o przesłaniu akt Sądowi Odwoławczemu. Ponieważ § 2 art. 493 KPK. nie uległ zmianie — powstają obecnie, jak to autor podnosi, następujące sprzeczności:

„1) bieg terminu 7 dni do złożenia w przewodzie odwoławczym wniosku dowodowego z art. 493 § 1 l. *a*, liczy się od zawiadomienia strony „o przesłaniu akt do Sądu odwoławczego", którego to zawiadomienia, jak wyżej stwierdzono — obecnie nie ma, gdyż w jego miejsce wstąpiło zawiadomienie o przyjęciu środka odwoławczego;

2) termin ten liczy się od zawiadomienia strony przeciwnej, która apelacji nie założyła — mimo, że ta strona przeciwna, a więc oskarżyciel publiczny, oskarżyciel prywatny, pokrzywdzony mający prawa strony (art. 67) i powód cywilny — nie będą w żadnej formie zawiadomieni o założeniu apelacji przez oskarżonego".

Zdaniem autora, o ile nieścisłość redakcyjna przytoczona pod 1) da się łatwo usunąć w drodze wykładni logicznej, to trudniejsze się wydaje rozwiązanie rozbieżności przytoczonej pod 2), gdyż niepodobna przyjąć, aby zamiarem ustawodawcy było pozbawienie stron (prócz Urzędu Prokuratorskiego — § 4 art. 493) możności stawiania wniosków odowodowych. Zagadnienie sprowadza się do odpowiedzi na pytanie, od jakiej chwili należy bieg wspomnianego terminu liczyć. *(Dr B. Szlagowski — PrzSąd. 4/39 s. 110-112).*

—

UWAGI DO ART. 464 KPK.

W związku z wprowadzoną przez dekret o uprawnieniu postępowania sądowego inowację, że zażalenie pokrzywdzonego przeciw odmownemu postanowieniu prokuratora apelacyjnego, musi być zaopatrzone w dowód wpłacenia kaucji w wysokości 100 zł — autor zastanawia się nad kwestią, jak należy postąpić w wypadku, gdy pokrzywdzony nie może się zdobyć na kaucję, a jednak uważa za konieczne i zasadne zażalenie złożyć; w szczególności, rozważa autor, czy przepis art. 508 § 2 lit. d i § 3 KPK. może mieć w takim wypadku zastosowanie i dochodzi do wniosku, że ponieważ wskazany przepis dotyczy tylko kasacji nie może być stosowany „per analogiam" do zażalenia z art. 464 § 2 KPK.

Autor wskazuje, że na tle tego zagadnienia wytworzyła się praktyka, że pokrzywdzony, wnosząc zażalenie z § 2 art. 464 KPK., składa na ręce prokuratora apelacyjnego pismo o przyznanie mu prawa ubogich; ponieważ zaś nie prokurator, a sąd może przyznać prawo ubogich — pismo pokrzywdzonego wraz z wnioskiem przechodzi do Sądu Apelacyjnego, który, jak twierdzi autor, „interpretując liberalnie przepis art. 576 § 2 KPK. uwzględnia całkowicie prośbę pokrzywdzonego mimo, że... ustawodawca chciał w tym wypadku właśnie przez nałożenie obowiązku złożenia kaucji położyć kres pieniaczeniu na ogół, a zgodnie z oceną Dra Cypriana w 95% bezzasadnemu żaleniu się pokrzywdzonych". *(Eugeniusz Dudykiewicz — GłSąd. 5/39 s. 418-419).*

—

ROLA SĘDZIEGO KARNEGO W WALCE Z PRZESTĘPCZOŚCIĄ NA TLE POLSKIEGO PRAWA KARNEGO. (REFERAT PRZEDSTAWIONY NA I MIĘDZYN. KONGRESIE KRYMINOLOGII W RZYMIE (3—8 PAŹDZIERNIKA 1938 R.) W PRZEKŁADZIE Z FRANCUSKIEGO).

Podkreślając na wstępie pracy, iż sędziowski wymiar kary nowożytnego prawa uwzględniać winien dwia zasady: „pierwszą tę, która uważa karę za odpłatę, za środek społeczno - wychowawczy i drugą, która traktuje karę jako pewien środek prowadzący do regeneracji etycznej przestępcy" — autor podnosi, iż kryminalno polityczna tendencja antyrecydywistyczna kary podkreślona w XIX wieku trwa nadal, pomimo, że wiek XX zna prócz kary jeszcze inne środki, poświęcone walce z przestępczością, mianowicie środki zabezpieczające.

W polskim Kodeksie Karnym z kary, jako środka walki z przestępczością, wypływa uzasadnienie władzy sędziego do zawieszenia wykonania kary takim skazanym, dla których wykonanie kary nie jest niezbędnym środkiem do powstrzymania od popełnienia nowego przestępstwa.

Na zasadzie celowości oparte są również wypadki, w których wolno sędziemu karę nadzwyczajnie złagodzić, lub ją w zupełności darować. Należą do nich: przekroczenie granic obrony koniecznej, przekroczenie granic stanu wyższej konieczności, zmniejszona zdolność rozpoznania znaczenia czynu i pokierowania postępowaniem, prowokacja i retorsja przy obrazie lub naruszeniu nietykalności cielesnej.

Z myśli o karze celowej wypływa w polskim prawie możność odstąpienia od kary w wypadku kradzieży z nędzy oraz możność zwolnienia skazanego z odbycia części kary, jeżeli jego zachowanie w czasie odbywania kary i osobiste warunki pozwalają przypuszczać, że nie popełni on nowego przestępstwa.

Myślą natury prewencyjnej podyktowana jest również instytucja nadzwyczajnego zaostrzenia kary, przewidziana w polskim prawie karnym dla recydywistów, przestępców zawodowych i

z nawyknienia oraz dla urzędników, którzy się dopuścili przestępstwa podczas lub w związku z urzędowaniem.

Indywidualizacja kary prowadzi do zastrzeżonego sędziemu prawa wyboru między środkami karnymi, przewidzianymi w ustawowej sankcji, przy czym ustawodawca polski nie kryje swych intencyj co do roli i znaczenia penitencjarnego poszczególnych środków karnych, oraz do szerokiego zakresu sędziowskiej władzy arbitralnej przy wymierzaniu kary.

Jak autor podkreśla w art. 54 KK. zawarta została idea zerwania z automatyzmem wymiaru sprawiedliwości. „Prawodawca polski w przekonaniu, że celowe tylko są kary sprawiedliwe i sprawiedliwe kary celowe, każe interesować się osobistością psychofizyczną sprawcy nie tylko na rozprawie głównej, nakazuje on zbierać informacje co do osoby sprawcy, jego charakteru, dotychczasowego życia i innych okoliczności, wymienionych w art. 54 KK., już w toku postępowania przygotowanego, zarówno dochodzenia jak i śledztwa". Po tej samej linii poszło orzecznictwo Sądu Najwyższego, żądając nie tylko uwzględnienia, ale też wskazania w uzasadnieniu wyroku motywów usprawiedliwiających użycie władzy dyskrecjonalnej przy wymiarze kary.

Reasumując swe wywody — autor wyraża zdanie, że „zagadnienie walki sędziego karnego z przestępczością łączy się ściśle z kodyfikacyjnym ujęciem problemu wstrzymania przestępcy od popełnienia nowego przestępstwa" i w związku z tym wskazuje zadania kodyfikacyj karnych. *(Dr Kazimierz Mosing — GłSąd. 4/39 s. 288-293).*

—

PRZESTĘPSTWO UROJONE A USIŁOWANIE NIEUDOLNE W ORZECZNICTWIE SĄDU NAJWYŻSZEGO.

Praca jest nawiązaniem do artykułu prof. Makarewicza p. t. „Przestępstwo urojone" (GazSąd. 48/38) poświęconego krytyce poglądu Dra Peipera, dotyczącego kwestii karalności zeznań obiektywnie prawdziwych, a subiektywnie nieprawdziwych, której to stan faktyczny Dr Peiper uznaje za przestępstwo urojone. Prof. Makarewicz we wskazanym artykule stwierdza, iż pogląd dr Peipera jest błędny teoretycznie i sprzeczny z obowiązującymi przepisami KK. (art. 23 § 2 i 24 § 2).

Podzielając wywody prof. Makarewicza autor wskazuje, że judykatura Sądu Najwyższego w kwestii odróżnienia usiłowania nieudolnego od przestępstwa krajowego zajęła stanowisko urzeczywistniające właśnie zasady, które — zgodnie z poglądem prof Makarewicza — odpowiadają zarówno teorii prawa karnego, jak też postanowieniom KK.

Na poparcie swego twierdzenia autor cytuje 2 najbardziej charakterystyczne orzeczenia: Nr 113/33 i 185/35.

W pierwszym z tych orzeczeń, cytuje autor, Sąd Najwyższy stwierdza, że „działanie mające na celu pozbawienie życia człowieka, skierowane do trupa, jest moralnym usiłowaniem zabójstwa, jeżeli sprawca działał w przekonaniu, że zabija człowieka żyjącego", w drugim — Sąd Najwyższy stwierdza, że „działanie skierowane bezpośrednio ku urzeczywistnieniu występnego zamiaru, bez wiedzy ze strony sprawcy, że dokonanie przestępstwa jest niemożliwe ze względu na brak przedmiotu, bądź użycie nieudolnych środków, nie staje się bezkarne w myśl zasad, wyrażonych w art. 23 § 2 KK.".

W kwestii karalności zeznań obiektywnie prawdziwych, subiektywnie nieprawdziwych, to w tej mierze wydał Sąd Najwyższy 2 podstawowe orzeczenia, realizujące omówione zasady i tym samym odrzucające pogląd Dr Peipera.

W pierwszym orzeczeniu (nie ogłoszonym w Zbiorze Urzędowym, lecz w Głosie Sąd. 9/36) Sąd Najwyższy stwierdza, co następuje: „Przestępstwo z art. 140 KK. zachodzi tylko w wypadku, gdy zarzucane okoliczności są obiektywnie nieprawdziwe. Nie wystarcza, jeżeli sprawca, działający w zamiarze wprowadzenia władzy w błąd zeznaniem nieprawdy mylnie tylko mniema, że zeznaje nieprawdę, gdy w rzeczywistości odnośne oświadczenia odpowiadają prawdzie materialnej, wówczas bowiem zachodzi jedynie usiłowanie przestępstwa (art. 23 § 2 KK.).

Drugie orzeczenie (z 11.3.35 Nr 3 K. 1966/34) ustala: „Przypisanie przestępstwa z art. 140 KK. zależne jest od stwierdzenia: a) że zeznanie było obiektywnie nieprawdziwe i b) że składający zeznanie wiedział o tym, że jest ono nieprawdziwe, albo przewidywał tę okoliczność i na nią się godził, przy czym, o ile zachodzi warunek pod b) i brak warunku wskazanego pod a), zachodzić może nieudolne usiłowanie (art. 23 § 2 KK.). *(Jan Aker — GłSąd. 4/39 s. 302-304).*

—

B. KODEKS POSTĘPOWANIA KARNEGO WOJSKOWEGO.

OSTATNIA NOWELA DO KPK. I WNIOSKI Z NIEJ PŁYNĄCE W STOSUNKU DO KW-PK. (DEKRET PREZYDENTA R. P. Z DNIA 24 LISTOPADA 1938 R. O USPRAWNIENIU POSTĘPOWANIA SĄDOWEGO — DU. p. 609).

Oceniając na wstępie ostatnią nowelę do KPK. autor charakteryzuje ją następująco:

„—ma ona charakter wyraźnie fiskalny, bo chce zmniejszyć koszta postępowania, a nawał

pracy w sądach chce zmniejszyć nie przez zwiększenie etatów sędziowskich, lecz przez „odebranie ochoty do procesowania się“;

—ograniczyła prawa oskarżonego z wyraźną szkodą dla niego;

—jednym pociągnięciem odebrała możność szukania sprawiedliwości ubogim (art. 68 ust. (1) Konstytucji).

W dalszym ciągu pracy autor omawia przepisy zmieniające KPK. równolegle z przepisami KPKW., zastanawiając się, czy KWPK. przepisy takie zawiera, a jeśli ich nie ma — czy są one potrzebne.

W pierwszym rzędzie omawia autor zmiany, które nastąpiły w części obejmującej przepisy ogólne, a więc zmianę przepisów regulujących właściwość sądów grodzkich (art. 16 KPK.), dokładniejsze określenie in minus praw pokrzywdzonego (art. 67 KPK.), ograniczenie ilości obrońców do trzech (art. 84 § 2 KPK.), nowe formalności przy rewizji (w art. 150 KPK.), zmiany związane z zapowiedzeniem apelacji i kasacji (art. 225 i 232 KPK). Oceniając znaczenie tych zmian autor dochodzi do wniosku, że dla KWPK. nie wyłania się potrzeba rozszerzenia kompetencji wojskowych sądów rejonowych, ponieważ jest ona znacznie szersza (wszystkie sprawy o występki pospolite, a o występki wojskowe te, które są zagrożone karą pozbawienia wolności do lat trzech), co tłumaczyć można tym, że w sądach grodzkich orzeka sędzia jednostkowy, a w wojskowym sądzie rejonowym skład sądzący jest ławniczy. Zmiany odnoszące się do praw pokrzywdzonego są w zasadzie bez znaczenia dla KWPK., gdyż w wojskowym procesie karnym pokrzywdzony nie jest stroną. Również bez znaczenia w odniesieniu do KWPK. jest ograniczenie liczby obrońców do 3-ch, gdyż według art. 56 KWPK. oskarżonemu służy prawo do jednego obrońcy. Natomiast autor wypowiada się za nowelizacją w KWPK. przepisów odnoszących się do rewizji zgodnie z KPK., ponieważ według opinii autora przepisy te winny mieć jednakową treść i formę dla wszystkich osób w Państwie, a zwłaszcza dla osób cywilnych, które są lub będą poddane właściwości sądów wojskowych. Za zbyteczne w KWPK. uważa autor zmiany w przepisach dotyczących środków odwoławczych, ponieważ, jego zdaniem, brak instytucji kaucji kasacyjnej w procesie karnym wojskowym uzasadniony jest tym, że żołnierze społecznie i gospodarczo nie są jednostkami samodzielnymi i ustanawiać dla nich kaucję byłoby niemoralnie.

Z kolei przechodzi autor do zmian w postępowaniu przygotowawczym, a więc przede wszystkim do wypływających z nowego art. 20 przep. wprow. KPK., który rozszerza uprawnienia organów biorących udział w dochodzeniu, daje bowiem prawo prokuratorowi i policji, ilekroć uznają to za niezbędne do dokonywania czynności sądowych, wskazanych w art. 254 § 1 lit. a) b) c) g). Zdaniem autora nowe przepisy poszły w kierunku, w jakim w ogóle nie powinno iść postępowanie przygotowawcze, które powinno się opierać na śledztwie jako zasadzie, a dochodzenie winno należeć do wyjątków. Ponadto przez wyposażenie prokuratora w prawa swobodnego dokonywania czynności śledczych wytworzono sytuację, której unikają wszystkie procesy karne, mianowicie, że w jednym organie zjednoczone zostały czynności przygotowania, zbierania i tworzenia dowodów oraz czynności oskarżycielskie.

W odniesieniu do KWPK. nasuwają się autorowi tylko wnioski negatywne i jego zdaniem KWPK. za tym przykładem nie powinien iść, gdyż przepisy art. 197, 199 i 200 KWPK. są korzystniejsze, bowiem dochodzenie nie wkracza w kompetencje śledztwa.

Przechodząc do przepisów nowelizacyjnych postępowanie przed sądem pierwszej instancji autor podnosi, że nowelizacja art. 283 KPK. łącznie z art. 340 KPK. wykazała różnicę między zasadami procesowymi, ujętymi w KPK. i KWPK. a praktyką, jaka się wytworzyła w sądownictwie wojskowym. Mianowicie praktyka sądownictwa wojskowego szła w tym kierunku, że wbrew przyjętej przez ustawę zasadzie bezpośredniości, prokurator wnioskował przy akcie oskarżenia, a sąd na rozprawie odczytywał zeznania świadków. Nowelizacja wskazanych przepisów dowodzi, że tak być nie powinno, skoro dopiero przepisy tych artykułów do tego rodzaju praktyki upoważniają. Zdaniem autora na terenie wojskowego procesu karnego należałoby zaniechać praktyki niezgodnej z ustawą. Nowelizacja tych przepisów nie jest konieczna, ponieważ w praktyce kwestia ta nie sprawia trudności.

W dalszym ciągu omawia autor zmiany, wprowadzone przez nowelizację art. 317 i 319 KPK., ograniczających jawność postępowania, zmiany umożliwiające wydawanie wyroków zaocznych w większym zakresie (art. 301 KPK.), nowe przepisy odnoszące się do postępowania odwoławczego oraz ograniczenie kasacji przez nowe przepisy art. 504 i 511 KPK., ponadto nowe przepisy o odroczeniu, przerwie kar i rozkładaniu na raty grzywien oraz o wznowieniu postępowaniu, wskazując na zbędność względnie brak znaczenia tych zmian dla KWPK.

Zastanawiając się w zakończeniu pracy nad pytaniem postawionym w założeniu, czy wskazana jest nowelizacja KWPK. i co należałoby znowelizować — autor dochodzi do wniosku,

że „ostatnia nowela do KPK. nie nasuwa konieczności znowelizowania KWPK. i że ta ustawa bez szkody może być dalej stosowana w tej postaci, w jakiej obecnie istnieje". *(Dr Leopold S a n i c k i, ppłk. aud. — WojskPrzPraw. 2/39 s. 1 (129) — 26(154).*

II. PRZEGLĄD ORZECZNICTWA.

1. PRAWO MATERIALNE.

A. USTAWY JEDNOLITE.

a) Kodeks Karny.

2 § 1.

Wprowadzone z dniem 6.11.1938 r. dekretem Prez. Rzplitej z dn. 6.11.1938 r. (DU., poz. 571) zmiany w brzmieniu art. 16 i 18 dekretu dewizowego przedstawiają się jako przepisy względniejsze od postanowień tych artykułów w ich pierwotnym brzmieniu (por. ust. 3 art. 16 i ust. 1 art. 18 w nowym brzmieniu, art. 2 § 1 KK).

W razie ustalenia przypadku mniejszej wagi — zastosowanie względniejszej sankcji pozostaje prawem, a nie obowiązkiem.

W wypadku niezastosowania w wyroku, wbrew wymogom art. 2 § 1 KK., ustawy dewizowej względniejszy co do kary i konfiskaty, wyrok w tym zakresie powinien ulec uchyleniu. (SN. 1 K. 1791/38 14.12.1938. — *GłSąd. 5/39 s. 459).*

14 § 1.

Porozumienie się uczestników napadu w przedmiocie dokonania zabójstwa osoby napadniętej może nastąpić w jakiejkolwiek formie, a więc i w formie podżegnięcia w krytycznym momencie jednego ze sprawców przez drugiego, o ile zachodzą okoliczności, wskazujące na umyślność winy w rozumieniu § 1 art. 14 KK. (SN. 1 K. 2497/38 9.12.1938. — *GłSąd. 4/39 s. 368).*

17.

W wypadku, gdy sąd na podstawie materiału, zawartego w sprawie karnej, przyjdzie do wniosku, iż stan psychiczny sprawcy w chwili popełnienia czynu przestępnego mógł posiadać cechy niepoczytalności, wyłączającej odpowiedzialność karną w sensie „innych zakłóceń czynności psychicznych" w rozumieniu art. 17 KK., nie powinien sam bez uciekania się do opinii biegłych ustalać stanu silnego wzruszenia o nasileniu, podpadającym pod art. 17, jako powstałego na podłożu fizjologicznym, a nie biologicznym, gdyż wszelkie stany silnego wzruszenia, wyłączające w pełni odpowiedzialność karną, w rozumieniu art. 17 KK., mogą mieć charakter mieszany, — biologiczno-fizjologiczny, czego sąd laicki, jako nie specjalista, nie jest w stanie sam rozpoznać. (SN. 3 K. 2936/37 7.11.1938. — *GłSąd. 4/39 s. 369, 370).*

18; 31.

Czyn popełniony w sali szkolnej, do której mają wstęp dzieci w wieku szkolnym i nauczyciele, bez jakiegokolwiek ograniczenia co do ilości osób, jest czynem „publicznie" popełnionym. (SN. 3 K. 2592/38 24.1.1939. — *GłSąd. 5/38 s. 457).*

19; 22; 286.

Dopuszczenie się wszystkich przypisanych sprawcy przestępstw celem przysporzenia sobie bezprawnych korzyści majątkowych, stanowi o jednolitości pobudki działania, a nie o jedności zamiaru, w wykonaniu którego popełnione zostały wszystkie poszczególne działania.

Okoliczność, z jakiego rodzaju naruszeniem przepisów było połączone przekroczenie władzy, czy normujących stosunki urzędnika do osób, pozostających poza urzędem, czy też normujących tok urzędowania wewnętrznego, jest obojętna dla bytu przestępstwa z art. 286 KK.

Działanie celem uniknięcia istniejącej w przeświadczeniu sprawcy możliwości nastąpienia niekorzysnych dla niego skutków, nie jest działaniem ani pod przymusem fizycznym (art. 19 KK.), ani też w stanie wyższej konieczności (art. 22 KK.). (SN. 2 K. 119/38 17.6.1938. — *ZbK. 3/39 p. 59)*[1]*.*

20 § 1.

Błędne mniemanie, iż rzecz zakazana jest własnością sprawcy, stanowi błąd co do okoliczności należącej do istoty czynu (art. 20 § 1 KK.). (SN. 1 K. 2866/37 12.9.1938. — *OSP. 4/39 p. 224).*

26; 70; 71.

Zastosowanie środków wychowawczych zamiast umieszczenia w zakładzie poprawczym nie stanowi złagodzenia kary, a wybór jednego z tych środków, nie posiadających charakteru kary w ścisłym tego słowa znaczeniu, winien być dokonany wyłącznie pod kątem widzenia celowości, dopuszczalnego z mocy art. 71 KK.

Dla istoty podżegania obojętne są zastosowane przez podżegacza środki, zmierzające do osiągnięcia zamierzonego skutku. (SN. 1 K. 810/38 4.7.1938. — *ZbK. 3/39 p. 68).*

26; 140.

Jeżeli kilka osób, zmówiwszy się na kradzież, dokonywują jej wspólnie, każda z nich odpowiada za całą kradzież, dokonaną wspól-

---

[1]) Inna teza patrz 1/384 t. II.

nymi działaniami uczestników, a nie tylko za kradzież tych przedmiotów, które sama bezpośrednio zabrała.

Nakłanianie osoby mającej być przesłuchaną jako świadek do złożenia w tym charakterze nieprawdziwego zeznania stanowi karalne podżeganie, chociażby osoba nakłaniana sama była podejrzana o udział w czynie, będącym przedmiotem postępowania lub o działalność przestępną pozostającą z nim w związku. (SN. 2 K. 367/38 15. 6.1938. — *ZbK. 3/39 p. 57).*

27.

Pomocnictwo jest jedną z form przestępstwa, za które pomocnik odpowiada tylko o tyle, o ile do urzeczywistnienia go miał zamiar przyczynić się w sposób, określony w art. 27 KK. Odpowiedzialność pomocnika nie jest zależna od rzeczywistego dokonania lub usiłowania czynu przez głównego sprawcę i zachodzi nawet w tym wypadku, gdy główny sprawca nie przedsięwziął w ogóle żadnego działania; z drugiej jednak strony pomocnik nie odpowiada za to, że główny sprawca korzystał z pomocy w sposób, uzasadniający przypisanie mu cięższego przestępstwa, niż to, do którego pomocnik chciał udzielić pomocy. (SN. 1 K. 3287/38 13.12.1938. — *GłSąd. 4/39 s. 368).*

27; 175.

Istota czynności przygotowawczej do czynu z art. 175 KK. przybiera charakter pomocy, o której mowa w art. 27 KK., jeśli czyn polegający na sporządzeniu, nabywaniu lub przechowywaniu środków technicznych łączy się ściśle i według zamiaru sporządzającego, nabywającego lub przechowującego z aktualną akcją sprawców podrabiających pieniądze.

Dla odpowiedzialności z art. 175 KK. obojętne jest komu imiennie pomoc była udzielona. (SN. 2 K. 353/38 2.6.1938. — *ZbK. 3/39 p. 53).*

31; 84.

Z tezy wypowiedzianej w wyroku Sądu Najwyższego, ogłoszonym w ZbO. 167/35 nie wynika, jakoby sąd orzekający karę łączną nie mógł zastosować art. 84 KK. w wypadku, gdy już w jednym z wchodzących w grę wyroków recydywę lub zawodowość oskarżonego przyjęto, a mimo to art. 84 KK. nie zastosowano, istotna bowiem myśl tego orzeczenia tkwi w tym, iż dopiero w postępowaniu, mającym na celu wymierzenie kary łącznej mogą się ujawnić okoliczności, które uzasadniają zastosowanie rzeczonego przepisu. (SN. 1 K. 714/38 28.6.1938. — *ZbK. 3/39 p. 65)*[1]).

35.

Przez wykonanie kary w rozumieniu art. 35 KK. należy rozumieć tak odcierpienie kary całkowite, jak też i częściowe, tak, że czas na poczet jej wykonania spędzony w zamknięciu ma być liczony na poczet kary łącznej, która ulega w taki sposób odpowiedniej redukcji. (SN. 1 K. 1732/38 25.8.1938. — *ZbK. 3/39 p. 72).*

36; 97; 155 § 2.

Kto w celu rozpowszechnienia sporządza, przechowuje lub przewozi druki lub wizerunki, nawołujące do popełnienia przestępstwa zdrady stanu, ten ponosi odpowiedzialność, w myśl art. 155 § 2 KK., bez względu na cel, jaki przez tę czynność chciał osiągnąć, bez względu na to, czy chciał w ten sposób przygotować zdradę stanu, czy też działał bez takiego zamiaru. Wobec powyższego posługiwanie się w zamiarze przygotowania zdrady stanu czynami, stanowiącymi przestępstwa, określone w innych rozdziałach KK., nie odbiera tym przestępstwom samoistnego bytu karno prawnego. (SN. 2 K. 2762/38 13.1.1939. — *GłSąd. 5/39 s. 457).*

51 § 1; 255 § 1.

Do przestępstw z art. 255 § 1 KK., nie ma zastosowania zawarte w § 1 art. 51 KK. ograniczenie, normujące zasadę fakultatywnego orzekania przewidzianej w nim kary dodatkowej w tych wypadkach, gdy kara ta nie jest przewidziana jako obowiązkowa w przepisach części szczególnej KK. (SN. 3 K. 3004/37 28.6. 1938. — *ZbK. 3/39 p. 67).*

54.

Wyliczenie okoliczności, na które sąd zwraca uwagę przy wymiarze kary, nie jest wyczerpujące, to też sąd według swego uznania władny jest zwrócić uwagę także na inne okoliczności, jak np. na charakter dokonanych przez oskarżonego czynów, a nawet liczyć się z prewencją ogólną, gdy, np. dane przestępstwo szerzy się czy to na części terytorium Państwa, czy na całym jego obszarze. (SN. 1 K. 2694/38 19.12.1938. — *GłSąd. 4/39 s. 368).*

54; 62 § 2.

Art. 54 KK. zawiera tylko przykładowe przytoczenie pewnych okoliczności, dotyczące osobistości sprawcy przestępstwa. KK. przywiązuje wielką wagę do wynagrodzenia przez oskarżonego wyrządzonej pokrzywdzonemu szkody, a przeto okoliczność powyższa powinna mieć wpływ na wymiar kary w rozumieniu art. 54 KK. (SN. 2 K. 2926/38 23.1.1939. — *GłSąd. 5/39 s. 457).*

60 § 2.

Dopiero „zawodowe" uprawianie pisania podań, t. j. uprawianie czynności, które same przez się bez czynnika zawodowości są bezkarne, nadaje działaniu cechę przestępstwa; natomiast zawodowe przestępstwa w rozumieniu art. 60 § 2 KK. z działalności przestępnej t. zn.

[1]) Inna teza patrz 3/535 t. II.

dokonywania szeregu czynów, z których każdy oddzielnie wzięty już stanowi przestępstwo, stwarza sobie chociażby uboczne źródło dochodu albo swój cel życiowy, chociażby dodatkowy. (SN. 3 K. 3016/37 11.7.1938. — *OSP. 4/39 p. 221).*

62; 63.

Z przepisów art. 62 i 63 KK. nie wynika obowiązek sądu ustalenia w wyroku, że stosunki gospodarcze oskarżonego pozwalają na wynagrodzenie szkody zrządzonej przestępstwem. (SN. 1 K. 1022/37 12.11.1937. — *OSP. 4/39 p. 217).*

84.

Zarządzenie umieszczenia przestępcy w zakładzie dla niepoprawnych nie jest karą, lecz środkiem zabezpieczającym, do zastosowania zaś tego środka nie jest konieczne ustalenie, iż sprawca zmierzał do wywołania niebezpieczeństwa, lub uświadamiał je sobie, lecz wystarcza stwierdzenie obiektywnego niebezpieczeństwa, jakim jego pozostawanie na wolności zagraża.

Z przepisu art. 84 KK. wynika, iż zarządzenie o umieszczeniu oskarżonego w zakładzie dla niepoprawnych sąd powinien oprzeć na ocenie jego osoby pod kątem widzenia przyszłości, a mianowicie, pod kątem widzenia tego niebezpieczeństwa, jakie w przyszłości zagrażać może porządkowi prawnemu z jego strony. (SN. 2 K. 587/38 15.6.1938. — *ZbK. 3/39 p. 58).*

91 § 3.

Wykaz o karalności oskarżonego oparty na ewidencji policyjnej nie jest równoznaczny z zapiskami dochodzenia i jest dokumentem w rozumieniu art. 91 § 3 KK., ocena zaś wartości dowodowej takiego wykazu należy do sądu w zestawieniu z innymi wynikami przewodu. (SN. 2 K. 1186/38 17.6.1938. — *ZbK. 3/39 p. 60).*

127.

Ustawodawstwo polskie nie zabrania ani wywodów, niezgodnych z panującą religią, ani nawet zaprzeczających istnieniu Boga, byle tylko owe wywody nie stanowiły bluźnierstwa, czyli uwłaczania Bogu, „naruszenia czci należnej Bogu“ w postaci obelg, szyderstwa, urągania i innych zniewag. Umieszczenie nawet w dziełach naukowych ustępów bluźnierczych stanowi przestępstwo ścigane z art. 127 KK. (SN. 1 K. 1895/37 5.7.1938. — *OSP. 4/39 p. 220).*

129; 132; 292.

Praktykant w państwowej służbie leśnej, niezależnie od sposobu ustanowienia go w tej służbie winien być zaliczony do osób przewidzianych w art. 292 KK. i korzysta z ochrony prawnej w myśl art. 129 i 132 KK. (SN. 3 K. 2783/37 15.9.1938. — *ZbK. 3/39 p. 75).*

159; 255 § 2.

Okoliczność, iż zarzut zaczerpnięto z przebiegu jawnej rozprawy sądowej, bądź z wyroku sądowego, nie jest warunkiem, wyłączającym bezprawność czynu z art. 255 KK. (§ 2 art. 255 KK.), albowiem wyniki przewodu sądowego i same ustalenia wyroku są dla sprawcy, który zniesławiający zarzut podniósł publicznie, tylko źródłem wiadomości bardziej wiarygodnych, a co najwyżej dowodem prawdziwości zarzutu, gdy w odnośnym wyroku zarzut ten uznano za prawdziwy. Sama jednak prawdziwość zarzutu, zniesławiającego w świetle § 2 art. 255 KK. nie zdolna jest uchylić bezprawności czynu z art. 255 KK.

Przepisy art. 316 i 321 KPK. oraz 159 KK. nie uchylają same przez się bezprawności zniesławiających zarzutów (art. 255 KK.), wskazują one tylko na uprawnienia obywatela do ogłaszania wyników jawnych rozpraw sądowych i treści jawnie ogłoszonych wyroków, jednak o tyle tylko, o ile szczególny przepis prawa tego nie zabrania; wyjątek od tych uprawnień obywatela stwarza art. 255 KK., w szczególności § 2 tegoż. (SN. 1 K. 2723/38 9.1.1939. — *GłSąd. 4/39 s. 368).*

166.

Nie jest konieczne, aby przystępujący do związku (art. 166 KK.) zgodził się wyraźnie lub konkludentnie na osobiste spełnienie konkretnego czynu karalnego, będącego w zakresie celów związku, lub czynności pomocniczych do osiągnięcia tych celów.

Uczestnictwo w działalności związku może mieć każdy fakt, a więc nie tylko udział w przestępstwach lub w jednym przestępstwie, lecz także udział w czynnościach przygotowawczych do przestępstwa, choćby niekaralnych, nawet w fakcie pomocy, polegającej na ukrywaniu bytu związku itp.

W razie spełnienia przestępstwa (art. 166 KK.) uczestnicy związku, którzy brali w nim udział, odpowiadają oddzielnie za swe działanie obok odpowiedzialności za przynależność do związku.

Karalności za udział w związku nie wyłącza fakt, iż związkowiec nie wiedział o każdym ustanowionym lub wykonywanym przez kierowników i innych planie działania.

Uzasadnienie karalności uczestników związku (art. 166 KK.) tkwi w niebezpieczeństwie organizacji ludzi, zdecydowanych na osiągnięcie celów przestępnych, a nie w charakterze zamierzonego przestępstwa lub przestępstw, aczkolwiek cele mogą charakteryzować niebezpieczeństwo większego lub mniejszego stopnia. (SN. 3 K. 2186/38 10.12.1938. — *GłSąd. 3/39 s. 283).*

215.

Ustawodawca, odmiennie od art. 216, 217 i nast. KK., pomijając wyjątkowo w definicji

art. 215 KK. określenie niebezpieczeństwa jako „powszechnego“, uznał tym niebezpieczeństwo pożaru, zalewu, zawalenia się budowli i katastrofy w komunikacji ze względu na rodzaj i wielkość tych klęsk za niebezpieczeństwo powszechne w każdym wypadku bez potrzeby stwierdzenia ad casum kryteriów niebezpieczeństwa „powszechego“, zastępując te kryteria pojęciami konkretnych klęsk, których niebezpieczeństwo ma zawsze charakter „powszechnego“. (SN. 3 K. 3361/38 8.2.1939. — *GłSąd. 5/39 s. 457).*

236.

Dla odpowiedzialności z art. 236 KK. nie ma istotnego znaczenia, którego z oskarżonych cios spowodował ciężkie uszkodzenie ciała, wystarcza, że działając w charakterze bezpośrednich sprawców wywołali działaniem tym skutek leżący w granicach ich przestępnego zamiaru. (SN. 1 K. 2028/37 30.8.1938. — *OSP. 4/39 p. 236).*

240.

Czynny udział w bójce w rozumieniu art. 240 KK. może być również intelektualny i streszczać się w zachowaniu, świadczącym w sposób wyraźny o agresywnym uczestnictwie w bójce. (SN. 1 K. 1061/38 21.7.1938. —*ZbK. 3/39 p. 71).*

264.

Wprowadzenie sądu lub innej władzy administracyjnej w błąd nieprawdziwymi twierdzeniami, zawartymi w pozwie cywilnym, popartymi jednocześnie fałszywymi dowodami w postaci sfałszowanych dokumentów, czy to świadków przekupionych, co do których zachodziła pewność, że złożą fałszywe zeznanie, jest działaniem oszukańczym przez to, że zamiarem sprawcy jest skłonienie sądu lub innej władzy do określonej w art. 264 KK. dyspozycji cudzym mieniem. Pogląd, iż pokrzywdzoną nie może być władza, jest bezzasadny, jeżeli się uzna, że pokrzywdzonym zawsze jest Skarb Państwa, a wprowadzoną w błąd — władza. (SN. 2 K. 3083/38 1.2.1939. — *GłSąd. 5/39 s. 457).*

264 § 1.

Zamiar nitdotrzymania przyrzeczenia zawarcia małżeństwa i wyłudzenia pieniędzy zawiera wszystkie znamiona przestępstwa z art. 264 § 1 KK. i to niezależnie od tego, czy oskarżony wyłudził od pokrzywdzonej pewną kwotę pod pozorem pożyczki, czy na rzekome opłaty związane ze ślubem. (SN. 2 K. 2508/38 21.11. 1938. — *GłSąd. 4/39 s. 369).*

275; 277.

Występki z art. 275 i 277 KK. mogą być popełnione tylko w bezpośrednim zamiarze pokrzywdzenia wierzycieli. (SN. 3 K. 1024/38 21.1.1939 uchw. 7 sędz. — *ZbK. 3/39 p. 52).*

283.

Czasowe choćby na krótką chwilę uniemożliwienie komuś uczestniczenia w przetargu publicznym stanowi przestępstwo z art. 283 KK.; o ile istniał podstęp lub chęć zysku, obojętnym jest, jakiego w takim wypadku użyto ponadto środka (groźby, pozbawienia wolności, pobicia, uszkodzenia ciała i t. d.). (SN. 1 K. 1103/37 14.6.1938. — *Zb. K. 3/39 p. 55).*

286.

Władza sędziego wyrokującego jest ogółem uprawnień, związanych z poruczonym mu z tytułu stanowiska zakresem działalności, którym odpowiada suma obowiązków, jakich przy spełnieniu swych zadań winien przestrzegać.

Każde postępowanie sędziego wyrokującego, przekraczające ramy uprawnień, bądź sprzeczne z obowiązkami, będzie nadużyciem władzy.

W kwestii ustaleń dowodów co do faktów, a tym więcej w kwestii rozstrzygnięć o dopuszczenie środków dowodwych nie „jest mu pozostawiona swoboda nieograniczona, nie jest nią w szczególności tzw. „swobodna ocena“ dowodów, pozostająca zresztą pod kontrolą, wobec obowiązku uzasadnienia wyroku i wobec toku instancji. Stronniczość w sankcjach sędziowskich, gwałcąca określone przepisami — prawa przedmiotowe, ich podstawy na rzecz jednej strony, wypływające z pobudek ubocznych, stanowi, *przekroczenie* władzy sędziowskiej i niedopełnienie wypływającego z tej władzy obowiązku sędziowskiego, mającego charakter specjalnie wysokiego powołania.

Czy stronniczość sędziego naruszyła normy, określające uprawnienia materialne i formalne, tj. zakres władzy sędziowskiej, jest kwestią faktu, na którą dają odpowiedź ustalenia w poszczególnej sprawie. W wypadku, gdy sędzia nie uległ wpływom ubocznym, należy ustalić, czy wpływy te (podżegających lub podżegających do podżegania) *w swym zamiarze i treści odpowiadały* cechom przekroczenia władzy (niedopełnienia obowiązku) a także działania na szkodę interesu publicznego i prywatnego do osiągnięcia celu namawiających. (SN. 3 K. 2186/38 9-10.12.1938. — *GłSąd. 3/39 s. 283).*

286.

Warunki do zastosowania art. 286 KK. zachodzą wtedy, jeśli odnośna czynność należy do właściwości danego urzędnika, tzn. stanowi tak zwane imperium urzędowe danego urzędnika a działanie polega na nadużyciu owego imperium.

Okoliczność, iż dana czynność urzędowa „mogła“ należeć też i do kompetencji urzędnika, nie daje należytej podstawy sama przez się do ustalenia, że dana czynność była rzeczywiście zlecona do przekazania urzędnikowi, a w związku z tym, że urzędnik dokonując tej czynności

przekroczył władzę. (SN. 2 K. 1031/37 30.5.1938. — *ZbK. 2/39 p. 41)*.

286.

Wyłączna odpowiedzialność dyscyplinarna może zachodzić tylko wówczas, gdy naruszenie przez urzednika obowiązku służbowego nie wywołało dalszych skutków natury idealnej, bądź materialnej w postaci szkody, względnie choćby możliwości jej nastąpienia, dla interesu publicznego czy prywatnego. (SN. 1 K. 2805/37 26.4. 1938. — *ZbK. 2/39 p. 30)*.

286 § 1, 2.

Dla przypisania urzędnikowi umyślnego nadużycia władzy z art. 286 § 1 i 2 KK. koniecznym jest ustalenie, że przy spełnieniu swego czynu posiadał on zamiar, chociażby wynikowy, spełnienia czynności bezprawnej lub zaniechania ciążącego na nim obowiązku służbowego, oraz działania na szkodę interesu publicznego. (SN. 3 K. 1318/38 13.9.1938. — *ZbK. 3/39 p. 74)*[1]).

—

b) Prawo o wykroczeniach.

11 § 2.

Państwowy Urząd Kontroli Ubezpieczeń nie jest przewidzianym w § 2 art. 11. Prawa o wykrocz. organem, powołanym do udziału w postępowaniu karnym sądowym lub postępowaniu karnym administracyjnym, a więc czynność tego urzędu, przedsięwzięta w trybie nadzoru, jak kontrola działalności oskarżonego (kierowanego przez niego zakładu ubezpieczeń), nie może mieć charakteru przerywającej przedawnienie w myśl art. 11 § 2 Pr. o wykr. (SN. 1 K. 1774/38 21.12. 1938. — *GłSąd. 4/39 s. 369)*.

59.

Stosownie do art. 3 ustawy z dn. 18.7.1924 r. (DU., poz. 686) i przepisów analogicznych (art. 18 ust. z dn. 1.8.1919 r. (DU., poz. 706/31), art. 5 rozp. Pr. R. z dn. 27.10.33 r. (DU., poz. 313/37) i in. na pracodawcach ciąży obowiązek wynagrodzenia pracowników za pracę co najmniej w takich rozmiarach, jak przewidują umowy zbiorowe lub orzeczenia właściwych komisji rozjemczych. Obowiązek ten ciąży na pracodawcach z mocy samego prawa. Wobec powyższego wypłacenie robotnikowi, nawet za jego zgodą, niższego wynagrodzenia, niż zostało ustalone w obowiązującej umowie zbiorowej lub w orzeczeniu właściwej komisji rozjemczej, stanowi bezprawne obniżenie wynagrodzenia i podpada pod przepis art. 59 Prawa o wykrocz. (SN. 3 K. 2875/38 2.1.1939. — *GłSąd. 5/39 s. 457)*.

61.

Z istoty przekroczenia z art. 61 pr. o wykr. wynika, że dopuścić się go można tylko przez działanie, odpowiadające ustawowej istocie czynu. Natomiast nie wystarcza dla odpowiedzialności z tego artykułu samo tylko zaniechanie w postaci braku należytego nadzoru gospodarza lokalu, w którym gra się odbyła, nad służbą tego lokalu. (SN. 1 K. 2683/37 15.6.1938. — *ZbK. 3/39 p. 56)*.

—

2. PRAWO FORMALNE.

A. USTAWY JEDNOLITE.

a) Kodeks Postępowania Karnego.

1; 3; 51 § 2; 493.

Materialna prawomocność (res judicata) uzasadnia bezwzględną nieważność wyroku, gwałcącego zasadę „ne bis in idem".

Odmowne postanowienie przeprowadzenia dowodu musi być uzasadnione na rozprawie; późniejsze uzasadnienie odmowy, umieszczone w wyroku, uchybienia nie naprawia.

Sąd wyrokujący w sprawie nie jest związany postanowieniami, jakie by powziął poprzednio poza rozprawą (na posiedzeniu niejawnym), ani na rozprawie, w stosunku do której to, na jakiej zapada wyrok, nie jest dalszym ciągiem (wskutek odroczenia, a nie tylko wskutek przerwy). Tym bardziej ma to zastosowanie, gdy skład sądu wyrokującego był inny niż ten, który powziął poprzednie postanowienie. (SN. 2 K. 2775/38 5.1.1939. — *GłSąd. 4/39 s. 369)*.

1; 340.

W myśl art. 340 kpk. przez sądowe przesłuchanie należy rozumieć czynność sądu przewidzianego w art. 1 kpk., tj. sądu powszechnego, który w procesie karnym obowiązują przepisy kodeksu postępowania karnego, nie zaś sądu przesłuchującego świadków w trybie obcych przepisów proceduralnych i dla innych celów. (SN. 2 K. 704/38 13.6.1938. — *ZbK. 3/39 p. 54)*.

99.

Zaświadczenie rejestru karnego przy Min. Sprawiedl. nie wyłącza badania karalności przy pomocy innych dowodów i to w myśl art. 9 kpk. tak na korzyść oskarżonego jak i na jego niekorzyść. (SN. 2 K. 1186/38 17.6.1938. — *ZbK. 3/39 p. 60)*.

10; 98.

Kodeks Post. Karnego nie wyłącza z dziedziny dowodów świadka „ze słuchu" (testis ex auditu), postanawiając, w myśl art. 10 KPK., swobodnej ocenie sądu czy i w jakiej mierze można oprzeć się przy wyrokowaniu na owym, często mniej pewnym, środku dowodowym.

---

[1]) Inna teza patrz 6/697 t. II.

(SN. 2 K. 2641/38 12.7.1938. — *GłSąd. 4/39 s. 369).*

13 § 2; 15.

Przepis art. 15 KPK. ma na względzie tylko rozprawę główną, a nie odwoławczą i bynajmniej nie wymaga przekazania sprawy sądowi niższego rzędu po ujawnieniu, że jest mu ona rzeczowo właściwą, tym bardziej, że w myśl § 2 art. 13 KPK. orzeczenie sądu wyższego rzędu, wydane w zakresie działania sądu niższego rzędu nie jest z tego powodu nieważne. (SN. 2 K. 3162/38 6.2.1939. — *GłSąd. 5/39 s. 458).*

30.

Zawarta w art. 30 KPK. zasada łącznego rozpoznania przez jeden sąd wszystkich wytoczonych przeciwko jednemu oskarżonemu spraw, nie ma charakteru bezwzględnego nakazu; wynika ona wyłącznie z zasad ekonomii procesowej. (SN. 2 K. 1267/38 28.6.1938. — *ZbK. 3/39 p. 66).*

30.

W myśl art. 30 KPK. sąd ma obowiązek łącznego rozpoznania spraw w przypadku, kiedy tę samą osobę oskarżono o kilka przestępstw, tym bardziej obowiązuje sąd łączne rozpoznanie dwu oskarżeń o jeden czyn przestępny. Wydanie w tych warunkach dwóch wyroków wymagałoby wydania wyroku łącznego, a to zachodzić może tylko wtedy, kiedy skazano za więcej niż jeden czyn przestępny. (SN. 1 K. 2896/37 9.1.1939. — *GłSąd. 5/39 s. 457).*

86; 378 § 3; XVII.

Obrońca przy sądach grodzkich po zapowiedzeniu kasacji przestał być obrońcą oskarżonego z mocy art. 86 KPK. i art. 18 Przepisów wprow. KPK., wobec czego odpis wyroku należało doręczyć oskarżonemu, doręczenie bowiem odpisu wyroku z uzasadnieniem obrońcy przy sądach grodzkich, na skutek zapowiedzenia przezeń kasacji, jest nieprawidłowe i nie rozpoczyna biegu terminu do złożenia wywodu kasacji. (SN. 1 K. 3268/38 15.12.1938. — *GłSąd. 4/39 s. 370).*

88 § 2; 294; 514 lit. „d".

Skoro sąd grodzki na rozprawie przed wysłuchaniem opinii biegłych o stanie umysłowym oskarżonego wyznaczył mu obrońcę z urzędu, to instancja odwoławcza obowiązana była, w myśl art. 294 KPK., powiadomić obrońcę o terminie rozprawy. (SN. 2 K. 2115/38 9.11.1938. — *GłSąd. 4/39 s. 370).*

171; 172.

Terminy, przewidziane w art. 171 i 172 KPK. liczą się od dnia rzeczywistego zastosowania aresztu tymczasowego tak samo, jak w przypadku wydania sądowego postanowienia aresztowania przeciw osobie, pozostającej na wolności, terminy liczą się od dnia jej ujęcia. (SN. 1 K. 1732/38 25.8.1938. — *ZbK. 3/39 p. 72).*

124.

Użyte w art. 124 KPK. w liczbie mnogiej wyrażenie „biegłych" nie oznacza, że należy wzywać zawsze więcej niż jednego biegłego. (SN. 2 K. 367/38 15.6.1938. — *ZbK. 3/39 p. 57).*

227 § 1.

Okoliczność, iż oskarżony w czasie toczącego się postępowania karno sądowego znajdował się w zakładzie dla umysłowo chorych jest przyczyną przywrócenia terminu przewidzianą w art. 227 § 1 KPK. (SN. 2 K. 1125/38 23.6.1938. — *ZbK. 3/39 p. 64).*

227; 228.

Błędny jest pogląd sądu, jakoby choroba oskarżonego nie mogła stanowić podstawy restytucji z tego powodu, że oskarżony miał obrońcę. któremu doręczono (prawidłowo) odpis wyroku. Choroba oskarżonego może stanowić jedną z przyczyn przywrócenia terminu, jeśli będzie uznana za powód jego omieszkania, a mianowicie za bezwzględną przeszkodę dokonania pewnej czynności procesowej przez samego oskarżonego lub przez jego obrońcę. Np. jeżeli oskarżony nie mógł z powodu choroby porozumieć się z obrońcą ustnie lub pisemnie, osobiście lub przez posłańca co do wniesienia kasacji w terminie, a mógł to uczynić dopiero w czasie późniejszym. (SN. 2 K. 3135/38 4.1.1939. — *GłSąd. 5/39 s. 458).*

236.

Przy sporządzaniu protokołu rozprawy można, zamiast wpisywania pełnej treści wyjaśnienia lub zeznania, powołać się na takież wyjaśnienie lub zeznanie, zawarte już w aktach sprawy. (SN. 3 K. 3089/38 18.1.1939. — *GłSąd. 5/39* s. 458).

277.

Mimo braków formalnych wniosku o przywrócenie terminu (np. przekroczenia terminu zawitego 7-dniowego od daty ustania przeszkody) lub braków materialnych (np. podanie przyczyny opóźnienia, która nie ma charakteru od strony niezależnej), skoro właściwy sąd (art. 277 KPK.) dozwolił przywrócenie terminu, zarzuty kasacyjne, wywiedzione z takich przesłanek, nie mogą być przez Sąd Najwyższy rozpatrywane.

KPK. nie zna tzw. sędziowskiego prawa przedłużenia terminów zawitych nawet wtedy, gdyby o to proszono przed upływem terminu, a tym bardziej, gdy termin upłynął, wyrok się uprawomocnił i sprawa się stała „res judicata". (SN. 1 K. 3287/38 13.12.1938. — *GłSąd. 4/39 s. 370).*

336; 360.

Przepis art. 336 KPK. nie dotyczy pozasądowego przyznania się do winy przez oskarżone-

go. Przyznanie się oskarżonego w toku dochodzenia, stwierdzone przez przesłuchanego na rozprawie świadka, staje się okolicznością, ujawnioną w przewodzie sądowym (art. 360 KPK.). (SN. 2 K. 2134/38 19.12.1938. — *GłSąd. 4/39 s. 370).*

360.

Pominięcie w wyroku okoliczności sprawy, nie posiadających w przekonaniu sądu wyrokującego wagi ani „dowodu", ani „dowodu przeciwnego", nie stanowi uchybienia art. 360 KPK., albowiem sąd wyrokujący ma obowiązek uzasadnić swój wniosek o winie lub niewinności oskarżonego, ale nie jest obowiązany do omawiania w wyroku z osobna takich szczegółów sprawy, które uważa za nieistotne. (SN. 3 K. 3613/38 14.2.1939. — *GłSąd. 5/39 s. 458).*

360; 379.

Istnieje ogólna zasada, iż wszelkie wątpliwości sądy winny tłumaczyć na korzyść oskarżonego, lecz owe wątpliwości muszą być tak poważne, że wszelkie wysiłki władz umysłowych nie potrafią ich rozwiązać. (SN. 1 K. 2798/38 19.12.1938. — *GłSąd. 4/39 s. 370).*

369.

Oskarżyciel skarży tylko o sam fakt, a nie o kwalifikację tego faktu; kwalifikacja jest rzeczą sądu, który jest związany aktem oskarżenia tylko o tyle, że nie może wyjść poza ramy faktów, będących jego podstawą. Nie skazując według przepisu, pod który podpada całość wydarzenia, sąd może za udowodniony fragment skazać oskarżonego z innego przepisu. (SN. 2 K. 2202/38 13.12.1938. — *GłSąd. 4/39 s. 370).*

379.

Zatwierdzając zgodnie z art. 54 KK. motywy wyroku I-szej instancji, sąd odwoławczy tym samym uzasadnił wymiar kary, przy czym sąd wyrokujący nie miał obowiązku przytaczać w wyroku i omawiać różnych okoliczności, zdaniem kasacji łagodzących, których za takie w wyniku swej swobodnej i nie ulegającej kontroli kasacyjnej oceny nie uznał. (SN. 3 K. 3567/38 14.2.1939. — *GłSąd. 5/39 s. 458).*

379.

Ocena wiarogodności świadków, o ile jest wynikiem subiektywnego przekonania sędziowskiego, opartego na bezpośrednim wrażeniu, dalszego uzasadnienia, prócz stwierdzenia niewiarogodności, nie wymaga, natomiast uznanie niewiarogodności, będącej wynikiem procesu umysłowego, jak również uznanie okoliczności za nie mające znaczenia — wymaga ich przedmiotowej oceny w postaci logicznego rozumowania. (SN. 3 K. 3655/38 14.2.1939. — *GłSąd. 5/39 s. 458).*

379 § 2.

Jeżeli sąd orzekający jest zdania, iż przypisana oskarżonemu kradzież, mimo swej małej wagi, była czynem sprawcy niepoprawnego i zagrażającego porządkowi prawnemu, natenczas powinien był, po wymierzeniu kary, dostosowanej logicznie do nasilenia przestępstwa, uchronić społeczeństwo od grożącego mu ze strony sprawcy niebezpieczeństwa przez zastosowanie w stosunku do niego środka zabezpieczającego, nie miał zaś żadnych podstaw prawnych do wymierzenia kary 5-letniego więzienia za kradzież przedmiotu wartości kilku złotych. Wyrok powyższy daje pełną podstawę do wniosku, iż sąd, uzasadniając orzeczoną karę, naruszył zasady logicznego rozumowania, a tym samym obraził § 2 art. 379 KPK. i art. 54 KK. (SN. 1 K. 3030/38 9.1.1939. — *GłSąd. 4/39 s. 368).*

379 § 2.

Skoro sąd uzasadnił wymiar kar poszczególnych, wykazał wyjaśnienie podstawy faktycznej i prawnej kary łącznej, to nie jest ponadto obowiązany do szczegółowego uzasadnienia jej wymiaru w granicach art. 31 KK. (S. N. 2 K. 2217/38 6.12.1938. — *GłSąd. 4/39 s. 370).*

492.

KPK. nie zna świadków uprzywilejowanych, których zeznań nie wolno obalać przez innych świadków i w ogóle nie może przed rozstrzygnięciem sprawy przesądzać jej wyniku i uważać pewnych okoliczności za ustalone przed sprawdzeniem dowodów, mogących okoliczności te obalić. (SN. 2 K. 3078/38 7.2.1939. — *GłSąd. 5/39 s. 458).*

497 § 1, 2.

Sąd obowiązany jest rozpatrzyć wyjaśnienia, zawarte w piśmie apelacyjnym strony nieobecnej, a w szczególności zawarte w tym piśmie wnioski dowodowe, niezależnie od tego, czy w tym przedmiocie zapadło uprzednio postanowienie sądu. (SN. 1 K. 3072/38 9.1.1939. — *GłSąd. 4/39 s. 370).*

507 § 2.

Przy wspólnie założonej kasacji, jeżeli do niej dołączono tylko jedną kaucję kasacyjną bez wymienienia, który z oskarżonych kaucję złożył, istnieje podstawa do nieprzyjęcia kasacji bez uprzedniego żądania wyjaśnień za kogo kaucję złożono. (SN. 3 K. 2759/38 25.2.1939 uchw. 7 sędz. — *GłSąd. 5/39 s. 458).*

508 lit. „b".

Art. 508 lit. b KPK. obejmuje również oskarżonych, pozbawionych wolności w innej sprawie. (SN. 2 K. 2936/38 13.1.1939. — *GłSąd. 5/39 s. 459).*

508.

Spóźnione załatwienie ze strony sądu wniosku o przyznanie prawa ubogich i niemożność z te-

go powodu zastosowania się przez oskarżonego do swej sytuacji procesowej może stanowić tylko podstawę do złożenia wniosku o przywrócenie terminu do wniesienia kasacji, gdyż postanowienie sądu, odmawiające prawa ubogich (Z. O. N. 31/34), jest niezaskarżalne. (SN. 3 K. 3337/38 16.1.1939. — *GłSąd. 5/39 s. 458).*

508.

Wnioski o przyznanie prawa ubogich mogą być składane w toku całego postępowania i raz przyznane prawo ubogich rozciąga się na cały okres trwania procesu, chybaby sąd, powziąwszy wiadomości o zmianie stosunków majątkowych, postanowieniem swym przyznane prawo ubogich cofnął. (SN. 3 K. 3200/38 13.1.1939. — *GłSąd. 5/39 s. 458).*

546.

O zaliczeniu oskarżonemu na poczet kary czasu pozbawienia wolności, jako należących do okresu wykonania kary, sąd apelacyjny nie jest obowiązany orzekać. (SN. 2 K. 2319/38 13.12. 1938. — *GłSąd. 4/39 s. 370).*

650.

W myśl art. 650 KPK. wynagrodzenie tam wskazane obejmuje jedynie szkody, wywołane wykonaniem kary, a nie szkody, wywołane ściganiem karnym. Szkody i straty, spowodowane przez areszt śledczy, lub wydatki na obronę w postępowaniu karnym nie mogą być uwzględnione. (SN. 3 K. 3278/38 8.2.1939. — *GłSąd. 5/39 s. 459).*

—

3. USTAWY SZCZEGÓLNE.

a) Prawo karne skarbowe..

6 § 2.

Z mocy art. 6 § 2 PKS. podlegają połączeniu tylko zasadnicze kary pozbawienai wolności, nie zaś kary zastępcze. (SN. 2 K. 2778/37 20.6. 1938. — *ZbK. 3/39 p. 61).*

57.

Każdy wytwór z surowca, przeznaczony do palenia, odpowiadać będzie pojęciu wyrobu tytoniowego, stanowiącego przedmiot monopolu tytoniowego, a nie dopiero taki, który by w następstwie jakichś technicznych przemian osiągał postać wyrobu tytoniowego, odpowiadającego gotowym wyrobom monopolowym, lub otrzymał przez to wyższą jakość i wyższy stopień zdatności konsumcyjnej. Powyższy pogląd prawny powinien być przyjęty na tle zarówno interpretacji art. 55 do 65 PKS. oraz art. 3 ustawy z dn. 1.6.1922 r. DU., poz. 409/22). (SN. 2 K. 1220/38 28.11.1938. — *GłSąd. 4/38 s. 370).*

66.

Sprzedaż spirytusu, wyrobionego bez zezwolenia nie może być uważana za odrębne przedsiębiorstwo, lecz stanowi dowód, stwierdzający, że niedozwolony wyrób spirytusu, odbył się nie w warunkach § 1 art. 66 PKS., lecz § 2 tego artykułu. (SN. 1 K. 1688/38 24.10.1938. — *PrzSk. 3-4/39 s. 150).*

108.

Przechowywanie sacharyny na czyjąś prośbę, z wiedzą, iż bez zezwolenia przechowywać sacharyny nie wolno, bez względu na to, czy to jest sacharyna własna, czy cudza, stanowi przestępstwo z art. 108 PKS.; niezgłaszanie się właściciela po sacharynę czy też rozmyślne zwlekanie z odebraniem jej nie pozbawia tego przechowania cech przestępstwa. (SN. 1 K. 2841/37 7.6.1938. — *PrzSk. 3-4/39 s. 150).*

b) D. Pr. R. w sprawie obrotu pieniężnego z zagranicą.

5, 16.

Dekret Prez. Rzplitej z 26 kwietnia 1936 r. w sprawie obrotu pieniężnego z zagranicą (DU. poz. 249), nie przewidując odpowiedzialności karnej zarządu banku za niezachowanie właściwych przepisów rozp. Min. Skarbu przy dokonywaniu sprzedaży zagaranicznych środków płatniczych, jako represję wprowadza jedynie ograniczenie, zawieszenie lub cofnięcie uprawnień dewizowych.

Urzędnik banku dewizowego za niezachowanie przepisów o uprawnieniach dewizowych jest odpowiedzialny dyscyplinarnie. (SN. 2 K. 748/38 20.6.1938. — *ZbK. 3/39 p. 63).*

8; 16.

Z istoty instytucji listu długu gruntowego wynika, iż może on zapewnić posiadaczowi oprocentowanie określonej kwoty pieniężnej, co nadaje listowi gruntowemu charakter papieru procentowego w rozumieniu dekretu dewizowego. (SN. 3 K. 1959/38 2—10.1.1939. — *GłSąd. 5/39 s. 459).*

III. PRZEGLĄD BIBLIOGRAFII.

Kodeks postępowania karnego. Jednolity tekst obowiązujący od 28.11.1938. Oprac. Dr Zygmunt H o f m o k l - O s t r o w s k i (syn). Warszawa 1938. cm 15, s. 192.

M ü l l e r Karol, Mag, Płk.: Kodeks wojskowego postępowania karnego. Z objaśnieniami. Warszawa 1938. Nakł. „Wojskowy Przegląd Prawniczy". cm 25, s. 522. Przedmowa Pułkownika Teofila Marescha.

—

Prawo administracyjne

I. PRZEGLĄD PIŚMIENNICTWA.

1. PRAWO MATERIALNE.

A. ORGANIZACJA.

O POZIOM POLSKIEGO PRAWA ADMINISTRACYJNEGO I ADMINISTRACJI.

Dotychczas nie stworzono jednolitego systemu prawa administracyjnego, opartego na nauce prawa. Brak zbieżności przepisów z wiedzą prawniczą, wydawanie przepisów nieskoordynowanych ze sobą i fragmentaryczne ich ujmowanie, powodują, że ilość przepisów rośnie w tempie niewspółmiernym do potrzeb, a stosowanie przepisów wobec niesłychanej nieprzejrzystości, wadliwego ujęcia i dwuznacznych wyrażeń natrafia na duże trudności. Aby nie być gołosłownym autor wymienia jedną z ostatnich ustaw o pierwszorzędnym znaczeniu dla życia gospadrczego, mianowicie ustawę z dnia 9.4. 1938 r. o ulgach inwestycyjnych (DU. Nr 26, poz. 224), z przepisów której wynikają wątpliwości do jakich to przedsiębiorstw odnoszą się ulgi przewidziane powyższą ustawą.

Kto zna technikę opracowywania przepisów i pośpiech, z jakim są one opracowywane, nie będzie się dziwił, że ustawodawstwo nasze posiada braki. Jednakże trzeba nareszcie pomyśleć o poprawnej robocie ustawodawczej i o systematyce prawa administracyjnego. Niedomagania ustawodawcze, powie ktoś, chociaż istnieją, to jeszcze nie jest nieszczęście, bo administracja potrafi się z nimi uporać. Możeby i tak było, gdyby administracja ze względu na poziom wykształcenia i wyszkolenia stała na wysokości zadania.

Rozwój i sprawne funkcjonowanie administracji państwowej jest zależne od wysokiego stanu nauk, przede wszystkim nauki prawa, od najwyższego poziomu wykształcenia i wyszkolenia urzędników i od ich uspołecznienia.

Państwa, dbałe o wysoki poziom administracji, starały się i starają dobierać materiał ludzki wysoko wykształcony. Państwo Polskie stać na dobrą administrację i musi ją osiągnąć. Poza wykształceniem i wyszkoleniem, które musi być kontynuowane również przez praktykantów administracyjnych i to nie tylko pod względem formalnego traktowania zagadnień prawnych, ale również w dostosowaniu do przejawów życia, materiał urzędniczy cechować powinna duża doza godności osobistej, odwaga wyrażania poglądów i poczucie odpowiedzialności. *(G a m m a — BiulUrz. 11-12/38 s. 7).*

—

ROLA PRAWNIKA W ADMINISTRACJI PAŃSTWA.

W artykule pod powyższym tytułem podkreśla autor doniosłość problemu przez siebie rozważanego. Celem rozwiązania tego problemu trzeba najpierw odpowiedzieć na pytanie, jakie są w ogóle funkcje prawnika. Jest ich trzy: 1. porządkowanie życia społecznego, 2. współudział przy organizowaniu tego życia, oraz 3. współudział w zakresie doskonalenia układu prawnego. — Jeśli chodzi o funkcje administracji, 5. działalność ekonomiczna, 6. funkcje kulnić wśród nich następujące grupy: 1. Zadania policyjne, 2. zadania dotyczące działalności dyplomatycznej i konsularnej, 3. zadania o charakterze skarbowym, 4. organizacja administracji, to są one nader rozliczne. Możnaby wyróżturalne, 7. troska o zdrowie społeczne. — Autor uzasadnia konieczność udziału prawników w administracji. *(Stefan Z a w a d z k i — GłPrŚl. 2/39 s. 148 nn.).*

—

B. PRAWO MATERIALNE.

WALKA Z NIERZĄDEM.

Starożytność nie uważała prostytucji za zjawisko społeczne niepożądane, a reformy podejmowanie w stosunku do niej nosiły charakter wyłącznie fiskalny. Chrześcijaństwo widziało w niej zło konieczne. Dopiero od w. XIII datują się dyskryminacje w stosunku do prostytutek, tak więc Ludwik Święty wydaje edykt zakazujący prostytucji w r. 1254, a w Anglii to samo robi Henryk VIII w r. 1545.

System prohibicyjny, przyjęty w stosunku do prostytucji dał rezultaty ujemne; spowodował on tylko rozpowszechnienie prostytucji potajemnej, znacznie niebezpieczeniejszej tak moralnie jak i sanitarnie. Wieki nowożytne nie przyniosły pod tym względem pożądanej zmiany, a w prostytucji państwo i kościół widziały instytucję pożyteczną dla ochrony małżeństwa i czci dziewic. Ten pogląd jest jeszcze dzisiaj bardzo rozpowszechniony. Makowski twierdził kiedyś, że ciało dziewczyny ulicznej dzięki umiejętnej interwencji staje się strażnicą świętości i szczęścia małżeńskiego, czynnikiem dodatnim w życiu społecznym.

Z tych założeń powstała metoda reglamentacyjna, zawdzięczająca swój początek Napoleonowi. Najbardziej radykalna metoda systemu reglamentacyjnego przewiduje przymusowe umieszczanie prostytutek w domach publicz-

nych, przy czym wszystkie kobiety, uprawiające nierząd, jako zawód, wciągnięte zostają na specjalne listy, prowadzone przez policję obyczajową, kontrolującą, czy poddają się one periodycznym badaniom lekarskim i przymusowemu leczeniu. Tak więc obok nadzoru lekarskiego powstaje nadzór policyjny.

Niektóre kraje wprowadziły system neoreglamentacyjny, polegający na poddaniu kobiet przymusowej kontroli o charakterze wyłącznie sanitarnym.

Domy publiczne, które miały ułatwiać kontrolę sanitarną, przeciwnie doprowadzają do podwyższenia liczby chorych wenerycznie, a jak wykazały przeprowadzone w różnych państwach badania, reglamentacja nie dała oczekiwanych rezultatów. Bardzo złe skutki wywołuje reglamentacja pod względem moralnym, gdyż kontrola narusza wolność osobistą, utrwala stan wyjątkowego prawa wobec nierządnic, obraża ich uczucia wstydliwości, tępi w nich zmysł etyczny i poczucie sprawiedliwości, a przede wszystkim uniemożliwia im powrót do uczciwej pracy.

Przeciwnicy reglamentacji, którzy przyjęli nazwę abolicjonistów (od stronników wyzwolenia niewolników w Stanach Zjedn.) wypowiadają się za zniesieniem wszelkich praw i przepisów reglamentacyjnych, uznających lub zezwalających na praktykowanie nierządu. Wychodząc z założenia, że nierząd nie jest przestępstwem lecz chorobą społeczną, abolucjonizm dąży do walki z nim za pomocą szeregu środków zapobiegawczych, opiekuńczych i sanitarnych, stosując jednocześnie sankcje karne przeciwko osobom, uprawiającym nierząd w sposób, uchybiający zdrowiu lub porządkowi publicznemu, naruszający dobre obyczaje oraz przeciwko osobom, które w sposób przestępny przyczyniają się do powstania nierządu.

Zarówno system reglamentacyjny jak i neoreglamentacji pozostawiają poza nawiasem nadzoru sanitarnego ogół wenerycznie chorej ludności. Nie stwarzając odpowiedniego zabezpieczenia sanitarnego, systemy te przyczyniają się do degeneracji fizycznej i psychicznej społeczeństwa. To, że reglamentacja przetrwała we wielu krajach kulturalnych do dnia dzisiejszego, tłumaczy się powstaniem całego sztabu biurokratycznego. Jednak system abolicjonistyczny zyskuje sobie coraz szersze uznanie i liczne kraje wprowadziły u siebie, łącząc go z obowiązkowym leczeniem chorych wenerycznie.

W Polsce za czasów zaborczych panował system reglamentacyjny. Punktem wyjścia reformy był reskrypt Ministra Spr. Wewn. z dn. 12 grudnia 1918, przekazujący sprawę kontroli nad prostytutkami, który dotychczas należał do kompetencji wyłącznie policji, Ministerstwa Zdrowia Publicznego. Następnie rozp. Min. Zdrowia Publ. z dn. 6 września 1922 wprowadziło lekarską kontrolę sanitarną i w większych miastach komisje sanitarno-obyczajowe, w skład których obok przedstawicieli władz państwowych i samorządwych wchodzą delegaci instytucji społecznych.

Wykonanie całego systemu abolicjonistycznego przewidziane zostało w 2-ch ustawach: 1) o zwalczaniu chorób wenerycznych i 2) o zwalczaniu nierządu.

Projekt ustawy o zwalczaniu chorób wenerycznych przekazany został do Sejmu na sesję 1937/38 i przypuszczać należy, że w niedługim czasie zostanie uchwalony. Projekt przewiduje znesienie reglamentcji, przymus leczenia oraz obowiązek zgłaszania chorych, niebezpiecznych dla otoczenia. W stosunku do chorych projekt ustala zasadę przymusowego leczenia u lekarza. Lekarz obowiązany jest pouczyć chorego o skutkach, zaraźliwości choroby i konieczności regularnego leczenia się. Opornych chorych winien lekarz zgłosić do państwowych władz administracyji ogólnej. Tajemnica lekarska rozszerzona zostaje na cały personel pomocniczy. Lekarze powiatowi uprawnieni będą do żądania w formie bezwzględnie dyskretnej, od osoby podejrzanej o szerzenie chorób wenerycznych przedłożenia świadectwa lekarskiego o stanie zdrowia. To ostatnie postanowienie należy uważać za postęp w stosunku do obecnego stanu, kiedy komisja sanitarno - obyczajowa zmusza osobę, uznaną przez siebie za prostytutkę do przymusowego poddawania się badaniom lekarskim. W razie stwierdzenia choroby lekarz powiatowy obowiązany jest wydać odpowiednie zarządzenia, może pozwolić korzystać mu z opieki lekarskiej z wolnego wyboru, skierować do lecznicy lub przychodni przeciwwenerycznej, lub skierować do szpitala, w razie potrzeby pod przymusem. Projekt nakłada na gminy obowiązek bezpłatnego leczenia ludności niezamożnej, oraz przewiduje obowiązek miast powyżej 25000 mieszkańców i powiatowych związków samorządowych utrzymywania w szpitalach potrzebnej ilości łóżek szpitalnych dla chorych wenerycznie.

Projekt ustawy o walce z nierządem również został wniesiony do Sejmu. Eliminuje on spod działania ustawy te zagadnienia, które znalazły już swoje rozwiązanie w kodeksie karnym. Przewiduje się akcję zapobiegawczą i opiekuńczą, która winna przyciągnąć ogół społeczeństwa, oraz specjalną akcję represyjną, zamierzoną w celu zwalczania skutków nierządu natury przestępczo - pasożytniczej w płaszczyźnie karnej, uzgodnionej z kodeksem karnym. W szczególności chodzi tu o zwalczanie tajnych domów publicznych. Akcja ta ma być prowadzona przez policję kobiecą. W sposób szczególny uwzględniona ma być walka z nierządem nieletnich. Projekt staje na stanowisku, że nierząd jako taki nie jest przestępstwem, a tylko pewne jego przejawy, jak sutenerstwo, handel

żywym towarem itp. Wprowadza jednak przepisy, nie dozwalające na uprawianie nierządu nieletnim i wprowadzające względem nich przymusowe stosowanie środków o charakterze wychowawczym.

Projekt na równi z kwestią nierządu kobiet traktuje nierząd mężczyzn (homoseksualizm). W myśl zasad abolicjonistycznych zabrania się wydawania osobom uprawiającym nierząd jakichkolwiek zaświadczeń, stwierdzających uprawianie nierządu. Specjalnie reguluje się kwestię pomocy dla osób, pragnących porzucić uprawiany nierząd. Względem jednostek normalnych, które na drogę nierządu weszły z przyczyn zewnętrznych bądź wewnętrznych, stosować należy formy opieki przejściowej, mające na celu przywrócenie im moralnej i materialnej możności powrotu do normalnych warunków bytowania. Wśród środków wychowawczych, stosowanych względem nieletnich, wymienia się upomnienie, oddanie pod dozór odpowiedzialny rodzicom, opiekunom, lub specjalnemu kuratorowi, opiekunowi społecznemu lub odpowiedniej instytucji społecznej. Ostatnim wreszcie środkiem w stosunku do nieletnich jest umieszczenie w zakładzie. Stosowanie przewidzianych ustawą środków powierza projekt sądom dla nieletnich, a w okręgach, w których te sądy nie istnieją — sądom grodzkim, które stosować będą przepisy KPK. o postępowaniu w sprawach nieletnich z obowiązkowym udziałem obrońcy.

W konkluzji autor stwierdza, że walka z nierządem tylko wtedy może dać rezultaty pozytywne, gdy obok realizacji zasad abolicjonistycznych, podjęte zostaną kroki o usunięcie tych wszystkich przyczyn, które prostytucję powołują do życia. *(Dr M. M u s z k a t — GłPr. 1-2/39. s. 9).*

—

ODSZKODOWANIE ZA BEZPODSTAWNE ZAJĘCIE DRUKU.

Przedmiotem artykułu jest art. 68 dekretu prasowego, normujący kwestię odszkodowania za bezpodstawne zajęcie druku, a w szczególności, ponieważ omawiany przepis ma charakter cywilno - prawny, kwestia, czy ustawodawca normując omawiane zagadnienie w dekrecie prasowym, uczynił to ze względu na to, że przepisy kodeksu zobowiązań są w tym zakresie niewystaczające, czy też dlatego, że uważał, że „na zasadach kodeksu zobowiązań w ogóle nie można dochodzić odszkodowania za bezpodstawne zajęcie".

Na podstawie art. 68 (ust. 1) odpowiedzialne za bezpodstawne zajęcie jest w zasadzie Państwo (oprócz przypadku z ust. 3 art. 68). W związku z tym autor rozważa „czy w razie, gdyby art. 68 dekr. pras. nie istniał — możnaby mówić o odpowiedzialności majątkowej Państwa za bezpodstawne zajęcie, czy też brak byłoby podstaw do przyjęcia tej odpowiedzialności , a zatem, czy odpowiedzialność ta wynika z samego kodeksu zobowiązań, czy też nie i czy art. 68 dekr. pras. został umieszczony po to, aby stworzyć podstawę do odpowiedzialności w nim przewidzianej, czy też tylko po to, aby odpowiedzialności tej nadać inny zakres, aniżeli to wynika z kodeksu zobowiązań."

Na podstawie analizy obowiązującego prawa oraz powołując się na argumenty prof. Gołąba w glosach pod tezami Nr Rw. 1321/24 i C. II. 1049/34 (OSP. t. V s. 69 i n. oraz t. XIV e. 261 i n.). Autor dochodzi do ustalenia, że obowiązek odszkodowawczy Państwa za bezpodstawne zajęcie wynika już z samego prawa cywilnego i dlatego na pytanie postawione na wstępie odpowiada „że powodem zamieszczenia art. 68 w dekrecie prasowym nie był zamiar stworzenia samoistnej podstawy dla tej odpowiedzialności, lecz zamiar odmiennego uregulowania zasad tej odpowiedzialności, aniżeli czyni to Kodeks Zobowiązań".

Potwierdzenie swego twierdzenia znajduje autor w treści art. 68 dekretu, który zawiera odchylenia od ogólnych zasad Kodeksu Zobowiązań polegające na: 1) ustanowieniu terminu a quo dla dochodzenia odszkodowania, 2) ustanowienie terminu prekluzyjnego dla realizowania tego roszczenia i 3) ograniczenie wysokości odszkodowania.

W ust. 3 art. 68 omówiony jest przypadek, gdy zajęcia bezpodstawnego dokonano na wniosek oskarżyciela prywatnego, w którym to przypadku odszkodowanie należy się od niego. Autor podnosi, że w stosunku do norm Kodeksu Zobowiązań przepis ten stanowi również odchylenie, gdyż przerzuca odpowiedzialność na inną osobę, aniżeliby wynikało z Kodeksu Zobowiązań. „Jeżeli się bowiem zważy. że szkoda dla wydawcy przy zajęciu na wniosek oskarżyciela prywatnego (art. 52 ust. 3 dekr. pras.) nie została wyrządzona przez oskarżyciela prywatnego, bo przecież wniosek jego, sądu nie wiąże i w braku podstaw do zajęcia rzeczą sądu jest odmówienie wnioskowi, nie ponosi oskarżyciel prywatny winy bezpodstawnego zajęcia w myśl art. 134, lecz winę tę ponosi zawsze tylko organ państwowy, który bezpodstawnie zajął druk."

Zastanawiając się z kolei nad kwestią, kogo art. 68 upoważnia do żądania odszkodowania za bezpodstawne zajęcie druku — autor stwierdza, że „w art. 68 (ust. 1) mowa jest o prawie do odszkodowania tego, kto poniósł koszty wydania zajętych egzemplarzy, a tym jest tylko wydawca." *(Władysław Jan M e d y ń s k i — PrzSąd. 5/39 s. 129—135).*

—

C. PRAWO FORMALNE.

POSTĘPOWANIE WŁADZ ADMINISTRACJI OGÓLNEJ W SPRAWACH BUDOWY KOLEI UŻYTKU PRYWATNEGO.

Pod pojęcie kolei użytku prywatnego podpadają koleje przenaczone tylko do własnych potrzeb osób oraz przedsiębiorstw przemysłowych, handlowych i gospodarstw rolnych, dla których je zbudowano. Pod tym względem koleje użytku prywatnego różnią się zasadniczo od kolei użytku publicznego, którego zadaniem, a zarazem obowiązkiem wyłącznym jest świadczenie usług przewozowych każdemu, kto zastosuje się do z góry określonych przepisów przewozowych i taryfowych.

Na budowę kolei użytku prywatnego potrzebne jest pozwolenie władzy kolejowej: Ministra Komunikacji albo Dyrekcji Okręgowej Kolei państwowych (ustawa z dn. 17 marca 1932 r. o koncesjach na koleje znaczenia miejscowego i koleje miejskie DU. Nr 38, p. 391). Władze kolejowe udzielające pozwolenia na budowę kolei użytku prywatnego powołane zostały do ochrony interesów publicznych, natomiast nie są właściwe do normowania spraw tyczących się osób prywatnych, a w szczególności do określania warunków mających na celu zabezpieczenie interesów prywatnych. Władze kolejowe nie działają samodzielnie. Obowiązane są one bowiem zasięgać opinii wojewódzkiej władzy administracyji ogólnej.

Mając na uwadze intencję ustawodawcy, aby ograniczyć możliwie jak najbardziej formalności związane z udzieleniem pozwoleń na budowę kolei użytku prywatnego, urzędy wojewódzkie powinny przeprowadzać postępowanie wyjaśniając tylko w przypadkach rzeczywiście niezbędnych, a w szczególności wówczas, gdy z projektu technicznego wynika, że zachodzi potrzeba zabezpieczenia interesów publicznych, a sposób tego zabezpieczenia nie może zostać przez urząd wojewódzki ustalony bez uprzedniego zasiągnięcia wniosków innych urzędów albo nawet wysłuchania osób prywatnych.

Autor, omawiając bliżej zagadnienie postępowania władz administracji ogólnej w sprawach budowy kolei użytku prywatnego, dochodzi do stwierdzenia, że:

1) urzędy wojewódzkie, wydając opinię w myśl ustawy z dnia 17 marca 1932 r. o koncesjach na koleje znaczenia miejscowego i koleje miejskie, nie rozważają spraw zabezpieczenia interesów prywatnych.

2) od uznania tych urzędów zależy, czy przed wydaniem opinii dla władzy kolejowej, przeprowadzone ma zostać postępowanie wyjaśniające,

3) sposób i zakres tego postępowania określają urzędy wojewódzkie, w zależności od tego, jakiego rodzaju interesy publiczne wymagają zabezpieczenia,

4) osoby prywatne nie są stronami w tym postępowaniu ani też w sprawie o udzielenie pozwolenia na budowę kolei, chociażby były one dopuszczone do wypowiedzenia wniosków i zgłoszenia żądań,

5) urzędy wojewódzkie wydają ze stanowiska interesu publicznego opinie rwnież o zabezpieczenie ogniowe budynków sąsiadujących z kolejami o trakcji parowej,

6) pozwolenia na budowę kolei użytku prywatnego nie dają właścicielowi kolei żadnych praw wobec osób prywatnych, którym służy dla obrony swych interesów droga sądowa. *(Z. Keck — BiulUrz. 11-12/39 s. 14).*

—

WOJEWÓDZKIE WŁADZE ADMINISTRACJI OGÓLNEJ A LIKWIDACJA MIENIA OPUSZCZONEGO.

I. Podając na wstępie genezę ustawy z 2.7.37 r. o likwidacji mienia opuszczonego (DU. p. 405) — autor podnosi, że w przeciwieństwie do poprzednich aktów ustawodawczych w tej materii, ustawa ta wyznacza bardzo ważną rolę wojewódzkim władzom administracji ogólnej, nakładając na nie szereg praw i obowiązków w postępowaniu likwidacyjnym. Omówienie tych praw i obowiązków jest właśnie przedmiotem rozważań autora.

II. Rzeczowy i terytorialny zasięg likwidacji. Pod względem rzeczowym likwidacja obejmuje mienie: a) osób nieobecnych (art. 1 ust. 1 p. a), b) osób zmarłych i uznanych za zmarłe (art. 1 ust. 1 p. b)) i c) pewnych kategoryj cudzoziemców (art. 21).

Terytorialny zasięg likwidacji normuje art. 1 ustawy, stanowiący, że likwidacji podlega mienie znajdujące się na obszarach mocy obowiązującej Kod. Cyw. Król. Pol. b 1825 r. oraz Tomu X Zwodu Praw (woj. środkowe i wschodnie).

Do tych obszarów ogranicza się terytorialny zasięg likwidacji, o ile chodzi o likwidację mienia opuszczonego seusu stricto. Natomiast jeśli chodzi o likwidację mienia pewnej kategorii cudzoziemców — to, według cytowanej przez autora opinii Dr Tylbora, nie byłoby przeszkód do stosowania jej poza obszarem wojew. centralnych i wschodnich.

III. *Władze właściwe do przeprowadzenia likwidacji.* Proces likwidacyjny dzieli się na 2 fazy: 1) postępowanie przygotowawcze i 2) właściwe postępowanie likwidacyjne. Celem postępowania przygotowawczego jest zebranie całokształtu danych faktycznych, dotyczących mienia podlegającego likwidacji i do stadium postępowania należy do wyłącznej właściwości wojewódzkich władz adm. ogólnej, posługujących się zarządami gmin miejskich i wiejskich.

Właściwe postępowanie likwidacyjne jest już postępowaniem sądowym, wszczynanym na wniosek właściwych wojewódzkich władz adm. ogólnej. Właściwym jest Sąd Okręgowy, w którego okręgu mienie podlegające likwidacji się znajduje.

IV. *Postępowanie przygotowawcze.* Postępowanie przygotowawcze składa się z trzech stadiów: 1) zebrania, 2) zbadania i 3) oceny danych dotyczących mienia, podlegającego likwidacji.

W pierwszym stadium postępowania wojewódzkie władze administracji ogólnej wydają zarządom gmin miejskich i wiejskich polecenia dokonania ogłoszeń o mającej być wszczętą likwidacji, (treść ogłoszenia wskazuje art. 2 ust. 1 ustawy). Ponadto mają władze adm. ogólnej otrzymać dane dotyczące mienia opuszczonego od kuratorów i opiekunów oraz wszelkich „innych władz i osób".

Po zebraniu danych rozpoczyna się drugie stadium, polegające na zbadaniu przez woj. władze adm. ogólnej otrzymanych danych i przeprowadzeniu w razie potrzeby odpowiednich dochodzeń; w szczególności winny władze adm. ogólnej przekonać się co do każdego obiektu: a) czy podpada pod pojęcie mienia podlegającego likwidacji oraz b) czy otrzymane dane w sposób dostateczny indywidualizują ten obiekt.

W trzecim stadium postępowania przygotowawczego — winny władze adm. ogólnej zadecydować, czy należy wdrożyć likwidację.

Według art. 6 (ust. 2) ustawy władza może zaniechać likwidacji, z ważnych powodów. Ocena, czy takie powody zachodzą pozostawiona jest swobodnemu uznaniu władzy i decyzja władzy adm. ogólnej, jako pozostawiona swobodnemu uznaniu — nie podlega zaskarżeniu w toku instancji administracyjnych.

O ile władza uzna, że należy wdrożyć likwidację, wówczas przekazuje zebrane dane właściwemu Sądowi Okręgowemu z wnioskiem o wszczęcie likwidacji. Ponieważ władza nie orzeka tu o podjęciu likwidacji, a jedynie przekazuje zebrany materiał sądowi (art. 7) — stąd też to przekazanie sprawy Sądowi Okręgowemu nie może być skarżone w toku instancyj administracyjnych.

Postępowanie likwidacyjne przed Sądem Okręgowym ma toczyć się według przepisów o postępowaniu incydentalnym. Wbrew opinii adw. Tylbora, według którego wniosek woj. władzy adm. ogólnej o wszczęciu postępowania likwidacyjnego powinien mieć formę podania — autor uznaje, że forma ta jest zbędna.

V. *Wszczęcie postępowania likwidacyjnego.* Po otrzymaniu wniosku wojewódzkiej władzy adm. ogólnej Sąd Okręgowy, na posiedzeniu niejawnym, decyduje co do wszczęcia postępowania likwidacyjnego.

Sąd zawiadamia władzę adm . ogólnej o wszczęciu postępowania likwidacyjnego przez doręczenie odpisu postanowienia.

Władza administracyjna podaje to postanowienie Sądu do wiadomości publicznej przez ogłoszenie w wojewódzkim dzienniku i poczytnym czasopiśmie miejscowym. Ponadto ogłoszenia winny być umieszczone na budynkach, wchodzących w skład mienia. Jeżeli mienie posiada założoną księgę hipoteczną sąd z urzędu zarządza wpisanie do tej księgi ostrzeżenia o wszczęciu postępowania likwidacyjnego.

VI. *Czynności zachowawcze w postępowaniu likwidacyjnym.* Władza adm. ogólnej obowiązana jest czuwać, aby mienie podlegające likwidacji nie zostało uszczuplone wzgl. roztrwonione. W tym celu ustawa, od chwili jej wejścia w życie, nadzór nad tego rodzaju mieniem przekazała wojewódzkiej władzy adm. ogólnej.

Jeżeli zachodzi obawa, że mienie opuszczone może doznać pogorszenia w toku postępowania likwidacyjnego, Sąd może wyznaczyć tymczasowego zarządcę (art. 8 ust. 2). Może to jednak mieć miejsce tylko w odniesieniu do majątków, którymi nie zarządzają kuratorowie lub opiekunowie.

VII. *Właściwe postępowania likwidacyjne.* Na podstawie art. 7 ust. 5 ustawy o likwidacji mienia opuszczonego — wojewódzkiej władzy administracji ogólnej służą w toku postępowania likwidacyjnego przed sądem prawa strony.

Zastanawiając się nad kwestią, czy wojewódzkie władze admin. ogólnej w postępowaniu likwidacyjnym mają obowiązek zastępowania się przez Prokuratorię Generalną — autor na podstawie odpowiednich przepisów KPC., przepisów rozp. Pr. R. 29.12.1924 o zmianie ustroju Prokuratorii Generalnej oraz przepisów ustawy o likwidacji mienia opuszczonego — dochodzi do wniosku, że obowiązku takiego nie ma.

Natomiast jeżeli chodzi o wnoszenie środków prawnych (zażaleń i skarg kasacyjnych) oraz o popieranie tych środków to właściwą będzie jedynie Prokuratoria Generalna.

Ze stanowiska wojew. władzy admin. ogólnej jako strony w postęp. likwidacyjnym wynika, że jest ona uprawniona do składania wszelkiego rodzaju oświadczeń, wyjaśnień, dokumentów, wniosków dowodowych oraz wnoszenia środków prawnych od orzeczeń sądowych. Autor przytem podkreśla, że w zakresie postępowania dowodowego w sprawach likwidacyjnych sąd ma prawo pójść dalej, niż wnioski stron, kierowany zasadą prawdy materialnej.

Wojewódzkiej władzy admin. ogólnej, jak podkreśla autor za dr Tylborem, służy prawo cofnięcia wniosku o likwidację, o ile władza ta uzna, że zaniechanie postępowania likwidacyjnego jest wskazane z ważnych powodów i to zarówno przed, jak i po uprawomocnieniu się postanowienia o wszczęciu likwidacji. Upraw-

nienie to, zdaniem autora, wypływa z okoliczności, że ponieważ władza ma możność niedopuszczenia do wszczęcia postępowania likwidacyjnego, może ona również cofnąć wniosek już postawiony.

VIII. *Koszty postępowania likwidacyjnego.* Na podstawie art. 20 ustawy — wojewódzka władza adm. ogólnej jest zwolniona od uiszczenia kosztów w postępowaniu likwidacyjnym. Koszty te uiszcza tymczasowo Skarb Państwa, przy czym w wyniku ostatecznym zostają ściągnięte z mienia opuszczonego z pierwszeństwem przed innymi wierzytelnościami.

IX. *Skutki likwidacji.* W wyniku rozprawy likwidacyjnej może nastąpić: „a) umorzenie postępowania, b) przyznanie mienia opuszczonego względnie posiadania i użytkowania tego mienia spadkobiercom względnie domniemanym spadkobiercom, jeżeli w toku postępowania likwidacyjnego zgłosili swoje roszczenia i c) przeniesienie własności mienia opuszczonego na skarb Państwa lub związek samorządowy (art. 14, 15)". *(Władysław Witkowski — GAdm. 4/39 s. 200—212, 5/39 s. 264—273).*

II. PRZEGLĄD ORZECZNICTWA.

1. PRAWO MATERIALNE.

A. USTAWY JEDNOLITE.

a) D. N. P. o miarach.

14; 23 pt. 2.

Przez używanie w „obrocie publicznym" w znaczeniu art. 14, 23 pt. 2 dekr. z 8 lutego 1919 o miarach (DU. poz. 61/28) należy rozumieć posługiwanie się danym narzędziem jako miernikiem przedmiotu zobowiązań prywatno-prawnych, zawieranych z większą ilością bliżej nieoznaczonych osób. (SN. 3 K. 2178/38 9.1. 1939. — *OSP. 4/39 p. 229).*

—

b) Ust. elektryczna.

8.

Za obszar zasilenia nie mogą być uważane tereny, z których w myśl art. 8 ustawy elektrycznej z 21 marca 1922 (poz. 98/35 DU.) zakłady elektyrczne mają prawo korzystać jedynie w celu prowadzenia przewodów, ustawiania stacyj transformatorów i innych tego rodzaju urządzeń, potrzebnych dla przesyłania lub rozdzielania energii elekrycznej. (NTA. l. rej. 4603/36 31.10.1938. — *OSP. 4/39 p. 230).*

—

c) R. Pr. R. o prawie przemysłowym.

1.

Zajęciem przemysłowym, podlegającym opodatkowaniu w formie świadectwa przemysłowego, jest w rozumieniu art. 1 lit. b) ustawy z 15 lipca 1925 (DU. poz. 339/36) i art. 1 prawa przemysłowego (DU. poz. 468/27), tylko samoistne zajęcie przemysłowe. (SN. 3 K. 817/38 16.11.1938. — *OSP. 4/39 p. 288).*

—

d) R. Pr. R. o ochronie lasów, niestanowiących własności Państwa.

14; 24; 41.

Odpowiedzialności karnej z art. 14 i 41 cyt. rozporządzenia może ulec nie tylko właściciel lub użytkownik lasu, lecz każda osoba, która dokonywa wyrębu drzewa, a więc także ten, kto kupił drzewo, o ile szczególne okoliczności odpowiedzialności tej nie wykluczają. Stanowisko odmienne byłoby zaprzeczeniem celowości art. 14 i 41 powołanego rozporządzenia (art. 24), ułatwiłoby jego omijanie i doprowadziłoby do sytuacji, w której sprawca łatwo mógłby uniknąć odpowiedzialności za bezprawne wycinanie lasu ochronnego. (SN. 3 K. 3372/38 7.2.1939. — *GłSąd. 5/39 s. 459).*

—

e) R. Pr. R. o organizacji i zakresie działania władz administracji ogólnej.

2; 85.

Państwowy Urząd Kontroli Ubezp. nie jest władzą administracji ogólnej, jak to wynika z art. 2 i 85 przepisów rozp. Prez. Rzplitej z dn. 19.1.1928 r. (DU. poz. 86) o organizacji i zakresie działania władz administracji ogólnej. (SN. 1 K. 1774/38 21.12.1938. — *GłSąd. 4/39 s. 369).*

—

e) R. Pr. R. o prawie budowlanym.

125; 126.

Orzeczenia w przedmiocie rozpatrzenia sprzeciwów, zgłoszonych przeciw projektowi scalenia i zatwierdzenia tego projektu, są w myśl art. 126 prawa budowlanego z 16 lutego 1928 poz. 202 DU. ostateczne.

W razie nierozpatrzenia w toku postępowania scaleniowego pism i sprzeciwów, wniesionych w dniu rozprawy, strony interesowane powinny podnieść to w sprzesiwie, przewidzianym w art. 125 prawa budowlanego, podnoszenie natomiast zarzutu w tej mierze dopiero w skardze do NTA. przedstawia się jako niedopuszczalne.

W razie gdy strona interesowana w terminie, określonym pismem władzy I instacji, nie zgłosiła przewidzianego w art. 125 prawa budowlanego sprzeciwu przeciw projektowi scalenia, brak jej legitymacji do podnoszenia zarzutów w skardze. (NTA. l. rej. 6046/37 16.11.1938. —

OPA 3/39 p. 55A Gl. Gustaw Szymkiewicz).

—

f) R. Pr. R. o prawie górniczym.

99.

Jeżeli roboty górnicze przedsiębiorstwa wywołały powstanie uszkodzeń w budynkach, to według przepisu § 144 niem. ust. górniczej (porów. art. 99 i nast. prawa górniczego) posiadacz przedsiębiorstwa jest obowiązany do pełnego wynagrodzenia właścicielowi budynków powstałych stąd szkód, przy czym pod względem prawnym jest obojętne, czy działania kopalni należy uważać w świetle fizycznym za jedyną przyczynę powstania uszkodzeń, czy też przyczyniły się także inne siły przyrody, jeżeli bez działania robót górniczych uszkodzenia nie mogły powstać.

Sąd, nakazując w wyroku „usunięcie uszkodzeń", powinien dokładnie wskazać wszystkie uszkodzenia, które strona pozwana ma usunąć, albo przynajmniej określić je rodzajowo. (SN. C. III. 1834/37 16.11.1938. — *OSP. 4/39 p. 208).*

—

g) Ust. o zgromadzeniach.

7; 25.

Zorganizowanie i następnie przewodzenie pochodowi (procesji) wyznawców sekty religijnej, nie będącej prawnie uznanym związkiem religijnym, jest przestępstwem z art. 7 w zw. z art. 25 ustawy z 11 marca 1932 o zgromadzeniach (DU. poz. 450). (SN. 2 K. 78/38 12.9.1938. — *ZbK. 3/39 p. 73).*

—

h) Ust. o biurach pisania podań oraz o zakazie udzielania porad prawnych i prowadzenia cudzych spraw.

10 § 2.

W myśl art. 10 § 2 ustawy z 28 marca 1922 r. o biurach pisania podań (DU. poz. 269), przepis ten ma na względzie wyłącznie wypadki, gdy pracownik zatrudniony przez poszczególną osobę lub instytucję udziela porad prawnych tej osobie lub instytucji, której jest pracownikiem. (SN. 3 K. 155/38 18.7.1938. — *ZbK. 3/39 p. 70).*

2 pt. 1 lit. „a"; 4 pt. 1; 8; 9.

Zawodowość karalna w rozumieniu art. 9 powołanej ustawy nie należy do istoty czynu z art. 8 tejże ustawy, gdyż skoro sprawca ma zezwolenie na prowadzenie (chociażby częściowe) biura podań, to w istocie jego działalności tkwi już pojęcie zawodowości, przy odmiennej wykładni art. 8 cyt. ustawy zawsze należałoby stosować art. 9, przeto stosowanie art. 8 byłoby niemożliwe, a przepis ten stałby się zbyteczny. Piszący więc podania poza obrębem zezwolenia (art. 2 pt. 1 lit. a w zw. z art. 4 p. 1 cyt. ustawy) podlega karze z art. 8 ustawy a nie z art. 8 i 9 tejże ustawy. (SN. 1 K. 1543/38 30.12.1938. — *GłSąd. 5/39 s. 459).*

9 w zw. z 20 § 1 KK.

W wypadku, gdy sprawca niezależnie od bezprawnego udzielania porad prawnych zajmuje się nadto zawodowo pisaniem podań do władz i urzędów, nie zachodzi zbieg ustaw, lecz wieloczynowy zbieg przestępstw, choćby pisanie podań miało miejsce w sprawach, w których została udzielona porada prawna. (SN. 3 K. 155/38 18.7.1938. — *ZbK. 3/39 p. 70).*

—

2. PRAWO FORMALNE.

A. USTAWY JEDNOLITE.

a) R. Pr. R. o post. administracyjnym.

66.

Władza nie ma w myśl art. 66 rozporządzenia o postępowaniu administracyjnym obowiązku powiadomienia stron interesowanych o czasie wyznaczonym na badanie świadków lub biegłych. (NTA. l. rej. 5569/37 27.1.1939. — *PrzUS. 4/39 p. 63).*

—

b) R. Pr. R. o NTA.

6 pt. 1.

Skargi na uchwały Wyższych Urzędów Ubezpieczeń w Poznaniu i Toruniu, zapadłe po wejściu w życie noweli z 24 października 1934 poz. 855 DU. do ustawy o ubezp. społ., tj. po 29 października 1934, w sprawach z zakresu ubezpieczenia na wypadek choroby i macierzyństwa, są w myśl p. 1 art. 6 rozp. o NTA. (poz. 806/32 DU.) wyłączone spod orzecznictwa NTA. (NTA. l. rej. 850/35 31.1.1939.— *OPA. 3/39 p. 68A).*

—

3. PRZEDSIĘBIORSTWA PAŃSTWOWE.

a) R. R. M. 8.7.1932 (p. 577).

O.

Rozporządzenie Rady Ministrów z 8 lipca 1932 poz. 577 DU. nie przewiduje możności uzyskania przez pracownika kolejowego, który dobrowolnie z polskiej służby kolejowej wystąpił, zaopatrzenia emerytalnego wyłącznie z tytułu służby kolejowej, odbytej w b. państwie zaborczym. (NTA. l. rej. 3679/34 8.4.1937. — *OSP. 2/39 p. 116).*

—

b) R. Pr. R. 1.1.1934 (p. 24).

13.

Według przepisów o ulgach kolejowych dla pracowników P. K. P. ich rodzin i domowników (Dz. Urz. M. Komun. poz. 3/30 oraz poz. 28/34) uprawnionym do wystąpienia o przyznanie ulgi jest wyłącznie sam pracownik, wdo-

wa po nim lub sieroty. (NTA. 1. rej. 1588/37 31.10.1938. — *OSP. 4/39 p. 231).*

—

c) R. R. M. 28.1.1934 (p. 74)

10 u. 1 pt. 7.

Zatarcie skazania, przewidziane w § 1 art. 90 KK., rodzi dla pracownika kolejowego, wydalonego ze służby z powodu skazania wyrokiem sądowym — skutki przewidziane przepisem § 10 ust. 7 pt. 1 rozp. Rady Min. z 28 stycznia 1934 r. poz. 74 DU. (nabycie prawa do zaopatrzenia emerytalnego od daty zatarcia skazania). (NTA. 1. rej. 2737/36 21.3.1938. — *PrzPrAdm. 1/39 p. 64).*

III. PRZEGLĄD BIBLIOGRAFII.

M e n c e l Jan Mag. Prawo przemysłowe. Rozporządzenie Prezydenta Rzeczypospolitej o prawie przemysłowym w brzmieniu ustawy z dnia 10 marca 1934 r. oraz ustawy z dnia 8 sierpnia 1938 r. z objaśnieniami, orzecznictwem i zarządzeniami władz państwowych. Warszawa 1939 cm 17, s. 327 XI ulb.

R ó ż y c k i Marcin: Prawo prawo Dekret Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 21 listopada 1938 r. DURP. nr 89, poz. 608) wraz z przepisami związkowymi. Wstępem i objaśnieniami zaopatrzył... sędzia Sądu Grodzkiego we Lwowie. Lwów 1939. cm 16½, s. 130.

Prawo skarbowe

I. PRZEGLĄD PIŚMIENNICTWA.

1. PRAWO MATERIALNE.

A. PODATKI BEZPOŚREDNIE.

a. Podatek dochodowy.

RYCZAŁT W PODATKU DOCHODOWYM.

Zadawalające wyniki ryczałtu dla drobnych płatników podatku obrotowego stały się zachętą do wprowadzenia tej instytucji w podobnym zakresie również w podatku dochodowym. Te same względy, które przyświecały ustawodawcy w podatku obrotowym, odnoszą się również do podatku dochodowego — zwłaszcza, jeżeli chodzi o uproszczenie procedury wymiarowej, ustalenie w drodze porozumienia pomiędzy władzą Skarbową i płatnikiem wysokości podatku raz na co najmniej 2 lata i całkowite uniknięcie postępowania odwoławczego. Wynikające stąd korzyści przypadają w udziale zarówno Skarbowi Państwa, jak i płatnikom.

Jeżeli chodzi o płatników, to wymiar ryczałtowy uwalnia ich od szeregu czynności, nie dających się uniknąć przy wymiarze na zasadach ogólnych t. j. czynności, które dla mniejszych płatników z reguły są dość kłopotliwe i, powodując najczęściej pewne koszty, stanowią z istoty swej dodatkowe obciążenie. Poza tym ustalenie podatku na okres dłuższy niż rok, dając płatnikom większą pewność stosunków, wzmacnia w ten sposób podstawę kalkulacji i w ogóle usprawnia warunki, w jakich funkcjonuje źródło dochodu.

Podatek dochodowy w formie ryczałtu może być pobrany od płatników, osiągających dochody w roku 1938 do kwoty łącznej zł. 7.200. Rozporządzenie o zryczałtowaniu podatku dochodowego reguluje poza tym wyczerpująco całe postępowanie ryczałtowe, wykluczające z niego całkowicie tryb postępowania, przewidziany w ordynacji podatkowej, zgoła zresztą niedostosowany do takiej formy podatku. To też pogląd, jakoby rozporządzenie popadało w sprzeczności z ordynacją podatkową, musi być uznany za nieuzasadniony. Wypada stwierdzić, że wymóg oparcia wymiaru na materiale faktycznym kolidowałoby z istotą ryczałtu, przy którym wysokość dochodu nie ma mocy wiążącej, lecz posiada znaczenie jedynie orientacyjne, a podatek ustala się w drodze dwustronnych pertraktacyj w takiej kwocie, którą płatnik godzi się zapłacić, i którą urząd skarbowy uważa za właściwą *(Fr. U r b a ń s k i—PGosp. 10/39 s. 427).*

—

b. Podatek przemysłowy.

ZRYCZAŁTOWANIE PODATKU OBROTOWEGO.

Ogłoszone ostatnio rozporządzenie MSk. o zryczałtowaniu podatku obrotowego oraz podatku dochodowego na lata 1939 i 1940 stanowią nowy etap w rozwoju zagadnienia ryczałtu podatkowego. W szczególności zagadnienie to zostało wydatnie posunięte naprzód przez wprowadzenie ryczałtu w podatku dochodowym. Jednakże ryczałt w tym podatku znajduje zastosowanie po raz pierwszy, nie posiada więc

jeszcze tradycji i wymaga szerszego omówienia na innym miejscu. Natomiast właściwym terenem doświadczeń nad zagadnieniem ryczałtu był w okresie lat ubiegłych podatek obrotowy, a obecnie zryczałtowanie tego podatku jest znamiennym wyrazem ewolucji ryczałtu, na tle której należy ocenić zasady obecnego rozporządzenia.

Zagadnienie ryczałtu wynika z faktu, że niejednokrotnie siła ciężaru podatkowego wyraża się nie tyle w materialnej wysokości ustawowego obciążenia, ile raczej w skutkach postępowania wymiarowego, które wobec braku materiału dowodowego może doprowadzać w praktyce do obciążenia wyższego, niż to wynikałoby ze ścisłego zastosowania stawek ustawowych.

Po upływie dwóch lat od wydania przepisów z dnia 4 lutego 1932 r. kwestia ustalenia zasad zryczałtowania stała sięz nów aktualną. Nie znaleziono wówczas innych metod i zastosowano powtórnie zasadę oparcia ryczałtu na wymiarach z lat ubiegłych. W roku 1936 wprowadzono w życie zasadę współdziałania płatnika z urzędem skarbowym w zakresie określenia, w drodze ugody, ryczałtu w podatku obrotowym (rozp. ogłoszone w N 10 DU. z r. 1936).

W myśl rozp. MSk. z 23 lutego 1939 r. ryczałtem mogą być objęte w zasadzie te przedsiębiorstwa, które w r. 1938 prowadzone były w okręgu tego samego urzędu skarbowego i w tej samej miejscowości oraz nie zmieniły istotnie przedmiotu swej działalności, a osiągnięty przez nie obrót w 1938 r. nie przewyższył w stosunku całorocznym kwoty zł. 50.000. Wszystkie te przedsiębiorstwa mogą zawrzeć z urzędem skarbowym ugodę co do wysokości zryczałtowanego podatku na lata 1939 i 1940 .Zaliczenie jednak do ryczałtu zależy od decyzji urzędu skarbowego, który w pewnych szczególnych przypadkach może uznać za uzasadnione nieobjęcie ryczałtem danego przedsiębiorstwa. Ministerstwo Skarbu — w instrukcji dla podległych sobie władz — dało jednakże zdecydowany wyraz woli, aby w miarę możności wszystkie przedsiębiorstwa, odpowiadające warunkom, przewidzianym w rozporządzeniu zostały zaliczone do ryczałtu. *(A. G r a j e w s k i — PGosp. 10/39 s. 424).*

—

d. Podatki realne.

PODATKI OD LOKALI I OD NIERUCHOMOŚCI DLA HOTELI I PENSJONATÓW.

W związku z zagadnieniami, dotyczącymi zasad ustalania podstaw wymiaru podatku od lokali i podatku od nieruchomości dla hoteli, pensjonatów, pokojów umeblowanych i t. p. Ministerstwo Skarbu okólnikiem z 19.4.39 r. L. D. V. 5959/3/39 wyjaśniło i zarządziło co następuje:

I. Obowiązek podatkowy i stawka podatkowa od lokali.

Osobami, obowiązanymi do opłacania podatku od lokali są najemcy lokali wieloizbowych, zajętych na hotele, pensjonaty, pokoje umeblowane i t. p., właściciele takich lokali, o ile prowadzą w nich hotele, pensjonaty lub pokoje umeblowane. Dla tego rodzaju lokali właściwą jest z reguły 12%-owa stopa podatkowa. Ministerstwo Skarbu poleciło jednak pobierać, począwszy od roku 1939, od hoteli, pensjonatów, pokojów umeblowanych itp. podatek według 8%-owej stawki podatkowej.

II. Zasady ustalenia podstaw wymiaru podatku od lokali.

Za podstawę wymiaru podatku od wspomnianych lokali wieloizbowych należy przyjmować komorne, jakie najemca zobowiązał się płacić wynajmującemu, lub wartość komornego, jakieby właściciel uzyskał w razie wynajęcia lokalu przy uwzględnieniu wszystkich okoliczności, mających wpływ na wysokość czynszu.

III. Wymiar podatku dla hoteli, pensjonatów, pokojów umeblowanych i t. p., położonych w miastach, będących uzdrowiskami lub letniskami.

W przypadku, gdy lokal wieloizbowy jest wynajmowany tylko na pewien czas (sezon), a przez pozostałą część roku jest niezajęty, wówczas wymiar podatku powinien być dokonany tylko za czas, określony w umowie najmu względnie za czas faktycznego zajmowania lokalu.

Powyższe zasady, zawarte w okólniku Ministerstwa Skarbu, należy stosować analogicznie do wymiaru i poboru podatku od nieruchomości. — *(PGosp. 16/39 s. 665).*

—

D. PRAWO DEWIZOWE.

ISTOTA I ZAKRES DZIAŁANIA REGLAMENTACJI DEWIZOWEJ.

Przez reglamentację dewizową należy rozumieć częściowe lub całkowite regulowanie na drodze administracyjnej sposobu i wysokości dokonywanych płatności międzypaństwowych. Regulacja tak szeroko rozumiana rozpada się na dwie metody regulowania płatności: transferowe i beztransferowe. Transferowa reglamentowana metoda regulowania zapłat polega na tym, że wszystkie lub niektóre kategorie nabywców lub posiadaczy dewiz są obowiązane odprzedawać je odpowiednim instytucjom. Dysponowanie nabytymi w sposób przymusowy dewizami jest zastrzeżone zasadniczo „centrali dewiz“, centralnemu organowi, wykonywujące-

mu reglamentację dewizową, a w pewnych granicach i niektórym bankom.

Niektórych określonych płatności nie wolno dokonywać na drodze transferowej. W tym przypadku stosuje się często metody beztransferowe. Metoda beztransferowa polega na clearingu beztransferowym względnie kompensacie. Clearing zaś beztransferowy polega na tym, że dłużnicy w stosunku do określonego kraju zagranicznego wpłacają należne sumy do specjalnej instytucji clearingowej, która z funduszu tak stosowanego reguluje należności wierzycieli krajowych w stosunku do danego kraju zagranicznego.

Kompensata czyli transakcje wiązane w szerokim tego słowa znaczeniu oznaczają bezpośrednie, dokonywane za zgodą odpowiedniej władzy reglamentującej obrót płatniczy z zagranicą, rozrachowywanie należności przez dłużnika krajowego z wierzycielem krajowym w stosunku do zagranicy.

Przy reglamentacji dewizowej często zjawia się t. zw. rachunek zablokowany. Polega on na tym, że pewne należności w stosunku do zagranicy wpłaca się na specjalne konta w oznaczonych instytucjach. Dysponowanie sumami znajdującymi się na rachunku zablokowanym jest ograniczone lub całkowicie zakazane.

Zazwyczaj reglamentację dewizową stosuje się dla osiągnięcia dwóch celów. Pierwszym celem jest zrównoważenie bilansu płatniczego. Drugim celem jest utrzymanie kursu zagranicznego pieniądza na poziomie, uważanym za odpowiedni przez władzę monetarną. Reglamentacja dewizowa stanowi jedno z wielu narzędzi polityki kontrolowania i wyznaczania kursu waluty.

Z rozważań powyższych wynika, że utrzymywanie kursu waluty na niezmiennym poziomie przy pomocy reglamentacji dewizowej nie zawsze może dać pożądane rezultaty. Kurs waluty, odbiegający od kursu gospodarczo uzasadnionego, staje się fikcyjny, wymaga wielu wysiłków i kosztów celem wymuszenia go i narzucenia przy dokonywaniu płatności i rozrachunków z zagranicą; często zjawia się konieczność zrezygnowania z jego obrony, co nieraz jest dokonywane w sposób pośredni i okólny. *(Dr J. Świdrowski — PD. 2/39 s. 25).*

—

UZUPEŁNIENIE REFORMY POLSKIEGO PRAWA DEWIZOWEGO.

Nowelizacja rozporządzenia wykonawczego do dekretu dewizowego dotknęła trzech dziedzin, nader istotnych w systemie obowiązującej reglamentacji: a) uprawnień banków i agentur dewizowych, b) niektórych zakazów transferowych i c) obowiązków, związanych z posiadaniem należności od zagranicy i zawieraniem umów, w których mają powstać takie należności.

Zmiana wprowadzona nowelą polega na ujęciu uprawnień banków i agentów dewizowych w zakresie handlu zagranicznymi środkami płatniczymi oraz handlu złotem, jako uprawnień warunkowych. Zgodnie bowiem z § 1 ust. 4 rozp. wyk. uprawnienia banku dewizowego są udzielane pod warunkiem odprzedawania przez bank dewizowy Bankowi Polskiemu na jego żądanie posiadanych w kraju bądź za granicą zagranicznych środków płatniczych oraz wszelkich należności od zagranicy. § 1 ust. 5 rozp. wyk. postanawia zaś, że uprawnienia agenta dewizowego w zakresie handlu zagranicznymi środkami płatniczymi są udzielane pod warunkiem odprzedawania przez agenta dewizowego Bankowi Polskiemu lub bankom dewizowym w terminach określonych przez Komisję Dewizową, posiadanych w kraju bądź za granicą zagranicznych środków płatniczych oraz wszelkich należności od zagranicy.

Uprawnienia posiadane przez banki i agentów dewizowych należy bowiem zakwalifikować jako warunkowe zezwolenia, udzielone przez Ministra Skarbu.

W dziedzinie zakazów transferowych zwraca przede wszystkim uwagę częściowa realizacja upoważnienia dla Ministra Skarbu, zawartego w art. 6 ust. 3 dekretu dewizowego. Zgodnie z brzmieniem powyższego przepisu wysyłanie i wywóz za granicę złota w stanie przerobionym we wszelkiej postaci, platyny i innych klejnotów, zabronione zostały bez zezwolenia Komisji Dewizowej. Zakres tego zakazu w o-wyk., wprowadzony ostatnią nowelą z dnia 20 stycznia 1939 r.
becnym stanie prawnym określa § 11-a rozp.

Spośród zmian wprowadzonych nowelą niewątpliwie najgłębiej sięgają w sferę codziennego obrotu prawnego te przepisy, które dotyczą dziedziny związków, związanych z posiadaniem należności od zagranicy i zawieraniem umów, w których wyniku mają powstać takie należności *.(Br. M a t e c k i —GłGosp. 4/39 s. 122).*

—

ZARZĄDZENIA OGÓLNE KOMISJI DEWIZOWEJ.

Dotychczas w rozważaniach nad prawem dewizowym nie uwzględniano należycie tego, że prawo dewizowe jest działem prawa administracyjnego. Dopiero prześwietlenie prawa dewizowego z punktu widzenia nauki prawa administracyjnego pozwala należycie zrozumieć instytucję tej nowej gałęzi.

Prawie wszystkie ważniejsze nakazy i zakazy, ustanowione przez prawo dewizowe („dekret“ — DU. z 1938 r. poz. 584 i „rozp. wyk.“ DU. z 1939 r. poz. 40) zawierają zastrzeżenie,

że odnośne czynności są zabronione *„bez zezwolenia“*, względnie nakazane, o ile nie będzie uzyskane zwolnienie. Po ostatniej noweli normy prawa dewizowego są bardziej elastyczne. Widzimy, że struktura prawa dewizowego odpowiada zupełnie formom prawa administracyjnego. Zakazy mają na celu nie całkowite uniemożliwienie danych czynności, lecz zapewnienie skutecznej kontroli uprzedniej. Zakazy prawa dewizowego zbliżone są w charakterze do przepisów o koncesjach przemysłowych, czy też zakazów przenoszenia własności ziemskiej. Decyzje Komisji Dewizowej mają charakter konstytutywny. Strona nie ma *prawa* do decyzji określonej treści, gdy prosi o zezwolenie.

„Decyzje Komisji mogą być bądź ogólne bądź też dotyczyć poszczególn. spraw“. Uprawnienia komisji są więc szersze, aniżeli zwykłe kompetencje władz administracyjnych, powołanych do udzielania zezwoleń na czynności zabronione. Zezwolenia — według rozporządzeń wykonawczych — mogą być udzielane generalnie zarówno w odniesieniu do kategorii osób, jak i w odniesieniu do pewnych rodzajów czynności.

Decyzja generalna (ogólna) nie dotyczy określonej sprawy lub określonych z nazwiska osób, lecz grupy, kategorii osób. Kto podpada pod abstrakcyjnie ujęte warunki, a mianowicie warunek należenia do danej kategorii, może korzystać z zewolenia ogólnego. Taki ogólny charakter mają zewolenia, dotyczące eksporterów (ok. Nr 6), adwokatów etc. Zezwolenie pozostaje ogólnym, choćby w praktyce można było ustalić krąg osób należących do danej kategorii. Można wskazać tu na pewne podobieństwo z zagadnieniami układu zbiorowego pracy. Ogólność ta płynie z określenia pojęciowego osób. Gdy chodzi o zewolenie ogólne, dotyczące „pewnych rodzajów czynności“ — to nie może ono dotyczyć jednej, określonej osoby; wtedy nie będzie ogólnym, choćby dotyczyło szeregu czynności. Właściwe zezwolenie ogólne, jest to więc zezwolenie ogólne ze względu na ogólność momentu osobowego. Wobec uprawnień Komisji Dewizowej nieaktualna staje się kwestia nadużycia formy ogólnej zezwolenia.

Zezwolenia szczegółowe, wydane dla konkretnie określonej osoby lub osób są aktami administracyjnymi. Zezwolenia ogólne są zaś w istocie swej *rozporządzeniami administracyjnymi*, Dekret dla określenia tych ostatnich używa terminu „zarządzenia“. Zarządzenia Komisji Dewizowej są rzeczywistymi rozporządzeniami, a nie tzw. okólnikami lub instrukcjami. Podczas gdy okólniki lub instrukcje są aktami wewnętrznymi administracji państwowej i obywateli nie wiążą — zarządzenia Komisji Dewizowej mają właśnie moc na zewnątrz. Komisja przy wydawaniu zarządzeń może jedynie zwalniać od zakazów lub nakazów, podobne ograniczenia dotyczą niektórych rozporządzeń ministerialnych. Komisja nie może rozszerzać obowiązków, ustanowionych w dekrecie. Może naturalnie udzielić zezwolenia pod warunkami.

Rozważaniom powyższym nie przeczy fakt, że zarządzenia Komisji ogłaszane są w Dzienniku Urzędowym Ministerstwa Skarbu, a nie w Dzienniku Ustaw. Regulamin Komisji Dewizowej przewidywał ogłaszanie ogólnych aktów w Dzienniku Urzędowym Ministerstwa Skarbu. Przepisu takiego nie zawierał jednak dekret. Od noweli z 6.11.38 stan ten opiera się na akcie ustawodawczym, a wobec tego zarządzenie Komisji nieogłoszone w Dzienniku Urzędowym Ministerstwa Skarbu nie ma mocy prawnej jako zarządzenie z art. 3 ust. 2 dekretu. Osoby zainteresowane powoływać się mogą jedynie na przepisy zarządzeń należycie ogłoszonych. Naturalnie akty, wydane w sprawach indywidualnych nie wymagają takiej publikacji. Trzeba przyjąć, że zarządzenia dawniejsze przed nowelą nieogłoszone w Dzienniku Urzędowym Ministerstwa Skarbu, nie mają mocy obowiązującej na przyszłość. Obecnie zarządzenie obowiązuje — jeżeli z jego treści nic innego nie wynika — od dnia ogłoszenia w Dzienniku Urzędowym Ministerstwa Skarbu — t. j. od daty umieszczonej na danym egzemplarzu. Zezwolenia ogólne Komisji wydawane są „aż do odwołania“. Komisja jednak *nie może* uchylać swych zezwoleń z mocą wsteczną.

Zezwolenia ogólne Komisji są rozporządzeniami, *sądy* obowiązane są stosować jako przepis prawa pozytywnego zarządzenia Komisji Dewizowej, ogłoszone w Dzienniku Urzędowym w tych samych granicach, jak respektować muszą zarządzenia Ministrów. Zarządzenia Komisji sprzeczne z ustawą nie mogą być jednak przez sądy stosowane, sąd uważa je za niebyłe. Zarządzenie, jako mające istotę rozporządzeń — nie są zaskarżalne do NTA. Sąd stosując zarządzenia — nie ma jednak prawa badać zgodności jego uchwalenia z regulaminem Komisji. Zarządzenia Komisji Dewizowej są częścią przedmiotowego porządku prawnego — naruszenie ich stanowi podstawę kasacyjną zarówno w procesie cywilnym jak i karnym i stosuje się do nich zasada „iura novit curia“, podczas gdy akty indywidualne Komisji są tylko momentem stanu faktycznego.

Czynność, na którą Komisja zezwoliła warunkowo, nie przestaje być zabroniona i podlega sankcjom karnym, o ile warunku nie spełniono.

Zezwolenia i zwolnienia Komisji Dewizowej obejmować mogą czynności *już dokonane*, decyzja taka (indywidualna) sanuje „in radice“ bezprawność czynu. Należy uznać, że Komisja może z mocą wsteczną sanować *w sposób ogólny* brak zezwolenia; będzie to miało skutek jakby amnestii.

Do wypadku, gdy w chwili wyrokowania w sprawie o przestępstwo dewizowe zakaz został uchylony rozporządzeniem Ministra Skarbu (art. 15 dekretu) według Ettingera należy stosować art. 2 § 1 KK. (o ustawie względniejszej), według Medyńskiego art. 2 § 3 KK. (o ustawie wyjątkowej). Niezależnie od rozstrzygnięcia tej kwestii od zarządzeń (będących w istocie swej rozporządzeniami) Komisji Dewizowej należy stosować te same zasady, co do rozporządzeń Ministra Skarbu i uznać je za „ustawę" w rozumieniu Kodeksu Karnego. *(Stefan R o s m a r i n —GSW. 10—13/39 s, 138, 152, 167 i 185—190).*

—

PROJEKT REGLAMENTACJI DEWIZOWEJ W SZWECJI.

Od czasu odstąpienia Szwecji od waluty złotej (1931 r.) stało się głównym celem jej polityki walutowej utrzymanie wewnętrznej siły kupna korony szwedzkiej. Tym samym dążono również do możliwej stabilizacji korony w stosunku do walut zagranicznych. By móc kontynuować taką politykę, także na wypadek wojny lub kryzysu w czasie pokoju, opracował szwedzki minister skarbu Wigfors projekt ustawy o wprowadzeniu ścisłej reglamentacji dewizowej. Te kroki przygotowawcze zostały równocześnie uzupełnione projektem ustawy przedłożonej przez Ministra Sprawiedliwości. Oba te projekty ustaw, które obecnie zostały przesłane do zaopiniowania zainteresowanym kołom, a następnie będą przedłożone parlamentowi do uchwalenia, mają jedynie charakter zarządzeń przygotowawczych, a zatem nie mają aktualnego znaczenia, lecz będą zastosowane dopiero w razie potrzeby.

Projekt" przepisów dewizowych składają się z ustawy walutowej oraz dwóch rozporządzeń wykonawczych. Te przedłożenia są uzupełnione uzasadnieniem, opracowanym przez profesora ekonomii na uniwersytecie w Lund, Eryha Linvahla, w którym przedstawiona jest konieczność wydania takich zarządzeń, aby na wypadek wojny przeszkodzić zwyżkom cen, stratom walutowym i szkodliwym ruchom kapitałów w stosunkach z zagranicą. Zależnie od tego czy ruchy te odbywają się w kierunku napływu uciekających kapitałów do Szwecji, co w obecnych warunkach można uważać jako bardziej prawdopodobne, czy też w kierunku ucieczki kapitałów ze Szwecji, należałoby zastosować dwa odmienne rodzaje instytucji walutowych do czego właśnie służyć mają oba projektowane rozporządzenia wykonawcze.

Aby osiągnąć swój cel wspomniane ograniczenia walutowe powinny wejść w życie wcześnie, co najmniej w chwili pojawienia się niepożądanych zaburzeń, gdyż wtedy nie są potrzebne jeszcze daleko idące zarządzenia.

Minister Skarbu złożył nadto oświadczenie, że wstrzymywać się będzie możliwie jak najdłużej z wprowadzeniem jakichkolwiek restrykcyj, i że obecnie nie ma żadnego powodu do jakiejkolwiek ingerencyj państwowej na rynku dewizowym; w obliczu jednak wydarzeń w ostatnich czasach należy zawczasu przygotować pełnomocnictwa na wypadek koniecznej potrzeby. *(Marian K o r s k i — GBank. 7/39 s. 118).*

—

2. PRAWO FORMALNE.

A. ORDYNACJA PODATKOWA.

KONTOWANIE OPUSTÓW SANACYJNYCH.

I. U osób fizycznych.

Konieczność sanacji przedsiębiorstwa przez generalne opusty ze strony wierzycieli powstaje najczęściej wskutek nadzwyczajnych strat, poniesionych przez nagłą zniżkę, cen towarów, przez niewypłacalność dłużników, przez powstanie zobowiązań odszkodowawczych gwarancyjnych lub regresowych, przez kradzieże, sprzeniewierzenia, kary skarbowe itp. Wskutek takich spraw powstają przy najbliższych zamknięciach rachunkowych wielkie straty bilansowe, które muszą być pokryte przez redukcję kapitału zakładowego. Nieraz nie starczy nawet i tego kapitału tak, że pozostaje nie pokryta nadwyżka zobowiązań. coś podobnego do biernego kapitału zakładowego. Autor przedstawia przy tym sposób księgowania w bilansie przed i po zawarciu ugody sanacyjnej.

II. U osób prawnych.

U osób prawnych sanacja za pomocą opustów ze strony wierzycieli wchodzi w rachubę dopiero wtedy, gdy straty bilansowe przewyższają sumę kapitałów własnych t. j. kapitału zakładowego, zapasowego i rezerwowego. Jednakże efektywne odpisanie straty bilansowej jest możlwe tylko z kapitału zapasowego lub rezerwowego bez innych formalności prócz uchwały walnego Zgromadzenia. Natomiast odpisanie straty z kapitału zakładowego, nie jest dopuszczalne bez odpowiedniej zmiany statutu. Dlatego straty bilansowe bywają przenoszone na nowy okres t. j. na konto wyników (strat i zysków) nowego okresu. Jeżeli teraz przyjdzie do skutku zgoda z wierzycielami o udzielenie opustów sanacyjnych, to te muszą być zapisane na dobro konta wyników a nie konta kapitału zakładowego — oczywiście w ciężar konta wierzycieli, jak u osób fizycznych. Autor przedstawia również odnośnie osób prawnych sposób księgowania przed i po uzyskaniu opustów. *(Prof. dr T. L u l e k — OBP. 13/39 s. 213).*

—

GLOSA DO WYROKU NTA Z DN. 4.5.38. L. REJ. 5551/37.

Z powyższego orzeczenia NTA wynika, na jakie straty narażone są osoby, które zaniedbują zasady prawidłowego prowadzenia ksiąg handlowych. Jakkolwiek dziedzina oznaczania wartości przedmiotów bilansowych oraz przepisy i zwyczaje czynienia odpisów na zużycie przedmiotów majątkowych stanowią przedmiot bardzo trudny i zawiły, to istnieją jednak pewne reguły zasadnicze, które trzeba koniecznie respektować, aby zadość uczynić prawidłowemu bilansowaniu oraz przepisom prawa handlowego i podatkowego.

Z rozważań NTA. wynika, że spółka zarządziła oszacowanie przez komisję budynków, maszyn i ruchomości, które nabyła w drodze licytacji. Wnioskować więc należało, że to oszacowanie uczyniła w pewnym celu gospodarczym, a nie tylko dla zaspokojenia ciekawości. Jeżeli więc miała jakiś cel gospodarczy na oku, to powinna była dążyć do tego, aby ten cel uwidoczniony był nie tylko w protokole rzeczoznawców, szacujących te przedmioty, ale również w księgach handlowych i bilansie. Tego widocznie skarżąca spółka nie uczyniła i w następstwie tego pociągnięta została nie tylko do wyższych świadczeń podatkowych, ale i do ponoszenia kosztów postępowania.

Z powyższych rozważań wynika więc, że we wszelkich tego rodzaju sprawach odnoszących się do zmiany wartości przedmiotów majątkowych uwzględnić należy przede wszystkim prawidła księgowości, a poza tym przepisy prawno-handlowego, jako też odpowiednie wymogi podatkowe. Z tych względów należy uznać przytoczone orzeczenie NTA. za słuszne. *(M. S c h e f f s — OBP. 14/39 s. 229).*

—

USTAWA O POŻYCZKACH PREMIOWYCH.

W DU. N 33 ogłoszona została ustawa o pożyczkach premiowych .Na zasadzie tej ustawy prawo wypuszczania obligacyj pożyczek premiowych służy wyłącznie państwu. Pożyczkami premiowymi w rozumieniu ustawy są takie pożyczki, które posiadaczom obligacyj, tych pożyczek dają możność wygrania oznaczonych premij pieniężnych w drodze losowań. Na równi z obligacjami pożyczek premiowych traktuje się odłączne od obligacyj t. zw. „kupony premiowe", ceduły losowe i t. p. dokumenty, uprawniające posiadacza do udziału w losowaniu wygranych.

Przedmiotem obrotu prawnego mogą być jedynie obligacje pożyczek premiowych, wypuszczonych przez Państwo. Umowy, dotyczące innych pożyczek premiowych, są nieważne z mocy prawa.

Zawodowa sprzedaż lub kupno celem odprzedaży dozwolona jest wyłącznie przedsiębiorstwom bankowym państwowym i prywatnym. Ratalna sprzedaż pożyczek premiowych musi być dokonywana tylko w warunkach, które ustali rozporządzenie wykonawcze. Ustawa wchodzi w życie po upływie 30 dni od dnia ogłoszenia. — *(GB. 8/39 s. 146).*

—

USTALENIE WARTOŚCI DEPOZYTOWEJ POŻYCZKI OBRONY PRZECIWLOTNICZEJ.

Ministerstwo Skarbu ustaliło wartość depozytowa (wadialną i kaucyjną) obligacyj 5%-owej Pożyczki Obrony Przeciwlotniczej na zł 85 za 100 wartości nominalnej. Jest to wyjątkowo wysoki kurs depozytowy dla papierów państwowych, z jakiego nie korzystały poprzednie pożyczki. Do czasu wydania subskrybentom oryginalnych obligacyj pokwitowania na wpłatę całkowitej należności z tytułu zadeklarowanej subskrypcji (t. zw. pokwitowania subskrypcyjne) mogą być zastępczo przyjmowane na kaucje i wadia.

Obligacje nowej pożyczki mają być przyjmowane jako wadia na zabezpieczenie umów i zaliczek, wypłacanych na dostawy i roboty rządowe.

W odróżnieniu od obligacyj, które noszą charakter papierów na okaziciela, pokwitowania urzędów subskrypcyjnych przyjmowane będą tylko do pierwonabywców. Zmiana świadectw tymczasowych pożyczki na oryginalne obligacje dokonana będzie jesienią 1939 r., najpóźniej do dnia 30 listopada 1939 r. (— *GB. 8/39 s. 146).*

—

STATYSTYKA PODATKOWA.

Zagadnienie statystyki danin publicznych w sensie praktycznego badania splotu zjawisk gospodarczych, związanych z polityką podatkową i obciążeniem życia gospodarczego, staje się coraz bardziej istotnym i ważkim,

Zadanie i zakres statystyki podatkowej wzrasta w stosunku proporcjonalnym do wzrostu zakresu działania Państwa. W hierarchii środków, jakimi Państwo dysponuje, polityka podatkowa, jako narzędzie polityki gospodarczej Państwa, zajmuje miejsce niewątpliwie poczesne. Analiza więc danin publicznych jest w dużej mierze analizą życia gospodarczego, a statystyka danin publicznych z punktu widzenia działalności Państwa jak również sprawdzianem, czy i w jakiej mierze zamierzone cele zostały w tej dziedzinie osiągnięte.

Statystyka podatkowa ma wypełnić następujące zadania:

1) ma być sprawdzianem osiągniętych efektów w zakresie aktywnego oddziaływania Państwa na życie gospodarcze;

2) powinna badać obciążenia poszczególnych dziedzin gospodarstwa;

3) powinna sprawdzać i kontrolować funkcjonowanie administracji skarbowej;

4) spełnić rolę pomocniczą przy badaniu zjawisk życia gospodarczego.

Śmiało rzec można, że statystyka podatkowa daje niedocenione dotychczas możliwości głębszej analizy wielu zagadnień podatkowych. Aparat administracji skarbowej z tytułu swych zadań wkracza w różne kompleksy zjawisk gospodarczych, wykorzystanie więc tego olbrzymiego materiału faktycznego narzuca się jako niewątpliwa konieczność. Tej merytorycznej racji idą na spotkanie dwie przesłanki natury formalnej: prace władz wymiarowych udoskonalają się coraz bardziej, metoda opracowań tych materiałów posunęła się od 1928 r. poważnie naprzód. Wzrostowi zaś niezbędności tej statystyki odpowiada jednocześnie zmniejszony układ pracy, potrzebny dla jej opracowania. *(M. T y l l — PGosp. 11/39 s. 461).*

II. PRZEGLĄD ORZECZNICTWA.

A. PODATKI BEZPOŚREDNIE.

a) Podatek dochodowy.

6.

Zasada matematycznej amortyzacji może być stosowana tylko w czasie normalnego użytkowania lub nadmiernego używania musi być wzięty pod uwagę stopień rzeczywistego zużycia.

W pojęciu „zużycia“ w rozumieniu art. 6 ustawy o podatku dochodowym nie mieści się zmniejszenie się wartości obiegowej maszyn i urządzeń wskutek ich demordenizacji. (NTA. l. rej. 3329/35 9.12.1938. PPH. 5/39 p. 1847).

6.

Wydatki na cele dobroczynne nie należą do kosztów osiągnięcia i zabezpieczenia przychodów w rozumieniu art. 6 ustawy o podatku dochodowym.

Władzy wymiarowej nie służy prawo kwestionowania wydatków dobrowolnych, poniesionych przez przedsiębiorstwo w granicach zwyczajnych celem zabezpieczenia dobra własnych pracowników tak w czasie, jak i po ustaniu stosunku najmu pracy.

Okoliczność, że ze świadczeń towarzystwa dobroczynnego lub pewnych ogólnych instytucji opieki społecznej mogą korzystać albo nawet faktycznie korzystają pracownicy przedsiębiorstwa lub ich rodziny, nie uzasadnia jeszcze kwalifikacji podatkowej ofiar na te cele składanych przez przedsiębiorstwo jako kosztów osiągnięcia, zachowania i zabezpieczenia przychodów.

Wydatki, związane z obiegiem akcyj za granicą, koniecznym ze względu na zagranicznych akcjonariuszy krajowego przedsiębiorstwa, nie podlegają potrąceniu.

Dla obliczenia zysku osoby prawnej na sprzedaży przedmiotu majątkowego decydujące znaczenie ma wartość bilansowa tego przedmiotu. (NTA. l. rej. 2346/34 18.6.1937. — *OPA. 3/39 p. 2553).*

6; 15.

Wobec brzmienia art. 6 dopuszczającego potrącalność strat w przedmiotach podlegających zużyciu i wobec tego, że grunt jako taki zużyciu nie podlega, a zmiany w jego właściwościach fizycznych wywołujące jego nieprzydatność dla pewnego sposobu gospodarowania nie są równoznaczne z zużyciem, straty zatem tego rodzaju nie mogą być uznane za potrącalne. NTA. l. rej. 4934/32 26.3.1935; 2095/34, 6151/35 3.10.1938. — *CzSk. 1—2/39 s. 95).*

8 pt. 2.

Każdy rok stanowi z punktu widzenia obliczenia dochodu podatkowego odrębną całość i straty poniesione w latach poprzednich, choćby niespornie związane z osiągnięciem zysku w roku miarodajnym dla wymiaru podatku, są przy ustaleniu podstawy tego wymiaru w myśl art. 8 p. 2 ustawy o podatku dochodowym niepotrącalne. (NTA. l. rej. 5598/35 14.3.1938. — *OPA. 3/39 p. 2554 Gl. W. J. S z a t e n s z t e j n).*

11 u. 2.

Art. 1 ust. 2 ustawy opaństwowym podatku dochodowym poz. 411 z 1925 r. DU. nie obejmuje dochodu, podlegającego ustaleniu na podstawie zewnętrznych oznak (art. 64 tej ustawy). (NTA. l. rej. 1494/35 16.2.1938. — *PrzPrAdm. 1/39 p. 67).*

15; 24 u. 2.

W województwach poznańskim i pomorskim oraz w górnośląskiej części województwa śląskiego dochód z nadzwyczajnego wyrębu lasu (art. 15 ustawy o podatku dochodowym poz. 6/36 DU.) podlega opodatkowaniu na rzecz związków komunalnych na zasadzie ust. 2 art. 24 ustawy o pod. dochodowym według najniższej skali, przewidzianej w statucie podatkowym. (NTA. l. rej. 2333/36 15.12.1938. — *OPA. 3/39 p. 2565).*

21 u. 3.

Dla zastosowania przepisu art. 21 ust. 3 ustawy o podatku dochodowym nie ma znaczenia okoliczność, na jakich zasadach jest oparta gospodarka finansowa płatniczki i jak kształtuje się jej dochód na skutek stosunków łączących ją z osobami trzecimi, ani okoliczność,

jak płatniczka przeprowadza buchalteryjnie rozrachunek z osobami trzecimi, z którymi z tytułu zobowiązań umownych dzieli się zyskami eksploatacyjnymi. (NTA. l. rej. 273/36; 2807/36 4.1.1939. — *PPH. 5/39 p. 1848).*

24.

Przepisy § 33 pruskiej ustawy o daninach komunalnych z 14 lipca 1893 (Zb. ust. pr. str. 152) dotyczące komunalnego podatku dochodowego, jako nie będące w sprzeczności z przepisami śląskiej ustawy o finansach komunalnych (poz. 30/26 DUŚl.), nie zostały uchylone prze zart. 64 tej ustawy. (NTA. l. rej. 2426/36 10.1.1939. — *OPA. 3/39 p. 2564).*

—

b) Podatek przemysłowy.

3 u. 1 pt 14.

Do stosowania przepisu art. 3, ust. 1, p.14, ustawy o państwowym podatku przemysłowym, DU. poz. 110 z 1932, wystarczy, jeśli kupiec jednoosobowy, prowadzący prócz skupu zawodowego ziemiopłodów także handel towarowy, a zatem przedsiębiorstwa uznane przez ustawę o pańsw. pod. przem. za oddzielne, może się wykazać prawidłową rachunkowością kupiecką tylko w odniesieniu do skupu zawodowego, dla którego żąda zastosowania powyższego przepisu o ile przedsiębiorstwa te także organizacyjnie i gospodarczo stanowią odrębne jednostki. (NTA l. rej. 1323/36 13.12.1938. — *OBP. 16/39 s. 263).*

4.

Przedmiotem podatku przemysłowego w rozumieniu ustawy o państw pod. przem. (DU. poz. 110/32) jest samo przedsiębiorstwo bez względu na to czy stanowi własność osoby fizycznej, prawnej, czy zbiorowej, oraz stosunku współwłaścicieli do siebie, sposobu prowadzenia przedsiębiorstwa. (SN. 1 K. 2626/37 2.5. 1938. — *ZbK. 2/39 p. 37).*

4.

Wartość zakupu towarów może stanowić materiał faktyczny do obliczenia obrotu.

Dane o zakupie towarów, podlegających podatkowi scalonemu, nie są dostatecznym materiałem faktycznym do ustalenia obrotu towarami, nie podlegającymi scalonemu podatkowi. (NTA. l. rej. 4183/37 26.1.1939. — *OPA. 3/39 p. 2543).*

4.

W związku ze strukturą podatku przemysłowego, przy którym przedmiotem opodatkowania są przedsiębiorstwa jako takie, moment zyskowności oceniany być winien pod kątem widzenia dotyczącego przedsiębiorstwa, a nie osób przedsiębiorstwo to prowadzących.

Okoliczność, że instytucja prawa publicznego nie inkasuje nadwyżek budżetowych, uzyskanych z prowadzenia przedsiębiorstwa, lecz zużywa je na cele inwestycyjne czy też na rezerwy, nie może tych nadwyżek pozbawić charakteru zysku, uzyskanego z przedsiębiorstwa. (NTA. l. rej. 5597/36 1.2.1939. — *PrzSk. 3—4/39 s. 130).*

5 u. 1 pt 1.

Stanowi część przychodu brutto za sprzedane wyroby suma, uzyskana od innych przedsiębiorstw z mocy postanowień umów kartelowych z nimi zawartych tytułem wyrównania ceny sprzedażnej, gdy cena ta w pewnym okresie czasu była niższa od przeciętnej ceny uzyskiwanej przez wszystkich uczestników porozumienia kartelowego. (NTA. l. rej. 6217/35 6.12. 1938. — *PrzSk. 3—4/39 s. 135).*

5 u. 1 pt 5.

Procentowe potrącenia z sum uzyskanych z komisowej sprzedaży wyrobów zrzeszonych fabryk przez spółkę z ogr. odp., będącą według treści umowy komisowej organem tych fabryk, przeznaczone na cele związane z daną gałęzią przemysłu, stanowią składnik obrotu podatkowego spółki.

Kwoty wpłacone zgodnie z umową komisową przez spólników — komitentów na pokrycie niedoboru kosztów handlowych spółki z ogr. odp. komisantki, stanowią składnik obrotu podatkowego spółki. (NTA. l. rej. 5831/36 15.2. 1939 — *PPH. 4/39 p. 1832).*

10; 11; 22.

Oddzielny skład w rozumieniu art. 22 ustawy o państw. pod. przem. poz. 339/36 DU. nie może służyć do zawierania transakcji, w tym wypadku bowiem przekształca się w oddzielny zakład handlowy (art. 10 i 11 cyt. ust.). (SN. 3 K. 705/38 31.10.1938. — *PrzSk. 3-4/39 s. 137).*

10.

Praca akordowa u przedsiębiorcy, który wykupił świadectwo przemysłowe, nie może być uważana za przedsiębiorstwo, którego treścią byłoby wykonanie umowy o dokonanie robót, lub też za zajęcie premysłowe, obowiązujące do wykupienia świadectwa przemysłowego stosownie do art. 10 ustawy o państw. pod. przem. (SN. 3 K. 3061/38 11.7.1938. *ZbK. 3/39 p. 69).*

18.

Wykonywanie umowy zawartej z Dyrekcją Kolei Państwowych o przechowywanie bagażu nie stanowi oddzielnego przedsiębiorstwa wykonywania robót lub dostaw lub dzierżawy opłat za przechowywanie bagażu w rozumieniu art. 18 ustawy. (NTA. l. rej. 3339/37 17.11.1938. — *CzSk. 1-2/39 s. 154).*

18 u. 2 lit. „c".

Art. 18 ust. 2 lit. c) o państw. pod. przem. (DU. poz. 110/32) mówi o świadectwie przemysłowym na samoistne dostawy; taki typ

świadectw przemysłowych nie jest znany powołanej ustawie, z czego jednak nie wynika, by chodziło tu o jedną umowę dostawy a nie o wykonanie szeregu takich umów. (SN. 1 K. 2467/37 2.5.1938. — *ZbK. 2/39 p. 35).*

18.

Umowa o czynności doręczania adresatom kolejowych zawiadomień przesyłkowych podpada pod pojęcie oddzielnego przedsiębiorstwa dokonania robót w rozumieniu art. 18 ustawy. (NTA. I. rej. 3340/37 17.11.1938. — *CzSk. 1—2/39 s. 153).*

22.

Sprzedaż towaru, wyprodukowanego przez przedsiębiorcę, dokonana przez kartel z lokalu wytwórni w miarę warunków umowy kartelowej, może być uważana za sprzedaż wytworów kartelu, dokonaną z tego samego lokalu, w którym mieści się zakład przemysłowy, albowiem kartel dokonuje wówczas sprzedaży tego towaru z lokalu przedsiębiorcy, należącego do porozumienia kartelowego i będącego zarazem współuczestnikiem kartelu.

Jeżeli wolą stron jest utworzenie w lokalach producenta pomieszczeń, służących do wyłącznego prezchwywania towarów nabywcy i wykonywania przy tym czynności określonych w art. 22 ust. o pod. przemysł., to takie przechowanie odpowiadać będzie oddzielnym składom nabywcy w rozumieniu przytoczonego przepisu. (SN. 2 K. 856/38 20.10.1938. — *OSP. 4/39 p. 227).*

23.

Przewoźnik, którego funkcje nie ograniczają się wyłącznie do przewiezienia towaru z miejsca na miejsce, lecz który nadto trudni się załatwianiem formalności związanych z odbiorem towaru staje się pośrednikiem handlowym w rozumieniu art. 23 zał. cz. III lit. D. kat. II lit. b. ustawy z 15 lipca 1925 o państw. pod. przem. poz. 339/36 DU. (SN. 2 K. 1069/38 24.11.1938. — *PrzSk. 3—4/39 s. 137).*

23.

W myśl lit. k) pkt. 3 kat. II rozdz. I lit. a) części II zał. do art. 23 ust. o państw. podat. przemysł., do kategorii II przedsiębiorstw handlowych należy handel specjalny nawet drobny wszelkiego rodzaju maszynami oraz ich częściami składowymi, a w myśl lit. g) pkt. 2 kat. II — drobny handel rowerów, motocykli i samochodów wymaga wykupienia świadectwa przemysłowego II kat. handl. (SN. 3 K. 2888/37 30.5.1938. — *ZbK. 2/39 p. 44).*

23.

W myśl cz. II A. I kateg. druga L. 3 do załącznika do art. 23 ust. o p. p. p. do kategorii II należy nie każdy handel pewnymi towarami (np. gumowymi), ale tylko handel specjalny. Specjalnym handlem w zakresie danych towarów można nazwać tylko handel, obejmujący co najmniej pewien dział odnośnych wyrobów, jako przedmiot sprzedaży. Wynika stąd konieczność bytu dwu warunków: istnienia wyrobu przedmiotów danego gatunku oraz tego, aby handel tymi towarami był, jeżeli nie głównym, to w każdym razie znacznym przedmiotem obrotu u danego kupca. Bez ustalenia powyższych warunków nie można mówić o handlu specjalnym w rozumieniu wyżej wskazanych przepisów. (SN. 2 K. 2837/38 24.11.1938. — *GłSąd. 5/39 s. 459).*

—

Dokonanie wymiaru podatku przemysłowego w formie ryczałtu w myśl § 1 rozp. Min. Sk. z 20 stycznia 1934 poz. 111 Dz. Ust. w terminie do 31 marca 1934, przesądza o niemożności wymiaru tego podatku w formie niezryczałtowanej po dniu 31 marca 1934 w innym trybie, aniżeli przewidzianym w § 9 tego rozporzdzenia. (NTA. I. rej. 5832/36 16.1.1939 — *PrzSk. 3-4/39 s. 138).*

—

B. PODATKI REALNE.

a) Podatek lokalowy.

Lokalami, podlegającymi na podstawie art. I dekretu Prezydenta R. P. z 14 listopada 1935 poz. 505 Dz. Ust. podatkowi od lokali, są, jak to wynika z § 2 rozporządzenia wykonawczego poz. 258/36 Dz. Ust., wszelkiego rodzaju pomieszczenia mieszkalne, handlowe, biurowe i inne w budynkach, a zatem w budowlach trwale związanych z gruntem. (NTA. I. rej. 3552/37 6.12.1938. — *PrzSk. 3-4/39 s. 141).*

Z przepisu § 12 rozporządzenia z 17 czerwca 1924 poz. 523 Dz. Ust. wynika, że ustalone w aktach wymiarowych z r. 1914 podstawowe komorne, względnie wartość czynszowa, z samego prawa przyjmuje się jako ustalenie w zasadzie zgodne z rzeczywistością. Możliwość podwyższenia z urzędu odnośnej podstawy wymiaru (ew. przyjętej na rok 1924) nie wchodzi w ogóle w rachubę, a zatem nie wchodzi w rachubę i opieranie się władzy na opinii rzeczoznawców z § 13 rozporządzenia j. w. (NTA. I. rej. 257, 258/37 21.12.1938. — *PrzSk. 3-4/39 s. 140).*

—

b. Podatek od nieruchomości.

Uznanie gospodarstwa za rolne w rozumieniu art. 2 p. 8 rozporządzenia Prezydenta R. P. z 17 grudnia 1924 poz. 717/34 Dz. Ust. o podatku od nieruchomości nie stoi na przeszkodzie fakt, że prowadzący je uprawia tylko warzywa i to jedynie na części swego gruntu, wydzierżawiając część pozostałą innej osobie. (NTA. I. rej. 4638/36 14.12.1938. — *PrzSk. 3-4/39 s. 140).*

Trybuna czytelników

W SPRAWIE ZAŻALENIA Z ART. 279 KPK.

Treść ogłoszonego w Przeglądzie Sądowym Nr 12/38 artykułu sędziego M e d y ń s k i e g o Władysława: *„Zażalenie osób trzecich na czynności sędziego śledczego“*)* nasuwa pewne uwagi.

Wiadomo, iż nasze materialne ustawy karne są normami ścisłymi, niedopuszczającymi ani analogii ani wykładni rozszerzającej.

Natomiast formalne ustawy karne, a w szczególności normujące postępowanie karne (KPK.), będące w istocie tylko narzędziem (środkiem), mającym na celu wykrycie prawdy materialnej i zastosowanie do niej ustawy materialnej, nie wyczerpują i nie mogą w pełni wyczerpywać normowanego przedmiotu.

Nie da się bowiem z góry przewidzieć wszystkich okoliczności faktycznych, jakie mogą zaistnieć ani wszystkich wniosków, z jakimi zechcą wystąpić zainteresowane w procesie osoby.

Nie da się więc z góry przewidzieć także treści rozstrzygnięć i wskazanych konkretnie czynności organów procesowych, a tym samym nie da się dokładnie określić i wyliczyć w ustawie także zażaleń na powyższe czynności organów procesowych, w szczególności zaś w dochodzeniu, w śledztwie i w postępowaniu przed sądem I. instancji.

Okoliczności powyższe są właśnie przyczyną takiego jak widzimy w KPK. unormowania kwestii środków odwoławczych od wspomnianych czynności.

Mianowicie środki odwoławcze ujęte zostały przez ustawodawcę w normy, dzielące je na następujące kategorie:

1) *Środki odwoławcze szczególne;* tymi są zażalenia wyraźnie w danym przepisie wskazane (art. 465 i art. 472 KPK):

a) *na pewną określonej treści* czynność (postanowienie lub zarządzenie), np. zażalenia z art. 267, z art. 275 § 3 KPK.);

b) *na pewnego rodzaju* czynności; należą tu — między innymi — zażalenia z art. 269 § 4 KPK. i omawiane zażalenia z art. 279 KPK. Różnica między tymi zażaleniami jest ta, iż przedmiotem pierwszego z nich (z art. 269 § 4 KPK.) jest: 1° *postanowienie* sędziego śledczego *oddalające wniosek strony,* i 2°) *służy ono tylko stronie, której wnioski oddalono,* przedmiotem zaś drugiego zażalenia (z art. 279 KPK.) jest: 1°) *jakakolwiek czynność* sędziego śledczego, (a więc i przedsięwzięta z własnej inicjatywy — art. 269 § 1 KPK.), i 2°) *służy ono wszystkim osobom,* których prawa zostały przez tę czynność obrażone.

2) *Środki odwoławcze o g ó l n e:* tymi są środki odwoławcze nie wskazane wyraźnie w danym przepisie:

a) na jakąkolwiek czynność *zamykającą drogę do wydania wyroku* (zażalenia z art. 463 i art. 472 KPK.);

b) na jakąkolwiek czynność *obrażającą przepisy postępowania sądowego,* jeżeli uchybienie to mogło mieć wpływ na treść wyroku [apelacje (art. 475 KPK.) i kasacje (art. 510 lit. b) i art. 515 KPK.)].

Poza powyższymi procesowymi środkami odwoławczymi przysługują osobom, których prawa zostały obrażone czynnością organu procesowego, także zażalenia administracyjne. Te zażalenia — z uwagi na niezawisłość sądowych organów procesowych — nie mają zasadniczo wpływu na czynność sądowego organu procesowego. Mogą natomiast mieć wpływ na czynność organu prowadzącego dochodzenie, z uwagi na hierarchiczny ustrój tychże; dlatego też niepotrzebnym było rozciągnięcie przepisu art. 279 KPK. na czynności organów prowadzących dochodzenie.

Płk. aud. Dr K i e ł b i ń s k i Adam.

*) Sprawozdanie w zeszycie nr 7 tomu II-go „Prasy Prawniczej“, str. 495 i n.

COLLOQUIUM IURIDICUM

W dziale „Colloquium iuridicum“ zamieszczane są nadsyłane przez Czytelników zapytania z wszelkich dziedzin praktyki prawniczej.

Każdy Czytelnik „Prasy Prawniczej“ ma prawo nadsyłania zarówno pytań, jak i odpowiedzi wzgl. wyjaśnień na zapytania, które zostały ogłoszone.

PYTANIA.

SPÓŁKA AKCYJNA W LIKWIDACJI.

108. Czy spółka akcyjna w likwidacji korzystać może z dobrodziejstwa prawa o postępowaniu układowym?

—

ZAJĘCIE SUMY PIENIĘŻNEJ W KASIE OSZCZĘDNOŚCI.

109. Czy jest i ew. jaki sposób, by wkład w P. K. O. wzgl. w Komunalnej Kasie Oszczędności złożony, niższy od 2500 zł. zająć na po-

krycie długu, gdy dłużnik nie ma żadnego innego majątku, a dług stanowi wynagrodzenie za czyn przestępny?

—

EGZEKUCJA Z NIERUCHOMOŚCI.

110. Czy wobec ostatniej nowelizacji KPC. a w szczególności wobec skreślenia zdania 2 § 1 oraz § 2 art. 655 KPC. w brzmieniu dawnym, obecnie wierzyciel mający pretensję hipoteczną obciążającą tylko ułamkową część nieruchomości, gdy ta obciążona jest poza tym hipotekami w całości nie może już prowadzić egzekucji z nieruchomości?

—

CHARAKTER PRAWNY UMOWY O RADCOSTWO PRAWNE.

111. 1) Czy zawarta na czas nieokreślony umowa o radcostwo prawne, na mocy której z jednej strony adwokat zobowiązuje się do udzielania przedsiębiorcy porad i opinii prawnych (bez ograniczenia ilości) oraz prowadzenia wszelkich jego spraw sądowych, z drugiej zaś strony przedsiębiorca zobowiązuje się do wypłacania adwokatowi stałego miesięcznego wynagrodzenia oraz przyznaje mu prawo do płatnego urlopu i prawo do wynagrodzenia również za czas choroby (do pół roku) — jest umową o zlecenie czy umową o pracę?

2) Czy umówienie się przez strony, że porady i opinie będą udzielane z a s a d n i c z o w godzinach pracy biurowej i w lokalu przedsiębiorcy, ma dla sprawy zaliczenia umowy o radcostwo prawne do jednej z dwóch omawianych wyżej kategoryj decydujące znaczenie?

—

PRZYJMOWANIE KLIENTÓW PRZEZ ADWOKATA W GABINECIE SĘDZIEGO.

112. Czy stanowi wykroczenie dyscyplinarne takie postępowanie adwokata, który poza swoją siedzibą przyjmuje klientów w gabinecie urzędowym Sędziego Grodzkiego (oczywiście w nieobecności Sędziego), a za zgodą Sekretarza Sądu?

—

DWUKROTNE PRZYZNANIE PRAWA WŁASNOŚCI.

113. „Przed wojną światową N. uzyskał prawo własności do posiadanej nieruchomości na mocy wyroku adjudykacyjnego (nie odnotowanego w rejestrze wieczystym b. notarialnego archiwum w Łucku), według którego w toku postępowania egzekucyjnego przysądzona została za nim ta nieruchomość na własność. Ale z powodu upływu tyle czasu i przeżycia różnych kłopotów wcale o tym dokumencie zapomniał oraz nie wiedział nawet, gdzie takowy jest. Z tego powodu i mając potrzebę uzyskać pożyczkę budowlaną — pod hipotekę — temu 2 lata wystąpił z wnioskiem do Sądu Okręgowego w Łucku w trybie postępowania bezspornym o przyznanie mu do tejże nieruchomości prawo własności z tytułu przedawnienia, przy czym wniosek ten Sąd uwzględnił. Obecnie właściciel ten odnalazł swój poprzedni dokument (wyrok adjudykacyjny), a więc postanowienia Sądu, wydane w trybie bezspornym, przyznające za nim prawo własności z przedawnienia jest dla niego całkiem zbyteczne i może tylko narażać jego na podwójne opłaty alienacyjne. Czy jest podstawa prawna do wystąpienia do Sądu, który powyższe postanowienie w trybie bezspornym wydał — z odnośnym podaniem o uchylenie takowego, powołując się na wyrok adjudykacyjny, że już raz przyznano prawo własności do tejże nieruchomości — mylnie po raz drugi przyznano to prawo w trybie postępowania bezspornym i tym uniknąć po raz drugi zapłacenia opłaty alienacyjnej?

—

OPŁATA STEMPLOWA OD ALIENACJI.

114. W myśl art. 52 U. O. S. opłacie stemplowej (alienacyjnej) podlegają również wyroki sądowe o przyznanie prawa własności do nieruchomości z tytułu zasiedzenia.

Ponieważ w myśl postanowień zawartych w dziale IV. KPC. pod słowem „wyrok sądowy" należy rozumieć orzeczenie zapadłe w trybie postępowania spornego, a więc całkiem odróżnia się od postanowień wydanych w trybie bezspornym, tym bardziej, że o postanowieniach sądowych jest mowa całkiem w innym rozdziale KPC., a mianowicie w rozdziale V. przeto uprzejmie zapytuję, czy Urząd Skarbowy ma podstawę prawną wymierzyć opłatę stemplową (alienacyjnej) także od postanowienia sądu wydanego w trybie bezspornym, mocą którego za danym właścicielem przyznano prawo własności nieruchomości, mimo to, że cyt. art. 52 U. O. S. wcale nie zawiera wzmianki o postanowieniach sądowych, lecz tylko jedynie o wyrokach sądowych, przyznających prawa własności do nieruchomości z tytułu zasiedzenia?

ODPOWIEDZI.

POTRĄCALNOŚĆ Z NALEŻYTOŚCIĄ PIENIĘŻNĄ CUDZOZIEMCA.

Ad 21. Zakaz potrącania wzajemnych należności osoby zamieszkałej w kraju i cudzoziemca dewizowego wynika pośrednio z Dekretu Prez. R. P. z 26 kwietnia 1936 r. (DURP. 32 poz. 249), który w art. 8 ustanawia jak najszerzej ujęty zakaz dysponowania wartościami wszelkiego rodzaju na rzecz cudzoziemca de-

wizowego. Expressis verbis sprawa uregulowana jest w § 14 rozporządzenia wykonawczego do powyższego dekretu z 24 lipca 1936 r. (DURP. 57 poz. 419), który odnośnie cudzoziemskich rachunków prowadzonych w księgach osób zamieszkałych w kraju stanowi, że „księgowanie nie może prowadzić do kompensaty należności wzajemnych, jeżeli na ich skompensowanie nie udzielono zezwolenia". Od tej ogólnej zasady zakazu potrącania przewidziany jest zresztą cały szereg wyjątków w generalnych zezwoleniach Komisji Dewizowej, wydanych w formie okólników np. na rzecz przedstawicieli handlowych firm zagranicznych (okólnik KD. 7), adwokatów i administratorów nieruchomości (okólnik KD. 24), koncesjonowanych spedytorów (okólnik KD. 39) itp.

W przypadku przedstawionym w zapytaniu trudno jest uznać zasadnicze roszczenie zasądzone na rzecz powoda cudzoziemca dewizowego i koszta zasądzone na rzecz osoby zamieszkałej w kraju za dwie odrębne i samodzielne należności. Redakcja wyroku, orzekającego oddzielnie w dwóch sumach o zasadniczym roszczeniu powoda i o kwestii dodatkowej, tj. o kosztach, ma za podstawę jedynie przepisy procedurałne (art. 109 i 348 KPC.), nie przesądza jednak rzeczywistej odrębności obydwóch tych roszczeń, które powstały z jednego tytułu i stanowią logicznie jedną całość. Prawo dewizowe jest z natury rzeczy prawem opartym o rzeczywistość stanu faktycznego a nie o formalne wymogi procedury, to też dla oceny sytuacji przedstawionej w zapytaniu z punktu widzenia pr. dewiz. jest rzeczą obojętną czy roszczenie zostało przez sąd ze względów formalnych ujęte w jednej sumie wynikowej czy też w dwóch sumach nadających sęi do potrącenia. W tych warunkach na zapytanie należy odpowiedzieć twierdząco, że *pozwanej osobie zamieszkałej w kraju wolno wpłacić na rachunek zablokowany różnicę zasądzonego na rzecz cudzoziemskiego powoda roszczenia zasadniczego i zasądzonych od tegoż powoda kosztów procesu.*

Stojąc na stanowisku wyjątkowo rygorystycznym, że zasadnicze roszczenie i zasądzone w związku z nim koszta stanowią dwie odrębne należności — można dla zupełnej ostrożności zwrócić się do Komisji Dewizowej o zezwolenie na potrącenie powyższych należności względnie o zwolnienie z rachunku zablokowanego, na który wpłacono całość zasądzonego na rzecz cudzoziemca dewizowego roszczenia, sumy zasądzonych na rzecz osoby zamieszkałej w kraju kosztów procesu, przy czym można się spodziewać, że zezwolenie takie zostanie udzielone.

Stanisław W a l f i s z, apl. adw.
(Warszawa).

—

„SOLIDARNA" ODPOWIEDZIALNOŚĆ KARNA Z ART. 237 KK.

Ad 85. Bezzasadne byłoby skazanie Y. i Z. z art. 237 K. K. skoro przepis ten, jak wskazuje jego gramatyczna wykładnia wymaga związku przyczynowego między działaniem sprawcy a doznanym przez pokrzywdzonego uszkodzeniem ciała, skoro wyniki przewodu sądowego nie dostarczyły dowodu, który z oskarżonych był sprawcą uszkodzenia ciała.

Ponadto skazanie Y. i Z. z art. 237 K. K. obrażałoby przepisy art. 9, 10, 360 i 379 K. P. K. w związku z art. 237 K. K.

Zasadne natomiast jest w danym wypadku skazanie oskarżonych Y. i Z. z art. 239 § 1 K. K. skoro ustalonym zostało, że obaj wymienieni oskarżeni bili X-a.

Dr Józef K a u f m a n, adwokat
(Lwów).

—

WYNAGRODZENIE ADWOKACKIE.

Ad 88. Ze względu na to, że rozporządzenie Ministra Sprawiedliwości w sprawie wynagrodzenia adwokatów za wykonywanie czynności zawodowych (DU. 11/33, poz. 77) w § 12 ust. 2 normuje jedynie wypadek należności kosztów o ile na skutek orzeczenia instancji wyższej sprawa doszła do ponownego rozpatrywania w I. instancji, postanawiając, że w tym wypadku należy się adwokatowi połowa wynagrodzenia zasadniczego za ponowne prowadzenie sprawy w tej, tj. I. instancji, a przepisy tego rozporządzenia są nader kazuistyczne, należy dojść do przekonania, że po uchyleniu wyroku sądu apelacyjnego przez sąd kasacyjny, za ponowną rozprawę przed sądem apelacyjnym winno zostać przyznane pełne zasadnicze wynagrodzenie adwokackie, ustalone dla instancji apelacyjnej. Kwestia natomiast, czy ponowna rozprawa apelacyjna była prowadzona przez poprzedniego adwokata czy przez nowego, jest dla sprawy zupełnie obojętna, ileże koszty procesu zostają przyznawane stronie a nie adwokatowi (art. 100 i 101 KPC.).

Dr J. Balken-Neuman, adwokat
(Lwów).

—

USTALENIA SĄDU KARNEGO W PROCESIE CYWILNYM.

Ad 90. „Czy oznaczenie przez sąd karny w wyroku skazującym wartości skradzionego mienia wiążą strony i sąd w procesie cywilnym o odszkodowanie za mienie?"

Stosując metodę werbalną przy wykładni właściwego w tej materii art. 7 § 1 KPC., należy na postawione wyżej pytanie odpowiedzieć przecząco, ustalenia zapadłego w postępowaniu karnym prawomocnego wyroku skazującego

obowiązują bowiem sąd cywilny jedynie tylko co do samego faktu spełnienia przestępstwa (w przypadku quaestionis — kradzieży), a więc wyłączona tu jest taka okoliczność, jak wartość mienia (p. opinia prof. Stefana Glasera w „Polskim Procesie Cywilnym“ za rok 1936).

Jeśli jednak uwzględnić, że sąd karny — rozpoznając sprawę o kradzież — rozstrzyga to kapitalne zagadnienie wartości materialnej mienia, stanowiącego przedmiot przestępstwa, a kwestia ta ma poważny wpływ na wymiar kary (od tego m. inn. zależy właściwość rzeczowa sądu i — co najgłówniejsze — problem zastosowania § 2 art. 257 KK.). W tych warunkach oznaczenie przez sąd w wyroku skazującym w postępowaniu karnym wartości skradzionego mienia wiąże sąd w sprawie cywilnej, wytoczonej przez pokrzywdzonego przeciwko sprawcy kradzieży o odszkodowanie za to mienie. O słuszności naszego zapatrywania świadczy i stanowisko, zajęte przez Sąd Najwyższy w orzeczeniu nr C. I. 623/37 z dn. 23 kwietnia 1938 r., zamieszczonym w „PPC.“ 23-24/38, a przedrukowanym w nr 6 (16) „Prasy Prawniczej“, że „zgodnie z art. 7 KPC. sąd cywilny związany jest ustaleniami wyroku karnego, dotyczącymi wysokości strat, spowodowanych przez oskarżonego, gdy sąd karny w związku z wysokością szkody określił zakres winy oskarżonego i wymierzył odpowiadający temu zakresowi winy karę.“

Oczywista, że to ma walor jedynie tylko w przypadku, jaki przewiduje § 1 art. 7 KPC. Zupełnie inna będzie sytuacja prawna, gdy sprawa ma dotyczyć odpowiedzialności cywilnej osoby, przeciwko której oskarżenie nie było skierowane, bądź osoby, która nie broniła się w postępowaniu karnym. Wówczas ustalenia quaestionis nie mają mocy wiążącej w procesie cywilnym zarówno w stosunku do sądu, jak i stron.

J. Gmach, apl. adw.
(Nasielsk).

Ad 90. Na pytanie to należy dać przeczącą odpowiedź.

Wedle art. 7 K. P. C. ustalenia zapadłego w postępowaniu karnym prawomocnego wyroku skazującego co do popełnienia przestępstwa obowiązują Sąd Cywilny. Obowiązującymi tedy dla Sądu Cywilnego są ustalenia skazującego wyroku co do osoby sprawcy i co do znamion, stanowiących istotę danego przestępstwa wedle zastosowanego przepisu kodeksu karnego.

Inne ustalenia np. co do chwili popełnienia przestępstwa i skutków, nie stanowiących istotnych znamion danego przestępstwa nie są dla Sądu Cywilnego wiążące. Do takich nieistotnych znamion należy wartość skradzionego mienia, mająca znaczenie tylko procesowe w przedmiocie właściwości Sądu (Sąd Grodzki wzgl. Sąd Okręgowy). Pod tym względem, przedmiotowej istoty czynu art. 257 K. K. jest wartość bez znaczenia istotnego, zaczem oznaczenie tej wartości przez Sąd Karny w skazującym wyroku, nie wiąże ani stron, ani Sądu w procesie cywilnym o odszkodowanie za mienie.

Dr Józef Kaufman, adwokat
(Lwów).

—

USTALENIA SĄDU KARNEGO W PROCESIE CYWILNYM.

Ad 90. Z powołaniem się na art. 7 K. P. C. należy stwierdzić, że oznaczenie przez sąd karny w wyroku skazującym, wartości skradzionego mienia na pewną kwotę, wiąże również sąd i strony w postępowaniu cywilnym o odszkodowanie za to mienie, chyba że strony same to żądanie ograniczą. Taką opinię wyraził również S. N. w orzeczeniu z 7.4.1937 C. I. 1615/36 (O. S. P. XVI, poz. 552), przyjmując, że ustalenie w prawomocnym wyroku skazującym sądu karnego wysokości sprzeniewierzonej sumy obowiązuje ze względu na przepis art. 7 K. P. C. sąd cywilny w sprawie o zasądzenie sprzeniewierzonej sumy.

Dr J. Balken - Neuman, adwokat
(Lwów).

—

LEGITYMACJA OSOBY PRZEKAZANEGO.

Ad 91. Także i cessus jako pozwany w sprawie z powództwa cesjonariusza o zapłatę przelanej wierzytelności, może skutecznie sprzeciwić się prowadzeniu dowodu ze świadków na fakt dokonanego tylko ustnie przelewu, albowiem prawo to przysługuje po myśli art. 110 KZ. nie tylko cedentowi i cesjonariuszowi, ale obu stronom, tj. stronom procesującym się bez względu na to, czy strony te były zarazem uczestnikami czynności prawnej, stanowiącej przedmiot sporu. Zachodzi bowiem w tym przypadku klasyczny fakt niezastosowania się do wymogu ustawy bez zagrożenia nieważnością (art. 172 KZ.) by żądana była forma piśmienna, a rygor tego braku spada nie tylko na uczestników danej czynności (art. 265 KPC.), ale w ogóle na strony procesowe (art. 110 KZ. i inne). Podobnie i zasada unormowana w art. 265 KPC., który odnosi się napozór jedynie do uczestników czynności w ścisłym tego słowa znaczeniu, zdaniem Sądu Najwyższego stosuje się także i do ich następców prawnych, obojętnie pod jakimkolwiek tytułem.

Dr J. Balken - Neuman, adw.
(Lwów).

—

REKONSTRUKCJA ZNISZCZONEGO ARCHIWUM SĄDOWEGO.

Ad 93. Procedura cywilna nie zawiera przepisów, regulujących tryb rekonstrukcji akt

zniszczonych. Przepisy zaś specjalne, wydanie których zapowiedziane zostało w art. 28 przep. przech. do UPC. dotychczas nie ukazały się. Brak przepisów nie może jednak pozbawić osoby zainteresowane obrony swych praw przed sądem, wobec czego rozstrzygnięcia poruszonych w pytaniu kwestii należy poszukiwać w oparciu o ogólne przepisy i zasady prawa oraz względy celowości, płynące ze stanu faktycznego w każdym poszczególnym wypadku (art. 9 UPC. obowiązujący w związku z art. XVII przep. wprow. KPC. i Orz .SN. 64/20 r.).

Z powyższych założeń wychodząc, należy rozróżnić dwie ewentualności w wypadku zniszczenia akt: a) gdy na podstawie posiadanych przez sąd lub strony danych dadzą się akta zrekonstruować, albo 2) gdy zachodzić będzie fizyczna niemożliwość rekonstrukcji.

W pierwszym wypadku dla wdrożenia postępowania rekonstrukcyjnego, bez względu na stan sprawy, wystarczy wniesienie pisma procesowego do sądu, który sprawę rozpoznawał, o rekonstrukcję akt zniszczonych, po czym sąd wdroży w trybie kontradyktoryjnym (O. SN. 64/26 r.) postępowanie odtwarzające treść akt zniszczonych, posługując się przez analogię przepisami art. 659—664 KPK. W drugim zaś wypadku, zajdzie konieczność ponownego wniesienia pozwu. (Orz. SN. 5/24).

Różnice w stanie sprawy, o których mowa w pytaniu, wpływać będą oczywiście tylko na zasięg rekonstrukcji a nie na jej tryb. Otrzymanie klauzuli wykonalności stanie się możliwe dopiero po rekonstrukcji akt, jeśli ta ostatnia ma objąć i wyrok, dla tej prostej racji, że z braku akt wydanie wypisu wyroku będzie niemożliwe, chyba, że wypis taki został wydany ze wzmianką o prawomocności przed zniszczeniem akt. W tym ostatnim wypadku wydanie klauzuli nie będzie nastręczało trudności.

Bo do rekonstrukcji zniszczonych akt sprawy karnej obowiązują przepisy art. 659—664 procedury karnej.

Adolf Olszewski, adwokat (Słonim).

—

DŁUGI ROLNICZE.

Ad 97. Przed odpowiedzią na właściwe pytania należy przede wszystkim rozważyć, czy Sąd Okręgowy trafnie rozstrzygnął, polecając wierzycielowi, by ten postarał się o zaświadczenie Urzędu Rozjemczego, że dług powstał po 1 lipca 1932 (art. 4 Rozp. P. R. o konwer. i uporz. dł. rol.).

Na to pytanie wstępne należy odpowiedzieć negatywnie. Z interpretacji przepisów art. 1 i 8 cyt. Rozp. wynika, iż domniemanie, że każdy dług, obciążający posiadacza gospodarstwa wiejskiego, jest długiem rolniczym, może mieć zastosowanie tylko przed urzędem rozjemczym. Wierzyciel zatem, dochodzący swe roszczenia w postępowaniu sądowym, nie ma obowiązku dowodzenia, iż dług nie jest rolniczy, gdy pozwany nie wykazał, że jest inaczej. Ustawa z dnia 28.3.1933 o urzędach rozjemczych (DU. nr 5 poz. 60) normuje w odniesieniu do postępowania sądowego skutki zawisłości sprawy przed urzędem rozjemczym. Mianowicie w myśl ust. 3 art. 16 tej ustawy postępowanie wszczęte przed urzędem rozjemczym powoduje zawieszenie postępowania, zależnie zaś od wyniku sprawy w urzędzie rozjemczym, przepis ten nakazuje albo umorzenie postępowania sądowego albo jego podjęcie na nowo.

Z tego wynika, że ustawa nie wcześniej wpływa wstrzymująco na postępowanie sądowe, jak dopiero po zawiśnięciu sprawy w urzędzie rozjemczym. Fakt ten oraz przepis art. 10 Rozp. o konwer. i uporz. dł. rol. przemawiają za tym, że postępowanie sądowe winno do tej chwili toczyć się swoim trybem. Zarzuty, mające swe źródło w ustawodawstwie o ulgach roln. nie wywierają wpływu na bieg postępowania, dopóki strona nie zarzuci zawisłości sprawy przed urzędem rozjemczym.

Z tych względów należy na pytanie wstępne odpowiedzieć negatywnie. (OSN. 21.4.1937, C. III. 689/35. Ruch pr. ek. 685/38).

1) Orzeczenie urzędu rozjemczego, które dyskwalifikuje dług, jako rolniczy z tej przyczyny, że powstał on po 1 lipca 1932, stwarza tylko pod względem czasu powstania długu powagę rzeczy osądzonej. W sporze zatem przed sądem powszechnym o zapłatę długu, odmienne ustalenie czasu powstania długu nie jest dopuszczalne. (OSN. 30.4.1937, C. 3619/36). O tytule wykonawczym w sensie możności dochodzenia pretensji w drodze egzekucji nie ma mowy, gdyż wykonaniu ulegają tylko wyroki i postanowienia, opiewające na świadczenie, znoszenie lub zaniechanie, nie zaś wyroki, którymi ustala się istnienie stosunku prawnego lub prawa. Orzeczenie urzędu rozjem. uznające dług za rolniczy lub nie-rolniczy ma właśnie charakter ustalający.

2) O ile orzeczenie wypadnie negatywnie dla wierzyciela, a dług podlega uporządkowaniu z mocy samego prawa (A i B rozdział V. cyt. ust.) pierwsza rata przypada 1.X.1938 r. Jeżeli dług nie podlega uporządkowaniu z mocy samego prawa (grupa C.), dług staje się wymagalny w całości, jednakże dłużnik może wnieść do U. R. o zastosowanie art. 49. Obecnie przepisem art. 1 ustawy z 29.3.1939 o częściowym zawieszeniu wymagalności dł. rol. (DU. poz. 170) zawieszono z mocy samego prawa wymagalność kapitału wszelkich długów rolniczych z wyjątkiem długów wymienionych w art. 2 tej ustawy.

3) Jeśli urząd rozjemczy pominie sprawę po-

-czątku płatności rat półrocznych, można żądać uzupełnienia tegoż orzeczenia przez stwierdzenie w orzeczeniu wysokości i terminów płatności poszczególnych rat (art. 8 ustęp 2 Dekr. Pr. R. z 23.11.1938 DU. poz. 629). Wskutek znowelizowania przepisu art. 8 cyt. ustawy, można uzyskać tytuł egzekucyjny opiewający na świadczenie, nadający się, po zaopatrzeniu klauzulą wykonalności, do egzekucji. Jeśli jednakowoż urząd rozjemczy uzna dług za nierolniczy , nie może równocześnie orzec o terminie płatności i dlatego sprawa musi wrócić do sądu powszechnego.

Mgr Markus Verständig (Kielce).

—

NIEOPŁACONE POWÓDZTWO WZAJEMNE.

Ad 98. Przepis art. 210 p. 2 KPC. uprawnia pozwanego do wytoczenia powództwa wzajemnego, jednak nie później, jak na pierwszej rozprawie, przy czym wedle art. 216 § 3 KPC. przepisy dotyczące pozwu stosuje się i do pozwu wzajemnego. Powyższe ograniczenie czasowe dotyczy samego momentu prawidłowego wniesienia do Sądu pisma, obejmującego powództwo wzajemne, a nie momentu późniejszej dekretacji tego pisma przez Sąd, zaczym dla zachowania terminu wystarczy nadesłanie go do Sądu w czasokresie z art. 210 p. 2 KPC. zgodnie z art. 181 § 4 KPC. za pośrednictwem urzędu pocztowego, a to chociażby pozew wzajemny nie mógł otrzymać prawidłowego biegu wskutek braków formalnych i w rezultacie wymagał przed przyjęciem przez Sąd zarządzeń z art. 141 KPC. W tym ostatnim bowiem wypadku a w szczególności w razie nienależytego opłacenia pozwu wzajemnego nie można z nim postąpić inaczej, aniżeli nakazuje przepis art. 141 § 1 KPC. co do pozwu głównego i w ogóle pisma procesowego, a to stosownie do wyraźnego nakazu art. 216 § 3 KPC.

Termin, przewidziany w art. 210 p. 2 KPC. dla wytoczenia powództwa wzajemnego jest w odniesieniu do omawianego zagadnienia takim samym terminem ustawowym, jak szereg innych przewidzianych w KPC., a zagrożonych prekluzją (chociażby dla przykładu termin do złożenia skargi apelacyjnej, co prawda inaczej liczony), co do których brak formalny wniesionego pisma w szczególności brak opłat powoduje jedynie wydanie przez Sąd zarządzeń z art. 141 § 1 KPC., usunięcie zaś braku w tym trybie przez stronę, skutkuje, że data wniesienia pisma pozostaje w mocy (§ 3 cyt. art. 141 KPC.).

Tak zatem Sąd musi w omawianym przypadku wezwać pozwanego o wniesienie opłat do pozwu wzajemnego w terminie tygodniowym, co jednak nie przesądza bynajmniej kwestii odroczenia rozprawy w całości. Jakkolwiek bowiem po myśli art. 216 § 2 2 KPC. pozew główny i wzajemny ulegają z reguły łącznemu rozpoznaniu, Sąd orzekający może stosownie do okoliczności, niezależnie od zarządzenia z art. 141 § 1 wydanego co do pozwu wzajemnego, zarządzić po myśli art. 232 § 1 KPC. wyłączenie tego pozwu do oddzielnej rozprawy, zaś nad pozwem głównym przeprowadzić bez odraczania rozprawę i ewentualnie orzec co do objętego nim roszczenia wyrokiem częściowym na wniosek powoda po myśli art. 340 § 2 KPC.

Dr Rudolf Löffel, adwokat (Łódź).

—

LIS PENDENS.

Ad 103. Czy wytoczenie osobnego powództwa o uznanie czynności prawnej za bezskuteczną, oprócz podniesienia tego zarzutu w sporze ekscyndyjnym, uzasadnia zarzut litis pendentis?

Poruszony problem posiada pewną analogię do kwestii, czy w razie przeciwstawienia pewnej wierzytelności do potrącenia, można, nie narażając się na zarzut litis pendentis, wnieść osobne powództwo o tę wierzytelność. Ten problem rozstrzygnęło już orzecznictwo Sądu Najwyższego, dozwalając wniesienia takiego po wództwa. (Sprzeczne jest jedynie orzecznictwo przy odwrotnym stanie rzeczy, mianowicie o ile chodzi o prawo przeciwstawienia do potrącenia w czasie już toczącego się o tę wierzytelność procesu — np. o zamieszczone w OSP. VI. poz. 393 w stosunku do OSN. z dn. 15.3.1937. C. III. 2198/36 Zb. Urz. poz. 85/38). Zaznaczyć przy tym należy, że niebezpieczeństwo jest większe przy potrąceniu niż przy omawianym przypadku, gdyż tam zachodzi możliwość dwukrotnego przysądzenia tej samej wierzytelności, a zatem z o wiele większą słusznością należy przyjąć dopuszczalność wytoczenia osobnego sporu o uznanie umowy za bezskuteczną, mimo uprzedniego podniesienia tego zarzutu w innym sporze.

Za stanowiskiem, że dopuszczalne jest wytoczenie takiego nowego sporu przemawia brzmienie art. 210 pkt. 1 KPC., który zakaz wytoczenia powództwa o to samo roszczenie uzależnia od doręczenia już jednego pozwu w tej sprawie, a więc musi to być albo pozew główny albo wzajemny, a sam zarzut uprzednio podniesiony nie wystarcza. (Ten sam argument odnieść można do przypadku podniesienia zarzutu w czasie toczącego się już o to roszczenie procesu, gdyż art. 210 KPC. zabrania tylko wytoczenia nowego powództwa). Temu stanowisku nie stoi na przeszkodzie art. 409 pkt. 3 KPC., gdyż „sprawa“ znaczy to samo co „proces“, a proces może toczyć się tylko na podstawie pozwu, a nigdy zarzutu.

Natomiast niedopuszczalne będzie podniesienie takiego zarzutu w razie prawomocnego oddalenia strony z pozwem o uznanie czynności ze bezskuteczną, z uwagi na rem iudicatam (art. 382 KPC.). W razie uprzedniego ukończenia sporu, w którym podniesiono jedynie zarzut bezskuteczności, sprawa jest mniej jasną i zależną od tego co rozumiemy pod „przedmiotem rozstrzygnięcia" z art. 382 KPC. i w jakiej mierze skłonni jesteśmy przyznać motywom wyroku powagę rzeczy osądzonej, gdyż rozstrzygnięcie w tym przedmiocie nie może zostać zamieszczone w sentencji wyroku (v. autora: „Zaskarżalność wyroków' GłAdw. X—XI z 1938 r.).

Ponieważ zachodzi możliwość dwóch odmiennych orzeczeń co do tego samego stosunku prawnego, powinien sąd zawiesić postępowanie po myśli art. 197 § 1 pkt. 1 KPC. i to w sporze, w którym podniesiono zarzut bezskuteczności, gdyż takiej sytuacji odpowiada bardziej brzmienie tego przepisu, że „rozstrzygniecie sprawy zależy od wyniku innego procesu".

Wszelkie rozróżnienia pomiędzy żądaniem zawartym w zarzucie bezskuteczności a żądaniem pozwu o uznanie czynności za bezskuteczną, jako podstawy do odrzucenia zarzutu litis pendentis, uważam za nieistotne.

Michał N e u m a n n, adwokat (Kraków).

—

UMORZENIE POSTĘPOWANIA KARNEGO.

Ad 104. W sprawie z prywatnego oskarżenia dopuszczalne jest umorzenie postępowania z powodu pojednania się stron w terminie zakreślonym do zapowiedzenia kasacji od wyroku II instancji, bowiem na zasadzie art. 72 KPK. pojednanie się stron może nastąpić przed uprawomocnieniem się wyroku, co w danym wypadku ma miejsce do chwili upływu terminu do zapowiedzenia kasacji. W tym terminie pojednanie się stron musi być podane do wiadomości sądu, który wyda postanowienie w przedmiocie umorzenia postępowania.

Mag. W. K. (Zamość).

Kronika

ZE STAŁEJ DELEGACJI ZRZESZEŃ I INSTYTUCJI PRAWNICZYCH R. P.

W wyniku wyborów uzupełniających, dokonanych przez Radę Główną Stałej Delegacji, obowiązki Przewodniczącego na rok 1939-40 objął Pan Stanisław Janczewski, adwokat, b. dziekan Rady Adwokackiej w Warszawie. Jako współprzewodniczącego, na miejsce opróżnione po śp. Janie Kopczyńskim, Prezesie NTA., wybrano dotychczasowego Sekretarza Generalnego Stałej Delegacji Pana Mieczysława Siewierskiego, Prokuratora Sądu Najwyższego, Kierownika Nadzoru Prokuratorskiego w Ministerstwie Sprawiedliwości. Obowiązki Sekretarza Generalnego powierzono adwokatowi Stanisławowi Peszyńskiemu.

Wobec zakończenia okresu przygotowawczego do IV Zjazdu Prawników Polskich w Gdyni, prosimy o nadsyłanie indywidualnych referatów na tematy zjazdowe bezpośrednio do Komitetu Organizacyjnego IV Z. P. P. (Warszawa, pl. Krasińskich 5).

Przypominamy, że z dniem 1 kwietnia 1939 roku rozpoczął się okres wykonawczy prac zjazdowych. Szczegółowe instrukcje na ten okres zostaną podane w najbliższym czasie w komunikacie Nr 4.

Przy okazji zawiadamiamy, że Biblioteka Stałej Delegacji, zawierająca wiele cennego materiału porównawczego z zakresu prawodawstw cudzoziemskich, jak również niezmiernie ważne dla dziejów prawnictwa polskiego materiały historyczne i biograficzne, otwarta jest we wtorki i piątki od godziny 18 do 20 pp. w lokalu Stałej Delegacji, pl. Krasińskich 5 (gmach Sądu Najwyższego).

Numer zamknięto dn. 15 maja 1939 r.

Wydawca: w imieniu „Prasy Prawniczej" — Władysław Opatowski.

Redaktor: Adam Daniel Szczygielski.

„Drukarnia Lekarska", Warszawa, Leszno 56, tel. 11.98-73 (biuro) i 11.98-75 (dz. techn.).